

[illegible]

(Fornmanna)
NIDC

Oldnordiske Sagaer

udgivne

i

Oversættelse

af

det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab.

Urdes Ord
Kan ingen modsige.
Fjølsvinsmaal.

Niende Bind.

Hakon Sverresøns, Guttorm Sigurdsøns og Inge Baardsøns Sagaer, samt Hakon Hakonsøns Saga indtil Hertug Skules Fald.

Kjöbenhavn.
Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.
1835.

LPH.

Norges Konger

Hakon Sverresøns, Guttorm Sigurdsøns og Inge Baardsøns Sagaer, samt Hakon Hakonsøns Saga indtil Hertug Skules Fald,

udgivne

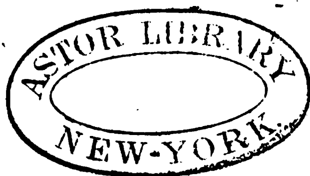
i

Oversættelse

af

det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab.

Kjöbenhavn.
Trykt hos Andreas Seidelin,
Hof- og Universitets-Bogtrykker.

1835.

Hakon Sverresøns, Guttorm Sigurdsøns og Inge Baardsøns Saga.

Begyndelsen af Hakon Sverresøns Regjering, da han blev tagen til Konge.

Den samme Sommer, som Kong Sverre var død om Foraaret, blev hans Søn Hakon taget til Konge paa Ørething i Throndhjem. Heri samtykkede alle de Høvdinger, som forhen havde tjent hans Fader, Kong Sverre. Kort før var Kong Sverres Søn, Sigurd Lavard, død; han efterlod sig en Søn, som hed Guttorm. Men da Kong Inge spurgte, at Kong Sverre var draget bort fra Vigen, hvor han, som forhen er fortalt, havde belejret Bjerget, saa drog han ud til Vigen, og opholdt sig der, indtil han spurgte Kong Sverres Død; Baglerne forskaffede sig da atter Skibe, og fik ligeledes en stor Hær; de agtede sig endnu en Gang nordpaa til Bergen; men da Rygtet derom kom did, og Sigurd Kongsfrænde, som førte Overbefalingen der, fik Underretning om Baglerne, drog han imod dem med en stor Hær. Han traf dem ved Jæderen, drev

dem op fra Skibene, og bemægtigede sig alle deres Skibe og Gods; men Inge flyede over til Vigen, derfra til Oplandene, og laae om Sommeren oppe i Mjøsen; der blev han svegen af sine egne Mænd. En Mand, ved Navn Gunner Lest, havde Kong Inge forhen givet Sæde næstved sig selv, og beviist ham meget Godt. Inge blev dræbt af Bønderne paa den hellige Ø i Mjøsen; hele Partiet blev da opløst, og mange flygtede bort fra Landet, nogle ned til Danmark, og andre endnu længer bort. Dronning Margrete, Kong Sverres Enke, drog efter hans Død til Gøtland, tilligemed deres Datter Kristine og Kongens mange Kostbarheder. Samme Foraar drog Kong Hakon øster til Vigen, og opholdt sig der en stor Deel af Sommeren; han sendte Bud til alle de Biskopper, som havde været i Uenighed med Kong Sverre, saa at de kom til ham og sluttede Forlig med ham, saaledes som Kong Sverre havde besluttet før sin Død. Han sendte ogsaa Bud efter sin Søster Kristine, og tog hende fra Dronningen mod dennes Villie. Biskopperne vendte tilbage til deres Bispesæder om Sommeren, og bleve Kongens Venner. Kong Hakon drog om Høsten til Bergen, og opholdt sig der om Vinteren; han havde gjort sig almindelig elsket. Denne Høst kom ogsaa Gudmund Aresøn fra Island; han var valgt til Biskop over Nordlændinge=Fjerding; Kongen tog meget venlig imod ham; den nye Biskop blev nogen Tid hos ham, og var siden stedse en stor Ven af Kongen. Ogsaa Einar Præst, som var gift med Kong Hakons Søster, Kong Sverres anden Datter, og havde Sysſel i Rogeland, en stor Høvding, stod i megen Anseelse hos Kong Hakon. Desuden vare der endnu mange andre Høvdinger hos Birkebenerne: Hakon Galin, Peter Steiper,

Sigurd Kongsfrænde, Roar Kongsfrænde, Evind Præstemaag, og mange andre berømte Mænd, saavel med Hensyn til deres Slægt, som deres egen Dygtighed og Anseelse.

Om Erling Steenvæg.

2. En Mand, ved Navn Erling Steenvæg, udgaves for en Søn af Kong Magnus Erlingsøn; han blev holdt i Fangenskab i Vindland, og var indsluttet i et Taarn. Herfra kom han ud ved Hjælp af en vendisk Kone, ved Navn Margrete; de skare nemlig deres Klæder i Stykker, og snoede et Tov deraf; derved kom han ud af en Aabning paa Taarnet, og lod sig glide ned af Tovet forbi Steenvæggen (Muren); men Tovet naaede ikke til Jorden, saa han faldt, og forvred sin Hofte; dog undkom han lykkelig, da det var en mørk Nat, og kom over til Danmark; derefter kaldte man ham Erling Steenvæg. Den Sommer da Kong Hakon var i Vigen, kom denne Erling Steenvæg til Skanør, og bekjendtgjorde sin Herkomst for Nordmændene; mange bøde sig da til at følge ham, men han svarede, at han vilde ikke reise noget Parti mod Kong Hakon, og gjøre Uro i Landet, saa længe han var Konge over Norge. Han vendte da tilbage til Kjøbenhavn, og blev der om Vinteren.

Kong Hakon Sverresøns Død.

3. Kong Hakon drog om Høsten til Bergen, og blev der om Vinteren; næste Sommer drog han øster i Vigen, men tilbage igjen om Høsten til Bergen, hvor han gjorde alt i Stand til sit Vintersæde. Samme Høst var det, at Erling kom til Skanør; da kom ogsaa Dronning Margrete

fra Gotland til Bergen, og blev der om Vinteren, men der herskede ingen god Forstaaelse imellem hende og Kong Hakon. Om Vinteren i Julen faldt Kong Hakon i en Sygdom, der strax angreb ham saa voldsomt, at han ingen Ro kunde have; han lod sig da bringe op til Borgen, og laae der en kort Stund, før han døde; det var den ottende Dag i Julen. Han blev begravet i Kristkirken, og mange Bedrøvede stode ved hans Grav, thi han var meget elsket; han var venlig og nedladende mod Almuen, en skjøn Mand i sin Hird og af gode Sæder, tapper og sejersæl i Mandeprøver, som forhen er fortalt, saa han tyktes altid at være en Støtte for Birkebenerne. Man beskyldte Dronning Margrete for at hun havde faaet en Mand til at forgive Kongen ved en Drik; denne Mand grebe Birkebenerne, og fremsatte denne Beskyldning imod ham, men han nægtede, og tilbød at rense sig; det kom ogsaa saa vidt, at han fastede til Jernbyrd, og bar Jernet meget mandig, men da Haanden blev synet, var den meget brændt; derpaa blev han ført ud til Bergensvaag, og druknet der.

Guttorm Sigurdsøn toges til Konge.

4. Det samme Foraar toge Birkebenerne Sigurd Lavards Søn Guttorm til Konge; han var da endnu kun et Barn; men i Spidsen for Partiet stode Hakon Galin, Kong Sverres Søstersøn, og Peter Steiper, ligeledes Kong Sverres Søstersøn, den Gang gift med Kong Magnuses Datter Ingeborg. Desuden vare i dette Parti: Sigurd Kongsfrænde, Evind Præstemaag, Einar Kongsmaag, Roar Kongsfrænde og mange andre anseelige Mænd. Men da de Mænd, som før havde været med Baglerne,

spurgte dette, ventede de sig ikke synderlig Fred af Birkebenerne, og droge bort fra Landet til Danmark. Thorleif Skalp og Ønund Lunds Sønner, Odd Ran og Arnbjørn Trold, begave sig til Kjøbenhavn til Erling Steenvæg; da dannede Partiet sig der, og der strømmede mange Mænd til dem, som før havde været med Baglerne; de sendte derpaa Bud til deres Venner i Vigen, og stævnede dem til Aalborg ved Fasten. Derhen kom da fra Norge: Reidar Sendemand, Sølve Disesøn, Philippus af Veggin, og de havde en stor Flaade af Skuder. Da de kom til Vigen, underkastede alle Indbyggerne sig dem, og de fore da østenfra til Oslo, hvor Biskop Nikolai var. Erling bad Biskoppen at foranstalte hans Jernbyrd der til Beviis for hans Fædreneherkomst, men Biskoppen afslog ham det, og bad ham bære Jern i Sarpsborg; Erling drog da did, og fastede der til Jernbyrd. Biskop Nikolai kom da ogsaa derhen, men da Erling skulde til at tage Jernet, sagde Biskoppen, han skulde ikke bære Jernet der, men drage hen til Tønsberg, og bære det der; thi derhen skulde Danekongen komme, og han skulde være Øjevidne til Jernbyrden. Erling drog da til Tønsberg, og biede efter Danekongen. Biskop Nikolai og Danekongen havde overlagt med hinanden, at denne skulde drage til Norge tilligemed Simon Kaaresøns Søn Philippus, Kong Inge Haraldsøns Søstersøn og Biskop Nikolais Frænde. Det var om Foraaret ved Botolfsmesse Tider, at Danekongen Valdemar kom til Tønsberg med over tre hundrede Skibe, og drog ganske fredelig frem; da fastede Erling til Jernbyrd anden Gang, og bar Jernet mandig og vel; Biskoppen og Kongen vare begge Øjevidner til Jernbyrden, og da Haanden skulde synes, lod Danekongen sætte væbnede

Mænd rundt om Kirken, saa man kunde let slutte sig til, hvorledes det vilde have gaaet Erling, hvis han ikke befandtes uskadt. Om Dagen var han til Gjæstebud hos Danekongen, der forærede ham fem og tredive Skibe med alt Tilbehør. Morgenen efter blev der blæst til Huusthing, men endnu før Thinget var samlet, havde Biskop Nikolai ved sine Venners Bistand og sin egen Indflydelse faaet udvirket, at hans Frænde Philippus blev taget til Jarl; og Biskoppen lovede, at han skulde staae dem bi af al sin Magt. Erling blev da taget til Konge, og Danekongen vendte tilbage til Danmark. Følgende gik da Erling tilhaande: Arnbjørn, en Søn af Jon Gautsøn, Helge Birgersøn, Asbjørn Kopp, Gyrd Benteensøn, Guttorm Thvare, Orm hin lange, Thord Dokka, Benedikt fra Gumenæs, Simon Kyr, Kolbjørn hin Røde, Gyrd Skjalge, og de havde mange Folk med sig. Efter St. Hansdags Tider holdt de Borgething, og Erling blev ligeledes der taget til Konge, og Philippus til Jarl. Alle Birkebenerne flygtede bort fra Vigen, deels til Throndhjem, deels til Bergen. Denne Sommer døde Kong Guttorm i Throndhjem. Birkebenerne stævnede da Ørething, paa hvilket Erkebiskop Thorer og alle de forstandigste Mænd i Thrøndelagen indfandt sig, og der blev raadslaaet om Kongevalget. Hakon Galin havde da ægtet Fru Kristine, men Erkebiskoppen havde talt derimod; de fleste Bønder vilde tage ham til Konge, men Erkebiskoppen modsatte sig; da foresloges Sigurd Kongsfrænde, Kong Sigurd Haraldsøns Dattersøn, og Peter Steiper, Kong Sverres Søstersøn. Inge hed en Søn af Kongedatteren Cecilia, Broder til Hakon Galin, og Søn af Baard Guttormsøn; han var den Gang i Kjøbstaden;

og eftersom han var thrøndsk af Æt, saa forlangte Almuen ham til Konge; det var ogsaa Erkebiskoppens Villie; Inge havde før været hos ham. Inge blev da taget til Konge, men saasom han endnu var ung og uerfaren i at anføre en Hær, og man maatte vente sig megen Fare og Uro, saa overlagde Krigsmændene, at Inge skulde give Hakon Jarls Navn, hvilket ogsaa skete. Efter Olafsmesse-Aften drog Erling bort fra Tønsberg med hele sin Hær, og vendte sig nordpaa langsmed Landet med fem og tredive Skibe; de toge Leding og alle Kongeskatter, og droge temmelig langsom afsted. Da de kom til Bergen, vare der i Borgen Birkebenerne Dagfinn, Thorgrim af Ljanæs, Thord Brase, og næsten to hundrede Mand. Baglerne gik op i Byen, og søgte op til Borgen, og de og Birkebenerne skjøde en Stund paa hverandre. Da sagde Erling Steenvæg til sine Mænd: „Skyder ikke paa dem, thi de ere alle vore Mænd!" Baglerne sov bestandig paa Skibene om Natten; nogle laae for Anker, andre ovre ved Munkebrygge, men om Dagen vare de altid i Byen; de gik bestandig op til Borgen, begge Partier skjøde paa hverandre, og mange bleve saarede, men faa faldt. En Dag roede Kong Erling med nogle Skuder til Holmen, og gik med sine Folk i Land ved Biskopsbryggen, og op til Kristkirke; men da Birkebenerne saae det, gik de imod dem, og gjorde et saa heftigt Anfald, at Baglerne maatte flye; Erling og nogle af hans Folk sprang i Søen, andre faldt, nogle naaede Skibene; og da de vare komne ombord, spurgte de Erling, om hine endnu vare deres Mænd? Kongen sagde Ja. Kort efter forlode Baglerne Byen, og droge nordpaa langsmed Landet; de satte Sysselmænd i Herrederne, droge saa nordpaa til Rugsund,

og laae der henved tre Uger; da tog Bisſkop Nikolai sin Landsſkyld, og der kom megen Leding til dem; blandt andre kom der til dem: Lodin Bonde fra Leykne, Nikolai Botolfſøn og hans Broder Kaurlung, Endride Hegre, og Kalf fra Hornyn. Da spurgte de, at Birkebenerne havde valgt sig Konge og Jarl, og lavede sig til at drage nordenfra med en stor Hær; Baglerne vendte derfor tilbage til Bergen, og lagde med deres Skibe ind i Laxaavaag. Bisſkoppen havde der en Tysker hos sig, som kunde forfærdige en Blide, og han sagde, at han dermed havde brudt mange Borge; „og bryder jeg ikke denne," sagde han, „saa lægger mig i Slyngen, og slynger mig mod Borgen!" Der blev da ført meget Ved til Borgen, for at faae Bliden bygget; denne Tid kaldte man Blide-Høst. Da kom den Efterretning til Byen, at man havde seet Birkebenernes Skibe sejle nordenfra forbi Stavefjord; der blev da blæst til Stævne af Skibsbefalingsmændene, og raadslaaet, hvad man nu helst skulde gjøre. Kongen vilde have, at de skulde bie og holde Slag med Birkebenerne; men Bisſkoppen svarede: „Hvis du, Konge! vil stride her med Birkebenerne, saa behøver du ikke oftere at sørge for disse Mænd, som følge dig; det er mit Raad, at vi det snareste skee kan gjøre os færdige, sætte vore Sejl til, og sejle øster til Vigen; og lader os der stride med Birkebenerne, hvis de søge derhen efter os." Dette Raad blev fulgt; Bisſkoppen lod strax Tjeldingerne tage ned paa sit Skib, og drejede ud af Vaagen, og saa den ene efter den anden, som de bleve færdige; de sejlede baade Nætter og Dage, indtil de kom til Tønsberg; Bisſkoppen drog derpaa ind til Oslo. Birkebenerne kom til Bergen noget efter at Baglerne vare dragne bort, og opholdt sig der en Stund, vendte saa

tilbage til Throndhjem, og bleve der om Vinteren, men Baglerne bleve i Vigen; i Oplandene vare nogle af begge Partier.

Om Mandtal.

5. I Oplandene vare af Birkebenerne: Ulf Hane, Harald Kesje, Gudleik Flotbytte og endnu flere Høvedsmænd; men af Baglerne: Thoralde Augesøn, Gudleik Skreidung, og paa Ringerige Benedikt fra Gumenæs; paa Valders var Jon Gridmand; de fældte om Vinteren Narve Spyd tilligemed mange andre af hans Mænd, men nogle undkom. Om Foraaret efter Paaske sendte Erling Skuderne og alle lette Skibe bort under Anførsel af Arnbjørn Jonsøn, Nikolai Botolfsøn, Lodin Staller, Gyrd Benteensøn, Atle Gridkone; de havde atten Skibe, agtede sig til Bergen, og sejlede hurtig afsted; men da de kom til Fjølbyrja, spurgte de, at Einar Kongsmaag var med en Trop Folk i Stavanger, og havde ikke faaet Nys om deres Rejse; de vendte da derhen, sejlede om Dagen forbi Jæderen, og kom ved Middagstider til Byen; men da Einar fik Efterretning om deres Færd, holdt han just Stævne angaaende en Forligelse, og tænkte ikke, at de saa snart vilde komme over ham; men da han og hans Folk saae Skibene, løb de til Svithuuskirke og op i Taarnet. Baglerne brøde Kirken op, og tilbøde Einar Fred; de gik derpaa hen i Koret, og Einar aflagde Ed paa Svithuns Skrin, at han aldrig skulde stride imod Kong Erling. Derpaa gik de ud af Kirken med ham, og Høvdingerne vilde holde den ham lovede Fred, men Krigsfolket fik deres Villie frem, og dræbte ham. Fire andre Mænd bleve dræbte i Kirken. Baglerne bemægtigede sig der megen

Leding, som Einar før havde samlet fra Rogeland, og de vendte derpaa tilbage til Tønsberg.

Om Birkebenerne og Baglerne.

6. Birkebenerne udbøde Leding over hele den nordlige Deel af Landet, og droge om Vaaren til Bergen med en meget stor Hær; siden derfra øster til Vigen. Peter Steiper tog det Syssel, som Einar havde haft, og satte sin Søstersøn Aane og Thorkel Drage derover, men Peter selv drog østerpaa med Kongen. Baglerne vare i Tønsberg, og havde gjort deres Skibe færdige, for at drage nordpaa; men da de fik Efterretning om Birkebenerne, vilde Biskop Nikolai, at de skulde drage bort over til Danmark, og den Beslutning blev taget; de sejlede da til Halland, og bleve i Visk en Stund. Birkebenerne kom til Tønsberg, og holdt der Haugething, paa hvilket Inge blev taget til Konge, men Hakon til Jarl; de underlagde sig derpaa Vigen, og satte Mænd i Sysslerne; dernæst droge de over til Sarpsborg, og holdt Borgething; ogsaa der blev Inge taget til Konge, og Hakon til Jarl, hvorpaa de vendte tilbage til Tønsberg. Men da Baglerne spurgte dette, drog Philippus Jarl nordpaa i Vigen tilligemed Arnbjørn, Philippus af Vegin, Reidar, Nikolai Botolfssøn, Atle Gridkone og Helge Gørn. De havde tyve Skibe. Kongen blev tilbage med en Deel af Hæren. Biskop Nikolai var draget til Kjøbenhavn. Baglerne sejlede paa det hurtigste nordpaa, og tænkte at komme uforvarendes paa Fjenden, men da de kom til Hafsteenssund, kom en Kog efter dem, og sejlede strax ud af Sundet. Baglerne standsede da strax, og mærkede, at der maatte være kommen Efterretning om dem til Tønsberg; de vendte da tilbage til

Hafsteenssund, og sejlede med hele Hæren til Limfjorden, og bleve en stor Deel af Sommeren i Aalborg. Da kom Biskop Nikolai did; hvorpaa de sejlede til Augesund nordenfor Kongehelle, og gik der i Land, men sendte Skibene tilbage til Halland, samt Lodin Staller, Halbjørn Trold og henved to hundrede Mand; disse sejlede sønderpaa til Rissaa, og satte Skibene op der; da kom ogsaa Biskop Nikolai dertil, og steg af sit Skib Bogeskreppen; han drog saa landvejs østenfra ind i Vigen. Mange af Baglerne droge med ham, men nogle toge ad Søvejen paa Smaaskuder; og om Høsten mødtes de i Sarpsborg. De førte deres Skibe op i Mjøsen, og videre til Hedemarken; men da de kom til Lille Hammer, blev Odd Tan dræbt af Gudleik Flotbytte. Baglerne droge nordpaa til Fjeldet og ned i Opdalene, saa til Orkedal og derfra ind til Kjøbstaden (Nideros); nogle af deres Tropper droge bort fra Oplandene, og kom ned i Hardanger. Der vare følgende Høvedsmænd: Sørkver Snap, Simon Ore, Erling Skamhals, Halle Laud, Ogmund Egeland; de havde tredive Mand; de dræbte Erling Birkebeen, og derpaa Thorkel Digre ved Avaldsnæs med sex og tyve Mand, og vendte saa tilbage til Oplandene; men de Bagler, som vare komne til Kjøbstaden, fandt ingen Modstand, og opholdt sig der en Stund. Da stævnede de Ørething, men der kom kun faa Mænd til dem; Erling blev der taget til Konge, og Philippus til Jarl; da sendtes ogsaa Mænd omkring i Syslerne, men de fik kun lidet Gods fra Herrederne. Da Birkebenerne spurgte, at Baglerne vare dragne nord over Fjeldet, saa deelte de deres Hær; Kong Inge drog med en Deel deraf nordpaa, men Hakon Jarl med en anden til Halland, hvor han traf dem, som bevogtede Skibene i Rissaa; der

faldt af Baglerne henved tredive Mand, men alle de andre flyede op paa Land; blandt de Faldne var Arnbjørn Trold. Hakon Jarl bemægtigede sig der alle deres Skibe, ogsaa Bogeskreppen, som tilhørte Biskop Nikolai; nogle brændte de, andre toge de med sig; de vendte da tilbage til Vigen. Om Høsten drog Jarlen til Bergen, men Kong Inge til Throndhjem. Baglerne havde sendt Asbjørn Kopp og Thoralde Skinring med to Skuder paa Spejderi sønder paa Møre; de saae, da Birkebenerne sejlede forbi Stim, og roede da nordpaa. Birkebenerne saae dem, satte efter dem, og forfulgte dem hele Dagen; nogle roede ind til Thingvold, hvor Guttorm Thvare var, han havde nemlig haft Syselet; Birkebenerne dreve dem der op, og Guttorm faldt med sine Mænd. Silde om Aftenen lagde Asbjørn Kopp og hans Medfølgere til ved Solskel; Birkebenerne overfaldt dem om Natten, dreve dem der op, og holdt Vagt omkring Øen; men om Morgenen ransagede de Øen, og dræbte dem næsten alle; Asbjørn undkom med nogle Mænd. Derpaa droge Birkebenerne nordpaa, og toge en Skude fra Baglerne ved Agdenæs, og sejlede saa ind til Byen. Baglerne droge strax ud af Byen op over Broen, og saa øster over Skaanefjeld til Østerdalene, og standsede ikke, førend de kom til Oslo, men nogle bleve paa Størøen. Kong Inge var den Vinter i Kjøbstaden (Nideros), men Hakon Jarl i Bergen. Om Høsten forud, da Baglerne vare drevne op i Nisaa, droge de søndenfra forbi Halland meget udmattede; de kom silde om Aftenen hen til Ljodhus, hvor der laae to af Birkebenernes Skuder under Anførsel af Halvard Lidarfare; de mærkede ikke til Fjenden, førend Baglerne overfaldt dem, og dræbte dem næsten alle. Baglerne toge Skibene, og roede ud af Aaen lige til Røstdals-

fors, satte Skuderne op der, og brændte dem, droge siden op til Marker, og saa nordpaa til Edeskov til Oplandene; de traf Kongen i Mjøsen. Halvard Lidarfare undkom, thi han havde været oppe i Byen.

Om Sysselmændene.

7. Strax efter Julen droge Baglernes Sysselmænd ud i Lenene. Philippus af Vegin havde Borgesyssel; han lod bygge to Skuder, Asbjørn Kopp een Skude, Thoralde Augesøn een Skude, Orm den Lange i Odinsø een Skude, Thorsteen Thjof een Skude, Jon Drotning to Skuder ved Elven, Gudolf paa Blakkestad og Gunnar Aasesøn to Skuder, Reidar een Skude, Philippus Jarl to Skuder, Thord Dokka een Skude, Gunne den Lange to Skuder i Skeen, Gyrd een Skude; i det Hele bleve byggede to og tyve Skuder. De sejlede sønderpaa langs med Vigen lige til Kongehelle, kom der ved Midfaste, og vendte saa om nordpaa til Tønsberg. Den tredie Dag i sidste Uge i Fasten spurgte Birkebenerne deres Skibsbygning. Baglerne droge Langfredag ud af Byen, anden Paaskedag til Grindholmesund, om Løverdagen til Portyrja, og om Søndagen til Essjenæsøer; da var hele Flaaden samlet, og Kongen tilkjendegav dem, at han vilde nordpaa; men Meningerne om dette Forsæt vare meget deelte. Tredie Dag derefter sejlede Kongen derfra til Randesund; men Følgende bleve liggende ved Essjenæsøerne, og vilde ikke drage med: Orm den Lange og Ragnar Gamalsøn og Gunnar Aasesøn, Benedikt af Gumenæs med fire Skibe. Da spurgte de, at Thorgils Fudend havde samlet megen Leding inde i Vinesdal; de sejlede derfor før Dag, og kom tidlig om Morgenen til Hiter; Thorgils var draget nordpaa,

Borgund, dræbte der atten Mand, tog al Ledingen, og opbrændte Langskibene. Om Torsdagen roede Kongen nordpaa til Ørenø, og de laae der om Natten; her fik de Efterretninger fra Kjøbstaden nordfra, at nemlig Kong Inge vilde gifte sin Søster Sigrid med Thorgrim af Ljanæs, at Brylluppet skulde holdes om Fredagen, samt at Birkebenerne havde bygget et Langskib i Romsdalen. Da sendte de Philippus af Vegin og Thord Dokka did med to Skuder. Om Fredagen sejlede de nordpaa til Lyngvær. Philippus kom med sine Folk om Aftenen til Veøerne, og lagde ind i den yderste Vaag. Birkebenerne havde en Skude liggende i den inderste; Baglerne gjorde kun faa Mand til Fanger der, men de bemægtigede sig megen Leding, og opbrændte Skibene. Fredag Aften begyndte det at kule stærkt; Baglerne satte da Sejl til, og droge om Natten nordpaa, men da de kom til Sveigjadesund, tog Stormen saa stærkt til, at de maatte hale Sejlene ned for eet Reb; om Dagen lagde de til ved Vedø, holdt Maaltid, og raadsloge med hverandre. Da sagde Arnbjørn Jonsøn, og Reidar stemmede i med, at det var bedst at oppebie den øvrige Deel af Flaaden; thi Philippus og hans Folk vare ikke komne med; men Kongen svarede: „Heller vil jeg i Nat føre fjorten Skuder til Byen, end halv saa mange til i Morgen.” De hissede da Sejl, sejlede nordpaa, og vare komne indenfor Agdenæs om Aftenen. Nu blev det bestemt, hvor enhver skulde gjøre Anfald. Da sagde Lodin Staller: „Værer nu alle Mand uforsagte! Naar vi komme til Byen, skulle vi lægge til ude ved Øren; nu er det bedre at falde som tappre Mænd, end at jages endnu længer omkring her i Landet; de have sikkert ingen Efterretning om vor Ankomst, men ligge og sove Rusen ud, thi det kan man vel tænke,

at mange have beruset sig i Mjød og Viin. Kongens Trop og hans Banner skal drage op ad det vestre Stræde, Jarlen og Arnbjørn ad det nordre, men Arnthor Foka og Simon Ore skulle roe til Aaen, og gjenne dem, som ville svømme derover." De gik derpaa under Sejl, og sejlede opad Fjorden, saa langt de kunde; det var mørk Nat.

Om Brevsending.

10. Hakon Jarl havde i Bergen ladet skrive tre Breve, alle af samme Indhold; det ene blev, som forhen er fortalt, opsnappet af Baglerne, det andet erholdt Kongen, det tredie kom senere. Om Løverdag Aften kom Brevet til Kong Inge, som læste det, og viste Høvdingerne det; der blev besluttet, at hele Hæren fuldbevæbnet skulde samles om Aftenen ved Gildehuset. Men da Thorgrim fik dette at vide, bad han Kongen ikke at forstyrre Gjæstebudet; han lovede, at han skulde stille Vagter ud om Natten, og meente, at Baglerne ikke torde vove at anfalde Byen, saalænge der vare saa mange Tropper samlede. Krigsfolkene vare meget drukne; det blev snart omgjort, saaledes at Hæren ikke skulde samles, men de, som fik Befaling at holde Vagt, meente, at de ikke vare pligtige at vaage mere end de andre Mænd, og drak saameget, at de vare uskikkede til alt; der holdtes paa den Maade slet ingen Vagt. Kongen sov i Sigurd Svardages Gaard.

Om Baglerne; Slag i Byen.

11. Baglerne sejlede ind ad Fjorden om Natten. De lode Sejlene falde ved Ila; der opkom et stærkt Snefog, og det blev bælmørkt; det var mod Enden af Natten; de skilte da Skibene ad, og Arnthor roede med sine Folk

til Aaen; men da de kom til Mundingen af Aaen, vilde Arnthor ikke lægge op, hvilket derimod Simon og andre af Troppen vilde; de vare da nær komne i Strid sammen, men Arnthor fik dog sin Villie frem. Den øvrige Deel af Flaaden landede ude ved Øren, og drog saa op i Byen; der blev blæst Hærblæst; alt var stille og roligt i Byen; de fore da op ad Gaderne med Raab og Tummel, og brøde Husene op, men endnu var der ingen falden. Da strejfede de ud igjennem Markerne udenfor Byen, og dræbte der dem, der vilde frelse sig ved Flugt. Anden Gang gjorde Baglerne Anfald i Gaderne, og i denne Fart bleve der mange dræbte. Finngeirs Broder Thord blev dræbt udenfor sin Gaard. Thorgrim fra Ljanæs faldt i den øverste Gade med fem andre, men i det Baglerne løb frem over dem, undkom Thorgrim, dog stærkt saaret. Kong Inge sov hos sin Frille, og havde kun lidet Mandskab hos sig; da det første Krigsraab hørtes, vakte Kvinderne ham, men det var vanskeligt at faae ham vaagen, og han raabte halv i Søvne: „Hvad? hvad?" „Herre!" svarede de, „der er Ufred i Byen;" da sprang han op, og hen til Døren, og hørte Vaabenbraget udenfor; han løb da hen til Rummet imellem Husene, medens Baglerne droge forbi Gaarden. Da det nu blev stille paa Gaden, løb han ned til Bryggen, og ud i Aaen, hvor der laae nogle Skibe for Anker; han naaede hen til eet af dem, greb fat i Tovet, og vilde fare op paa Skibet, men hans linnede Brog gik op, og han blev hængende ved Tovet. En Mand paa Skibet raabte til ham: „Hæng dig ikke der i Tovet, du! men gak din Vej!" Kongen tav stille; da greb Kjøbmanden en Baadshage, og skjød til ham, saa at han maatte give Slip paa Tovet, og han gav sig nu til at svømme. Paa

samme Tid sprang mange andre ud i Aaen, nogle før, andre efter Kongen. Kongen kom lykkelig over Aaen, og gik op paa en Bakke; der faldt han, og kunde ikke vinde længer, saa udmattet var han baade af Kulde og Mødighed. Da saae han Ivar Fljodakoll komme op; „hjælp mig, Ivar!" raabte han til ham; „jeg maa først see at hjælpe mig selv," svarede Ivar, og gik sin Vej. Noget efter kom nogle andre Mænd op af Aaen, med Baards Broder Reidulf i Spidsen; han gik hen til Kongen, og sagde: „Er I der, Herre!" „Saa kaldte I mig igaar," svarede Kongen. Reidulf sagde: „Det er du endnu, og det skal du blive, saalænge vi begge leve." Han tog sin Kappe af, svøbte den om Kongen, løftede ham op, og bar ham hen paa Marken. Saaledes kom de op paa Skusaas, hvor Kongen fik Hest og Slæde og Klæder, som de højst trængte til, thi Reidulf havde ikke andet end Skjorte og Hoser. Sigvalde Karl og otte andre Mænd forsvarede sig paa en Loftsal, og de faldt alle. Kong Inges Bannerdrager, Bergsvend den Lange, blev fældet, og da Baglerne forlode ham, toge nogle Kvinder Banneret af hans Bælte. Kolbeen Berer faldt ved Gregoriuskirke med fem andre; Evind Feiler faldt paa Marken med syv andre; Kolbeen Strinef med fire andre faldt i det nordre Stræde; Halvard Lidarfare faldt selv tredie ved Korskirke. Birkebenerne havde, fyrretyve Mand stærk, samlet sig ude paa Marken, under Anførsel af Sigurd Skjalge, Ørnolf Hækel, Thorgils Sok og Thorfinn Luursvend. De fældte een af Baglerne, ved Navn Styr, ude imellem Gjærderne, og en anden, en Islænder, der hed Kolskeg, inde i Strædet. Da løb Birkebenerne mod Folkene i Gaarden; Gaarden var fuld af Bagler. Gudolf fra Blakkestad vendte sig mod

de gik med deres Mandskab op paa Bakke, og holdt Vagt der; men da Mændene i Borgen saae dem, løb de ned imod dem; Baglerne trak sig tilbage, og Orm den Lange faldt. Det hændte sig tit ud paa Aftenen, at Baglerne gjorde Anfald mod Borgen; nogle bleve da saarede, andre slagne eller dræbte.

Om Hakon Jarl.

13. Henimod Helligdagene gjorde Hakon Jarl sig færdig til at drage bort; der blev den Gang bygget store Skibe i Kjøbstaden. Jarlen drog bort, saasnart han var færdig, med fem Langskibe og tretten Skuder. Da han kom sønderpaa forbi Stad til Hindøerne, lod han alle de store Skibe blive der tilbage, men tog de tappreste Folk med sig. Andreas Dritljod sendte han tilbage med de store Skibe til Throndhjem, men selv sejlede han sydpaa med Skuderne. To Skuder, som tilhørte Baglerne, laae i Mjadmesund, førte af Martin Sodde og Kolbeen Smerred. Jarlens Flaade roede nordenfra igjennem Sognsø, og Baglerne roede da sønderpaa. Birkebenerne satte stærkt efter dem ind i Kilestrøm, Kolbeen roede paa et Skær, og Jarlen bemægtigede sig Skuden, og dræbte de fleste af Mandskabet; Martin og hans Folk bragde Efterretning til Byen. Jarlen lagde til ved Haaøerne, om Natten roede de ind i Arnefjord, bare Skibsredskaberne op i en Skov, og skjulte dem der, gik saa sønderpaa over Fjeldet, og kom næste Nat til Bergen. Baglerne havde allerede opstillet deres Mandskab; Kongen var oppe paa Mariekirkegaard; oppe paa Koperen heelt oventil, hvor Husene slap, vare der byggede Flager, indenfor hvilke der stod meget Mandskab. Jarlen og Philippus fra Vegin vare

ovenfor Nikolaikirke med en stor Fylking. Om Morgenen talte de sammen, Baglerne bøde Birkebenerne at gaae ned, og de svarede, at deres Dagverd var i Byen, hvilken de vilde gaae ned efter. Baglerne havde over to tusende Mand, alle vel bevæbnede, men Birkebenerne sex hundrede Mand; de havde to Bannere; det ene af disse førte Peter Steiper opad imod Jarlen. Hakon Jarl gik op mod Koper. Philippus Jarl flyede strax, da Angrebet begyndte, ned i Byen, og saa ud igjennem Strædet. Hakon Jarls Folk brede Flagerne ned, hvorpaa Baglerne trak sig tilbage. Baglerne havde i Kjøbstaden (Nideros) taget Thorfinn Luursvend og Luren Andvaage, som havde tilhørt Kong Sverre. Kong Erling befalede Thorfinn Luursvend, at han skulde blæse strax naar Jarlen kom ned, men Thorfinn kunde ikke faae nogen Lyd i Luren, og der blev ikke blæst. Birkebenerne søgte nu ned, og anfaldt Gaardene, der var da ikke at tænke paa Modstand, og alle flyede, den ene imellem den anden; men da Erling kom ned til Mariekirke, sagde Thorfinn Luursvend til ham: „Lad os løbe ind i Kirken, Herre!" Kongen tav, og gik ikke derind. Men Thorfinn løb ind i Kirken med en stor Deel af Birkebenerne, og da Jarlen kom ned til Kirkegaarden, løb Birkebenerne ud af Kirken til ham; da blæste Thorfinn saaledes i Andvaage, at det gjaldede rundtom i Murene. De Flygtende skyndte sig nu ned forbi Laurentiuskirke, og der blev en saadan Trængsel ved Kirkegaardsporten, at den ene styrtede over den anden. Der skete da et stort Mandefald. Oppe ved Laurentiuskirke faldt Thord Dokka, Benedikt fra Gumenæs og Gunne den Lange. Da gave Birkebenerne sig til at hugge ind i Dyngen af de Faldne, men en Mand raabte: „Hugger ikke! Her er af vore Folk

imellem;" hvorpaa de lode være at hugge. Baglerne sprang da op og kom paa Benene, alle som kunde, mange af dem undkom, mange faldt. De løb ud paa Skibene, men Birkebenerne paa Bryggen, hvor de toge fat paa Landtovene, og trak Skibene til sig, men Baglerne værgede sig, og paa begge Sider brugte de til Vaaben alt hvad bruges kunde. Baglerne hug Tovene over, og kom paa den Maade ud, toge mange af deres Mænd op af Søen, og lagde strax ud paa Vaagen; men nogle lagde over til Munkebrygge, og toge deres Mænd ind, som vare flygtede ud af Byen. Baglerne roede da nordpaa langsmed Landet, og ind i Arnefjord, men de Birkebener, som Jarlen havde sat til at bevogte Skibene der, løb strax op i Skoven, da de saae Baglerne komme sejlende; disse bemægtigede sig nu Skibene, og fandt næsten alt Skibstilbehør. De roede strax nordpaa om Natten, med Philippus fra Vegin i Spidsen. De Birkebener, som skulde have sejlet nordpaa med de store Skibe, toge i Betænkning at roe forbi Stad, og bleve liggende i Sild, for at vente paa Medvind, men havde en Sexæring liggende paa Spejderi sønderpaa i Ulvesund; men da de saae en Flaade komme søndenfra, roede de nordpaa, og berettede deres Stalbrødre, at der kom fjorten Skuder sejlende fra Sønden, hvilke de kunde kjende, at det var dem Jarlen havde ført did. De sloge da Tjeldingerne ned, og roede ind paa Fjorden; da saae de, at der vare Fjender forhaanden, og roede ind til Moldefjord; Skuderne satte nu stærkt efter dem, men da Birkebenerne kom hen til Landet, løb de derop, og nogle sprang i Søen. Baglerne anfaldt dem; der faldt Andreas Dritljod og henved to hundrede Mand. Baglerne toge Skibene med alt hvad der var paa dem, og

gjorde et stort Bytte. Derpaa vendte de tilbage sønderpaa, og traf Kongen i Vikingevaag.

Om Hakon Jarl.

14. Hakon Jarl forlod strax Bergen, da han spurgte, at Baglerne havde vendt sig nordpaa; han drog op over Borgeskard, og ned i Ostrefjord, saa nord over Rødefjeld, og standsede ikke førend han kom op til Throndhjem, og der traf Kong Inge. Baglerne droge da til Bergen, og opholdt sig der nogen Tid. De deelte deres Hær; Philippus drog østerpaa med de store Skibe, men Kongen havde dem paa tyve Roerbænke og mange endnu mindre med sig; han sejlede nordpaa til Stim, og laae i Frekøsund, hvorfra han sendte nogle Skuder nordpaa til Møre, og udbød Leding af Mandskab og Fødemidler. Han tog saa mange Folk, som ham selv syntes, og hævede Landskyld langsmed Kysten af Landet. Derpaa sejlede han igjennem det nordre Saudungssund, om hvilket det hed sig, at ingen Konge kunde fare der igjennem; og sejlede derpaa til Tønsberg, hvor han kom kort før Juul, og lod der lave til Julehøjtid. Efter Juul drog Philippus Jarl nordpaa i Landet med Skibene paa tyve Roerbænke og mange Smaaskibe, og kom til Bergen. Kong Erling lod den Gang bygge et Langskib, Reidar et andet, Philippus et tredie; de vare meget større, end dem, der før havde været bygget i Norge; de havde en dobbelt Aarerad imellem Øserummene, de øverste Aarer vare tyve Alen lange, Tjeldingen skulde være over fem og tyve Alen lang, og otte Mand vare bestemte for hvert Halvrum; naar man stod nede i Rummet, da kunde kun de højeste naae op til Overdækket med en Bredøxe. Kort efter Juul faldt Kong

Erling i en Sygdom, og døde. Hans Død holdtes i nogen Tid skjult; hans Lig blev først bevogtet i Herberget i syv Dage, og blev derpaa ført til Olafskirke, hvor det blev staaende. Der blev da sendt en Skude nordpaa til Jarlen, under Olaf Thorasøns Befaling; han traf Jarlen i Bergen, og berettede ham denne Tidende, men Almuen indbildte man, at Danekongen vilde tale med ham. Ved Fasten kom Jarlen til Tønsberg; da blev Kongens Død bekjendtgjort. Liget blev jordet i Olafskirke. Kongen blev hensat i den nordre Muur til venstre fra Alteret. Da overtog Philippus Jarl Overbefalingen over Partiet, og holdt Hæren samlet; i Tønsberg bleve de om Fasten. Erling Steenvæg efterlod sig to Sønner, Magnus og Sigurd. Sigurd var den Gang fire Aar gammel, ham havde Erling vedkjendt sig; Magnus var otte Aar gammel, Erling havde anstillet Jernbyrd, for at bevise hans Fædreneherkomst, og han gjaldt da for hans Søn. Jarlen sagde, at de i Erlings Sønner havde dygtige Mænd til at vælge dem en Konge af, hvilket hugede Krigsfolket godt. Der verledes bestandig Breve imellem Biskop Nikolai og Philippus Jarl, der ogsaa i lang Tid havde holdt hemmelige Møder med Bønderne, især med de mægtigste. En halv Maaned efter Paaske sejlede Baglerne med hele deres Hær over til Sarpsborg, og havde Steenvægs Sønner med sig; der blev da stævnet til Borgething; Biskop Nikolai kom did. Thinget blev holdt paa Mariekirkegaard, Biskoppen var i Kirken med de mægtigste Bønder og dem, som havde meest Indflydelse; han talte der med dem, og fik dem alle til at samtykke i det Kongevalg, han foreslog. Paa Thinget talte Reidar, og forklarede dem Nødvendigheden af at antage en Høvding over Partiet; „og dertil,"

sagde han, „have vi god Lejlighed, da Erling Steenvæg efterlader sig to Sønner, af hvilke den kan tages til Konge, som Hæren synes bedst om." Disse hans Ord vandt Bifald. De mægtigste Bønder og de, som havde mest at sige, vare i Kirken; der blev derfor sendt Bud efter dem, og da de vare komne paa Thinget, tog een af dem til Orde, og talte saaledes: „Sandt er det," sagde han, „at det er højst nødvendigt at vi vælge os en Høvding alle tilsammen; vi Bønder have nu overlagt med hverandre; det synes os ikke at være Barneværk, at tage mod denne vanskelige Stilling; vi mene, at det maa være en Mand, der baade besidder en god Forstand, og er øvet i at anføre en Hær, saavel som dygtig i Lov og Ret; vi ville have een til Konge, som kan være os til Forsvar, og en saadan kunne vi faae, thi vi kunne aldrig mangle en dygtig Høvding, da vi have Jarlen, en Søstersøn af Kong Inge Haraldsøn, den bedste Konge i Mands Minde; han er bekjendt for sine fortrinlige Egenskaber, og ham ville vi give Kongenavn, om eder saa tykkes." Da svarede Lodin Staller: „I Bønder have vel Ret til at raade for Kongevalget, men Krigsfolkene saae helst, at en Søn af Erling blev taget til Konge, een af dem, hvilken man syntes bedst om." Bønderne svarede: „Hvis I ikke ville tage den til Konge, som vi ville have, saa ville vi ingen vælge, og heller ikke forbinde os til at yde eder nogen Hjælp." Og da det var kommet saa vidt, mærkede Krigsfolkene nok, at de intet kunde udrette; og det blev da besluttet med alles Samtykke, at man skulde lade Bønderne raade. Erland fra Huseby i Hegne gav Philippus Kongenavn, en anden Bonde stod op, og tildømte ham Leding og Skibsudredning; derpaa gik man ombord. Næste Morgen sej-

lede de tilbage til Tønsberg; derpaa sendte de sexten Skuder nordpaa, under Anførsel af Arnbjørn Jonsøn, Endride Hegre, Nikolai Botolfsøn, Arndor Foka, Gyrd Benteensøn. Paa denne Tid døde Philippus fra Vegin; han fik en Rørelse, laae kun en kort Tid, og blev begravet i Olafskirke.

Om Birkebenerne og Baglerne.

15. Det samme Foraar gjorde Birkebenerne sig færdige til at drage nordfra; de havde meget store Skibe, som de havde ladet bygge i Kjøbstaden (Nideros); tre af dem havde mere end tredive Roerbænke, og mange havde tyve. De havde en meget stor Hær, og sejlede til Bergen. Da udsendte de fjorten Skuder paa Spejderi sønderpaa under Anførsel af Thorsteen Gemser og Svend Næpa, men Kongens og Jarlens Folk sejlede bagefter med de store Skibe lige til Hvitingsø. Baglerne sejlede østenfra til Sæløerne; da spurgte de, at Thorgils Fudhund var paa Veggje, og havde draget Leding sammen. Der blæste en svag Nordenvind; de roede nordpaa om Morgenen ved Solens Opgang; alle Skibene skulde mødes i Hitre. Der ankom de omtrent Klokken sex om Morgenen; men Arndor roede længer nordpaa, og da han kom udenfor Aamundingen, kom Birkebenerne imod dem med to Skuder. Arndor drejede da af, og kom til Seglevik, og Birkebenerne vendte nordpaa forbi Haadyre. Baglerne roede ind til Sogn, og lagde op i Aaen med hele deres Flaade. Derfra sendte de tre Skuder nordpaa paa Spejderi, og da disse kom til Selvaag, spurgte de, at Birkebenerne laae med tolv Skuder i Eikundesund; Baglerne roede da nordpaa forbi Haadyre; da saae de Birkebenerne

komme nordenfra med fjorten Skuder, drejede da af, men Birkebenerne forfulgte dem. De Mænd, der holdt Vagt, saae hvor Baglerne roede; Arnbjørn styrede da ud af Aaen, og opsatte sit Banner; men da Birkebenerne saae det, troede de, at det var Baglernes Hovedhær, drejede af, og roede nordpaa, men Baglerne satte efter dem; Birkebenerne løb paa Land op i Svavevig, men Baglerne efter dem, og forfulgte dem; med Birkebenerne var en stor Deel af Ledingshæren; der faldt mange af dem; ogsaa Svend Ræpa og Erlend Tjovekappe faldt, men nogle fik Fred. Baglerne toge alle Skibene, og vendte sig strax igjen østerpaa; da blev det berettet dem, at Birkebenernes Hær laae ved Hvitingsøerne; Baglerne sejlede da Dag og Nat østerpaa til Tønsberg, men Birkebenerne droge nordpaa, og traf Kongen ved Hvitingsøerne med de store Skibe.

Om Baglerne, hvorledes de forlode Skibene.

16. Kort efter gjorde Baglerne sig færdige til at sejle østenfra med alle deres Skuder, hvoraf de havde fem og tredive, under Anførsel af Nikolai fra Liste, Erling Vik, Orm Skutelsvend og Knør Hattspjør; da de kom nordpaa til Helgesund, fik de Efterretning nordenfra, at Birkebenerne vare sejlede nordenfra forbi Jæderen; da vilde Nikolai sejle tilbage østerpaa, men Orm satte sig derimod, og de tøvede hele Dagen til Aften. Om Natten sejlede de østerpaa, og lagde om Morgenen til ved Portyrja; det var meget mørkt og de mærkede det ikke, førend Birkebenerne sejlede forbi Havnen. Baglerne skyndte sig da at faae Tjeldingerne af, drejede østerpaa ud af Havnene, satte Sejl til, stævnede indensor Aur og videre ind i Fjorden. Birkebenerne vare da komne øster over Fjorden;

Baglerne sejlede bagefter, og lagde ind til Stavern. Birkebenerne sejlede ind til Sund, men tre af Baglernes Skuder undkom. Bjorolf Baad, og Erik, Berg og Skæring bragde Efterretning til Kongen, der strax lod hele Hæren blæse op til Hauge, hvorpaa han spurgte dem, hvilken Beslutning de nu vilde tage, om de vilde gaae ombord, og stride med Birkebenerne, eller de vilde bie der i Byen; da, sagde han, maatte de stride med Overmagten, men de kunde ogsaa søge op i Landet, og det ansaae han for det bedste. Da svarede Arnbjørn Jonsøn: „Lader os gaae ombord paa de tre store Skibe, og forsvare dem paa det tappreste; de ville ikke saasnart blive tagne, skjøndt vi have færre Folk." Dette Raad syntes man vel om, og gik ombord. De bestege ogsaa det store Skib, som Philippus havde ladet bygge, og som var det største af dem alle; Arnbjørn med sin Trop var fremmerst paa dette. Birkebenerne lagde til ved Rossenæs, og iførte sig deres Rustning; saasnart de vare færdige, lavede de sig til at roe mod Fjenden, men strax da de kom i Pileskuds Afstand, flyede Baglerne; de søgte op, udaf Byen, saa op over Frodeaas, og mistede kun en eneste Mand, ved Navn Thorbjørn Skeif. Birkebenerne toge alle Skibene, samt meget andet Gods, thi Baglerne flygtede hovedkulds. Birkebenerne opholdt sig der nogen Tid. Førend de forlode Bergen, blev det betænkt, at Dagfinn skulde blive liggende i Borgen; han vilde have to hundrede Mand, men man sagde, at han behøvede ikke saa meget Mandskab; da tilbød Sverting at forsvare Borgen med hundrede Mand, og det blev endelig bestemt, at Ivar Bodde og Erlend Slidre med alle deres Folk skulde blive liggende der. De Bagler, som førte Skuderne, stævnede nordpaa langsmed Lan-

det; de spurgte, at der kom Birkebener nordenfra med to Skuder, nemlig Jørunds Broder Olaf og Olaf Smørmave, som havde Sysselet paa Vester-Agde. Baglerne naaede dem, og dreve nogle op i Trymlingerne, andre hen ved Flostergafl, og dræbte de fleste. Nikolai fra Liste gav begge Olaverne Fred; men da Krigsfolkene mærkede det, anfaldt de dem, og dræbte dem. Baglerne sejlede saa nordpaa, og da de kom udenfor Jæderen, traf de en Englandsfarer, som de plyndrede, og fik der et stort Bytte; et andet Skib toge de i Kormt; det var ogsaa en Englandsfarer. Saa sejlede de videre frem til Bergen, og da de roede til Byen, deelte de Flaaden; nogle roede hen til Tolovig, men nogle lagde til henne under Borgen, og de gik nu fra begge Sider imod den. Birkebenerne gik ud imod dem, Baglerne anfaldt; Besætningen var kun svag, saa Birkebenerne trak sig tilbage fra Murene, og løb ind i Hovedborgen. Baglerne kom op paa den yderste Muur, og indtoge den, men da de saae, at de, saaledes som Sagerne stode, ikke kunde indtage Hovedborgen, saa stak de Ild paa den ydre Deel af Borgen, og besatte Kastellet med deres Folk. Birkebenerne havde Mangel paa Drikkevarer i Borgen; Baglerne passede paa, at de ikke kunde komme bort; og saaledes bleve begge Partier liggende en Stund. Kong Philippus og de Folk, som vare drevne op i Land ved Tønsberg, droge ad den øvre Vej igjennem Oplandene, og kom ned i Sogn; der fik de Efterretning om deres Folk i Bergen, fik sig nogle Skibe, og sejlede til Bergen. Men da Birkebenerne slet ikke havde mere at drikke, bade de om Fred, og tilbøde at overgive Borgen. Kong Philippus gav dem Fred, og bestemte, at hver skulde beholde det Gods, han ejede i Borgen, men hvad der tilhørte Kongen skulde

deles imellem Krigsfolket. Da Borgen blev overgivet, og Besætningen gik ud, gjorde alle Ed paa, at han ikke bar mere ud end hvad der tilhørte ham. Der i Borgen var Kong Sverres Datter Kristine, og Kong Inges Broder Skule; ligeledes Dagfinns Kone Margrete, og Thorsteen Heimnesses Kone Gudrid, i alt vare der fyrretyve Kvinder. Baglerne besatte da Borgen, og fik der mange Levnetsmidler, men ubetydeligt af andet Gods. Om Torsdagen satte de Ild paa Borgen, men Fredag Aften og hele Løverdagen gave de sig til at bryde den ned; da fik de Efterretning om, at Hakon Jarl var paa Vejen østenfra, og de lagde da med hele Hæren ud til Florevaag. Birkebenerne brændte alle de store Skibe i Tønsberg; Guldbringen førte de med sig. Men da de spurgte, at Baglerne vare dragne nordpaa, deelte de Flaaden; Kongen blev tilbage med de større Skibe, men Jarlen sejlede nordpaa med Skibene paa tyve Roerbænke og Smaaskuderne. Det var Nordenvind, og Baglerne tænkte nok, at den var Jarlen imod. Om Mandagen sejlede Baglerne ind til Borgen, og lode alle Borgerne blæse sammen for at nedbryde Borgen; om Tirsdagen lagde de ud af Byen sønderpaa til Sundsvaag. Om Onsdagen blæste Vinden fra Sønden; da sejlede Jarlen nordpaa, men da han kom til Hardsø, saae Baglerne det, og roede imod ham; Jarlen tænkte de vilde stride med ham, og lod Sejlene falde, men da Baglerne kom paa Skudvidde, drejede de udad tværs over Fjorden. Birkebenerne roede ud efter dem, men Baglerne kom dog bort. Birkebenerne sejlede nu nordpaa til Bergen, og da de vare komne der, bleve de haardt irettesatte, som havde opgivet Borgen. Dagfinn drev meget paa, at man igjen skulde sætte den i Stand, og det blev

besluttet at lade Borgerne blæse sammen, for at de Dag for Dag kunde arbejde paa at rejse Borgmuren. Nu faldt det Jarlen ind, at Kongen maatte finde sin Mandestyrke øster i Vigen altfor liden; han beredte sig da til at drage nordenfra, men lod Peter Steiper og Dagfinn blive tilbage til at bevogte Borgen, da han selv foer bort.

Om Kong Inge og Baglerne.

17. Kong Inge sejlede fra Tønsberg ind til Oslo med fire Skibe, Ognebranden, Guldbringen og to andre. Han opholdt sig der nogen Tid. Baglerne fik god Vør nordenfra, men da de kom til Trymlingerne, spurgte de, at Kong Inge var i Oslo; de sejlede da ind og laae ved Orms, og agtede at anfalde Kongen; siden sejlede de ind til Hoveds. Det var paa den Tid, da Folk vare komne til Skytningsgilderne; der blev blæst i Byen, Birkebenerne løb ombord, trak Skibene ud og lagde dem for Anker; Baglerne lagde imod dem, og hug Tovene over; det var haardt Vejr, saa de store Skibe dreve ind til Frysie, indtil de alle kom paa Grund; Kongeskibet var alene for sig. Da gjorde Baglerne et meget djærvt Anfald, og begge Parter brugte alle de Vaaben, de havde. Kong Philippus lagde nærmest til med sin Skude; Birkebenerne kastede Stavnleer over paa den, og droge den til sig; da sprang Kongen og hele Mandskabet overbord; otte Mand faldt; Kongen blev taget op af Vandet af sine Mænd. Baglerne roede da bort og ind til Byen, hvor de toge fem Lastdragerskibe, fyldte dem med Ved, Næver og Halm, stak Ild deri, og lod det drive ind paa Fjendens Skibe; men Birkebenerne holdt dem fra sig med Baadshager, og fik dem drevet ind paa Grund. Baglerne roede om Afte-

nen ud til Hovedø; Vejret sagtnedes; og da Floden kom, bleve Birkebenernes Skibe flot; de roede til Byen, og lagde sig for Anker om Natten. Om Morgenen fattede Baglerne den Beslutning at drage til Tønsberg, at tage Handelsskibe der, og saa igjen at stævne mod Birkebenerne, da kunde de vel maale sig med Fjenden; de toge der to Kogger og syv Østfarere, sloge Skibsskjermene fra, borede Huller til Aarerne, og lagde Brædter over Roerbænkene; derpaa fyldte de dem med Steen, og førte dem ud paa Fjorden. Birkebenerne kom da sejlende indenfra ud af Fjorden, men Baglerne kom imod dem udenfra, men da de første kom dem i Skudviddes Afstand, drejede de andre tværs ud paa Fjorden, og de skiltes i en Hast fra hverandre. Birkebenerne lagde til ude i Marfjord, og laae der for Anker, men Baglerne inde ved Bryggen. Birkebenerne havde kun lavt Vand; om Morgenen lode de Skibene drive; da raabte de, og bade Smjorkes Frænde at rømme Havnen. Baglerne lagde da ud af Havnen, og vendte Stavnene mod Næsset; Birkebenerne derimod roede tilbage østerpaa, lagde til ved Stavern, og lagde sig der igjen for Anker. Baglerne fulgte efter dem, og alt gik som forhen. Om Morgenen vare begge Partier paa Land; da saae de, at der kom Skibe sejlende vestenfra forbi Grenmar, ikke færre end tredive; Baglerne begyndte da at yttre deres Mismod, thi de frygtede, det var Jarlen. Birkebenerne sagde: „Hvad nu, Bagler! seer I noget komme sejlende? værer rolige, lader os alle blive liggende sammen, vi har ikke noget at være bange for." Baglerne lode, som de ikke hørte det, hissede deres Sejl, sejlede øster over Folden, lagde til ved Astesholmene, og laae der nogle Nætter. Skibene, de havde seet,

vare nogle Lastdragerskibe. Faa Dage efter kom Jarlen nordenfra, opsøgte Kongen, og drog nu med hele Hæren til Tønsberg, hvor de bleve om Høsten. Baglerne holdt nu ogsaa Raad; de sejlede bort om Morgenen tidlig, og kom om Aftenen til Trymlingerne, hvor de traf en heel Deel Lastdragerskibe, som vare komne nordenfra; da spurgte de, at Jarlen var sejlet efterpaa, samt at Peter Steiper og Dagfinn vare i Bergen, og lode Borgen istandsætte; Dagfinn lagde al Vind derpaa, thi han havde da Sysselet over Hordeland, Peter derimod brød sig ikke noget derom, men var bestandig ovre ved St. Hanskirke, hvor hans Kone Ingeborg var. Hakon Jarl skjøttede heller ikke meget om at bryde sig med Borgens Opbyggelse. Baglerne sejlede nordpaa saa hastig de kunde; de laae i Eldssund, roede derfra om Aftenen, sejlede hele Natten, og kom før Dag til Byen; de sprang nu af Skibene, og ind i Byen, op ad Gaden, men nogle af dem ovenfor Byen. Dagfinn var med sin Trop i Borgen, og de mærkede strax da Fienden kom ind i Byen, og blæste strax Hærblæst. De Birkebener, som vare i Byen, vilde til Borgen. Baglerne kom imod dem, og fældte der elleve Mand. Peter løb op, ud af Byen med sin Trop. Baglerne omringede Borgen, og biede paa, at det skulde blive lyst, og da det var blevet Dag, gjorde de Anfald paa Borgen. De tilbøde Dagfinn Fred, men han svarede, at han behøvede den ikke; nu skete der et heftigt Anfald. Birkebenerne værgede sig vel og mandig; da satte Baglerne Ild paa Borgen; Birkebenerne lede da meget af Røg og Træthed; de vare ogsaa alle meget saarede; de udgjorde kun fem og tyve Mand. Dagfinn bad om Fred for dem, men Baglerne svarede, at de behøvede den ikke mere nu, end i

Morges. Derpaa lode de hente Kirkestiger nede i Byen, satte dem op til Borgen, og saaledes steg man nu op. Da lod Dagfinn Drengen Hakon, Kong Hakons Søn, hisse ned i et Tov, bad dem om at give ham Fred, og medgav ham et Sværd med Tilbehør, som han sendte sin Maag Gyrd den Skjalge. Gyrd tog imod det altsammen, baade Drengen og Sværdet. „Gak til Kongen,“ sagde Dagfinn, „og see, at du kan skaffe os Fred.“ Gyrd gjørde det; han bad Kongen at give Dagfinn Fred, og bød al sin Ejendom til Borgen for ham. Kongen lod da blæse til Huusthing, og sagde, at Baglerne skulde bestemme, om de skulde have Fred; alle talte derimod. Men Gyrd blev ved at bede. „Gak hen,“ sagde Kongen, „og bed Dagfinn komme hid og faae Fred.“ Gyrd sagde det til Dagfinn, men han svarede: „Jeg vil ikke tage mod Fred, uden vi alle faae den.“ Gyrd sagde det til Kongen. Denne bad nu Krigsfolket at give dem Fred, og sagde, det var dog ingen Ære for dem at dræbe nogle faa Mænd, der desuden vare i saa slet Forfatning. Der blev da tilstaaet dem Fred; de skulde gaae ud uden Vaaben og Overkapper; Dagfinn alene beholdt sin Staalhue. De gik da ned i Bispegaarden, og aflagde Troskabsed til Kongen. Den næste Dag blev hele Borgen nedbrudt, og Steen for Steen baaren bort. Baglerne opholdt sig en halv Maaned i Byen, og droge saa til Throndhjem; der blev Philippus taget til Konge paa Ørething. Den Gang var der en saadan Hungersnød i Throndhjem, at de efter Vinternætterne igjen droge bort sønderpaa langsmed Landet; de sendte nogle Skuder længer sydpaa for at spejde, under Anførsel af Bjørgolf Baad, Birger fra Stange og Brynjolf Ref; de havde spurgt, at Peter var i Stavan-

ger. Baglerne lagde til ved Moster, og spurgte, at Peter Steiper ikke var i Byen om Natten, men at han opholdt sig der om Dagen. De roede da ud til Hersile, men der fik de Modvind, og maatte ligge der i fire Dage. Saa roede de videre frem til Fjørbyrjesund og ind i den indre Baag. Peter Steiper var med sin Trop gaaet til Ottesang og hørte paa Formessen; der faldt et Snefog, som formørkede Luften saa meget, at de intet bleve vaer, førend Baglerne forlode Skibene; da saae Birkebenerne det, og sagde det til Peter, som strax gav sig til at løbe ud af Byen tilligemed alle de andre. Baglerne løb efter dem, og dræbte ni Mand. Peter kom de saa nær, at han maatte kaste sin Kjortel og sit Bælte; Bæltet fandt Baglerne ikke, men Kjortelen bragde de hjem til Byen. Kongedatteren troede, at Peter var falden, indtil man bragde hende Efterretning om at han var undkommen. Baglerne bleve der Natten over, og sejlede saa til Bergen.

Om Kongen og Jarlen.

18. Kongen og Hakon Jarl droge bort fra Vigen, og kom nordpaa kort før Juul. De laae længe ved Sæløerne, men da Baglerne fik Efterretning om Birkebenerne, droge de fra Byen, og laae om Natten i Baardesund, og roede om Dagen efter til Hvisvig; det var Søndenvind; Birkebenerne sejlede da hen, og lagde til i Eldøsund. Da spurgte de, at Baglerne vare søndenfor Stord, hvorpaa de roede sydpaa med alle de lette Skibe. Jarlen lagde om Aftenen til ved Titolfsnæs, og spurgte der, at Baglerne ikke vare sejlede forbi. Baglerne roede om Natten sønderpaa, og meente, at alle Birkebenerne maatte ligge sammen i Eldøsund; de roede da om Natten til

os mere." Kongen fandt det antageligt. Nu rejste Bispen op til Bergen med et udvalgt Følgeskab, fik Samtale med Kong Inge og Hakon Jarl, fremsatte dette Ærende for dem, og sagde: „Vor Frænde Philippus vil nu efter mine derom gjorte Forestillinger ophøre med al Fjendskab imod eder; han synes vel om at besvogre sig med eder, hvis I ville give ham Kong Sverres Datter Kristine til Ægte; og han vil da, Herre! være eder til megen Hjælp i hvad I kan forlange af ham." Kongen og Jarlen syntes just ikke at ville gaae ind paa dette Forslag, og sagde, at der vilde inket Forlig kunne tilvejebringes, med mindre Kong Inge blev ene Konge over Landet. Biskoppen talte herom saa lempelig som muligt, og vidste saa smaat at faae dem paa sin Side; de enedes endelig om, at Philippus skulde have Møen, hvis det var hende med, og saa meget af Landet, som Kong Sverres Broder Erik Jarl havde haft, samt den Titel, som Kong Inge vilde tilstaae ham. Birkebenerne tyktes vel, at Biskoppen tog alt dette i en vidtløftigere Forstand, end de tænkte at samtykke, men det kom dog saa vidt, at Sagen blev fremsat paa Thingene, og Biskoppen anbefalede den. Birkebenerne udstødte vel adskillige trudselfulde Ord, befalede Nidingen at tie stille, og sagde, at han var ligesaa troløs nu, som før; men Biskoppen gav ikke Agt paa hvad de sagde. Ærkebiskoppen var da ogsaa kommen fra Throndhjem, og gjorde sig ligeledes megen Umage for at bringe Forliget i Stand; det blev da afgjort, at der for at afslutte det skulde holdes et Møde ved Hvitingsøerne, hvortil begge Partier, saavel som Ærkebiskoppen og Biskop Nikolai, skulde indfinde sig. De mødtes der om Efteraaret; Birkebenerne laae ved Hvitingsø, men Baglerne ved Nautø,

der sendtes Underhandlere imellem dem, og derpaa mødtes de selv. Birkebenerne vare langt mandstærkere, end de andre; Bisskopperne talte, og fremsatte Vilkaarene for Forliget; det gik da, som tit plejer at skee, at begge Parter tyktes deres Ord noget anderledes fortolkede, end deres Mening var. Birkebenerne tilkjendegave da deres endelige Beslutning, at Philippus ikke skulde have Land nordpaa længer end til Rygjebit, og sønderpaa ikke længer end til Svinesund; han skulde ogsaa nedlægge Kongenavnet og føre den Titel, som Kong Inge vilde tilstaae ham. Dette Forlig blev edelig bekræftet, saavel som og, at de Mandsdrab, som det ene Parti havde begaaet paa det andet, skulde ingen af dem hævne eller kræve Bøder for, ligesaa lidet som for den Skade paa Gods og Ejendom, som de havde tilføjet hverandre. De aflagde da Ed paa dette Forlig; først Høvdingerne, Kong Inge og Hakon Jarl og Philippus, saa Leensmændene og Sysselmændene, to Tylfter paa hver Side; og Thinget sluttedes med, at der blev lovet Fred og Tryghed, hvorved Gunnar Grynbag førte Ordet. Næste Dag fæstede Philippus Kongedatteren Kristine. Da rejste der sig Klagemaal paa begge Sider af de Mænd, som intet Gods besade, skjøndt de havde Hæderstitler, og der blev besluttet, at man næste Foraar skulde gjøre et Tog til Sydrøerne, for at erhværve sig Gods; Mænd dertil udvalgtes af begge Hære. Ogsaa Peter Steiper og Reidar Sendemand, som var gift med Kong Magnuses Datter Margrete, toge da deres Bestemmelse; de vilde nemlig drage ud til Jorsaleheim. Efterat alt saaledes var afgjort, droge Baglerne østerpaa, men Birkebenerne til Bergen. Baglerne kaldte imidlertid Philippus Konge, ligesom før. Om Foraaret efter sendte han

to Skuder til Bergen, for at hente Kongedatteren Kristine; de førtes af Gisten Roesøn, Hamunde Bust og Grunde Skatmester; Kongedatteren drog med dem øster til Vigen. Philippus holdt sit Bryllup i Oslo; til dette kom fra Gotland Kong Sverres Enke, Dronning Margrete, en Datter af Kong Erik den Hellige; hun var ogsaa Moder til Kristine. Samme Sommer foretoges Vikingetoget til Sydersøerne af Thormod Thasram, Thormod Fylbeen og Ospak den Sydersøske, disse vare af Birkenernes Parti, og af Baglernes vare Erik Tovesøn, Erik og Erlend Pig, Berg Møl og Nikolai Gille. De havde tolv Skibe. Et Aar sildigere forlode Peter Steiper og Reidar Landet med to Skibe, og kom aldrig mere tilbage.

Styrkars Fald.

19. Det samme Aar som Erling Steenvæg døde, droge Baglerne bort før Juul øster til Vigen, men de Mænd, som meente at have nødvendige Forretninger, bleve tilbage. Sørkver Snap var draget ind til Hardanger, og sejlede igjen derfra sønderpaa paa en lille Skude med tolv Mand. Den Gang havde Styrkar Stagnaal Leen paa Rogeland; han fik Efterretning om Sørkvers Rejse, og sejlede hen at lede ham op. De saae hinanden ved Bardsholmene; Styrkar roede efter dem, og drev dem sønderpaa til Karmsund; Natten faldt paa, Styrkar lagde til ved Bæ, satte Skibet op, og gik hen til Huset, hvor han og hans Folk lagde sig i Stuen. Sørkver vendte tilbage med sine Folk, og ledte efter dem, lagde til ved Bæ, og kjendte Styrkars Skib, hvorpaa ogsaa de gik til Gaarden. Sørkver gik først ind i Stuen, greb to Spyd, løb ud med dem, og befalede sine Folk, at gjøre Anfald,

da de vare mandstærke nok; de toge da en Slæde, og stillede den for Døren; Styrkars Folk sprang op, og grebe deres Vaaben; de troede, der vare mange Folk udenfor, og prøvede derfor ikke paa at gaae ud, men stillede et Bord op ved Vinduet, og nogle slap ud derigjennem. Baglerne brøde Hul paa Stuen, kastede Steen ind, og toge derpaa Næver, tændte Ild deri og holdt det i Vinduet, saa det blev lyst i Stuen; nogle bleve da saarede, men mange dræbte. Styrkar og sexten andre faldt; Sørkver blev saaret; ni Mand gave de Fred.

Om Smeden og Odin.

20. Den Vinter efter Juul, førend den Sommer, da Forliget blev sluttet, boede der en Smed paa Næs. En Aften kom der en Mand ridende til ham, bad ham om Huusly, og at han vilde skoe hans Hest. Bonden lovede det; de stode op endnu længe før Dag, og gave sig til at smede. Bonden spurgte: „Hvor opholdt du dig forrige Nat?” „I Medaldal,” svarede Gjæsten, nemlig i den nordlige Deel af Thelemarken. Smeden sagde: „Du maa være en stor Løgner, thi det er reent umuligt.” Derpaa gav han sig til at smede igjen, men det vilde ikke ret gaae ham fra Haanden. „Aldrig har jeg smedet saaledes før,” sagde han. „Smed du kun, som det selv vil gaae,” sagde Gjæsten, og Hesteskoene bleve større, end han nogensinde før havde seet dem, men da de bleve lagte paa, passede de fuldkommen Hesten; de skoede den da. Da sagde Gjæsten: „Du er en usnild og uforstandig Mand, hvorfor spørger du ikke om noget?” Smeden sagde: „Hvem er du? hvor kommer du fra? og hvor skal du hen?” Den anden svarede: „Jeg har været nordpaa i Landet, og har opholdt

mig længe i Norge, men nu agter jeg mig over til Sverrig; jeg har nu længe været til Søes, men nu faaer jeg vænne mig til at ride en Stund." Smeden sagde: „Hvor agter du dig hen til Aften?" „Øster til Sparmark," svarede den anden. „Det er ikke sandt," sagde Bonden, „derhen kan man næppe ride i syv Dage." Den Fremmede steg nu til Hest. „Hvem er du?" sagde Bonden. Den anden svarede: „Har du hørt tale om Odin?" „Hørt ham nævne har jeg," sagde Bonden. „Nu seer du ham for dig," sagde Gjæsten, „og hvis du ikke vil troe hvad jeg har sagt dig, saa betragt nu en Gang hvorledes jeg med min Hest sætter over Gjærdet." Hesten veg tilbage; da satte han Sporerne i Livet paa den, og den sprang over Gjærdet uden at røre det, skjøndt det var syv Alen højt. Han saae aldrig til ham siden. Fire Dage efter holdtes Slaget ved Lenar imellem Kong Sørkver og Kong Erik. Denne Begivenhed fortalte Smeden selv Philippus Jarl den samme Vinter i Tønsberg, og vi have den fra En, som den Gang hørte derpaa. Gaarden hedder Pislar, og Bonden, som gjorde Hesteskoene, hed Thord Vetter.

Hakon Sverresøns, Guttorm Sigurdsøns og Inge Baardsøns udførligere Saga
efter Peter Clausens Oversættelse og nogle nyopdagede Brudstykker.

Kong Hakon Sverresøn, som blev kaldt den Gamle.

Strax efter Kong Sverres Død gik Birkebenerne ombord med deres Høvedsmand Hakon Galin, en Søn af Kong Sverres Søster Cecilia, og Peter Steiper, som ogsaa var Kong Sverres Søstersøn. De havde de Breve med sig, som Kong Sverre tilforn havde ladet skrive til sin Søn Hakon, som før er omtalt, og de sejlede nordpaa med et vel bemandet Skib. Og da de kom til Stadshav, sejlede de udenskjærs nord til Throndhjems Munding, thi Baglerne, det er Kong Inges Krigsfolk, havde indtaget Landet ved Søsiden i Sogn og Fjordene, og begge Mører og Romsdal, og laae der i store Hobe; og da de kom til Nideros, lagde de ind til Kongens Gaard, da Meesen var sjungen, og nogle af Kongens Folk kom dem imøde, hilste dem venlig, og spurgte dem om Tidende, især hvorledes

Kongen levede, thi de havde hørt, at han var syg. Birkebenerne svarede, at det var nu bedre med ham, og de spurgte, hvor Kongens Søn Hakon var; dem blev svaret, at han var hjemme i sit Herberg. De gik op til Kristkirke, siden til Kongens Gaard, lode Hakon kalde ud, og sagde, at de havde noget hemmeligt at give ham tilkjende. Hakon gik til Døren, lod Hakon Galin og Peter Steiper med nogle af de Fornemste kalde til sig, og de hilste hverandre venlig. Derpaa tilkjendegave de ham alting angaaende hans Faders Død, antvordede ham Brevene, og talte nogen Tid med ham. Derefter lod Kongens Søn Hakon sit Raad sammenkalde og alle sine Hofsinder, og gav dem disse Tidender tilkjende; og strax paa samme Stævne blev han hyldet og taget til en Høvding over alt Norge [1].

Om Vaaren derefter lod han alle Bønder i Thrøndelagen stævne til Ørething, og blev der paa Thinget taget til Konge over alt Landet; en Bonde, som hed Skervord [2], gav ham Kongenavn. Derefter antog han Folk og flere Hofsinder, og alle hans Faders gamle Hofsinder kom til ham, og han satte sine Mænd over Lenene. Der kom ogsaa Folk til ham sønden fra Landet. Siden lod han sine Orlogskibe færdiggjøre og Leding udbyde, og sejlede henved Paaskedtider med sine Folk til Bergen. Baglerne vare inde paa Landet, og der spurgtes adskillige Tidender fra dem: somme sagde, at de vilde drage nord til Throndhjem, andre, at de vare komne ned paa Rogeland, det er Jæderen; Kongen sendte derfor sine Folk mod dem sønderpaa, nemlig Peter Steiper, Thorgrim af Ljanæs, Einar Kongens Maag, og endnu flere Høvdinger med mange

---

[1]) eller over Flokken (over dette Parti). [2]) Skervard.

Folk; de laae ved Rot, hvor de kom silde om Aftenen; der spurgte de, at Baglerne vare i Stavanger.

Om Morgenen derefter saae Birkebenerne, at Baglerne kom roende søndenfra[1], og stævnede til Øen med deres Skibe, og de lagde ud mod dem. Da Baglerne saae det, flyede de, og Birkebenerne forfulgte dem, og toge et af deres Skibe; Baglerne derpaa værgede sig vel, men Skibsfolket blev dog for største Delen slaget, og de andre flyede ind i Fjordene, forløb Skibene, og begave sig op i Landet igjen; Birkebenerne sejlede atter til Bergen, og Kongen sejlede saa nordpaa, og laae længe om Sommeren i Fjordene.

Dronning Margrete Eriksdatter, Kong Sverres Efterleverske, drog efter hans Død øster i Vigen med sin og Sverres Datter Jomfru Kristine og sin Søsterdatter Fru Kristine Nikolaisdatter, og agtede at drage op til Gøtland, det er Vestergøtland. Birkebenerne syntes det ikke raadeligt, at Kongens Datter skulde drage af Landet. Peter Steiper drog derfor øster til Oslo, fandt Dronningen der, og da han havde tøvet nogle Dage, hændte det sig, at Dronningen var i Bad; da gik Peter Steiper ind i Dronningens Kammer, og sagde til Kristine Kongens Datter, at Baglerne vilde strax overfalde dem; Jomfruen blev forskrækket, og spurgte, hvad gode Raad han gav. Peter tog hende op i Favnen, bar hende til sit Skib, lod Tjeldingen slaae af, og hans Folk gave sig til Aarerne; og da de lagde af med Skibene, kom Dronningen hastig ned paa Bryggen, og raabte, at de skulde give hende hendes Datter igjen.

---

[1]) nordenfra.

Peter Steiper sagde, at hun skulde først drage til Kongen, hendes Broder. Da blev Dronningen forbittret, og sagde: „Gud give, jeg maatte leve den Dag, at jeg kunde gjøre eder saa stor Sorg og Harm, som I nu gjøre mig; jeg er en Konges Datter, og ægtede en Konge her i Riget, og har ikke uden dette ene Barn med ham, som I nu røve fra mig, som om det var et Trælle- eller et Slegfredbarn". Saadant raabte hun efter dem, saalænge de kunde høre hende. Derpaa drog hun op til Sverrig med sin Frænke Fru Kristine; men Peter førte Kongens Datter til hendes Broder Kong Hakon, og hun blev der vel modtaget og hæderlig holdt.

Denne Sommer kom igjen disse Mænd til Norge: Erkebiskop Erik i Nideros, Biskop Martin i Bergen, Biskop Niels i Stavanger, Biskop Ivar i Hammer og Biskop Nikolai i Oslo, som havde fulgt Baglernes Hær, og været stundum i Danmark, stundum i Sverrig; de bleve forligte med Kong Hakon, og hver drog til sin Bispestol, og Erkebiskoppen tog igjen alt Landet i Forligelse. Da kom ogsaa Gudmund den Gode fra Island, som var udvalgt Biskop til Island, og blev Vinteren over hos Erkebispen. Baglerne holdt sig oppe i Landet om Sommeren og Høsten, og deres Konge Inge holdt med mange Folk Huus paa den store Ø, som ligger i Mjøsen, og hans Høvdinger havde Lenene inde paa Oplandene; deres Hob blev dagligen mindre og mindre, thi alt Landsfolket gav sig under Kong Hakon, der blev meget vennesalig og afholdt af Almuen; han viste sig nemlig from og venlig mod Bønderne, men mod sine egne Folk var han haard og stræng, og straffede dem haardt baade med skarpe Ord og anden Straf, naar de gjorde Bønderne nogen Uret.

Bønderne paa Oplandene forsamlede sig med nogle af Kongens svorne Mænd, og droge ud paa Øen i Mjøsen, med smaae Baade og Flaader, thi alle store Roerskibe og Færger havde Kong Inge ladet tage ud til Øen; de kom derud før Dag, og søgte hen til Kongens Gaard; han sad endda i Stuen, og drak med sine Mænd. En af Vagterne kom ind og sagde: „I sidder her og maaber, Herre! og Fjenderne ere her ved Gaarden." Kongen sprang op, greb sine Vaaben, og sagde: „Staaer hurtig op, og væbner eder, lader os søge ud imod dem, og lader dem ikke myrde os her inde i Huset." Kongen gik selv ud med de første, og det varede ikke længe, førend han blev slagen med største Parten af hans Folk. Da de andre Bagler, som vare forsamlede paa andre Steder, spurgte det, bleve de forsagte og flyede, en Deel til Sverrig, en Deel til Danmark, og en Deel til deres Frænder; nogle søgte Forligelse hos Kong Hakon, og al denne Flok blev da adspredt og forstyrret, og der herskede god Fred.

Kong Hakon drog om Høsten til Throndhjem, og sad den Vinter i Nideros; efter Juul sendte han nogle Mænd til Oplandene og heelt øster til Vigen med sine Breve og Befaling, hvorledes der skulde forholdes med Forleninger og Sysler, hvem der skulde have dem, og gav tillige tilkjende, at han vilde komme øster til Vigen om Sommeren derefter. Brevdragerne droge heelt øster til Sverrig, til Dronning Margrete og Fru Kristine med Breve af det Indhold, at de skulde komme til ham, de skulde blive holdte i største Agt og Ære hos ham. De sendte ham ogsaa venlige Breve og Bud tilbage igjen om alt det, som han havde tilskrevet dem. Og Brevdragerne vendte da igjen tilbage til Kong Hakon.

Om Vaaren, strax efter Paaske, sejlede Kong Hakon med mange Folk sønder til Bergen, og siden øster til Vigen; han drog til alle Kjøbstæder og heelt øster til Elven, og hele Folket gik ham tilhaande; samme Tid fulgte ham de ypperste Herrer i Landet, Hakon Galin, Peter Steiper, begge Kong Sverres Søstersønner, Sigurd og Roar Kongens Frænder, Dagfinn Bonde og mange andre Krigshøvedsmænd; da han drog tilbage igjen, tøvede han længe i Sarpsborg om Høsten; der tog han til sig en Ædelmands Datter, som hed Inga, født af stor Slægt i Borgesyssel; hun var hos Kong Hakon i hans Herberge, dog vidste ingen af deres Handel, uden Hakon Galin og Peter Steiper og nogle andre af Kongens troe Mænd; og hun blev frugtsommelig ved Kongen. Derefter drog han igjen nord i Vigen og ind til Oslo, og tøvede der nogen Tid; der kom Dronning Margrete og Frue Kristine til ham, og Kongen tog meget venlig imod dem; de fulgte ham til Bergen, hvor han vilde blive om Vinteren.

I Kong Sverres Tid var der en Mand i Danmark, ved Navn Erling; han udgav sig for Kong Magnus Erlingsøns Søn, derfor havde Kongen sendt Mænd til Danmark for at opsøge og dræbe ham, men han blev advaret, og flyede til Vestergøtland. Da Kong Hakon spurgte det, sendte han Bud og Breve til sin Maag Kong Knud i Sverrig, at der var en saadan Mand i hans Rige, som kaldte sig Kong Magnuses Søn, og agtede at gjøre Ufred i Norge. Da Kong Knud det spurgte, sendte han sine Mænd hen, og lod ham opsøge og indsætte i det høje Taarn paa Visingsø. Da han havde siddet der nogen Tid, fik han en Kvinde, som bar Mad til ham, til at skaffe sig mange Klæder eller Lagen, hvilke han skar i lange Strimler, og

knyttede Enderne sammen, og dermed vandt han sig ned ad Muren ovenfra Taarnet, men da Linen ikke var saa lang, at den kunde naae til Jorden, lod han sig falde, og slog det ene Laar i Stykker, saa at han altid siden haltede; han kom derfra, og begav sig øster til Jernbjergene[1]. Da Kong Hakon[2] det spurgte, sendte han sine Mænd øster til Jernbergeland, og lod ham ihjelslaae, og de bragde hans Halsbog eller Tegnebog, hvori hans Navn stod skrevet, til Kongen, hvilken Bog siden blev kjendt af dem, som vidste, at den havde tilhørt ham.

Den samme Sommer kom der en Mand til Skaanør, paa den Tid der blev holdt Marked, og udgav sig for at være Kong Magnus Erlingsøns Søn. Han foregav, at han havde været nogen Tid i Venden, og denne samme Erling sagde, at han siden havde siddet en Tid lang i et Taarn paa Visingsø. Der i Skaanør vare mange Nordmænd, og da de adspredte Bagler, af hvilke mange vare komne did til Marked, hørte, at Kong Magnuses Søn var der, søgte de til ham og vilde taget ham til Høvding, og sagde, de vilde faae Folk nok, naar de havde en Høvding, som var Kong Magnuses Søn. Men han svarede dem og sagde: „Kong Hakon har Yndest og Venskab hos alt Folket i Norge, og, som mig er sagt, ere Baglernes Høvdinger for største Delen gaaet ham tilhaande; derfor vil jeg ingenlunde begynde denne Handel med saa liden Magt og Styrke, som jeg endnu har Udsigt til;" dermed skiltes de ad, og han drog til Kjøbenhavn, og var der om Vinteren.

Kong Hakon var om Vinteren i Bergen, og Dronning Margrete hans Stifmoder var hos ham. Han lod holde

---

[1]) Jernbæreland (Dalekarlien). [2]) Sverre.

særegent Kjøkken og Bord for hende og hendes Mænd, og sjelden gik hun tilbords med Kongen. Kongedatteren Frøken Kristine, Kong Hakons Søster, var altid hos sin Moder; Dronningen kunde ikke lide Kongen, og var som oftest uglad og ilde tilfreds, men Kongen viste sig altid blid, venlig og opmærksom imod hende. Fru Kristine søgte stedse at jævne alting imellem dem. Kongen lod hurtig berede til Julehøjtid, og da det led imod Julen, kom der mange Folk til ham, baade Leenshøvdinger og andre hans svorne Mænd. Dronningen bar stort Had og Fiendskab til Peter Steiper og alle de andre, som havde været med ham øster til Oslo, for at hente hendes Datter fra hende; men hun kunde godt lide Hakon Galin, og satte al sin Lid til ham. Kongen sendte Bud til Dronningen og Frøken Kristine paa Juleaften, at de skulde komme tilbords med ham, og da var Kongens Sal fuld af Folk, og hver skikket i sit Sæde efter gammel Sædvane. Dronningen svarede med megen Vrede, og sagde: „Længe maa jeg komme ihu, hvorledes jeg sad i Højsædet om Juleaften hos min salig Herre Kong Sverre; siig Hakon det, at jeg kommer ikke i Aften i hans Højsæde at sidde." Dette sagde hun med megen Forbittrelse. Da Kongen fik det at vide, gjorde det ham ondt, at hun ikke med Takke vilde modtage den Ære og Opmærksomhed, han vilde vise hende, og han sagde: „Er end Dronning Margrete saa stolt, at hun ikke vil ydmyge sig og sidde hos os, saa skal dog min Søster Kristine komme til os." Det blev sagt til Dronningen, og at Kongen var vred. Hun svarede: „Troer han, at jeg ikke mindes, hvorledes han tog min Datter fra mig i Oslo, uden at han nu behøver at minde mig derom igjen." Datteren omfavnede hende, og sagde:

„Moder, giv eder tilfreds, jeg vil blive hos eder." Hun svarede: „Det skal saa være, min Datter! Ikke skal du komme i Uvenners Hænder, saalænge jeg er saa nær, og Gud kan endnu hjælpe os, at vi ikke skulle blive længe under denne Tvang;" og hun stod op, og gik med sin Datter hen i Kongens Sal, og satte sig i Højsædet, og Kongen og hans Gjæster vare meget glade.

Anden Dag i Julen lod Kongen synge Messe for sig, og gik siden med nogle faa Mænd ind i sit Kammer, lod sig aarelade, spiste og drak noget lidet, og tøvede siden til Højmesse var ude i Kristkirke, førend han gik tilbords; han holdt sig stille efter Aareladningen, vilde ikke have Lys nær ved sig, spiste og drak kun lidet, og talte heller ikke meget. Den tredie Dag i Julen lod han synge Messe for sig i sit Sovekammer, gik siden tilbords, og befandt sig da meget svag. Han gik derfor ind i sit Kammer strax efter Maaltidet, og lagde sig tilsengs. Om Natten derefter blev hans Ildebefindende bestandig større og større. Den femte Dag i Julen blev hele hans Legeme hævet, og det blev ikke mange tilstædet at komme til ham; hans Onde forøgedes nu hver Dag, indtil den ottende Dag i Julen, da døde han; og da var hele hans Legeme blaat og opblæst, saa at det næppe lignede et Menneskes Legeme; han blev begravet i Kristkirke paa den nordre Side, tværsover fra Kong Sverres Grav, og hele Landsfolket sørgede over ham, og sagde, de havde liidt det største Mandetab ved hans Død.

Kong Hakon var en dejlig Mand, vel skikket paa sine Lemmer, og havde dejlig Lød paa Ansigt og Haar; han var maadelig høj, dog meget højere end hans Fader; han havde et klart og redt Mæle, var veltalende, og havde

meget forandret sine Sæder, siden han blev Konge, og alt til det bedste; han var stille af sig, og meget herlig og hæderlig, naar han sad i sit kongelige Sæde.

Kong Guttorm Sigurdsøn.

Den tiende Dag i Julen holdt Biskoppen Raad med Kongens Hofsinder og de bedste Mænd, hvem de skulde tage til Konge igjen; og alle bleve da enige om, at tage Guttorm, Sigurd Lavards Søn, Kong Sverres Sønnesøn og Kong Hakons Brodersøn, til Konge, som da var fire Aar gammel; Hakon Galin skulde regjere Riget og det kongelige Hof paa hans Vegne, og Peter Steiper og Einar Kongens Maag skulde opfostre og tage vare paa Kongen. Dette blev saaledes eendrægtelig samtykket og stadfæstet med Vaabentag, og da de gik tilbords, førte Høvdingerne Kongen ind, satte ham i Kongesædet, og gjorde ham kongelig Tjeneste. Da tog Kongen et Sværd, bandt det ved Hakon Galins Side og hængte et Skjold paa hans Axel, og gjorde ham til Jarl med alle Høvdingernes Samtykke, og satte ham paa Bænken hos sig, og i saa Maade holdt de Krigsfolket sammen. Derefter sendte Kongen og Jarlen Breve nord til Throndhjem, at Inge, Baard Guttormsøns Søn, skulde have hele Thrøndelagen i Forlening.

Da denne Tidende spurgtes til Danmark, var Erling Steenvæg i Kjøbenhavn, og strax søgte alle Baglerne til ham, som havde været hos ham om Vinteren tilforn, og han fik snart en Flok samlet. Der kom til ham fra Norge: Thorleif Skalper [1], Arnbjørn Trold, Odd Tand [2],

[1]) Skalp. [2]) Rand eller Runn.

Agmunds Sønner [1], og de sendte Bud til Norge, at alle de, som vilde styrke deres Flok og Samling, skulde komme til dem i Aalborg; Erling drog til Kongen i Danmark, og klagede sin Vaande for ham, og begjerede Hjælp; han gav fore, at Kongen var hans Frænde, og burde derfor yde ham Bistand. Kongen lovede at give ham Undsætning og hjælpe ham til at faae sit Fædrenerige. Erling begyndte sin Reise fra Kjøbenhavn i Fasten, og drog til Aalborg med sin Flok; der kom til ham fra Norge: Reidar Sendemand, Philippus fra Vegin, Jon Drotning og Salve [2] Disesøn; han fik Skuder og Skibe, og drog over til Vigen i Norge, siden til Oslo, og alt Landsfolket gik ham tilhaande.

Biskop Nikolai var i Oslo; Erling begjerede af ham, at han vilde modtage hans Beviisning af sin Fædreneherkomst, men Biskoppen vilde ikke tilstæde, at det skete i Oslo; da imidlertid Høvdingerne og de ypperste Mænd lagde sig derimellem, og anbefalede Erlings Begjering, saa bad Biskoppen ham, om han vilde, at bære gloende Jern i Sarpsborg. Erling drog til Sarpsborg, og fæstede Jernbyrd; men da han skulde til at bære Jernet, sagde Biskoppen, at han skulde drage til Tønsberg, og der aflægge sin Beviisning i Danekongens Nærværelse, som var snart ventende dertil, og uden Tvivl vilde vide, hvorvidt Erling foer med Sandhed; thi dersom det skete med Kongens Villie, og det lykkedes ham vel, saa kunde han forvente sig Hjælp og Bistand af Kongen, men foer han med Løgn, saa havde han Straf og Revselse at vente. Erling lod sig dette vel befalde, og sagde, at han vilde vove det,

---

[1]) Ounund Lunds eller Lins Sønner. [2]) Sølve.

thi han fortrøstede sig paa Guds Hjælp og Bistand i denne sin retfærdige Sag; han drog da til Tønsberg.

Det første som Biskop Nikolai havde spurgt, at Erling samlede sine Folk i Danmark, drog han til Danekongen, og adspurgte ham, om han vilde gjøre Erling Bistand. Kongen sagde Ja, at han havde lovet ham det for deres Frændskabs Skyld. Biskoppen sagde: „Det synes mig underligt, Herre! saa viis en Fyrste, som I er, at I skulde tillade Folk at rejse sig i eders Land, og yde dem Bistand til at bekrige et andet Kongerige, da dog ingen veed, af hvad Slægt og Byrd deres Høvding er, og jeg tænker han er en Søn af en usfel Bonde i Oplandene, og er for sin Løgns Skyld fordreven fra sit Fædreland, og har været forfulgt og hadet længe af alle brave Folk. Men dersom I vil sende eders Hær til Norge, og frelse og frede Landet fra den Uskikkelighed og Guds Vrede og Plage, som Baglerne der i lang Tid have afstedkommet, saa sætter en af eders egne Frænder derover, som I veed er eder tro og lydig; thi Gud har nu styrtet alle Baglernes Høvdinger, som havde nogen Forstand til at være Høvdinger over dem, saasom de brugte deres Forstand mere til Ondt end til Godt, og de have nu taget et barnagtigt og uforstandigt Menneske til Konge over sig, og selv vide de ingen gode Raad." Kongen svarede: „Mine Frænder ere saa vel forsørgede her i Danmark, at de ville ikke drage til Norge med disse Folk." Biskoppen vedblev: „Jeg veed en Mand, som er vel skikket til at overtage denne Bestilling. Det er eders Frænde Hr. Philippus, Kong Inges Søstersøn i Norge, thi han besidder alle de Egenskaber, det sømmer sig en Konge eller Høvding at have." Biskoppen forestillede dette tit og ofte med al Kløgt for

Kongen, og det kom endelig saavidt, at Kongen gav sit Samtykke dertil, og lovede at komme selv til Norge Sommeren derefter; dermed drog Biskoppen igjen hjem.

Om Sommeren derefter drog Kong Valdemar over til Norge med tre hundrede Skibe, og kom til Tønsberg ved Botolphi Tid, og med ham var Philippus, en Søn af Simon Kaaresøn fra Elda[1]. Philippi Moder var Margrete, en Datter af Arne paa Stads-Rein[2], og Dronning Ingerid, Ragnvald Ingesøns Datter[3]. Margrete var Kong Inge Haraldsøns Søster paa mødrene Side, og Orm Kongens Brodersøn var Ivar Sneises Søn[4]. Kong Valdemar havde lovet Biskop Nikolai, at Philippus skulde blive Høvedsmand over Baglerne, hvis de selv vilde samtykke det. Men da det blev forestillet Baglerne, raabte alle Flokkens Høvdinger derimod, og sagde, at de vilde have Kong Magnuses Søn til Konge, som var født og baaren dertil, og ingenlunde vilde de tjene eller have til Konge en Mand, der ikke var af højere Byrd, end en af dem selv; heller vilde de skille deres Folk ad, og hver sørge for sig. Bønderne svarede ogsaa, at dersom nogen Kongens Søn var forhaanden, vilde de give ham Kongenavn, og vise ham Troskab og Lydighed; men var der ingen saadan, vilde de ikke gjøre nogen Oprejsning i Landet. Da Biskop Nikolai mærkede, at denne Flok ingen Fremgang kunde faae, med mindre Erling blev taget til Konge, saa sagde han til ham: „Mig synes, at Bøn-

---

[1]) eller Simon Dlrukaares Søn. [2]) eller Stodreim.
[3]) rettet for: Sigurds Dronnings Rangvalt Ingesøns Datter.
[4]) eller: Margrete var Søster til Kong Inge Haraldsøn paa mødrene Side, og til Kongens Broder Orm, en Søn af Ivar Sneis.

derne ere meget uvillige til at gjøre nogen Oprejsning, saa at du tør kun vente dig liden Hjælp af dem, uden jeg staaer dig bi, og fremmer din Sag; thi jeg veed det for vist, at dersom det ikke lykkes dig at bære Jern, saa lader Danekongen dig dræbe; og ihvorvel jeg kan tænke mig, hvem din Fader kan have været, saa kan jeg dog vende det hvorledes jeg vil; naar du vil love mig at give min Frænde Philippus større Ære og Værdighed, og gjøre ham til din Jarl, saa vil jeg forene mig med dig, og hjælpe dig at rejse denne Flok, og staae dig bi af al min Formue, med alle mine Frænder og Venner og alt hvad jeg formaaer." Dette blev saaledes samtykket og endeligen besluttet imellem dem, at Philippus skulde blive Jarl, naar Erling blev Konge.

Erling Steenvæg drog til Tønsberg, og fæstede Jernbyrd anden Gang, og Biskop Nikolai indviede Jernet; men Kong Valdemar, som var kommen did, foresagde ham Eden, og raadte for Jernbyrden, eller bestemte, hvor mange gloende Jern han skulde bære. Da Tiden kom, at Erling skulde rense sig, stillede Kong Valdemar bevæbnede Krigsfolk uden om Kirken, hvoraf man nok kunde forstaae, hvorledes det vilde gaaet Erling, hvis ham havde fejlet noget. Biskop Nikolai førte Erling hen i Korsdøren, da han blottede sin Haand, og han holdt Erlings Haand i Vejret, lagde sine Fingre deri, og sagde med høj Røst: „Han har renset sig vel, aldrig saae jeg en Haand komme saa uskadt fra Jernet, som denne." Kongen stod strax udenfor Korsdøren, og alle hans Folk der nedenfor i Kirken, og de begyndte alle at takke Gud, og synge Te Deum laudamus. Erling var den Dag Kongens Gjæst, og Kongen forærede ham fem og tredive

Orlogskibe med al deres Rustning og Tilbehør. Anden Dagen derefter blev Erling taget til Konge paa Haugething, og der gav han Philippus Jarls Navn; og nogen Tid derefter drog Kong Valdemar til Danmark igjen med hele sin Hær; han forlod fredelig Norge, og gjorde ingen Mand Skade. Da søgte mange Folk til Erling, og svore ham Troskab; disse Høvdinger kom til ham: Arnbjørn Jonsøn [1], Helge Birgesøn, Asbjørn Koppre [2], Gyrd Bentesøn [3], Guttorm Thvarre [4], Orm den Lave [5], Thord Dotte [6], Benedikt fra Gumenæs, Simon Kyr, Kolbeen den Røde, Gyrd Skjalge; de havde mange Folk med sig og skjønne Skibe. Ved St. Hanstid droge de ud til Sarpsborg, og holdt der Thing; Erling blev der taget til Konge, og Philippus til Jarl; siden droge de igjen over til Tønsberg tilligemed Biskop Nikolai. Da Birkebenerne spurgte dette, rømte de nord i Landet, en Deel til Bergen og en Deel til Tønsberg [7].

Dronning Margrete var i Bergen efter Kong Hakons Død, og alle havde stor Mistanke til hende og hendes Mænd for Kongens Død; og det kom tilsidst til lydelig Tale, saa at hun og hendes Tjenere bleve aabenbar beskyldte for, at de havde forgivet Kongen; men hun nægtede det, og paastod, at hun og hendes Tjenere vare uskyldige deri. Hakon Galin tog hende i Forsvar, og stod hende meget bi i denne Sag. Men Høvdingerne og Kongens bedste Venner søgte og paatalte denne Sag saa alvorlig, at Dronningen maatte faae en Mand til at bære Jern

---

1) Arnbjørn, Jon Gautsøns Søn. 2) eller Kop.
3) eller Benteensøn. 4) eller Thvare. 5) eller den Lange.
6) Dokka. 7) rettere: Throndhjem.

for hende og alle hendes Mænd til Benægtelse og Gjenbeviis i denne Sag. Den Mand, som bar Jernet, hed Peter, og han blev meget ilde forbrændt; derfor blev han strax ført bort og druknet, og Kongens Tjenere og Krigsfolk begyndte at knurre, og sagde, at Dronningen fortjente en lige saadan Straf; hun blev derfor forskrækket, og søgte Hjælp hos sine Venner. Hakon Galin stod hende trolig bi, og forskaffede hende Folk og Befordring ind i Sogn, og derfra op til Valders til Erling paa Kvidme. Han sørgede for hendes Rejse videre frem, indtil hun kom øster til Værmeland, og siden til Sverrig. Men Fru Kristine blev tilbage hos Hakon Galin, og der var særdeles Venskab imellem dem.

Om Sommeren spurgte Birkebenerne, at Baglerne havde faaet en stor Flok og Samling i Vigen, og hvorledes al den Handel var tilgaaet. De droge da nord til Throndhjem, og Hakon Galin havde Fru Kristine med sig; han lod meget Krigsfolk blive tilbage i Bergen under følgende Høvdinger: Dagfinn Bonde, Thorgrim fra Ljanæs og Thore Bruse[1]. Da Jarlen Hakon Galin kom nord til Throndhjem, lode Kongen og han Almuen stævne til Ørething, og samlede Krigsfolk.

Strax derefter faldt Kongen i en saadan Sygdom, at det var ham som om skarpe Søm stak ham igjennem hele hans Legeme, og da han blev adspurgt, naar han først mærkede til dette Onde, sagde han, at den svenske Kone, det var Fru Kristine, satte ham paa sit Knæ, og tog rundt om paa hans Legeme, og strax fik han den Sygdom; nogle Dage efter døde Kongen af samme Syge, og

[1]) Thord Brase.

blev begravet i Kristkirke. Hakon Jarl befalede nu over Krigsfolket, og havde en stor Hær.

Kong Sigurd Haraldsøn havde en Datter ved Navn Cecilia. Hun blev hæderlig opfostret i Thrøndelagen, som det sømmede sig et Kongebarn, og den Tid, da Kong Sverre begyndte Norges Erobring, som før er fortalt, fandt han hende i Værmeland, og erkjendte hende for sin Søster, og talte ofte med hende; hun var gift der, thi den Gang da Erling Skakke var i Færd med at ødelægge al Kong Harald Gilles Slægt og Afkom, blev Cecilia gift over til Værmeland med Folkvid Lavmand; deres Søn var Hakon Galin Jarl i Norge. Da Cecilia spurgte, at hendes Broder Sverre var bleven Konge i Norge, drog hun bort fra sin Mand, som hun ikke ret kunde lide, og Kongen gav hende Gaarden Gelmin at boe paa, hvor hun var bleven opfostret.

Baard Guttormsøn paa Reine var en Søn af Asolf Skulesøn, og Skule var en Søn af Toste Jarl, som før er sagt i Harald Haardraades Saga. Asolfs Moder var Gudrun Nefsteens Datter; hendes Moder var Kong Sigurd Syrs Datter Ingerid; Guttorms Moder var Thora, en Datter af Skopte Ogmundsøn. Ogmund var en Søn af Thorberg Arnesøn og Erling Skjalgsøns Datter Ragnhild; Thoras Moder var Sigrid, en Datter af Thord Folesøn, som var Olaf den Helliges Bannerdrager; Sigrids Moder var Olof, en Datter af Einar Thambeskjælver og Hakon Jarls Datter Bergljot.

Baard Guttormsøn var Leenshøvding, som hans Forældre havde været før ham; han var meget rig, og en dejlig Mand, sagtmodig og stille, og holdt sig vel. Han boede paa Reine den Gang Kong Sverre kom til Regje-

ringen. Han kom snart i stor Yndest hos Kongen, og begjerede tilsidst, at Kongen skulde give ham sin Søster til Egte. Kongen samtykte det, men Erkebiskop Eisten vilde ikke tilstæde det, saalænge som hendes Mand Folkvid levede. Cecilia drog derfor til Erkebiskoppen, og talte med ham i Kong Sverres og mange Høvdingers Nærværelse, og spurgte ham, om han havde forbudet hende at gifte sig med hendes Frænders Samtykke. Han sagde Ja, og bad hende drage til Værmeland til hendes Egtemand. Hun svarede: „Jeg maa bekjende, at jeg har ingen Egtemand. Thi den Gang da Erling Skakke og hans Søn Kong Magnus havde ihjelslaaet alle mine Frænder, som de kunde overkomme, og man ligeledes frygtede for mig, tog man og sendte mig ud af Landet, og gav mig Folkvid Lavmand til Bolskab imod min Villie og Samtykke; men jeg vidste ingen Udvej til at komme derfra, førend min Broder kom her til Regjeringen, og haabede jeg nu hos ham at være fri for saadan Sag." Hun beviste strax denne sin Beretning med sandfærdige Vidnesbyrd, hvorfore Biskoppen gav hende Lov til at gifte sig, og Kongen lod hendes Bryllup med Baard Guttormsøn hæderlig holde. De avlede en Søn sammen, som blev kaldt Inge, og siden blev Konge i Norge. Noget derefter døde Kongedatteren Cecilia, og blev begravet i Kristkirke norden ved Koret, og hendes Grav blev kostelig prydet. Baard Guttormsøn ægtede siden Ragnfred, en Datter af Erling paa Kvidme, Leenshøvding i Valders; deres Børn vare Sigurd, Asolf, Guttorm og Skule, og en Datter ved Navn Ingeborg, som blev gift med Alf paa Throndbjerg. Han avlede med hende Erling den Unge. Baard døde i Bergen Sommeren efter at Kong Sverre havde holdt Slag med Øskeggerne i Flo-

revaag, og blev begravet i Kristkirke paa den nordre Side i Koret, og hans Grav blev herlig prydet. Derefter drog hans Søn Inge til Kong Sverres Hof, og opfødtes der.

Kong Inge Baardsøn.

Efter Kong Guttorms Død gik Høvdingerne paa Raad, hvem de vilde tage til Konge. Den første Part gav deres Stemme til Hakon Jarl Galin, men Erkebiskop Erik satte sig derimod, og sagde, at der var nogen Tvist og Uenighed dem imellem; ligeledes beraabte han sig paa det Venskab, som Hakon Jarl havde indgaaet med Svenske Fru Kristine. Samme Tid kom Bønderne fra alle Leen i Thrøndelagen, som vare stævnede til Ørething, forat kaare og udvælge sig en Konge; og da foresloges først Brødrene Hakon Galin, Inge Baardsøn og Sigurd, Kong Sverres Søstersønner, Roar, Kongens Frænde, og Peter Steiper, Kongens Søstersøn. Hans Hustru var Ingeborg, Kong Magnus Erlingsøns Datter. Om disse Herrer var der en lang Beraadslagning og forskjellige Meninger iblandt Høvdingerne; men omsider blev Ørethinget sat, og Olaf den Helliges Skrin baaret frem. Erkebiskop Erik og Klerkeriet fulgte med ud paa Thinget, og da de holdt Samtale om Kongevalget, blev det skudt til Loven, at Bønderne burde udkaare sig en Konge, og det samtykkede de alle. Bønderne gik paa Raad om, hvem de skulde tage til Konge af disse tre Kong Sigurds Dattersønner, Hakon Jarl, Inge Baardsøn og Sigurd Baardsøn, og alle deres Sind vendte sig til Sigurd, thi han var stille, retviis, ydmyg og vennesalig. Men en Deel gjorde Indvendinger derimod, og sagde, at han var ikke Mand til at føre noget Regimente, der var en stor Krigs-

hær, Fiender kom i Landet, og Hakon Jarl var bedst skikket til at være over Krigsfolket. Det kom saa vidt, at Leenshøvdingerne vilde endelig have Hakon til Konge. Bønderne derimod sagde: „Da er det alle vores Villie, at vi ikke ville have en Mand til Konge, som er af gøtisk Slægt paa sin Faders Side; men vi ville heller have en, som er ligesaa nær beslægtet med Kongestammen, som han, og paa Fædrenesíde er af den bedste Æt i hele Thrøndelagen, og det er Inge Baardsøn. Inge blev da med Ærkebiskoppens Raad og alle Høvdingers og menige Bønders Villie og Samtykke taget til Konge; de svore ham alle Huldskab, Troskab og Lydighed, og han svor, at han skulde holde dem alle ved Landets Lov. Derpaa gik alle de gamle Hofsinder og svorne Mænd, som havde tjent de fremfarne Konger, ham tilhaande. Da blev der en ny Knur for Hakon Jarls Skyld af hans Venner og Tilhængere, som sagde, at han var bedre skikket til at være over Krigsfolket, end Inge Baardsøn; det samme stemmede ogsaa Krigsfolket i med, og der blev saaledes tilsidst af begges Venner aftalt og bestemt, at Inge skulde være Konge, og Hakon være Jarl, samt Øverste over Krigsfolket, og nyde halv Kongens Rettighed med Inge. Kong Inge gjorde ham da til sin Jarl, og han svor Kongen Huldskab og Mandskab. Siden tildømte og samtykkede Bønderne Kongen halv Leding og Udbud af Riget. Kongen og Jarlen gjorde sig som snarest færdige med mange Folk og mange store Skibe.

Efter Hellig Olafs Dag om Sommeren droge Baglerne fra Tønsberg med hele deres Hær, og havde fem og tredive Skibe; de sejlede nordpaa langsmed Landet, og optoge Leding og al Kongens Rettighed, og droge langsom

frem; da de kom til Bergen, vare Birkebenerne paa Slottet, som før er sagt. Da gik Baglerne til Byen, og de anfaldt nogle Gange Slottet, og vilde indtage det. Da sagde Erling Steenvæg til Baglerne: „Skyder ikke paa dem, thi de ere mine Mænd.” Baglerne laae paa Skibene om Natten, en Deel laae for Anker, en Deel ved Munkebryggen, og de gik op i Byen. De droge ofte for Slottet, og skjøde paa hverandre; nogle bleve saarede, men faa dræbte. En Dag lagde Erling ud til Holmen med nogle Jagter, lagde til ved Biskopsbryggen, og gik saa med sine Folk til Kristkirke. Da Birkebenerne saae det, gik de mod dem, og de skjøde paa hverandre. Og da Birkebenerne saae, at Baglerne ikke vare mandstærke, søgte de allevegne til, og Baglerne vege; Erling sprang i Vandet, dukkede under, og kom saa ombord med sine Folk; mange vare slagne. Da spurgte Baglerne Erling, om det endnu vare hans Mænd, de som vare paa Slottet. Strax derefter droge Baglerne bort fra Bergen, og nord i Landet, og satte Befalingsmænd i alle Leen, indtil de kom til Rugsund, hvor de tøvede i tre Uger; der hævede Biskop Nikolai sin Landskyld, og der kom mange Udbudsfolk til dem; der kom Endre Højre[1] og Lodin Staller[2] med mange Folk, Nikolai Botolfsøn og hans Broder Karl den unge[3], og Kalf fra Hörning[4]; der fik Baglerne ogsaa Efterretning om, at Birkebenerne havde valgt sig en Konge og en Jarl, og at de vare ventendes norden fra Landet med en stor Krigshær; derfor bleve Biskop Nikolai og Baglerne enige om, at de vilde drage tilbage igjen til

[1]) Endride Hegre.

[2]) Lodin Bonde fra Leykne.

[3]) Kaurlung.

[4]) Hornung eller Hornyn.

Bergen, og indtage Slottet; de sejlede til Bergen, og lagde til i Larevaag[1].

Biskoppen havde en Østerlænding med sig, som udgav sig for at kunne gjøre Bulværk med saadan Kunst og Maneer, at de dermed kunde bryde Slottet; og sagde, at han havde været med at bryde mange Slotte og Fæstninger ved samme Kunst, og gjorde han det ikke, maatte de sætte ham selv paa Valslyngen eller Bliden, og skyde ham ind paa Slottet. Der blev meget stort Tømmer tilført, med andet som dertil behøvedes. Men som de nu havde dette fore, fik de Kundskab om, at Birkebenernes Sejl vare sete nordpaa i Stavefjord. Da lod Biskoppen blæse Folket sammen, og holdt Raad med Høvdingerne paa Skibene, hvad de nu skulde gjøre. Erling Steenvæg gav det Raad, at de skulde oppebie Birkebenerne, og stride med dem; og af samme Mening var største Delen af Baglerne. Da sagde Biskoppen til ham: „Hvis du her ved denne Søborg vil stride med Birkebenerne[2], saa skal du ikke have behov at drage Omsorg for dine Folk efter denne Dag, og de, som raade dig dertil, overveje og betænke ikke deres Evne og Kræfter; det er derfor mit Raad, at vi strax skulle sejle efter i Vigen, og der stride med Birkebenerne, naar de gjæste os der." Dette Raad blev vedtaget; Biskoppen lod strax Tjeldingerne nedtage paa sit Skib, og styrede ud af Vaagen, efterhaanden gjorde de andre det samme; de sejlede Nætter og Dage, indtil de kom til Tønsberg, og Biskoppen drog til Oslo.

Birkebenerne kom til Bergen, strax efter at Baglerne vare dragne bort, med mange Folk og mange store Skibe;

---

[1]) eller Laxaavaag. [2]) eller: hvis du her vil stride med Birkebenernes Søborge (Skibe).

men da det led mod Vinteren, vilde de ikke seile efter Baglerne, men bleve nogen Tid i Bergen, og droge siden igjen nord til Throndhjem, hvor de bleve om Vinteren; Baglerne vare i Tønsberg den Vinter, og af begge Partier vare nogle i Oplandene; de havde paa begge Sider deres Høvedsmænd og Krigsfolk ude, og gjorde ofte hverandre stor Skade. Paa Birkebenernes Side vare: Ulfham[1], Harald Kesje og Gudleik Fladbond[2]; paa Baglernes: Tarald[3] Øgmundsøn[4], Gudleik Skreding[5], paa Ringerige Benedikt fra Gumenæs, i Valders Jon Gridmand, og flere andre.

Den samme Vinter sendte Bisskop Nikolai sine Mænd op til Valders, og vilde lade Baard Guttormsøns Sønner, Guttorm og Skule, gribe. Men Erling Bonde, hos hvem de bleve opfostrede, fik Kundskab derom, og sendte dem hen til en Skovbygd, at de skulde blive der saalænge som Baglerne vare i Valders; siden sendte han dem til Throndhjem til deres Broder Kong Inge, og de bleve hos ham. Den samme Vinter var Erik, der siden blev Konge i Sverrig, hos Kong Inge. Og samme Vinter efter Juul holdt Hakon Jarl Bryllup med Fru Kristine den Svenske; men om Foraaret derefter udbød Kong Inge Leding over hele Thrøndelagen og overalt norden for Stad.

Kong Inge og Hakon Jarl droge nordenfra med en stor Skibsflaade og Krigshær; mange af deres Høvdinger vare sønder i Landet i deres Leen; Einar Kongens Maag var i Stavanger. Baglerne havde udrustet syv og tyve Skuder og Jagter under Anførsel af Arnbjørn Jonsøn, Nikolai (Botolfssøn), Gyrd Benteensøn, og Atle Grid-

---

1) Ulf Hane. 2) Flotbytte. 3) Thoralde.
4) Øgesøn. 5) Skredung.

kone, og agtede at drage til Bergen. Da de kom til Fjeldbyrg[1], spurgte de, at Einar Kongens Maag var i Stavanger med sine Folk, og vidste intet af deres Komme. De sejlede afsted tidlig paa Dagen, og kom ved Middagstid ind til Stavanger. Einar var den Gang paa et Stævnemøde angaaende en Forligelse, og tænkte ikke, at Baglerne saa snart skulde komme over ham. Da han saae, at han ikke kunde undkomme, løb han op i Taarnet i St. Svetonii Kirke[2]; Baglerne brøde Kirkedøren, og bøde Einar Fred og Lejde; tilsidst gik han med sine Mænd ned af Taarnet og ind i Koret, og der aflagde han Ed paa Svetonii Skriin, at han aldrig derefter skulde stride mod Erling Steenvæg. Derefter gik de ud af Kirken med ham. Da vilde Erling og Høvdingerne holde den Lejde, der var givet ham; men Krigsfolket vilde have sin Villie. Da Einar saae, hvorledes det vilde gaae, sagde han: „Fuul og svigefuld er Baglernes Lejde," og han blev strax dræbt med fire af sine Mænd; tilforn havde de dræbt henved halvtredsindstyve af dem, som de havde taget ud af Kirken, endskjøndt de havde givet dem Lejde[3]. Baglerne fik meget Bytte i Stavanger, al den Leding, som Einar havde samlet fra hele Rogeland, og meget andet Gods, som tilhørte Birkebenerne og Borgerne. De droge saa igjen tilbage til Tønsberg.

Kong Inge og Hakon Jarl kom med deres Skibsflaade og hele Hær til Bergen, tøvede der nogen Tid, og sejlede siden øster i Landet. Baglerne vare da i Tønsberg, havde gjort deres Skibe færdige, og vilde drage

---

[1]) Fjølbyrja eller Fjølbyrde. [2]) Svidtuns Kirke.

[3]) eller: tilforn vare allerede (fire) af dem, de havde taget ud af Kirken, blevne dræbte; Fred fik henved fyrretyve Mand.

nord i Landet; men da de spurgte Birkebenernes Komme, gik de i Raad sammen, hvad de skulde gjøre. Bisskop Nikolai sagde at der var intet andet for, end at drage til Danmark, og ikke stride imod Overmagten. Dette Forslag blev antaget, og Baglerne sejlede til Halland, og bleve liggende der en Tid lang i Havn. Birkebenerne droge til Tønsberg, og sammenkaldte Haugething; der blev Kong Inge af Landsaatterne taget til Konge, og Hakon til Jarl. Derefter droge de til Sarpsborg, og Kong Inge blev ligeledes paa Borgething samtykket til Konge over hele Landet, og Hakon til Jarl; de underlagde sig hele Vigen, satte Befalingsmænd over Lenene, og droge derpaa igjen til Tønsberg.

Da Baglerne spurgte dette, bleve de enige om, at Philippus Jarl skulde drage nord i Vigen tilligemed Arnbjørn Jonsøn, Philippus fra Vegin, Reidar Sendemand, Nikolai Botolfssøn, Atle Gridmand[1], Helge Birgesøn[2], og de havde henved tyve Skibe med sig; Erling Steenvæg blev tilbage i Halland med en Deel af Hæren, og Bisskop Nikolai var tilforn draget sønder til Kjøbenhavn. Baglerne sejlede hastig afsted, og agtede at komme uforvarende paa Birkebenerne. Da de kom til Hafsteensund, lagde de der til, og spurgte, at Birkebenerne vare ikke øster i Fjorden; de vilde da bie til om Aftenen, at de kunde sejle over Fjorden om Natten. Da kom der en liden Kog sejlende dem forbi, og lagde hen vester paa Fjorden. Da mærkede de, at der vilde komme Tidende til Byen om dem, før de selv, og lagde derfor ud paa Fjorden efter Koggen alt hvad de kunde. Men da de ikke kunde naae den, droge de igjen tilbage til Halland til deres Folk, sejlede strax

[1]) Gridkone. [2]) eller Gørn.

derefter med deres Flaade over til Aalborg, og tøvede der nogen Tid; der kom Bisskop Nikolai til dem.

Den samme Sommer satte Birkebenerne Peter Steiper over Rysylke i Einar Kongens Maags Sted; Peter var draget øster med Birkebenerne, og havde sat sin Søstersøn Ane og Thorkel Drage over Lenet i sit Sted; da kom Sørkver Snapper [1], Simon Erlingsøn Stakhals [2], Halle Øgmundsøn fra Egeland [3] og Birge fra Stange, fra Oplandene ned til Hardanger, og dræbte Erling og hans Søn; han var Thorgrims Leensmand fra Lydanæs [4]. Derpaa droge de hen at søge efter Ane og Thorkel, kom uforvarende paa dem i Karmsund, og sloge dem ihjel med fem og tredive Mand.

Baglerne knurrede, at de skulde tøve saa længe i Aalborg; de sejlede igjen over til Visk i Halland, og besluttede at sejle til Ogsund [5] udenfor Kongehelle; de gik der paa Land og sendte Lodin Staller og Arnbjørn Jonsøn, samt to hundrede Mand med alle deres Skibe, tilbage igjen til Halland. De lagde ind sønder i Vinaa [6], og satte deres Skibe der op; Bisskop Nikolai steg i Land fra sit Skib Bogeskreppen, og drog landvejs nord i Vigen. Baglerne droge da en Deel landvejs og en Deel med Skuder og Jagter nord til Sarpsborg, derfra til Mjøsen, og nord over Hedemarken; da de kom til lille Hammer, kom Gudleik Fladbond [7] udaf Skoven med fire Mand, dræbte Odd Tand [8], Amund [9] Lyns Søn, og løb siden tilbage til Skoven. Derpaa droge Baglerne nord over Fjeldet

---

1) eller Snap. 2) eller: Simon Dre, Erling Stakhals.
3) eller Halle Laud og Øgmund Egeland. 4) eller Ljanæs.
5) eller Augesund. 6) Nissaa. 7) Flotbytta.
8) Ran. 9) Ønund.

til Orkedalen, siden til Nideros, og stævnede Ørething. Der kom kun saa Folk; Erling blev der taget til Konge, og Philippus til Jarl. Siden satte de Befalingsmænd over Lenene, men fik kun liden Landskyld af Bønderne.

Kong Inge og Hakon Jarl spurgte til Bergen, at Baglerne vare i Throndhjem med hele deres Hær; de skiftede derfor de Folk, de havde; Kong Inge drog nord i Landet, og Hakon Jarl sejlede øster til Halland mod dem, som passede paa Baglernes Skibe i Nissaa. Der blev Arnbjørn Trold, Amund Lynds[1] Søn slagen med tredive Mand; de andre flyede op i Landet, og Hakon Jarl tog Bogeskreppen og alle Baglernes Skibe, satte Ild paa en Deel, og førte nogle med sig nord i Landet; han kom til Bergen silde om Høsten, og blev der om Vinteren.

Kong Inge drog nord til Throndhjem. Baglerne havde sendt Asbjørn Kop og Thorald Skinkring[2] sønder til Møre til Landværn med to Skuder. Da Birkebenerne sejlede udenfor Stim, saae de hvor Baglerne roede, forfulgte dem hastig, og joge dem op paa Land; nogle roede ind til Thingvold, hvor de fandt Leenshøvdingen Guttorm Thvarre[3], og han blev slagen med mange af sine Folk. Silde om Aftenen lagde Asbjørn Kop til Solskjel; om Natten kom Birkebenerne over ham, og jog ham op paa Landet med alle hans Folk; de holdt Vagt paa Øen om Natten, at ingen skulde komme bort, og om Morgenen ransagede de Øen, og dræbte alle dem, de fandt; men Asbjørn undkom med nogle af sine Mænd. Birkebenerne sejlede nordpaa; ved Agdenæs toge de en Skude fra Baglerne, og lagde siden ind til Byen. Da Baglerne saae

---

[1]) Ønund Lyns. [2]) Skinring. [3]) Thvare.

deres Skibsflaade, droge de bort fra Byen op over Broen, og op til Sælø, siden over Skaanefjeld[1] til Østerdalene, og derfra til Hedemarken. Der bleve de Julen over, og havde deres meste Tilhold paa den store Ø i Mjøsen; efter Julen droge de til Oslo.

Strax efter Julen droge Baglernes Høvdinger ud i Lenene. Philippus fra Vegin havde Borgesyssel, og lod bygge to Skuder; Asbjørn Kop fra Folden lod bygge eet Skib; Thorald Ogmundsøn[2] lod bygge eet Skib i Oslo; Skinner[3] den Lange i Onsø eet Skib; Thorsteen Thjuf i Skottenæs eet Skib[4]; Jon Drotning ved Gøtelven to Skibe; Gudolf fra Blakkestad og Gunnar Asserson[5] i Lidum[6] to Skibe; Reidar Sendemand i Drafne, det er Drammen, to Skibe; Philippus Jarl lod bygge fo Skibe, Thord Dokka eet Skib; Hunolf Hetta og Gunne den Lave[7] i Skine[8] to Skibe; Gyrd Bendsøn[9] i Visedal eet Skib; Simon Kyr og Ragnar Galmesøn[10] i Besje to Skibe; Arnthord Fokke[11] i Bjergherred[12] eet Skib; i alt bleve da byggede to og tyve Skibe.

Jon Drotning var Leenshøvding øster ved Elven, og drog mandstærk om i Lenet. Engang gjæstede han hos en Bonde, der hed Thrond, og som havde en dejlig Hustru. Jon lod kalde baade Bonden og Hustruen ind til sig. Men da de kom ind, lod han Bonden skyde ud af Døren igjen, og beholdt Hustruen hos sig. Da Bonden klagede over denne Handel, tillagde han ham usand Sag. Bonden

---

1) Skaansfjeld. 2) eller Augesøn. 3) eller Orm.
4) eller: Thorsteen Thjof een Skude. 5) eller Aasesøn.
6) i Lier. 7) eller Lange. 8) i Skeen.
9) eller Benteensøn. 10) eller Gamalsøn. 11) eller Foka.
12) eller Bjerheimsherred.

sagde Nej dertil, men Jon lod ham dog binde ved sin Hestehale, førte ham ombord med sig, og Bonden maatte løse sig med en halv Mark Guld. Faa Dage efter gik Jon Drotning selvanden op til den Kirke, som laae der i Nærheden. Thrond laae selv ottende paa Bjerget ikke langt derfra, og lurede efter ham. Da Jon gik ind i Kirken, skyndte de sig ned, og søgte til ham i Kirken. Jon søgte ind i Koret; Thrond skjød til ham med et Spyd, og saarede ham. Han løb da ud igjennem Korsdøren, og Thrond forfulgte ham, slog ham ihjel paa Ageren udenfor Kirken, og hug Hovedet af ham. Jons Lig blev ført til Kongehelle, og blev begravet i Munkeklosteret; Thrond drog til Birkebenerne. Jons Broder Gudbjørn[1] hævnede siden hans Død, og dræbte ni Mænd derfor, og hug det ene Been af syv Mænd.

Erling Steenvæg forsamlede alle sine Folk i Tønsberg med alle de nye Skibe, han havde ladet bygge, og alle de Jagter og smaae Skibe han kunde faae. Birkebenerne havde spurgt hans Skibsbygning, og at han agtede sig bort fra Landet dermed. Han sejlede med hele sin Flaade først østerpaa til Onsø om Langfredag, og anden Dag Paaske sejlede han igjen tilbage til Grindholmssund, og kom om Søndagen til Essjenæsøerne med to og tyve Skibe, og der tilkjendegav sine Folk, at det var hans Forsæt, at drage nord i Landet; somme raadte til, og somme fra. Tredie Dag derefter kom han til Rannesund, men nogle Høvdinger, som ikke vilde følge med ham, bleve med fire Skibe liggende tilbage ved Essjenæsøerne. Erling drog nordpaa langsmed Landet, indtil han kom til Fol-

---

[1]) eller Gunbjørn.

keßsteen[1]. Det saae han en Skude, som der vare Birkebener paa, og som var fuld af Levnetsmidler; han forfulgte den ind i Regevaag[2]. Der løb Birkebenerne paa Land, og han tog Skuden og Levnetsmidlerne, og roede til Ekornsund[3] om Aftenen. Siden sejlede han nord til Moster, hvor han holdt Thing med sine Folk, og spurgte dem til Raads, om han først skulde drage til Bergen eller strax nord til Throndhjem. De fleste raadte ham først at drage til Bergen, thi Hakon Jarl vidste intet af deres Komme, men Reidar Sendemand fraraadte det, og vilde, at de skulde strax drage nordpaa, hvor Kongen var. De fulgte hans Raad, og droge nord til Skallevig[4]; der fik de vis Kundskab om, at Jarlen havde spurgt deres Komme, og havde gjort sig færdig med sine Folk at tage imod dem. Ikke desmindre vilde Erling først drage til Bergen, men Reidar Sendemands Raad gik for sig, og de sejlede nordpaa langsmed Landet, og gjorde Birkebenerne stor Afbræk, hvor de traf paa dem. Hakon Jarl havde sendt sine Brevdragere til Kongen, Baglerne kom efter dem i Vaagsø, sloge dem ihjel, og bragde Brevet til Erling. Dets Indhold lød saa, at Hakon sendte sin Broder Kong Inge Hilsen, og bad ham tage sig vel i Agt, thi Baglerne vare paa Vejen østenfra, og han vidste ikke, om de vilde lægge til Bergen, eller drage længer nordpaa i Landet. Dog vare de ikke stærke, og havde kun smaae Skibe, saa han behøvede ikke at frygte meget for dem. Erling drog nordpaa langsmed Landet, og lagde til ved Oxø[5]; der fik han Efterretning fra Nideros, at

[1]) eller Foksteen.
[2]) eller Rekevaag.
[3]) Egernsund eller Eikundesund.
[4]) eller Skaalevig.
[5]) eller Oxenø.

Kong Inge vilde gifte sin Søster med Thorgrim af Ljanæs, og Bryllupet skulde begynde næste Dag. Baglerne brændte Skibe for Birkebenerne, og gjorde dem Skade hvorsomhelst de kunde. Om Natten, da det var blevet mørkt, vandt de Sejl op, sejlede nordpaa, og lagde ind forbi Agdenæs med fjorten Skibe, og vilde ikke oppebie de andre Skibe, som vare paa Vejen efter dem. Erling gav alle sine Folk Besked, hvor hver skulde lægge til og gaae op, naar de kom for Byen.

Lodin Staller talte til Folket, og gav det Raad, at de skulde lægge til ved Gildeskaalene [1], det er de Stuer og Huse, som stode ved Stranden, og hvori man gjorde Gilde og Gjæstebud, og han sagde: „Det er bedre at falde her med Ære, end flye længer for Birkebenerne, og om vi end blive slagne paa Flugt, er det os ingen Skam, efterdi vi have baade Birkebenerne og Bønderne imod os. Det kan ogsaa vel være, at Kongen ingen Efterretning har faaet om vort Komme, og at vi finde dem drukne af Mjød og Viin, som der uden Tvivl nu vanker nok af. Kongen skal med sine Mænd drage ind ad den vestre Gade, Philippus Jarl og Arnbjørn ad den nordre Gade, og Arnbjørn [2] Foke og Simon Kyr skulle lægge ind i Aaen med to Skibe, og tage dem op, som ville svømme over fra Byen." Det var silde paa Dagen, da det begyndte at mørknes, og de vandt deres Sejl op, og sejlede ind efter Fjorden. Kong Inge var i Byen, og havde mange og dygtige Krigsfolk hos sig; Thorgrim fra Ljanæsses Bryllup skulde da staae med Kongens Søster Sigrid, hvilket Kongen med stor Bekostning havde ladet prægtig berede.

---

[1]) Gildehuset. [2]) Arnthor.

Om Løverdagen om Aftenen kom der en Brevdrager til Kongen fra Hakon Jarl, og sagde, at Jarlen havde tre Gange udsendt sine Brevdragere, men ingen af dem var fremkommen, uden han allene; han havde grandgivelig forespurgt sig om Baglernes Færd, og sagde, at de kunde ventes samme Aften eller om Morgenen strax efter. Da lod Kongen sit Raad og sine ypperste Mænd forsamle, og tilkjendegav dem hvad Budet havde kundgjort. De bleve alle enige om, at om Aftenen silde vilde de lade alle deres Folk blæse sammen med deres Vaaben og Værge, og lejre sig ude ved Gildeskaalene om Natten. Derefter gik Kongen ind i Bryllupsstuen, og de drak en Stund, og vare meget glade. Da gave Kongens Mænd ham tilkjende, at det var Tid at lade blæse i Trompeten, og kalde Folket sammen. Men Brudgommen, Thorgrim fra Ljanæs, stod op, og bad, at Kongen ikke skulde lade blæse, og derved spilde og forstyrre den Glæde, som var begyndt, og lovede, at han vilde lade sine Mænd væbne sig og vaage ude paa Øren, og de skulde holde god Vagt. Kongen gav sit Minde dertil, og de drak længe om Natten. Da de vilde gaae til Sengs, bad Thorgrim sine Mænd væbne sig og gaae ud paa Øren at holde Vagt. De sagde til hverandre, at de vilde ikke vaage over Kongens Tjenere og Bønderfolk, og lagde sig til at sove. Folkene vare saa overmaade drukne, at de ikke gave Agt paa, hvorledes Vagten blev holdt. Kongen sov i Sigurd Sverdals[1] Huus; Sigult Jarl[2] holdt Vagt med sine Folk udenfor hans Dør; men ogsaa de vare drukne, som de andre.

---

[1]) Svardages. [2]) eller rettere: Sigvalde Karl, Bonden Sigvalde.

Thorgrim fra Ljanæs sov i den samme Gaard, som Kongen var i.

Baglerne sejlede ind over Flakkefjord [1], og ind under Guleraas, og lavede sig til; der opkom nogle Ilinger, og det blev saare mørkt; det var sidst paa Natten, da lagde de til, hver hvor dem var anviist. Da Arnbjørn [2] og Simon kom i Aaen, vilde Arnbjørn ikke lægge op, men Simon og hans Folk vilde lægge derop, saa det var nær ved de havde slaaets indbyrdes; dog fik Arnbjørn sin Villie frem, saa at de ikke lagde op i Aaen. De andre Skibe lagde til ved Øren, og da de kom nær ved Landet, standsede de med Aarerne, og lydte efter, og hørte, at alt var stille i Byen. Derpaa satte de nogle i Land, som gik frem til Gildeskaalene; der fornam de ingen, og gik derfor igjen til Skibene, og gave dem tilkjende, at der vare ingen Folk i Boderne; de roede derfor til Land, lode Skibene selv tage ved, sprang alle paa Land, og gik op i Byen; der var stille overalt. Baglerne kom alle tilsammen til Kongens Gaard; der begyndte de at blæse og raabe Krigsraab, og droge saa med Raab og højt Gny atter ned igjennem Byen, og fandt ikke mange paa Gaarden; de ringede med Stormklokken, og dræbte Vagterne, som sov i Taarnet.

Kong Inge sov haardt; nogle Kvinder hørte Krigsraabet, og vakte Kongen. Han vaagnede seent, og spurgte, hvad der var paa Færde. De sagde, at Fjenderne vare i Byen. Kongen løb ud i Svalen, kom hen paa Taget, og laae der indtil Fjenderne vare dragne det Stræde forbi, saa begav han sig ned paa Kjøbmandsgaden, søgte til

[1]) Fladkefjord. [2]) Arnthor.

Aaen, sprang ud i den, og svømmede ud til et Kjøbmands-skib, som laae der; han greb fat i Tovet, for at komme op paa Skibet, men en Mand paa Skibet gik frem, og sagde til ham: „Du Mand, slip det Tov, og far din Vej!" Kongen tav stille; Baadsmanden tog en Baadshage, og skjød ham med den bort fra Tovet; Kongen svømmede da over Aaen, nogle af hans Folk foran ham, og en Deel efter ham.

Baglerne droge anden Gang ind igjennem Byen; da vare Birkebenerne for største Delen komne paa Flugten; en Deel søgte ud af Byen hvor de bedst kunde komme ud, nogle søgte ind i Kirkerne, nogle bleve ogsaa slagne paa Gaden, og nogle i Gaardene, thi de ransagede da alle Huse.

Thord Finngeirs Broder blev slagen paa Gaden udenfor sin egen Dør. Thorgrim fra Ljanæs værgede sig længe og mandig; syv af hans Mænd, som vare hos ham, bleve slagne, men han selv undkom, dog ilde saaret. Sigvald Jarl[1] blev slagen selv niende i et Loft. Bergsvend den Lange, Kong Inges Bannermester, blev slagen paa Gaden, og da Baglerne gik fra ham, toge nogle Kvinder Kongens Banner, og forvarede det. Kolbeen Bjeringer[2] blev slagen selv ottende paa Gregorii Kirkegaard. Evind Friland[3] blev slagen selv ottende inde paa Ageren. Halvard Ledsfare faldt selv fjerde paa Gaden, og mange flere, hver paa sit Sted. Siden samlede sig henved tredive Birkebenere paa Ageren, med Sigurd Skjalge og flere Høvdinger; de søgte ind i Byen igjen, og sloge nogle af Baglerne ihjel; dog blev Sigurd slagen, og Thorolf Senersei[4]

[1]) Sigvalde Karl. [2]) Berrer eller Berer.
[3]) Feiler. [4]) Ornolf Hækel.

blev stukken med et Sværd i Ansigtet nedenfor Stormhuen; han søgte til Aaen, og svømmede over, men blev funden død paa den anden Side.

Nogle Kvinder sagde Baglerne, at Kong Inge var i Marie Kirke; de løb derhen, sloge Døren op, og dræbte dem, som vare derinde, og hug en Haand af Mariebilledet, men Kongen fandt de ikke. I St. Olafs Kirke var Bjalfe Skinstak med tredive Mand, og de bleve alle der dræbte. I St. Andreas Kirke var Baard Stolpe, og blev dræbt der selv fjerde. Kong Inge var kommen over Aaen, og var baade mødig og træt, dertil kold og forfrussen, thi det baade sneede og regnede. Han gik op paa Bakken; der faldt han, og kunde ikke gaae længer. Da saae han Ivar Flodekold komme, og bad ham hjælpe sig. Ivar sagde: „Jeg vil nu først see til at hjælpe mig selv," og gik bort. Strax derefter kom Raadolf [1] Baards Broder op fra Aaen, og da han kom frem til det Sted, hvor Kongen var, sagde han til ham: „Er I her, Herre!" Kongen svarede: „Saa kaldte I mig igaar." Raadolf sagde: „Saa er du endnu, og saa skal du være, saalænge vi leve begge." Han tog sin Kjortel af, og svøbte Kongen i den, tog saa alle Baandene af sine Klæder, bandt Kongen paa sin Ryg, og bar ham op til Skysaas [2]. Der fik han Hest og Slæde, og saa mange Klæder, som han behøvede; thi han havde ikke uden sin Skjorte og Beenklæder paa; han drog med Kongen ind paa Strind.

Skule Kongens Broder vaagnede op, da han hørte det Bulder og Gny; og da han saae ud af Vinduet, saae han Baglernes Fænnike drage forbi Vinduet, og en Kvinde

---

1) Reidulf. 2) Skusaas.

sagde med høj Røst: „Baglerne vilde ikke saa hastig drage denne Gaard forbi, dersom de vidste, at Kongens Broder var derinde." Da Baglerne vare dragne forbi, begav Skule sig ud paa Gaden, gik snart igjennem Gaardene, snart under Husene, og kom tilsidst til Aaen; der traf han Jon Usle med fyrretyve Birkebenere, som havde faaet sig Færger og Baade; de droge over Aaen, og op til Klephus [1]. Der fandt de Kongen med hundrede Mand, baade Birkebener og Bønder, som havde søgt til ham; og Kongen og hans Broder bleve glade, da de mødtes. Guttorm Kongens Broder kom under Bulværket ved et Huus, og skjulte sig der; og da Baglerne hørte op med at ransage, kom han op i Marie Kirke, og skjulte sig der hele Søndagen over. Om Mandagen klædte Kannikerne ham i en Kannikeklædning, fulgte ham op over Broen, skaffede ham Vaaben, Heste og Folk, og lode ham ride. Alle Birkebenerne, som bleve slagne, udgjorde henved halvfemsindstyve Mand.

Kong Inge drog fra Strind og op til Guledal, og alt Folket søgte til ham, som spurgte det, baade hans egne Tjenere og Bønderne.

En Bagling jagede en Birkebener paa Gaden, og denne søgte til Kirken. Ved Kirkehjørnet hug Baglingen ham ihjel, og da han var falden, saae han, at det var hans egen Broder; han kastede derfor Sværdet fra sig, og græmmede sig saare.

Om Søndagen, da det var blevet lyst, skiftede Baglerne Byen i fire Dele, og satte en Høvding til at ransage hver sin Deel. Da bleve mange af Kongens Mænd

---

1) Kleppebo.

fundne og dræbte, og meget Gods og Penge røvede. Om Mandagen gik de tilskibs, og toge Kong Inges bedste Skibe; Erling tog Guldbringen, og Philippus Jarl Gjæsteskelven [1]; Arnbjørn tog Daareboden [2], og Reidar Lyrtynden [3]; Philippus tog Ognebranden; Gudolf paa Blakkestad tog ogsaa et stort Skib; de andre Kongens Skibe og Jagter opbrændte de.

Om Onsdagen lode de alt deres Rov og Bytte bære ud, ned til Gildeskaalene; om Fredagen og Løverdagen blev det skiftet. Der var iblandt andet Rov tre hundrede Ringebrynjer og Brynjehoser efter gammel Skik. Baglerne vare henved sexten hundrede Mand, og hver af dem fik meget Bytte. Kong Inge forsamlede siden henved sexten hundrede Mand i Guledal, og drog ned imod Byen. Da han om Løverdagen imod Aften kom paa Ilevold, vare Baglerne endnu i Byen. Der kom mange Folk til Kongen fra Orkedal. Om Mandagen drog han til Byen med to tusende Mand. Baglerne søgte derfor strax ombord, lagde ud under Holmen, laae der om Natten, og droge siden igjen øster i Landet.

Da Hakon Jarl spurgte, at Baglerne vare dragne nordpaa, gjorde han sig færdig at drage efter dem med et stort Skib og nogle smaae Skibe og Jagter; det store Skib brødes for ham udenfor Stad. Da han kom nord til Langøsund, saae han Baglernes Flaade komme nordenfra; han lagde derfor uden omkring dem, og Vinden blev Vesten, saa at han seilede dem forbi, og kom til Throndhjem. Hans Broder Kong Inge glædede sig ved hans Komme. Baglerne droge til Bergen; der vare paa Slottet Sverting,

[1]) Gjækkeskalpen. [2]) Darrhetten. [3]) Lyrten.

Thore Brose[1], Ivar Guse og Ivar Maron[2]. Baglerne laae i Byen. Orm den Lave[3] kom østenfra med Kongedatteren Margrete, Philippus fra Vegins Hustru. Strax efter tilfaldt det ham at holde Vagt med Benedikt fra Gumenæs og deres Folk; da de paa Slottet saae deres Lejlighed, gjorde de et Udfald imod dem, og dreve dem tilbage; der faldt Orm den Lave. Baglerne søgte ofte op til Slottet om Aftenen, naar de vare drukne; og en Deel af dem blev slagen, en Deel saaret.

Hakon Jarl gjorde sig færdig at drage til Bergen, men Kongen skulde blive tilbage i Throndhjem. Da bleve der mange store Skibe rejste. Hakon Jarl sejlede sønderpaa med fem Langskibe og sytten Skuder; da han kom sønderfor Stad til Hinds, lod han hele Bondehæren drage tilbage igjen med de store Skibe, men tog Kongens Folk og sine egne Mænd med sig, og drog sønderpaa langsmed Landet. Da han kom i Kilestrøm, laae der to af Baglernes Jagter paa Spejderi, paa hvilke vare Martin Sodde og Kolbeen Smør[4]. Kolbeen roede paa et Skjær og blev optaget af Søen, og største Delen af hans Folk ihjelslagen; de andre bragde Efterretning til Byen om Aftenen. Jarlen roede ind i Jernfjord[5], lagde sine Jagter der op, og lod nogle faa Mænd blive der tilbage til at tage vare paa dem, og lod alt Redskabet og andet saadant bære paa Landet, og skjulte det. Siden drog han med sine Folk sønder over Fjeldet, og kom den anden Nat til Slottet med sex hundrede Mand. Kong Erling og Philippus Jarl havde skikket deres Folk i Orden imod ham paa belejlige Steder, henved tre tusende Mand. Anden Dagen talte de til hin-

[1]) Thord eller Thorer Brase. [2]) Erik Mare.
[3]) den Lange. [4]) Smørred. [5]) Arnefjord.

anden. Baglerne sagde til Birkebenerne paa Slottet: „Er nu eders bidske Hund kommen til eder?" De svarede: „Vor Jarl er kommen; tager eder nu vel vare, I Bagler!" Baglerne sagde: „Kanskee eder fattes Levnetsmidler paa Slottet; kommer her ud til os, I Birkebener, thi her er Kost nok i Byen." Birkebenerne svarede: „Vi ville saa gjøre, thi vi agte at spise vor Davre med eder i Byen idag." Da Froprædiken var ude, gjorde Hakon Jarl et Udfald fra Slottet med alle sine Folk, tilligemed Peter Steiper; Birkebenerne søgte saa djærvt frem, at Baglerne maatte vige; de søgte da langsned igjennem Byen, at de kunde komme til Skibene, og mange af dem bleve slagne. Da Kong Erling flygtede ned forbi Marie-Kirke, talte han til sin Trommeter, og bad ham blæse.

Baglerne havde i Slaget i Nideros taget Kong Sverres Trommete, som kaldtes Andvaage, og blæste deri; da Thorfinn Svidebrand Trommeter[1], som tog vare paa samme Trommete, og havde den at bruge, hørte det, søgte han ind i Kristkirke, og fik siden Fred af Baglerne, drog med dem, og blev Erlings Trommeter. Nu da han skulde blæse, lod han som han ingen Lyd kunde faae i Trommeten; derfor flygtede hele Baglernes Hær; og da de kom ligefor Marie-Kirkens Dør, løb Thorfinn og de andre Birkebener, som vare iblandt Baglerne, ind i Kirken, og da Hakon Jarl kom frem med sine Folk, begave de sig igjen ud til ham; og da blæste Thorfinn i sin Trommete, som han vilde, og var van at gjøre. Da bleve mange af Baglerne slagne: Thorger[2] Dokka faldt paa Laurentii Kirkegaard, samt Benedikt fra Gumenæs og Gunne den

[1]) Laursvend. [2]) Thord.

Lave[1]. Baglerne flyede ned ved Maglegaarden, og da de kom til Gaardsledet, var der saa trangt, at de kunde ikke alle komme igjennem; da faldt de, den ene paa den anden, saa der laae en stor Hob. Philippus Jarl kom løbende, klavrede op over Hoben, kom saa op paa Taget, og ned paa den anden Side; han kom ud paa Bryggen, og havde elleve store Saar. Birkebenerne begyndte at hugge ihjel af dem, som laae faldne; da raabte en iblandt dem, og sagde: „Hugger ikke, thi her er Birkebener imellem," og dermed lode de være at hugge. Baglerne sprang da op det snareste de kunde; adskillige undkom, men en Mængde faldt. De løb da til Skibene, nogle maatte springe i Vandet, og svømme ud, og de andre toge dem ind. Birkebenerne stode paa Bryggen, de toge fat paa Baglernes Landtov, og trak Skibene til sig; da blev der paa begge Sider brugt alt hvad til Vaaben kunde bruges; Baglerne hug deres Landtov over, og gjorde sig løse saa godt de kunde, og lagde ud paa Vaagen, men nogle lagde over ved Munkebryggen, for at optage dem af deres Mænd, som vare løbne ud af Byen.

Baglerne roede da ud af Vaagen, og sejlede nordpaa; de lagde ind i Jernefjord[2], toge de Jagter, som Hakon

---

1) Gunne den Lange. 2) Arnefjord. Herfra indtil Enden findes i Brudstykket adskillige Afvigelser, af omtrent følgende Indhold: men de Birkebener, som Jarlen havde ladet blive tilbage, løb, strax da de saae Baglerne, hen og hug Skibene i Stykker, skyndte sig ind i Skoven, og skjulte sig; men saasnart Baglerne kom derhen, toge de Skibene, droge dem paa Land, og istandsatte dem; nogle løb ind i Skoven, for at oplede Skibsredskabet, og fandt det meste. Derpaa roede de bort strax om Aftenen (og kom under Anførsel af Philippus fra Begin) til Vikingevaag; men de, der, som før er fortalt,

Jarl havde lagt op der, og opsøgte Redskabet, som var skjult; derpaa sejlede de nordpaa langsmed Landet. Da de kom nordpaa til Kindsø [1], traf de de store Skibe, som Hakon Jarl havde forladt, og som laae der, for at bie efter Bør; thi de vilde ikke roe, endskjøndt Hakon Jarl havde befalet dem, at de skulde sejle Nat og Dag, indtil de kom til Throndhjem igjen. Baglerne toge Skibene, og sloge Høvedsmanden ihjel; de andre Folk rømte op paa Landet, og en Deel blev slagen. Siden droge Baglerne igjen sønderpaa, og traf Erling i Vikingevaag.

Hakon Jarl forlod Bergen [2] strax efter at Baglerne vare dragne bort; thi han frygtede for, at de skulde komme uforvarende paa Kongen, og forraske ham. Han drog derfor øster over Borgeskard, og ned i Østerfjord [3], siden over Troldefjeldet, og ned i Lærdalen i Sogn [4], og derfra op i Valders; siden øster i Gudbrandsdalen, og saa nord over Dovrefjeldet, og traf Kongen i Throndhjem.

---

laae paa Spejderi i Ulvesund, roede nordpaa, da de saae en Flaade komme søndenfra, og sagde til deres Mænd, at der søndenfra kom fjorten Skuder, og de kunde kjende, at Jarlen havde haft dem med sig sydpaa. De sloge da Tjeldingerne ned, og roede ind paa Fjorden. Da saae de snart, at de andre styrede efter dem, og at der ingen Skjolde vare ved Stavnene. De kunde da mærke, at det var Fjender, og roede ind til Moldefjord; men Skuderne satte hastig efter dem, og da Birkebenerne kom til Land, sprang de op, men nogle i Søen. (Baglerne dræbte Høvedsmanden) Andreas Dritljod og mange af Birkebenerne. De toge ogsaa Skibene med hvad derpaa var. Derpaa vendte de tilbage sønderpaa, og traf Steenvæg i Vikingevaag.

1) Hindøerne. 2) Borgen. 3) Østrefjord.

4) eller: siden op paa Vors, saa over Rødefjeld, og ned i Læradal i Sogn.

Erkebiskop Erik var kommen til Norge igjen, og var, som før er sagt, blind; da han havde været paa tredie Aar paa sin Erkebispestol i Throndhjem, opgav han den frivillig, og kaldte i sit Sted Gudmund Flades Søn Thore [1], der var Korsbroder i Halvardskirke i Oslo; han drog til Rom, og blev viet, og kom igjen den anden Sommer derefter. Han var en viis og vennesalig Mand, og havde megen Myndighed og Anseelse i Norge.

Kong Inge, Hakon Jarl og Peter Steiper bleve i Throndhjem om Vinteren; Kongen lod bygge et Skib paa sex og tredive Rum, Peter Steiper et paa to og tredive Rum, foruden mange flere Skibe, som da bleve byggede. Baglerne droge igjen til Bergen, da de havde taget Kongens Skibe i Moldefjord; de deelte deres Folk, saa at Philippus Jarl drog øster i Vigen med alle de store Skibe, og Erling blev tilbage i Bergen med alle de smaae og Jagterne; han drog heelt nord til Nordmør [2], og optog Leding, Landskyld og al Kongens Rettighed langsmed Landet, indtil han kom til Sundhordeland. Der lod han nogle af sine Tjenere blive tilbage, og drog selv øster til Tønsberg, noget før Juul. Erling blev i Tønsberg, men Philippus Jarl drog strax nordpaa med nogle smaae Skibe og Skuder, og kom til Bergen, hvor han tøvede nogen Tid. Baglerne spurgte, at Birkebenerne lode mange store Skibe bygge; de lode derfor ogsaa tre store Skibe rejse ved Tønsberg, Erling Steenvæg et, Reidar Sendemand et, og Philippus fra Vegin et; de vare større, end noget Skib der havde været bygget før i Norge; thi de vare dob-

---

1) Thorer. 2) eller: han drog heelt nordpaa til Stim, laae i Frekøsund, sendte derfra Skuder nord til Møre.

helt saa høje, imellem Øserummene vare fire og tyve Aarer, ovenpaa vare otte og fyrretyve Aarer, tyve Alen lange; Tjeldingerne vare fem og tredive Alen lange; der skulde være otte Mand i hvert Halvrum; og det skulde være een af de højeste Mænd, som kunde staae paa Bunken, og række op til Sejlebjælken med sin Bredøre.

Nogen Tid efter Juul blev Erling Steenvæg syg, og døde den samme Uge; de skjulte hans Død i syv Dage i hans Sovekammer, siden bare de Liget hen i St. Olafs Kirke at forvares. Derefter sendte de Olaf Thoresøn med et Skib til Bergen, for at bringe Jarlen Efterretning, og foregav for Almuen, at Dannekongen vilde tale med Jarlen. Han drog strax efterpaa, og kom til Tønsberg i Fasten; da bekjendtgjorde de Kongens Afgang, og lode ham hæderlig begrave i Olafs Kirke i Koret, nordenfor Alteret. Philippus Jarl overtog da Befalingen over alt Folket, og blev i Tønsberg om Fasten.

Erling Steenvæg efterlod sig to Sønner, Magnus og Sigurd; endskjøndt han ikke havde erklæret dem for sine Sønner, bleve de dog holdte derfor og kaldte saa. Magnus var otte Aar gammel, og Erling vilde have ladet bære Jern for at bevise hans Fæderne. Philippus Jarl sagde, at de havde dygtige Mænd nok, som kunde vælges til Konge; alt Krigsfolket syntes vel om, at de kunde tage Erlings Sønner til Konger.

Der blev da Dag og Nat sendt Breve imellem Biskop Nikolai og Philippus, og Biskoppen holdt lønlige Stævner og Møder med de ypperste Bønder.

En halv Maaned efter Paaske droge Baglerne over til Sarpsborg med Erlings Sønner; Landsfolket blev da stævnet til Borgething, hvor ogsaa Biskop Nikolai kom. Thin-

get blev sat paa Marie Kirkegaard. Bisfoppen var i Kirken, og havde de ypperste og viseste Bønder hos sig, og dem, som havde mest at sige i saadan Handel; og han magede det saaledes med dem, at de alle samtykkede den til Konge, som han vilde have.

Reidar Sendemand talte paa Thinget til Bønderne, og sagde: „Stor Skade have vi alle af Kongens Død; det er derfor fornødent, at vi tage os en Høvding igjen over vore Folk, og dertil er der gode Raad, thi her er tvende af Kong Erlings Sønner; een af dem kunne vi tage til Konge, enten den, som Bønderne synes bedst skikket dertil, eller den, som Krigsfolket synes bedst om." Derpaa blev ham intet Svar givet af Bønderne, thi de fornemste af dem vare i Kirken hos Biskoppen. Da kom Bønderne ud fra Kirken paa Thinget, og een af dem stod op, og sagde: „Det er ret sagt, at vi have tilstrækkelig Aarsag til at udkaare os en Høvding over Folket, thi her er megen Styrke baade af Folk og Skibe; men den skal have Forstand og Myndighed, som saadant skal styre, at de kunne være ham lydige; der behøves ogsaa megen Styrke og Manddom til at staae Birkebenerne imod; vi Bønder have derfor saaledes beraadt os, at vi ville have den til Konge, som har Forstand og Magt til at gjøre Fjenderne Modstand, og til at skikke os Bønder Lov og Ret, samt beskytte og forsvare os for Overvold; og dertil synes os Philippus Jarl bedst skikket og bekvem, han, som er en Søstersøn af Kong Inge Haraldsøn, som var den bedste Konge, der i Mands Minde har været i Norge, ogsaa er han forsøgt og forsynet med alle Dyder, som en Regent behøver; vi ville derfor kaare ham til Konge, om eder saa synes." Lodin Staller svarede: „I Bønder have at raade for, hvem I

ville kaare til Konge, men Krigsfolket vilde helst tjene Erlings Sønner." Da svarede alt Krigsfolket, og stemmede i med Lodin. Men Bønderne bleve fast ved deres Forsæt, og sagde: „Dersom I ikke ville have den til Konge, som vi udkaare, saa ville vi ingen vælge, og ingen Lydighed bevise eder, eller gjøre eder Bistand." Da saae Baglerne, at der var ingen Mulighed i, at staae Birkebenerne imod, med mindre Bønderne fik deres Villie; de gave derfor deres Samtykke dertil, for at deres Folk ikke skulde blive adspredte.

En Bonde, ved Navn Erling fra Huseby, stod op, og gav Philippus Jarl Kongenavn, og strax opstod en anden Bonde, og tildømte ham Leding og Udbud, med Skib og Skibsredskab og al anden kongelig Rettighed. De gik strax ombord, og sejlede anden Dagen igjen over til Tønsberg, og tøvede der nogen Stund. Siden sendte de Arnbjørn Jonsøn, Endride Hegre, Nikolai Botolfsøn, Thord Foka og Gyrd Bentesøn [1] med sexten Skuder nord i Landet, for at bespejde Birkebenerne.

Paa denne Tid blev Philippus fra Vegin syg, og døde; han blev rørt af Apoplexi, og blev begravet i St. Olafs Kirke. Den samme Sommer kom Birkebenerne nordenfra med deres store nybyggede Skibe, samt mange andre smaae Skibe og Jagter, havde mange Folk, og agtede sig til Bergen. De sendte tretten Skuder i Forvejen paa Spejderi, og Kong Inge drog selv med de store Skibe sønder til Hvitingsø.

Baglerne kom med deres Skuder til Sælø. Der spurgte de, at Thorger Hund [2] havde samlet megen Leding

---

1) Benteensøn. 2) Thorgils Fudhund.

og kongelig Rettighed i Sognedal. De roede derfor først med alle deres Skuder til Siterø[1]; siden drog Arnthor nordpaa til Sognedal. Da han kom udenfor Aaen, kom Birkebenerne ud til ham med to Skuder, forfulgte ham, og saarede nogle af hans Mænd. Da kom Arnbjørn Jonsøn og Nikolai Botolfsøn østenfra med to Skuder; hvorfor Birkebenerne rømte nord omkring Haardyr[2], og Baglerne lagde ind i Sognedal med hele deres Flaade. Siden fik de Kundskab, at Birkebenerne laae med tretten Skuder i Ekornsund[3]; de roede derfor derhen med tre Skuder, men da de kom til Sundet, kom Birkebenerne dem imøde med tretten Skuder; Baglerne flyede da, og Birkebenerne forfulgte dem, indtil de kom ud for Sognedal. Da lagde Arnbjørn ud af Aaen, og lod sin Fænnike flyve; Birkebenerne troede da, at hele Baglernes Skibsflaade laae der, vendte derfor igjen om, og Baglerne forfulgte dem til Svavig[4]; der gik Birkebenerne op paa Land, men Baglerne toge deres Skibe, og droge øster ned til Tønsberg; Birkebenerne drog nordpaa til Hvitingsø til Kongen.

Ikke længe efter udrustede Baglerne fem og tredive smaae Skibe og Skuder i Tønsberg, og da de kom til Helgesund, hørte de, at Birkebenerne vare sejlede øster omkring Liste. Nikolai af Liste vilde vende tilbage østerpaa, men Orm Skutelsvend og Erling Pikker[5] vilde ikke, og laae der til Aften. Siden sejlede de østerpaa om Natten, og lagde om Morgenen til i Portø[6]. Vejret var mørkt, og de bleve vaer, at Birkebenerne sejlede øster omkring Havnen. De roede derfor udenfor Jomfruland øster paa Fjorden; da vare Birkebenerne komne øster over Fjorden; de

---

[1]) Hiterø. [2]) Haadyr. [3]) Elkundesund.
[4]) Svafavig. [5]) Pikr. [6]) Portyrja.

sejlede strax efter dem, og lagde sig i Stavern. Birkebenerne sejlede ind til Sunde, og Bergulf[1] Baad, Erik Berg[2] og Skering undkom for Birkebenerne med tre Skuder, og droge ind til Tønsberg, hvor de bragde Kong Philippus Tidende om Birkebenernes Komme. Han lod strax alt Folket stævne til Hangething, og raadslog med dem, hvad de skulde gjøre, om de vilde stride med Birkebenerne til Søs, eller de vilde oppebie dem i Byen; thi da kunde de undkomme, hvis de bleve dem for stærke. Arnbjørn Jonsøn sagde: „Lader os gaae ombord paa vore store Skibe, og tage mandelig imod dem; endskjøndt de ere mandstærkere, end vi, skulle de dog seent overvinde os." Det samtykkede de alle, og roste hans Tale meget; de gik da ombord paa det store Skib, som Philippus fra Vegin havde ladet bygge, hvilket var det største af dem alle; Arnbjørn Jonsøn var for i Skibet med sine Folk, og Kongen var bag i med sine Mænd.

Kong Inge lagde til ved Hrossenæs, og lod alt Folket væbne sig. Derpaa lagde de til med Skibene, og da de kom saa nær, at de kunde skyde paa hinanden, løb Baglerne igjen af Skibet, og op paa Bryggen, og først Kongens Mænd. Da sagde Arnbjørn Jonsøn: „Nu trives jeg aldrig mere, hvis jeg skal flye, dog maa jeg tage det Raad, som forhaanden er," og han sprang over paa Bryggen. Birkebenerne kom seent paa Land, thi Langskibene laae dem allevegne i Vejen. Baglerne søgte da op udaf Byen, og flyede over Frodaas; der blev ingen tilbage i Byen, uden en Bonde, ved Navn Thorbjørn Skjef[3], som ogsaa blev slagen. Birkebenerne toge alle de Skibe,

---

[1]) Bjorolf. [2]) eller Erik, Berg. [3]) eller Skeif.

der vare, baade dem som Kong Inge og Hakon Jarl havde mistet i Nideros, og de store Skibe, som Baglerne havde ladet bygge, samt alt det Gods, der var, thi Baglerne droge hastelig af Byen; Kongen tøvede nogen Stund i Tønsberg.

Sverting og Ivar vare paa Slottet i Bergen; Baglerne, som sejlede med Skudehæren, droge nord i Landet, og gjorde Birkebenerne megen Skade og Afbræk, hvor de traf dem. Da de kom til Bergen, belejrede de Slottet, og afbrændte hele Forgaarden. Birkebenerne holdt den inderste Deel af Slottet, og havde Spisevarer nok, men kun lidet at drikke, og Baglerne toge vare paa dem, at de intet kunde faae fra Byen; det stod saa hen en Tid lang.

Erkebiskop Thorer var kommen der til Byen; Birkebenerne sendte Bud til ham, og lod ham adspørge, om de skulde holde Slottet saalænge, som de kunde, eller de skulde overgive det paa de Vilkaar, som Baglerne vilde tilstaae dem. Han svarede: „Det er mit Raad, at I holde Slottet, hvis I kunne. Men dersom I, for nogen Aarsags Skyld, ikke længer kunne holde det, da er det godt, at I søge om Fred itide, den Stund Baglerne vide, at I endnu nogen Tid lang kunne holde det." De lode ham bede, at han vilde komme op paa Slottet, og see deres Lejlighed, hvorledes Sagerne stode; han gjorde det, og saae, at de snart vilde lide Mangel paa Kost og Levnetsmidler; der blev da besluttet, at han skulde skaffe dem Fred af Baglerne, hvis det var muligt. Han gik ned i Byen til Baglernes Høvedsmænd, og forestillede dem denne Handel saaledes, at hvis de vilde tilstaae ham en Bøn, vilde han gjøre sit Bedste til, at Birkebenerne skulde overgive ham Slottet. De spurgte, hvad det var for en Bøn?

Han svarede: „Dette Slot har staaet her i lang Tid, mangen Mand til Meen, og denne By til stor Skade. Det er derfor manges Ønske, at det var ødelagt; thi om I end faae det indtaget, kunne I dog kun en stakket Stund holde det, og jeg formoder, I have ikke Lyst til at slaaes med Birkebenerne her i Byen nu mere, end tilforn. Dersom I ville lade Birkebenerne drage bort fri og fellig [1], med Liv og Gods, og ikke tilføje dem Skade eller Meen, saa vil jeg bringe dem til at overgive eder Slottet." Baglerne svarede paa forskjellig Maade derpaa, thi en Deel vare vel fornøjede dermed, men andre sagde, at der var meget af Bymændenes Gods inde paa Slottet, hvilket de ventede sig til Bytte; ogsaa haabede de snart at kunne indtage det, om de andre end nu vægrede sig ved at overgive det, thi de havde spurgt der var lidet Drikke paa Slottet. Biskoppen sagde: „Det er ikke saa; de have Drikke nok, indtil der falder en Regn, og Levnetsmidler have de vel nok af for to Aar; dersom Hakon Jarl kommer herhid østenfra, førend Slottet bliver indtaget, saa faae I siden intet deraf." Han bragde det saa vidt, at de samtykkede dette Fordrag paa begge Sider, dog med Forord, at Kong Philippus intet havde derimod, thi han var hver Dag ventendes; og herpaa gave de hverandre Gisler.

Kong Philippus og hans Folk, som vare forjagede fra Tønsberg, droge igjennem Oplandene, og kom ned i Sogn. Der fik han Efterretning om sine Folk i Bergen, samlede derfor Skibe, og drog ud til Byen. Erkebiskoppen underrettede ham om det Fordrag, han havde gjort

[1]) sikker.

imellem Birkebenerne og Baglerne, og Kongen samtykkede det. Tredie Dag derefter gik Baglerne til Slottet, hvis Besætning oplod Portene for dem, og gik ud, hver med sit Gods og Penge. Baglerne havde beredt en Gang paa hver Side af Gaden, som Birkebenerne skulle gaae ind i. Kong Philippus stod nærmest ved Slotsporten; han tog Jomfru Kristine Sverresdatter ved Haanden, og førte hende ud af Porten; efter hende gik Fru Kristine, Hakon Jarls Hustru, siden Sigrid, Kong Inges Søster, derefter Gyre[1] Jonsdatter, Evind Præstemaags Hustru, med andre velbyrdige Kvinder, af hvilke der vare henved fyrretyve paa Slottet, og de gik op paa Kristkirkegaard. Derinde vare ogsaa Kong Hakon Sverresøns Søn og Kong Inges Broder Skule; ham tog Erkebiskoppen til sig; ligeledes havde han alle Kvinderne hos sig, saalænge som Baglerne vare der i Byen. Baglerne knurrede imod Kong Philippus, og sagde, at han skilte dem ved deres Rov og Bytte, thi de havde nok indtaget Slottet, hvis han ikke var kommen. De sagde, at Birkebenerne havde baaret store Dragter Guld og Sølv ud af Slottet, og andre kostelige Ting, som tilhørte Kong Inge og Hakon Jarl eller andre Birkebener. Da gik Kong Philippus hen paa Kristkirkegaard, og tog en Ed af alle dem, som havde været paa Slottet, at ingen havde baaret mere Gods og Penge ud af Slottet, end han selv ejede. Men de velbyrdige Kvinder blev denne Ed eftergivet. Sverting drog til Baglerne, og svor dem Troskab; derfor blev han storligen mistænkt og beskyldt, fordi Slottet blev overgivet, thi han havde haft Tid nok, da han spurgte Baglernes

[1]) Gyrid.

Komme, til at forsørge Slottet bedre med det Fornødne, og en Deel meente, at Øllet blev hemmelig tappet ud og spilt paa Slottet.

Om Onsdagen derefter gik Baglerne op paa Slottet, og ransagede det; de fandt der Levnetsmidler og Spisevare nok, men faa Penge eller andet Gods. Siden udtoge de nogle kostelige Ting, som tilhørte Kong Inge, og den Stol, som Kong Sverre havde ladet gjøre, hvilken Kong Philippus gav Erkebiskoppen, og den var siden længe i Kristkirken i Throndhjem. Derpaa satte de Ild paa Slottet, og fandt da, at de havde ikke ransaget tilgavns, thi smæltet Smør randt stride ud igjennem Væggene; da brændte alt hvad brænde kunde paa Slottet, og Muren rævnede om Løverdagen. Derefter nedbrøde de Muren, og om Aftenen fik de Tidende, at Hakon Jarl var ventendes; de gjorde sig derfor strax færdige til at forlade Byen. Den tredie Dag derefter lagde de sønder i Sundsvaag, efter at de havde nedbrudt hele Slotsmuren.

Kong Inge og Hakon Jarl lode de store Skibe i Tønsberg brænde, samt Gjæsteskjelven [1] og Lyrtunden [2] og et andet stort Skib, men Guldbringen og de andre Skibe beholdt de. Da de spurgte, at Baglerne vare dragne nord i Landet, deelte de Folket; Kongen blev i Tønsberg med de største Skibe, men Jarlen drog nordpaa med Langskibene og Jagterne. Da han kom til Haardsø [3], droge Baglerne tvært ud ad Fjorden; Hakon Jarl forfulgte dem, men kunde ikke naae dem, lod derfor Sejl vinde op, og sejlede til Bergen. Der forebragdes ham mange Klagemaal over dem, som havde opgivet Slottet. Dagfinn

[1]) Gjæsteskalven. [2]) Lyrten. [3]) Hardsø.

Bonde raadte til, at man igjen skulde opbygge Muren, hvilket ogsaa blev gjort Dag for Dag. Hakon Jarl betænkte, at Kong Inge havde kun faa Folk hos sig; han vilde derfor drage efterpaa til ham, og satte Peter Steiper og Dagfinn med mange Folk til at opbygge og bevogte Slottet.

Kong Inge drog fra Tensberg og ind til Oslo med Guldbringen og to andre store Skibe. Baglerne fik god Bør nordenfra, og da de kom til Tromlingerne[1], spurgte de, at Kong Inge var i Oslo. De sejlede derfor Tensberg forbi, ind i Fjorden, og kom til Hovedø. Da Birkebenerne bleve dem vaer, løb de til deres Skibe, og lagde ud for Anker. Da lagde Baglerne saa nær til dem, at de hug deres Ankertov. Vejret blæste hvast, og de store Skibe dreve nord omkring Byen ind til Fræsie[2], og bleve staaende paa Grunden. Baglerne roede efter dem, og lagde dristig til; de brugte deres Vaaben mandelig paa begge Sider. Kong Philippus lagde saa nær med sin Jagt, at Birkebenerne kastede en Dregg og Baadshager deri, og droge ham til sig. Da sprang han fra Borde med alle sine Folk; Baglerne toge ham ind igjen i et andet Skib, men nogle af hans Folk bleve slagne. Da Baglerne saae, at dette ikke vilde lykkes dem, roede de til Byen, toge mange store Baade, fyldte dem med Ved, Næver og Halm, satte Ild deri, og lode dem drive for Vinden ind til Birkebenernes Skibe, men de stak dem fra sig med Forke og Baadshager, saa at de dreve ind paa Sandet. Baglerne droge igjen til Byen, og mod Aften ud til Hovedø; da stilledes Vejret og Vandet voxte, saa Birkebenernes Skibe

---

[1]) Trymlingerne. [2]) Frysie.

bleve flot; de lagde derfor igjen til Byen, og laae der for Anker, til det dagedes. Om Morgenen droge Baglerne ud til Tønsberg, og toge alle de store Skibe, de kunde faae, baade Kjøbmandsskibe og andre, og de mødte Birkebenerne ude paa Fjorden. Da de kom hverandre paa Skudvidde nær, lagde Birkebenerne tvært ud paa Fjorden fra dem; da lode Baglerne Kjøbmandsskibene drive, begave sig paa deres Skuder og Jagter, og droge efter Birkebenerne; de skjøde paa hverandre den hele Dag. Om Aftenen lagde Birkebenerne til i Rendshavn, og laae før Anker; Baglerne lagde sig strax der i Nærheden ved Landet. Birkebenerne fattedes Vand; de lagde derfor ind til Baglerne om Morgenen, og spurgte, om Smørkaares Frænde, det var Kong Philippus, ikke vilde rømme Havnen for deres Konge. Baglerne lagde ud af Havnen; Birkebenerne droge igjen østerpaa, og lagde sig ved Stavern; Baglerne fulgte dem, og laae i Nærheden af dem, som tilforn. Om Morgenen lagde Baglerne ud til Næsset, og saae da tredive Skibe sejle vesten fra Granmar [1]; de tænkte, at det var Hakon Jarl, og der blev megen Rumør og Bulder blandt Baglerne. Birkebenerne raabte til dem, og spurgte, om de saae nogen Sejl komme, og bad dem blive liggende rolig hos sig. Baglerne brøde sig ikke derom, men sejlede øster over Fjorden til Østvigsholme [2], og laae der nogen Tid. Det var nogle Kjøbmandsjagter, som sejlede vestenfra, vare komne fra Bergen, og vilde til Tønsberg mod Vinteren.

Nogle Dage derefter sejlede Baglerne nord omkring, og da de kom til Trymlingerne, spurgte de, at Hakon

---

1) Grenmar.

2) Astisholme eller Asthusholme.

de, og da hans Datter saae det, vidste hun ikke andet, end han var dræbt, førend hun fik Tidende fra ham. Baglerne droge den næste Dag igjen nord til Bergen.

Kong Inge og Hakon Jarl kom østenfra med alle deres Folk, og laae længe ved Sælø; derfor blev den Høst kaldet Sæløhøst. Siden sejlede de nord til Karmesund [1]. Da Baglerne spurgte det, droge de fra Bergen, og lagde ikke til, førend i Bardesund [2], og derfra til Husøvig [3]; da vare Birkebenerne komne til Øresund [4], og spurgte, at Baglerne vilde drage indenfor Øen Storden; Hakon Jarl drog derfor sønder til Utolfsnæs [5] om Natten med alle de lette Skibe, og da Baglerne om Natten kom til Lovingnæs [6], lagde de over til Utolfsnæs [7]; der mødte Hakon Jarl dem paa Fjorden, og de strede der længe sammen, men da Natten var mørk, og de ikke kunde see eller kjende hinanden, saa undkom Baglerne, og Birkebenerne droge nord til Bergen; de kom der strax efter Juul. Baglerne samledes næste Dag i Hovesund [8], og der kom Brev til dem fra Biskop Nikolai om Forligelse imellem Birkebenerne og Baglerne. Kong Philippus lod Brevet læse for sine Folk, og derpaa sejlede de til Ekronsund [9], og en Deel til Agdesiden, og lagde sig i Borgeleje Julen over; siden sejlede de til Tønsberg.

Thore Vot [10] hed en Mand, som boede i Fisøle [11] paa Næsset, og var Jernsmed. En Aften kom der en Mand til ham, og begjerede Herberge, og vilde lade fire Sko slaae til sin Hest; de stode op om Natten, og sme-

---

1) Karmtsund. 2) Baardsund. 3) Hvisvig.
4) Eldøsund. 5) Titolfsnæs. 6) Laafungsnæs.
7) Titolfsnæs. 8) Haugesund. 9) Eikundesund.
10) Thorer Vetter. 11) Pisle.

bede. Han spurgte Gjæsten, hvor han havde været forgangen Nat. Han svarede: „I Medelsdal nordligst i Thelemarken.“ „Hvor var du da næstforrige Nat?“ sagde Smeden. Gjæsten svarede: „I Jardal nordligst i Ryfylke.“ Smeden sagde: „Du er den største Løgner, der nogen Tid har draget her igjennem.“ Da de skulde smede, vilde Jernet hverken gløde eller strækkes, saaledes som Smeden vilde. Gjæsten sagde: „Lad det skikke sig, som det selv vil.“ Hesteskoene bleve meget store, men da de lagde dem under Hestehovene, vare de ret tilpas. Smeden sagde: „Hvem er du, og hvorfra kommer du, og hvor vil du hen?“ Gjæsten svarede: „Jeg kommer norden fra Landet, og har været her længe til Skibs, nu agter jeg mig til Sverrig at bruge Hesten en Tid lang; mit Navn er Odin; og troer du ikke hvad jeg siger, saa see, hvorledes jeg færdes herfra.“ Og han sprang over Gjærdet, som var syv Alen højt, og foer hen i Vejret, saa at Smeden ikke saae ham mere. Den fjerde Dag derefter sloges Kong Sverker og Kong Erik i Sverrig.

Biskop Nikolai var om Sommeren dragen nord til Throndhjem til Erkebiskoppen, og overlagde med ham, at de vilde lægge alt deres Vind paa at forlige Birkebenerne og Baglerne. Siden drog Biskoppen igjen østerpaa, og skrev Breve baade til Birkebenerne og til Baglerne, at de skulde forliges; og om Vaaren, da Isen gik af Vandet, drog han ud til Tønsberg til Kong Philippus, og de holdt ofte Samtale med hinanden. Kongen spurgte Biskoppen om Vilkaarene ved den Forligelse, han vilde stifte imellem ham og Birkebenerne. „Saaledes,“ sagde Biskoppen, „at I skulle være tre Høvdinger over Landet, to Konger og en Jarl, og hver skal have en tredie

Part af Landet; du skal have Vigen og Oplandene til din Part, hvilke ere bedre, end Throndelagen, thi der er Hungersnød og dyr Tid, men her ere gode Aaringer. Derhos har Erkebiskoppen og jeg overlagt, at I skal ægte Jomfru Kristine Sverresdatter, som er født her i Riget; og dersom I faae Sønner sammen, saa tænker jeg, at Baard Guttormsøns eller Folkvid Lagmands Afkom bliver siden ikke meget agtet og anseet. Raadeligt er det ogsaa, at indgaae Fred og Forligelse, naar Lejlighed gives, thi det har nu længe været os haardt og tungt at stride imod Birkebenerne." Dette behagede Kong Philippus vel. Derefter bleve Breve verlede imellem Kong Inge og Biskop Nikolai, saa at Biskoppen drog til Kongen og Hakon Jarl; de havde de bedste Mænd af Oslo med sig. Han fremsatte sit Ærende for Kongen og Jarlen, og sagde: „Kong Philippus, vor Frænde, lader eder tilbyde, at han vil ophøre med og afstaae fra al Uenighed med eder, og forbinde sig med eder ved Svogerskab, hvis I ville give ham Kongedatteren Kristine til Hustru, og da bliver han en Bistand for eder og Riget, ihvor I behøve ham." Kongen og Jarlen svarede ikke meget dertil, men sagde, at Biskoppen skulde ikke tale om nogen Forligelse, uden saaledes at Kong Inge blev ene Konge over Riget. Biskoppen gav imidlertid ikke tabt, men talte om denne Handel saa viselig og vel og med gode Ord for Kongen, at Birkebenerne endelig samtykkede, at Philippus maatte faae Kongens Datter, hvis hun selv vilde give sit Minde dertil, samt en saadan Deel af Landet, som Kong Sverres Broder Erik Jarl eller Philippus Jarl, Birger Broses Søn, havde haft, og det med saadant Navn, som Kongen vilde forunde ham. Birkebenerne syntes imid-

lertid, at Biskoppen tog og forstod alting yderligere og videre, end de havde tænkt at bevilge eller samtykke ham.

Biskoppen forestillede denne Sag for Kongedatteren Jomfru Kristine paa sin Frænde Kong Philippi Vegne. Jomfruen syntes kun saare lidet derom, og sagde: „Endskjøndt jeg synes byrdig til at ægte en Konge, som har Land og Rige at forestaae, saa troer jeg dog ikke, at Birkebenerne unde ham hverken større Rige eller Ære og Magt, fordi han faaer mig til Hustru." Biskoppen svarede: „I kan vel mærke, at eders Frænder have liden Omsorg for eller Villie til at forfremme eder til noget højt Giftermaal, thi de give eder hverken til Kongen af Danmark eller Sverrig, men bortgifte eder enten saa langt udenlands, at eders Afkom aldrig kommer her til Riget, eller med en Bondesøn indenlands. Om eder end tykkes, at Philippus ikke er kommen af kongelig Slægt, saa at han bør med Rette være Konge, saa har han dog gjort Birkebenerne fyldest nok, siden han blev Konge, og jeg veed tilvisse, at han aldrig afstaaer sit Rige eller slutter Forlig med Birkebenerne, uden det skeer for eders Skyld." Jomfruen svarede: „Jeg vil ikke have den til Mand, som er ringere, end min Fader eller Morfader var; og jeg hører, at Philippus skal nedlægge sit Kongenavn, hvis han skal blive forligt med Birkebenerne." Biskoppen sagde: „Kjære Jomfru! Skjøt intet om hvad de sige; vi skulle nok lempe alting saa, at Philippus ikke skal give Slip paa sit Kongenavn, thi vi ville saa meget desheller kalde ham Konge, hvis han faaer saadan en Dronning." Hermed endte deres Samtale. Da Biskoppen kom til Kong Inge og Hakon Jarl, lagde han ikke Dølgsmaal paa, hvad Kongedatteren havde svaret ham. Erkebiskoppen

gjorde ogsaa sin Flid for at Forligelsen kunde gaae for sig, og Sagen blev endelig forhandlet paa Thinge, ved hvilken Lejlighed Biskop Nikolai førte Ordet. Men Birkebenerne faldt ham habelig ind i hans Tale, bade den Niding tie, og sagde, at han stod ikke nu mere til Troende, end tilforn, hvor sødt han end talte. Biskoppen svarede: „Lader ikke saa ilde! Nikolai kan altid saa lempe og lave sin Tale, at alle forstandige Mænd skulle finde Behag deri. Dersom jeg tilforn har samtykket og fremmet Baglernes Flok; saa skal jeg nu lægge desmere Vind paa Fred og Forligelse, at her kan blive Fred og Ro her i Landet." Han talte længe og viselig derom, og det blev til Slutning besluttet og samtykket, at Kongerne skulde mødes i Hvitingsø. Derefter drog Biskop Nikolai igjen østerpaa, og gav Kong Philippus dette tilkjende. Han gjorde sig færdig til at drage til det bestemte Møde eller Forligstævne med saa mange og saa store Skibe, som samtykket og berammet var, og hvilke Skuder og Jagter han desforuden havde lagde han hist og her paa Agdesiden.

Birkebenerne kom mandstærkere til Mødet, end der var aftalt, og hver Dag kom der flere Folk til dem. Kong Inge og Hakon Jarl laae i Hvitingsø, men Kong Philippus ude ved Rødsøen[1], og deres gode Mænd droge imellem dem. Tilsidst talte Kongerne selv sammen, og da vare Birkebenerne mange flere, end Baglerne. Da Kong Inge satte sig ned, sade Erkebiskoppen og Biskop Nikolai tværs over for ham. Kong Philippus gik til Bænken, og vilde sætte sig hos Kong Inge, men Hakon Jarl skjød ham bort, og satte sig imellem dem. Siden

[1]) Nautøen.

talte Erkebiskoppen paa Kong Inges Vegne og Biskop Nikolai paa Kong Philippi Vegne om den Forligelse, som var aftalt imellem dem, og hver vilde gjerne paa sin Side udvide sin Deel noget. Efter lang Samtale gave Birkebenerne den Besked, at Philippus skulde have Oplandene og Vigen at regjere, fra Svinesund og vester til Aaen Sire eller Rygjebit, som Medgift med Jomfru Kristine Sverresdatter; men han skulde nedlægge sit Kongenavn, og levere sit Sekret[1] fra sig, som Kongens Navn stod i, og føre en saadan Titel og Navn, som Kong Inge vilde forunde og give ham; derhos skulde han sværge Kong Inge Lydighed, og følge ham uden- og indenlands med hele sin Magt, for at værge Landet om det behøvedes. Kong Philippus saae, at Birkebenerne havde en stor Hær, og at det ikke vilde hjælpe ham, at tale derimod, saaledes som han nu var stædt; han sagde derfor: „Jeg vil ophøre med den Ufred og Urolighed, som nu længe har hersket, og tage mod de Vilkaar, som jeg før har samtykket, med den Deel af Riget, som forundes mig; og hvad Navn jeg end har, saa bliver jeg saadan, som jeg vil blive, og for det maa Kong Inge gjerne raade. Men mit Sekret er ikke her, men i Oslo hos min Kansler, der kunne I lade det hente." Da sagde Kong Inge: „Dette er det første Navn og Titel, at du skal hedde Philippus." Der blev ogsaa indbefattet i deres Forlig, at hvad Skade, deres Undersaatter havde faaet paa begge Sider, paa Folk eller Gods, skulde ingen kræve Bod, Vederlag eller Oprejsning for. Forliget blev stadfæstet med deres Ed. Først svore Kong Inge og Hakon Jarl. Derpaa frem-

[1]) Signet.

gik tolv Høvdinger og Befalingsmænd af hvert Parti, og svore, at de tryggelig skulde holde dette Forlig. Lovmanden Gunnar Grynbag forelæste dem Eden. Dermed blev Mødet og Thinget endt, og Baglerne gik igjen ombord. Arnbjørn Jonsøn gik ved Siden af Philippus, og plejede at føre ham. Philippus rakte ham sin Haand, men Arnbjørn sagde: „Ja, led dig nu selv!" Næste Dag trolovede Philippus Kongedatteren Jomfru Kristine.

Der blev megen Knurren baade blandt Birkebenerne og Baglerne, fordi der vare mange ypperlige Mænd, som havde mistet alt deres Gods og Penge i denne Fejde. Man fandt da paa det Raad, at de om Sommeren efter skulde drage vester til Syderøerne paa Røveri, og forhværve sig Gods og Penge igjen; de lavede Skibe til paa begge Sider. Peter Steiper og Reidar Sendemand, som var gift med Kong Magnus Erlingsøns Datter Margrete, indgik Stalbroderlag, at de vilde sejle ud til Jerusalem næstkommende Sommer. Hermed skiltes de ad.

Kong Inge sendte Dagfinn Bonde efter til Tønsberg med fem vel bemandede Jagter, med Brev og Budskab, at han skulde hente Philippi kongelige Sekret. Han gav Philippus sit Ærende tilkjende. Philippus svarede, at han vilde ikke give sit Sekret fra sig, førend hans Raad og bedste Mænd vare tilstede, og bad Dagfinn tøve der saa længe. Nogle Dage derefter lod han holde Haugething; der gav han sine Mænd, samt Borgerne og Bønderne, tilkjende, hvilket Forlig han havde sluttet med Kong Inge, og at han havde lovet at skulle nedlægge sit Kongenavn, og antvorde sit kongelige Sekret fra sig, samt at Kongens Sendebud vare der, for at modtage det; dette, sagde han, skulde han aldrig have samtykket, der-

som Birkebenerne havde holdt deres Ord, og ikke vare komne mandstærkere til Mødet, end aftalt var. Da svarede Baglerne, at Birkebenerne havde ikke holdt deres Ord, og ønskede, at de aldrig maatte trives, som vilde lade Kongens Sekret føre bort, og hvem, som vedtog det, vilde de afhugge Haanden.

Dagfinn mærkede nok, at han ikke kunde faae Kong Philippi Sekret, gik derfor til ham, og begjerede Orlov til at drage hjem igjen, og sige sin Herre Svar. Philippus sagde: „Drag hjem i Fred, og siig din Herre, at mit Raad og mine Tjenere ville ikke tilstæde, at mit Sekret føres bort, men for mig maae de kalde mig hvad de ville, baade her og nord i Landet, og jeg begjerer ikke større Deel af Riget, end vi ere forligte om med Birkebenerne; jeg giver dig derfor Forlov at drage nordpaa igjen, og sige Kongen og Hakon Jarl dette Svar." Da Dagfinn kom hjem igjen, og gav Kongen og Jarlen dette tilkjende, svarede Kongen ikke meget dertil, men Hakon Jarl var vred, bandede og støjede, og Birkebenerne vare meget fortrydelige over, at Philippus endnu lod sig kalde Konge, som tilforn; thi Baglerne og Vigværingerne[1] kaldte ham Konge, men nord i Landet gjorde de det ikke.

Nogen Tid efter dette Forlig begjerede mange af begge Partier Orlov; nogle droge hjem til deres Huse og Gaarde, andre i Kjøbmandsfærd, og om Vaaren derefter sejlede baade Birkebenerne og Baglerne med tolv Skibe paa Røveri i Vesterlandene, og røvede paa Sydersøerne og omliggende Øer; thi Kongerne paa disse Øer havde indbyrdes Fejde med hverandre. De røvede paa Øen den Hellige,

---

[1]) Indbyggerne i Vigen.

hvilken norske Mænd altid havde holdt fredelig; siden bleve de uenige, og skiltes ad, og bleve saa slagne paa adskillige Steder; men de, som igjen kom til Norge, bleve haardt irettesatte af Bisperne for deres Røveri.

Den samme Sommer lod Kong Philippus Kongedatteren Jomfru Kristine hente, og holdt sit Bryllup med hende i Oslo. Hendes Moder Dronning Margrete kom ned fra Sverrig til Bryluppet, og blev syg og døde nogle Uger efter. Hun havde meget Gods og Ejendom, Penge og kostelige Ting i Værmeland og Vestergøtland; Philippus sendte derfor en stor Hob af sine Mænd op i disse Lande, for at beskikke og varetage Dronningens Gods. Da de kom efter paa Eideskov, gav en Mand sig i Selskab med dem, som kaldte sig Halvard Hvide, og var den mandigste af dem. Da de nu kom over til Værmeland, gik han stille hen, og lod sig ikke mærke med noget, men hvad der end skulde gjøres og forhandles om Dronningens Gods, saa vidste han bedst Besked, og det blev ved hvad han sagde. Da de nu kom tilbage igjen til Norge, blev Halvard borte, og Kong Philippus kom hjem i hans Klæder, og drog ind i Oslo, hvor hans Folk toge vel imod ham.

Kong Inge var i Bergen, og lod Kongens Gaard, som Baglerne havde brændt ved Slottet, opbygge igjen, og satte Salen der, hvor Kong Eisteus store Sal havde været; men Slottet lod han ikke opbygge.

Denne Sommer droge Peter Steiper og Reidar Sendemand ud af Landet med to store Skibe og mange Folk; deres Hustruer, Ingeborg og Kong Magnuses Datter Margrete, fulgte med dem; om deres Rejse er meget fortalt. Peter Steiper og hans Hustru døde paa Rejsen; men Rei-

var kom til Jerusalem, drog saa igjen tilbage til Kejseren i Konstantinopel, tjente ham længe, og døde der.

Paa Kong Sverres Tid havde Thorald[1] Jarl Maddersøn[2] paa Orkenøerne, med mange flere der paa Øerne, opsat sig imod ham, og lode sig kalde Øskegger. Da Jarlen igjen blev forligt med Kong Sverre, skulde alt Landgilde og Sagefald af Orkenøerne og Hetland tilfalde Kongen i Norge. Kongen satte sin Foged, ved Navn Arne Lørja, tilligemed Jarlen paa Orkenøerne, og Harald Jarl torde ikke sige ham noget imod, saalænge Kong Sverre levede; men strax efter hans Død lod han Arne Lorja forræderisk ihjelslaae, og underlagde sig igjen Orkenøerne og Hetland med al Skat og Skyld, ligesom han havde haft dem tilforn; han døde to Aar efter at Kong Inge var bleven Konge i Norge. Derpaa bleve hans Sønner Jon og David Jarler paa Orkenøerne, og de beholdt Landene ligesom deres Fader, saalænge der var indvortes Fejde i Norge. Men da de spurgte, at Kongerne vare forligte, sendte de Biskop Bjørn[3] til Norge. Han fandt Kong Inge og Hakon Jarl i Bergen, og tilkjendegav dem Jarlernes Ærende, at de ønskede at forliges med dem; det kom saa vidt, at han tog Lejde paa deres Vegne af Kongen og Jarlen, at Jarlerne skulde komme til dem Sommeren derefter, og slutte Forlig med dem.

Den Sommer, da Vikingerne eller de norske Sørøvere droge vester over Havet, efter at Kongerne havde sluttet Forlig, da droge Kongens Befalingsmænd med dem til Orkenøerne og Hetland; og den næste Sommer der-

---

1) Harald. 2) Maddadsøn. 3) Bjarne.

Men jeg har erholdt Kongenavn paa Drething, og alt Landsfolket har svoret mig Lydighed, saavel Hakon Jarl og Philippus, som andre; men jeg har ingen svoret, uden at holde Indbyggerne ved Lov og Ret. Thi skulle I alle vide, at saalænge som jeg lever, vil jeg ikke tilstæde, at nogen anden skal kaldes Konge i Norge, end jeg, hvis I ville holde eders Ed og være mig følgagtige." Hertil svarede de ham alle vel, roste hans Ord og Tale, og sagde, alle med een Røst, at de vilde følge ham og holde ham allene for Konge; og de takkede ham for hans Ord, og sagde, at han var mere veltalende, end de havde tænkt. Da denne Handel blev bekjendt, maatte Hakon Jarl lade sine hemmelige Praktikker om Kongenavn fare; derfor begyndte han siden aabenbar paa et andet Anslag med sine Venner, fik Erkebiskoppen og alle Bisperne paa sin Side, og forlangte at slutte en vis Kontrakt med sin Broder om Riget, hvem der skulde have det, naar een af dem faldt fra. De bebrejdede Kong Inge, at han ikke var ægtefødt, thi hans Moder Cecilia havde giftet sig med Baard Guttormsøn, medens hendes forrige Ægtemand endnu levede. Men Kong Inge sagde, at hans Moder havde giftet sig med Erkebiskoppens Tilladelse. Biskopperne erklærede, at den burde efter Loven være Konge, som var ægtefødt og højbyrdig dertil, og dreve saa stærkt paa den Handel, at Kong Inge maatte slutte Forlig og Kontrakt med Hakon Jarl, at den Længstlevende skulde tage Riget efter den anden, og efter begges Død skulde den af deres Sønner, som var ægte født, arve det hele Rige. Derpaa blev gjort beseglede Breve under Kongens og Jarlens, Erkebiskop Thorers, Erkebiskop Eriks, Biskop Nikolais og Biskop Martins Sekreter.

Hakon Jarl fortrød det højligen, at Philippus lod sig kalde Konge, og han talte ofte derom med Kong Inge. Kongen svarede lidet dertil, men efter Jarlens Begjering sendte de dog en Skrivelse øster til Philippus om samme Handel, at han med det Navn rykkede og brød det Forlig, som var sluttet i Hvitingsø. Philippus raadførte sig derom med sine gode Mænd; de raadte ham, at beholde sit Kongenavn. Fru Kristine var vred, og skjændte over, at han ikke turde hedde Konge, naar andre vilde kalde ham det. Kong Philippus skrev dem venlig tilbage: han vilde ikke rykke noget Forlig, men han kunde ikke forbyde nogen, at kalde ham hvad de vilde, han var ogsaa vel tilfreds med dem, som ikke kaldte ham Konge. Efter nogle Breve og Skrivelser blev det da bestemt, at de atter skulde mødes i Hvitingsø, hver med femten Skibe, og ingen større end med femten Roerbænke eller Rum.

Kongens Broder Skule havde Forlening i Sogn; han lod bygge Skibe med femten Rum i, der vare saa store, som andre Langskibe paa tyve Rum. Da Baglerne spurgte det, vilde de ikke komme til Mødet; derfor bleve de Skibe kaldte Fredsbrydere eller Forligspildere.

Dronning Kristine døde i Barselseng; Barnet levede nogen Tid efter hende, saa døde det ogsaa. Philippus lod mange troe Mænd besee det, og oplyse til Thinge, at Barnet levede efter sin Moder; thi han meente derved at ville beholde alt hendes Gods.

I Thrøndelagen var der dyr Tid, saa at Kongen ikke kunde faae sin Rettighed af Bønderne; derover klagede Kongens Befalingsmænd, i Særdeleshed Erik Fosſ, Befalingsmand paa Strind, for Kongen; tilsidst bad Kongen ham stævne Bønderne til Thing ind paa Strind;

Throndhjem; men Kongen mishagede denne Gjerning meget, thi Povel havde sagt ham, hvo der tilskyndte ham til at gjøre hiin Misgjerning, men han holdt alting hemmelig for Freds og Roligheds Skyld. Jon Østeraat døde strax derefter i Bergen.

Den samme Vinter, som nu er omtalt, blev Hakon Jarl syg i Bergen, og døde strax efter Juul, og blev begravet i Kristkirke. Landsfolket sørgede højligen over ham, og meente at have liidt et stort Tab, i det de mistede en saadan Høvding, og det var alle Mænds Ord, at ingen duligere eller mandigere Helt havde taget Vaaben i Haand i hans Tid i Norge, end han var; derhos var han en god Regent, og alle havde ham kjær, baade Krigsfolket og Landsfolket.

Hans Hustru Fru Kristine drog strax øster til Gøtland med sin Søn Junker Knud, og blev der gift med Askild Lavmand. Erkebiskop Thorer døde om Sommeren derefter, og Guttorm blev Erkebiskop i hans Sted. Kong Inge tog hele Riget efter sin Broder Hakon Jarl med alle hans Hofsinder og Leenshøvdinger under sig. Om Sommeren derefter drog Kongen til Bergen, lod alle Leenshøvdinger kalde til sig, samlede en stor Krigshær baade øster og vester over hele Landet, og drog med den ind i Thrøndelagen; her tvang han Bønderne til at give ham den Leding og kongelige Rettighed, som de i nogle Aar havde forholdt ham, satte sine Befalingsmænd i Lenene, men gjorde ikke Bønderne andet Ondt; derpaa drog han igjen til Throndhjem, og gav Krigsfolket Orlov.

Kong Philippus styrede sit Rige i Fred og Ro; hans Broder Andreas Simonsøn kom til ham fra Danmark, og Kongen tog vel imod ham, og gav ham store Forlenin-

ger. Da tænkte Andreas paa, at Tønsberg Mænd sloge hans Fader ihjel, og saggave derfor Thollak Ulfgelsøn [1], Ulf Svarte og alle dem, som havde været med i Slaget ved Brimsted. Da de erfarede det, søgte de Hjælp og Trøst hos Kong Philippus. Kongen tog dem i Forsvar, og sagde, at den Gang de toge ham til Konge, eftergav han dem hele denne Sag, og lovede, at skulle holde dem frie derfor. Andreas meente, at efterdi de vare to sambaarne Brødre med samme Fader og Moder, kunde han ikke formene ham Landsloven, at han jo maatte ligesaa vel tage Bod efter sin Fader, som Kong Philippus. Men Kongen forsvarede Bøndernes Sag saa hæftig, at han tog alle Forleninger fra sin Broder, og lod ham ikke beholde uden to Tjenere, der skulde følge ham; Andreas maatte da lade det blive, som Kongen vilde have det. Kong Philippus vandt megen Yndest hos Almuen, fordi han saaledes stillede denne store Tvist og Sag, der ellers vilde have kostet mangen Mands Liv og Velfærd.

Den tredie Vinter efter Hakon Jarls Afgang blev Kong Inge syg i Throndhjem, og laae længe; hans Broder Skule sad ofte over ham. Da hans Kræfter bestandig aftoge mere og mere, begjerede hans Raad og gode Mænd og alle Hofsinderne, at han skulde beskikke en Høvedsmand over dem, som de kunde være tjent med. Da Kongen fornam deres Villie og Begjering, saa førte han sin Broder Skule til Sæde, og gav ham Jarls Navn, og han modtog strax Befalingen over alt Krigsfolket og Hofsinderne. Nogen Tid derefter døde Kong Inge, og Skule Jarl lod ham hæderlig begrave i Kristkirke paa den

[1]) Thorlak Ulfgeftsøn.

søndre Side i Koret; til Sjælemesse for ham ofrede han et Guldkar, som Kong Johan i England havde skjænket Kong Inge. Desuden gav han andre kostelige Gaver til Domkirken for hans Sjæl; lod ligeledes gjøre et kosteligt Værk over hans Grav, udhugget og malet, samt belagt med Guld; der lod han ogsaa hans Vaaben udhugge og male, og lod ophænge hans Sværd, Hjelm og Skjold.

Kong Inge var en smuk Mand, velvoxen, med fuldkomne og smukke Lemmer; hans Haar var lysegraat. Han blundede gjerne med det ene Øje, naar han grandgivelig vilde betragte noget. Det sige baade hans Venner og Uvenner, at ingen lyksaligere og mod Almuen mere velsindet Konge har været i Norge, siden Kong Sigurd Jorsalafarer døde. Inge var Konge i tretten Aar, og døde 9 Calend. Maji, det femtende Aar efter Kong Sverres Død.

Kong Hakon Hakonsøns, den Gamles eller den Kronedes, Saga.

I Pave Innocentii Dage, den tredie af dette Navn paa den pavelige Stol, forefaldt de Begivenheder i Norden, som her ere sammenskrevne om Kong Hakons Levnet, som var en Søn af Hakon Sverresøn. Da vare forløbne fra vor Herres Jesu Kristi Fødsel et tusende, to hundrede, og tre Aar; Keisere i det rommerske Rige vare Philippus af Svaben ude i Apulien, og Otte, Hertug Henrik af Brunsvigs Søn, nordenfor Fjeldet [1]. De strede med hinanden, indtil Philippus, Hertugen, blev dræbt af sine egne Tjenere. Konge over Danmark var Valdemar Valdemarsøn, men i Sverrig Sørkver Karlsøn; i England Johan Henriksøn, kaldet sine terra; men i Norge Hakon Sverresøn. Det var eet Aar efter Kong Sverres Død. Om Vinteren havde Kong Hakon siddet nord i Throndhjem, og drog om Foraaret til Bergen. Han opholdt sig der nogen Tid, drog saa sønderpaa langsmed Landet, og heelt øster til Grændsen, hvor han blev en kort Tid;

[1]) Alperne; d. e. i Tydskland.

mange berømte Høvdinger fulgte da med ham: Kong Sverres Søstersøn Hakon Galin, Peter Steiper, ligeledes Kong Sverres Søstersøn, Sigurd Kongsfrænde, Roar Kongsfrænde, Evind Præstemaag, Dagfinn Bonde, Einar Kongsmaag, og mange andre Leensmænd og Krigsøverster. Da Kong Hakon vendte tilbage fra Elven, opholdt han sig længe i Sarpsborg om Høsten. Der havde han en god og oprigtig Kvinde hos sig, ved Navn Inga; hun var af en god Slægt og Frænke til Audun i Sarpsborg, og havde mange anseelige Frænder i Borgesyssel, som kaldtes Varteiginger eller Varteigsmænd. Inga var i Kong Hakons Herberge, og søgte Seng med ham, saa at Hakon Galin og flere af hans fortrolige Mænd vidste derom. Kong Hakon drog fra Sarpsborg ind til Oslo, og siden nord i Landet. Fra Oslo drog Dronning Margrete, Kong Sverres Enke, med ham, samt hendes Datter Fru Kristine. Kong Hakon drog til Bergen før Juul, og beredte der til et stort Julegilde. Den Vinter i Julen faldt Kong Hakon i den Sygdom, af hvilken han døde den ottende Dag i Julen.

Guttorm Sigurdsøn valgtes til Konge.

2. Den tiende Dag i Julen toge Birkebenerne Sigurd Lavards Søn Guttorm til Konge. Kongen gav da sin Frænde Hakon Galin Jarls Navn, og overdrog ham Befalingen over Hirden. Foraaret efter droge Birkebenerne til Throndhjem, hvor Guttorm paa Ørething i Følge Loven blev taget til Konge over det hele Rige. Den samme Sommer døde Kong Guttorm i Nideros. Efter hans Død holdt Birkebenerne Ørething, hvor der forhandledes om Kongevalget; Krigshæren vilde tage Hakon Jarl

til Konge, men Thrønderne satte sig derimod, og vilde have Baard Guttormsøns og Kongedatteren Cecilias Søn Inge til Konge; han havde Moder sammen med Jarlen, og de sagde derfor, at han efter sin mødrene Herkomst var ligesaa nær til Kongedømmet, som Jarlen, hans Broder, men Jarlen var paa fædrene Side af udenlandsk Slægt og ikke norsk, Inge derimod var født og baaren i Throndhjem, og stammede fra de ædleste Slægter i Norge. Erkebiskoppen understøttede Thrønderne i denne Sag, og der var heller ikke andet at gjøre, end at lade dem raade for, hvilken Konge de vilde have. Thinget endte da med, at Inge blev taget til Konge, men begge Brødrene skiftede saaledes med hinanden, at Kong Inge gav Hakon Jarls Navn, og hver skulde have sin Halvdeel af Riget; men Hakon Jarl skulde forestaae deres Parti, thi han var baade øvet i at styre Hirden, og vel erfaren i Krig.

Hakon Hakonsøn fødes.

3. Om Sommeren efter blev Inge taget til Konge, som før er skrevet. Da rejstes Bæglingernes Parti i Vigen af Danekongen og Biskop Nikolai. Da var Inga, som før blev omtalt, øster i Borgesyssel i den Bygd Heggen paa Gaarden Folkberg; Præsten der hed Thrond. Inga kom der ned, og fødte en Dreng; men Præsten Thrond vidste, at Kong Hakon var Fader til Drengen, døbte derfor denne i al Stilhed, og betroede ingen til at staae Fadder uden hans to Sønner og hans Kone; han opfostrede Drengen hemmelig. Paa Huseby boede en Mand, ved Navn Erlend, en Frænde til Kong Sverre, af Guttorm Graabards Slægt. Thrond Præst drog til Erlend,

og overlagde med ham, at de skulde holde Drengen saa skjult, som muligt. De første tolv Maaneder var Drengen hos Throndi Præst; men næste Vinter før Juul begave Erlend og Throndi Præst sig paa Vejen fra Borgesyssel, toge Kongens Søn og hans Moder med sig, og rejste i al Stilhed til Oplandene. Juleaften kom de til Kjøbstaden Hammer i Hedemarken. Der vare to Syssélmænd, ved Navn Frederik Slasse og Gjafvald Gaute; de havde meget Mandskab med sig, og vare i stor Frygt for Baglerne, som havde alle Oplandene inde. Biskop Ivar var den Gang i Hammer; han var da, som altid, en stor Fjende af Kong Sverres Æt og af alle Birkebenerne. Skjøndt nu Erlend og hans Medfølger rejste saa hemmelig, som muligt, saa fik Biskoppen dog Nys om, at Kongesønnen var ankommen der; han indbød da Drengen til sig om Julen, tilligemed hans Moder, og beraabte sig paa sit Slægtskab med ham, der ogsaa var saa; men Birkebenerne troede ham ikke, og sagde, at Drengen skulde komme til ham efter Julen, og undskyldte sig med, at baade Kongesønnen og hans Moder vare saa trætte af Rejsen, at de ikke kunde komme i en stor Forsamling. Men saasnart det led mod Aften Juledag, lode Sysselmændene tage tre Heste, og førte Drengen og hans Moder bort, nordpaa til Kjøbstaden Lille Hammer. Julen over opholdt de sig paa en lille Gaard meget hemmelig. Men i Julen sendte Birkebenerne Bud over til Thotn og til alle Bygder i Nærheden, og stævnede alle Birkebenerne til sig til strax efter Julen. Da Julen var forbi, droge de bort fra Kjøbstaden Hammer til Lille Hammer, hvor Drengen var, toge ham og hans Moder med sig, og begave sig ind i Østerdalene, hvorfra de vilde til Thrond-

hjem. Paa denne Rejse udstode de meget af slet Vejr, Frost og Snefog, og vare undertiden ude om Nætterne i Skove og Ubygder. En Aften blev det saa haardt Vejr, at de ikke selv vidste, hvor de vare; de toge da to Mænd, som bedst kunde løbe paa Skier, til at drage med Drengen, den ene hed Thorsteen Slefa, den anden Skervald Skrukka, og gave dem to Bønder, som bedst kjendte Vejen, til Ledsagere. De rejste saa stærkt afsted, som de kunde, men kunde dog ikke finde til Bygden; de kom til et Sted, hvor der vare nogle Udlader; der sloge de Ild, og lavede et Leje tilrette for Drengen. Vejviserne vendte saa tilbage mod de andre af Følget, men kom igjen ved Midnat til Laden; det var et usselt Herberge for dem, thi hele Laden dryppede, saasnart Sneen begyndte at smælte af Ilden; og de fleste fandt det bedre udenfor end inde. Drengen fik ingen anden Føde, end den Sne, de optøede i Munden paa ham. Det Sted, hvor de den Gang opholdt sig, hedder Nafardal. Paa nogle Steder var Vejen saa besværlig, at de ikke kunde bryde Sneen paa anden Maade, end ved Hjælp af deres Spydstager. Men hvor de kom i Østerdalene, ydede Bønderne dem al mulig Bistand, laante dem Heste, og viste dem Vej. Vel underrettede Mænd have sagt, at den Møje og Besværlighed, som Birkebenerne udstode paa denne Rejse, tilligemed den Frygt de vare i for deres Fiender, indtil de fik Kongesønnen bragt til Throndhjem, allerbedst kunde lignes med den Besværlighed, som Olaf Tryggvesøn udstod, da han og hans Moder flygtede fra Norge over til Sverrig; saaledes som det hedder i Hakons Kvæde, som Sturla Thordsøn digtede:

Vel den Ædling
Viste sig
Af Trygves Søns
Slægt at være,
Da den kjække
Kongens Afkom
For Ufred
Flygte maatte.

Erling Steenvæg og Baglernes Høvdinger, som laae i Tønsberg, fik ved Biskop Nikolai Efterretning om, at Erlend fra Huseby og Thrond Præst vare rejste fra Borgesyssel til Oplandene, samt at Kong Hakons Søn var med dem paa Rejsen. Da de spurgte denne Tidende, sendte de otte Høvedsmænd til Oplandene med en stor Hær, for at lede efter Drengen, og befalede dem at gjøre sig al mulig Umage for at faae fat paa ham. Da de kom op paa Hedemarken, vare de Birkebener, som rejste med Drengen, borte, og komne til Østerdalene, hvorfra de søgte nordpaa over Fjeldet; Baglerne spurgte ogsaa, at der samlede sig mange Folk til dem. Da Vejret nu tillige var haardt, og Vejene besværlige, saa dristede Baglerne sig ikke til at sætte efter dem, men vendte tilbage til Hedemarken; saa siger Sturla:

Til Oplande
Otte Flokke,
For at søge
Fyrsten, droge;
Beredte til Krig
Baglerne vare,
Hvis de Kongen
Kunde finde.

Dog, til Lykke,
Krist usynlig
Rigets Arving
Vorde lod;
Saa at fra
Forfølgelsen
Kongesønnen
Kom med Glæde.

Birkebenerne søgte nordpaa igjennem Dalen med Drengen. Og hvor besværligt det end var at komme frem, saa kom der dog mange dem imøde fra adskillige Bygder, baade Birkebener og Bøndersønner fra Gudbrandsdalene, som vilde følge med Kongesønnen. I Østerdalene kom der to Sysselmænd, Sæming og Thorbrand Svarte, med halvfemsindstyve Mand, foruden Svende. De kom ned paa den anden Side af Fjeldet i en Bygd, som hedder Al, i Gaulerdal nærmest Fjeldet; da troede de sig for den Gang frelste af al Fare. Og det kan nu enhver let skjønne, at Gud har paa mange Maader hjulpet denne Kongesøn formedelst den store Nytte, han siden stiftede ved at opbygge Kirker og fremme Kristendommen.

Hakon kommer til Nideros.

4. Kong Inge var den Gang i Nideros med mange Folk; han fik Efterretning om, at der var draget en Flok østenfra over Fjeldet; men det varede længe, førend han fik paalidelig Kundskab om, hvad det var for Folk, thi Birkebenerne droge kun langsomt ned igjennem Bygden, da de vare mødige af Rejsen. Der gik rigtig nok et løst Rygte omkring i Bygden, at der var en Kongesøn med, men hvilken Konges Søn det var, kunde ingen sige;

mange troede da, at det maatte være et fjendtligt Parti, thi den Gang samlede der sig mange Oprørsflokke baade i Danmark og øster paa Marker. Det blev sagt Kong Inge, at denne Hær snart vilde komme til Byen, og at Ordet gik, at de havde en Kongesøn med sig. Kongen lod da alt sit Folk blæse sammen at møde ved den lille Borg, men sendte to Hirdmænd, Gunnar Tind og Evind Samsøn, op paa Aasen; der mødte de nogle Mænd, som Sysselmændene havde sendt forud til Kongen. De vendte da alle samlede tilbage til Kongen, og fortalte ham, hvorledes alting var gaaet til med deres Rejse, og at de havde hans Frænde Kong Hakons Søn med sig. Takkede da Kongen, og alle, som hørte det, Gud derfor; og Kongen selv og den hele Hird oppebiede der Kongesønnen. Kongen tog Drengen, og kyste ham, og bød sin Frænde være sig og den hele Hird velkommen; drog saa til Byen; og Kongesønnen, saavel som hans Moder, var hos Kongen, i alle Maader vel holden. Alle de gamle Birkebener bleve glade ved Kongesønnen, og droge jævnlig hen at besøge ham formedelst deres Kjærlighed til hans Fader. Om Foraaret vandt Baglerne en Sejer i Throndhjem, men om Sommeren efter var der megen Ufred i Landet imellem dem og Birkebenerne; Hakon Jarl vandt da en Sejer i Bergen. Men om Høsten droge Kongen og Jarlen til Throndhjem, og sade der om Vinteren; da tog Hakon Jarl Kongesønnen og hans Moder til sig, og gav ofte tilkjende, at baade han og Kongen havde denne Drengs Fædrenearv inde. Om Vinteren døde Erling Steenvæg; da toge Baglerne Philippus Jarlssøn til Konge. Om Vinteren efter, da Kongesønnen var tre Aar gammel, droge Kong Inge og Hakon Jarl fra Thrond-

hjem til Bergen med en stor Hær, og heelt efter i Vigen. Da lod Hakon Jarl sin Kone Fru Kristine, samt Kongesønnen og hans Moder, blive tilbage i Bergen; Kong Sverres Datter Fru Kristine var der, ogsaa. De opholdt sig i Borgen om Sommeren, indtil Baglerne kom til Bergen, og Birkebenerne, efter Erkebiskop Thorers Raad, som ogsaa da var i Bergen, overgave dem Borgen. Da denne var overgivet, tog Baglernes Høvding Philippus Kongesønnen til sig, og han var tre Maaneder hos Baglerne. En Dag bare Baglerne Kongesønnen ud paa en Loftsvale, hvorunder der laae Langskibe. De sagde til Drengen: „Seer du, der er Langskibe, Kongesøn!" „Ja," sagde Drengen. „Hvem tilhøre de?" spurgte de. „Min Herre," svarede Drengen. „Din Herre er Kong Philippus," sagde de. „Nej," sagde Drengen, „Hakon Jarl er min Herre, og ham tilhøre Langskibene." De loe deraf, og sagde: „Denne Dreng vil ikke blive os Bagler god." Reidar Sendemand var da endnu een af Baglernes fornemste Hovedsmænd, og Styrer for Flokken. Han talte saaledes til Baglernes Anførere: „Dersom vi skulle foretage os nogen anseelig Gjerning, saa have vi nu en Lejlighed, som vi aldrig have haft Mage til før, hvorved vi snart kunne berøve Birkebenerne al Magt, og bringe alt Landsfolket paa vor Side." De spurgte, hvorledes det kunde skee. „Vi have nu," vedblev han, „en Søn af Kong Hakon i vor Magt, en Høvding, som hele Folket elskede; ogsaa veed jeg, at alle Birkebenerne elskede hans Fader saa højt, at de med Glæde ville tjene hans Afkom og lade sit Liv for den. Hvad om vi nu toge ham til Konge over vort Parti, og gave ham Jarls Navn, som tilforn kaldtes Konge; alle vi, som ere her i

dette Møde, have saa megen Indsigt, og kjende Kong Olaf den Helliges Lov, at den er ret Konge i Norge, som er Konges Søn, og ikke Dattersøn eller Søstersøn af Konger, saaledes som de vi nu tjene, baade Birkebener og Bagler. Det tykkes mig maatte være størst Hæder for vor Høvding, naar han havde begge, baade Riget og Kongen, i sin Varetægt; han vilde da være at ansee baade som Konge og som Jarl over Norge." Baglernes Anførere, som vare paa dette Møde, sagde, at dette var et særdeles vigtigt Anslag, men nogle fandt det utilbørligt, at fratage den Høvding Kongenavnet, som før havde erholdt det ved deres egen Hjælp og Bistand. Men den største Hindring var dog det, at de torde ikke fremkomme offentlig dermed af Frygt for at deres Konge vilde blive højlig fortørnet. Paa denne Tid fik Baglerne Underretning om, at Hakon Jarl var paa Vejen søndenfra, og vilde snart komme der til Byen; men de vilde paa ingen Maade oppebie ham, og skyndte sig at drage bort. Da bad Erkebiskop Thorer Hr. Philippus at give sig Kongesønnen, hvilket han ogsaa gjorde; Kongesønnen blev da hos ham, indtil Jarlen kom søndenfra; denne tog nu mod Kongesønnen, og takkede Gud, at han var kommen vel ud af Baglernes Vold; siden var han bestandig hos Jarlen. Den næste Vinter blev Kongesønnen fire Aar gammel, hvilken Vinter blev kaldet den strænge, men Birkebenerne kaldte den Sælvinter; de laae nemlig længe ved Sæløerne om Høsten. Da var Kongesønnen hos Jarlen; han førte Olafssuden, som var paa et og tredive Rum. Det var saa stærk Frost, at al Drikken frøs, og Smørret var saa haardt, at man ikke kunde smøre det paa Brødet til Kongesønnen; men han vilde bestandig

være foran hos Hirdmændene. Jarlen gav Kongesønnen Hvedebrød, der var bagt saa tykt og blødt, at man kunde rulle det sammen. Kongesønnen sagde til Birkebenerne: „Lad os nu binde Smørret fast, Birkebener!" Alle loe deraf, og det blev til et Mundheld i den hele Hær: „Lad os nu binde Smørret fast, Birkebener! Saa byder Kongesønnen." Drengen var, skjøndt liden af Væxt, snaksom og opvakt, saa at baade Jarlen og de andre loe meget af hans moersomme Indfald. Tit toge et Par af Birkebenerne ham imellem sig, og trak ham for Løjers Skyld, og sagde, de maatte trække ham, at han kunde blive stor nok, thi dem syntes han voxte for langsom.

Om Fordrag imellem Kongen og Jarlen.

5. Da Kongesønnen Hakon var syv Aar gammel, lod Jarlen ham sætte til Bogen, og da han havde nydt Underviisning i nogen Tid, spurgte Jarlen ham: „Hvad lærer du nu, Hakon!" „Jeg lærer at synge, Herre!" „Du skal ikke lære at synge," sagde Jarlen, „du skal hverken være Præst eller Bisp." Megen Kjærlighed bar Jarlen til Kongesønnen; ligeledes Fru Kristine; men hendes Sind var dog saaledes som Kvinders i Almindelighed er, saa at hun stundum talte ham meget haardt til, naar hun var vred, og lod som om hun ikke vidste, hvis Søn han var. Jarlen sagde da: „Saaledes skal du ikke tale, thi det vide alle, at jeg og min Broder have denne Drengs Fædrenearv inde." Baglerne og Birkebenerne sluttede Forlig ved Hvitingsøerne om Sommeren efter Sæløvinter. Og da de vare forligte, underhandlede Hakon Jarl med sine Venner om, at han kunde blive antaget til Konge over Trediedelen af Landet; men Kong Inge forhindrede

det. Jarlen fandt da paa en anden Udvej; han havde en ægte Søn, ved Navn Knud, men Kongen havde en Frillesøn, ved Navn Guttorm; Jarlen forlangte da, at de skulde indgaae den Forening, at den Længstlevende skulde arve det hele Rige efter den anden, hvis han ingen ægte Søn havde, og den ægte Søn, som overlevede dem begge, skulde besidde hele Norge og al anden Arv. Denne Forening blev offentlig bekjendtgjort paa Ørething i Nærværelse af Erkebiskop Thorer, Biskop Martin, Biskop Nikolai og mangfoldige andre Mænd, og blev stadfæstet ved Kongens, Jarlens og Biskoppernes Indsegl.

Kongesønnens og Helges Samtale.

6. En Dag, da der var Thing i Byen, fik Kongesønnen Hakon Tilladelse til at drage over til Bakke for at besøge sin Slægtning Astrid; han kom hjem om Aftenen efter Spisetid. Der var en Mand i Jarlens Hird, ved Navn Helge den hvasse, en gammel Hirdmand og Birkebeen; Helge holdt meget af Drengen. Nu kom Kongesønnen hen til ham, men han stødte Drengen fra sig, og bad ham gaae sin Vej. Drengen sagde: „Hvad er du vred for, kjære Helge?" Han svarede: „Bort med dig! I Dag blev din Fædrenearv fradømt dig, og derfor skjøtter jeg ikke om dig." Drengen spurgte: „Hvor skete det, og hvem gjorde det?" Helge svarede: „Det skete paa Ørething," sagde han, „og de, der gjorde det, vare Brødrene Kong Inge og Hakon Jarl." Drengen svarede: „Vær ikke vred paa mig, kjære Helge! og bryd dig ikke om det, thi næppe vil den Dom blive kjendt gyldig, da min Ombudsmand[1] ikke var tilstede." „Hvem er din

[1]) Befuldmægtigede.

Ombudsmand?" sagde Helge. Drengen svarede: „Gud og den hellige Maria og den hellige Kong Olaf; dem har jeg givet min Sag i Hænde, og de ville sørge for mig, baade hvad Landets Deling angaaer og anden min Velfærd." Da omfavnede Helge Drengen, og kyste ham, og sagde: „Kostelige Ord, Kongesøn! var det du der talte." Dette blev fortalt Jarlen, som ikke sagde meget dertil; men Fru Kristine blev vred derover, og irettesatte Drengen. Jarlen drog strax efter Thinget til Bergen, og havde Kongesønnen med sig. Alle de gamle Birkebener fik Drengen bestandig kjærere, jo mere han vorte til.

Hides Svig mod Kongesønnen.

7. Der var en Mand ved Navn Hide, en Broder til Sigurd Skjalge; de havde begge længe tjent Kong Sverre. Men da Baglekongen Philippus blev gift med Kong Sverres Datter Fru Kristine, drog Hide med hende. Efter hendes Død vendte han tilbage til Hakon Jarl, og fulgte nu med ham. Hide mærkede, at Fru Kristine bar noget Had til Kongesønnen, og tænkte, at Jarlen gjorde det samme. En Dag gik han hen, og sagde til Jarlen: „I har den Dreng hos eder, som holdes for Kong Hakons Søn; det kan vel hænde sig, naar han voxer til, at mange Mænd ville elske ham baade for hans Faders og Farfaders Skyld, og det vil da ikke være let for eders Søn at komme til Riget, naar han modsætter sig; nu veed jeg, at var sligt Tilfælde udenlands, da vilde der blive sørget for, at Landshøvdingen ikke behøvede at frygte for sit Afkom, men Drengen vilde blive sendt hen til andre Lande, til saadanne Høvdinger, som hverken skyldte ham eller hans Mænd noget Venskab, og han vilde da

enten blive lemlæstet eller indespærret, saa at man ikke behøvede mere at frygte for ham; hvis nu saadant finder eders Bifald, saa tilbyder jeg mig til en saadan Rejse, og skal udføre det til eders Tilfredshed." Jarlen svarede: „Gud forbyde, at jeg skulde forskaffe min Søn Riget, ved at rydde en Mands Søn af Vejen, som jeg skylder saa meget." Denne Samtale fortalte Jarlen kun til faa Mænd; men Hide kunde han aldrig siden den Tid lide saa godt, som før.

Hakon Jarls Død.

8. Kongesønnen Hakon var ti Aar gammel, da Hakon Jarl faldt i den Sygdom, af hvilken han døde; han lod da Kongesønnen være bestandig hos sig; og naar Jarlen sad oppe, spiste Drengen med ham; kun faa Mænd talte han med lige til det sidste, saaledes som med Drengen. Jarlen døde, og blev hæderlig begravet. Foraaret efter kom Kong Inge til Bergen; Kongesønnen drog da til ham, og var bestandig hos ham vel anseet. Kongesønnen Hakon og Kong Inges Søn Guttorm gik i Skole sammen, og de havde meget med hinanden at gjøre i deres Barndom, som her ikke er opskrevet; Guttorm var altid mere iilsindet og hæftig, men Hakon mere taus og sindig og yndet af andre; Kongen holdt dem begge lige baade i Klæder og alle andre Ting.

Kong Inges Sygdom.

9. Engang var Kong Inge syg, og hans Broder Skule var hos ham. Man var meget bekymret for hvad Vending Kongens Sygdom vilde tage, men da Bestyrelsen af Hirden stod under Skule, saa kaldte han de anseeligste

Mænd til sig, Gregorius Jonsen, Evind Præstemaag, Ivar Bodda, Dagfinn Bonde; han sagde: „I see, hvorledes det gaaer med min Broders Sygdom, at hans Kræfter aftage mere, end nogen af os ønsker; og hvis Gud kalder ham, vor bedste Ven, fra os, saa maae vi være betænkte paa, hvem vi skulle tage til Konge efter ham.“ Da svarede Dagfinn Bonde: „Hvem ere de nærmeste Arvinger?“ Skule svarede: „I vide jo selv, at her er først Kong Inges Søn, som er berettiget til at følge efter sin Fader; saa er jeg, hans Broder paa fædrene Side, og begge ere vi ægte fødte, og I vide hvad Loven siger derom; saa er der Hakon, Kong Hakon Sverressøns Søn, men øster i Gøtland er Knud, Hakon Jarls Søn, der ligeledes er lovlig berettiget at arve sin Fader. Dog haaber jeg, at de fleste, som have tjent Kong Inge, ogsaa helst ville tjene hans Søn.“ De talte en Stund derom, og hver sagde sin Mening. Evind talte mindst, og da de spurgte ham, hvorfor han talte saalidet, svarede han: „Jeg taler her kun lidet, fordi ingen før har spurgt om min Mening, men dog tykkes det mig underligt, at saa forstandige Mænd, som I, kunne være saa tvivlraadige i denne Sag, da det dog er aabenbart for alles Øjne, som vide hvad ret er og ville see hvad sandt er, at naar Kong Hakons Søn var fuldmyndig, saa er han rette Arving til hele Norge efter sin Fader, men hverken du, Skule, eller din Brodersøn eller Hakon Jarls Søn.“ Da Evind havde givet denne Erklæring, yttrede ingen nogen Indvending derimod. Noget efter kom Kongen sig af sin Sygdom.

Kong Inge stred med Thronderne.

10. Kong Inge blev uenig med Thrønderne, thi de forholdt' ham Leding og andre Afgifter. Kongen stred med dem paa Raumathing, saaledes som fortalt er i hans Saga; men næste Sommer efter Hakon Jarls Død drog Kong Inge til Bergen, og underlagde sig den Deel af Riget, som Jarlen havde haft under sig. Kongen stævnede alle Leensmænd til sig fra den sydlige Deel af Landet og nordpaa til Throndhjem, og der vare da mange af Birkebenernes Høvdinger hos ham. Da Kongen nu kom nord til Throndhjem, gik han med hele denne Hær imod Indthrønderne, og de mødtes inde ved Vagsbro; der sluttede de Forlig; denne Tid kaldte man Vagsbrosommer. Da Kongen igjen kom tilbage til Nideros, gik Hakon Kongesøns Frænder til Kong Inge, og forlangte, at han skulde overlade Kongesønnen noget til hans og hans Frænders Underholdning. Kongen spurgte, hvad de begjerede; de svarede, at han forlangte Jæmteland; thi det havde hans Farfader Kong Sverre med Vaabenmagt lagt under Kongeriget Norge. Kongen saae med Vrede paa dem, og sagde: „Storligen bliver Norge da beskaaret, og vi kunne ikke lade ham faae saa store Leen; Baglerne have en Deel af Landet østerpaa, og videre vil jeg ikke dele Riget." De bade da Kongen at give ham een Skibsrede eller to. „Jeg giver ham ingen Leen," sagde Kongen, „thi han har det saa godt hos os, at der ikke mangler ham noget." Kongesønnens Frænder bleve da endnu mere misfornøjede, end før. Faa Dage efter førte Kongesønnens Frænder ham til en Samtale med sig sønder ved Korskirken; de sagde: „Kun lidet tykkes os, Kongesøn, at Kong Inge vil unde eder af Norge; han her-

sker nu over hele det Rige, som din Fader forhværvede sig; mange leve nu i Herlighed og Glæde, og besidde din Fædrenearv, som ingen Ret have dertil, men dine Frænder ere berøvede alt det Gods, som tilhørte eder med Rette. Nu er det vort Raad, at vi skulle forene os og samle en Hær, thi vi høre nu mange Birkebener yttre, at de ikke have det saa godt, som de efter deres Tjeneste kunde fordre. Det samme spørge vi ogsaa østenfra om Beglingerne, at de snart skulde være paa Færde, naar de kunde faae en Anfører." Kongesønnen hørte til, men svarede ikke. Andreas Skjaldarband sagde: „Nu ville vi dine Frænder, Kongesøn, tage dig bort med os fra Kongen, og det vil ikke vare længe, førend andre Mænd ville forlange for dig den Ære og Værdighed, som du har Ret til at kræve." Om det samme talte ogsaa hans øvrige Frænder med hverandre indbyrdes. Kongesønnen svarede: „Jeg er endnu altfor ung til at indlade mig i saa store Foretagender; heller ikke er det rimeligt, at jeg skulde stride mod Birkebenerne, thi jeg veed vist, at en stor Mængde af dem vilde forlade Kong Inge, og det vilde være uforsvarligt, at ophidse dem mod hverandre, som bør holde nøje sammen. Heller vil jeg bede Gud, at han vil give mig saameget af min Fædrenearv, som hans Naade vil forunde mig, naar dette saa end skeer; men det er ikke at vente, at jeg under nærværende Omstændigheder skal rejse et bevæbnet Parti i Norge." Hermed endtes deres Samtale.

Kong Inges Død.

11. Da to Aar vare forløbne efter Hakon Jarls Død, og det tredie begyndt, faldt Kong Inge i en Syg-

dom, der dog ikke i Begyndelsen syntes særdeles farlig. Kongen lod bestandig Kongesønnen være hos sig, thi han havde altid Fornøjelse af hans Tale, saa munter som han var. Kongens Drost hed Nikolai, en munter og skjemtsom Mand. Begge disse, Kongesønnen og Nikolai, havde Kongen hos sig om Dagen, lod dem tale sammen, morede sig ved deres Samtale, og fandt derved Lindring i sin Sygdom. Kongen laae længe, og jo længer Sygdommen varede, desto mere aftoge hans Kræfter. Hans Broder Skule sad hos ham. Kongens Venner og Hirdmændene talte indbyrdes om, at Kongen skulde give dem en Befalingsmand over Hirden, som de kunde sætte Lid til, og de bleve enige om, at Kongens Broder Skule dertil var bedst skikket. Da Kongen mærkede, at hans Kræfter aftoge saa meget, at han ikke kunde forestaae Regjeringen, saa opfyldte han sine Venners og Frænders Ønske, førte sin Broder Skule til Sæde, og gav ham Jarls Navn; Skule Jarl overtog da hele Hirdens Bestyrelse. Kort efter døde Kong Inge 9 kalend. Maji.

Raadslagning om Kongevalget.

12. Da Kong Inge døde, var Kongesønnen Hakon tolv, men Kong Inges Søn Guttorm ni Aar gammel; der blev da holdt Hirdstævner og talt om Kongevalget. Da samledes de, som havde tjent Kong Sverre, samt den største Deel af Hirden, og de bleve enige om, at de vilde tage Kong Hakons Søn Hakon til Konge; men Skule Jarl og hans Frænder vilde have Kong Inges Søn Guttorm til Konge; der vare ogsaa nogle af Jarlens Venner, som meente, at Skule var nærmest berettiget til Kongedømmet, eftersom han var Kongens ægtefødte Broder.

Men skjøndt der ikke taltes højt derom i Begyndelsen, saa blev denne Mening dog bestandig lydeligere, saa at der tilsidst holdtes Hirdstævner og Gjæstestævner, og der dannede sig et heelt Parti, men Jarlen vilde ikke gjerne komme paa Stævnerne, da han kjendte Birkebenernes Villie. Da kom der mange Bønder fra Throndhjem, og alle de ældste Mænd, baade Indthrønder og Udthrønder, erklærede for sig og deres hjemmeværende Sønner, at de vilde have en til Konge, som paa Fædrenesside var kongebaaren lige til Hedenold, saa at intet Kvindeled var kommet derimellem. Erkebiskop Guttorm var rejst til Helgeland; Skule Jarl vilde bie, indtil Erkebiskoppen kom tilbage derfra, og Birkebenerne holdt for, at han ventede, Erkebiskoppen skulde understøtte hans Sag. Der vare ogsaa nogle Korsbrødre, og adskillige andre lærde Mænd, som gjerne vilde have Sverres Æt tilintetgjort, hvis de kunde, og saaledes komme til at tjene en anden Kongeslægt. Men naar Jarlen var paa Stævnerne, saa lod han, som om han gjerne vilde raadslaae med Hirden, men der blev dog aldrig noget af. Da Hirden mærkede dette, at det saaledes bestandig blev udsat, saa lode de en Dag blæse til Hirdstævne, og bade Jarlen komme did. Og da Jarlen var kommen, stod Vegard fra Veradal op, og talte overeensstemmende med hvad hele Hirden allerede havde besluttet. „Herre Jarl!" sagde han, „vi ville ikke længer have Kongevalget udsat, men endnu i denne Morgen holde Thing i Kongsgaarden, til hvilket vi indbyde dig, Jarl, tilligemed Kongesønnen Hakon; sæt ham da i Højsædet hos eder, og alle kalde ham den udvalgte Konge, indtil der bliver holdt Ørething. Men vil I ikke samtykke dette, saa drage vi vore Skibe ud i Morgen, og sejle til Ber-

gen, til den Hird, som der er, stævne Thing over hele Gulethingslag, og tage Hakon der til Konge; hans og vor Sag give vi Gud i Vold og hin hellige Kong Olaf." Da Hirden var fast i denne Beslutning, saa sagde Jarlen, at det skulde være, som de ønskede. Derpaa kaldte Jarlen sine Mænd, baade Lærde og Ulærde, til en Samtale, og de raadsloge i Eenrum hele den Dag og Nat, uden at nogen fik noget af deres Beslutning at vide. Om Morgenen efter bleve alle Mænd blæste sammen til Møde i Kongsgaarden, og Jarlen lod opføre et Højsæde søndenfor Nikolaikirke. Da stod Vegard op, og holdt en Tale af samme Indhold, som den forrige. Derpaa sagde Leensmanden Sigurd Jonsøn: „Vi tænkte ikke, at dette skulde saaledes gaae for sig over Hals og Hoved; det vilde være raadeligere, at oppebie Erkebiskoppen og at stævne alle Biskopperne og Høvdingerne hid, for at ogsaa deres Raad kunde høres ved en saa vigtig Beslutning." Da svarede Bannerdrageren Ønund: „Det nytter ikke os Birkebener, at bie efter Biskoppernes vidtløftige Tale i denne Sag, thi de ville kun lidet tage Hensyn til den hellige Kong Olafs Lov og Landets Tarv, saasnart det gjælder om nogen af Kong Sverres Slægt. Desuden kommer her endnu en anden Omstændighed til, som alle kjende, at Baglingerne ligge øster i Vigen med en stor Hær, og have taget een til Konge over sig; hvis de erfare, at vi ligge her med en Hær uden Anfører, og derhos ere uenige indbyrdes, saa kunne vi snart vente dem, og mange ville understøtte dem imod os; men Gejstligheden er os ikke synderlig god, og alle vi, som ikke ville svigte Kongeætten, have da ingen at holde os til, uden os selv, saalænge Gud vil være med os."

Kongesønnen Hakon føres hen paa Thinget.

13. Derpaa bleve tolv af Thingmændene udvalgte; de gik hen til Skolen oppe ved Kristkirke til Kongesønnen, hvem Formanden tiltalte saaledes: „Alle gamle Birkebener og Borgere og Bønder sende eder, Kongesøn, Guds og sin Hilsen; de sidde nu i Kongsgaarden, og bie efter eder." De førte derpaa Kongesønnen hen paa Thinget, og til Højsædet, hvor Jarlen allerede sad. Jarlen sagde, at han ikke saa strax kunde sætte ham i Højsædet; „thi der ere mange," sagde han, „som endnu tvivle om, om han er Kong Hakon Sverresøns Søn." Der blev da svaret paa Kongesønnens Vegne: „Det første Aar, da Drengen kom til Kong Inge, tog han imod ham som sin virkelige Frænde, og han havde aldrig nogen Tvivl om, at han jo var Kong Hakons Søn. Det samme gjorde ogsaa Hakon Jarl, og bestandig medens baade Kongen og Jarlen levede, viste de ved deres Opførsel imod ham, at han var deres virkelige Frænde; denne Indvending maa da rejse sig fra deres Planer og Anslag og gamle Fjendskab, som ville nedtrykke Kongeætten her i Norge, og fremdrage andre, som ingen Ret have til Riget." Derpaa tilbøde Kongens Frænder og nærmeste Bekjendtere, at de heller med Glæde vilde bære Jern for Kongesønnen, end at han skulde miste sin Fædrenearv. Hermed opløstes Thinget.

Inga Kongsmoder fastede til Jernbyrd.

14. Da gik Inga Kongsmoder til Peterskirke, og fastede der til Jernbyrd, som Skik er; og medens dette varede, skortede det ikke paa Nattestævner, som Jarlen holdt med Korsbrødrene og andre Gejstlige, som vare den

udvalgte Konge imod. Og da Jernet skulde bæres, blev det hemmelig skaffet tilside. Nogle af Korsbrødrene sagde, at de torde ikke lade Jernbyrden gaae for sig, førend Erkebiskoppen kom. Da Hirdstyrerne og Birkebenerne saae, hvorledes det gik til, saa vedbleve de ikke desmindre deres begyndte Foretagende, sendte Mænd rundt om over hele Thrøndelag, og stævnede Ørething efter Maaneds Frist. De lode ogsaa en Mand hver Dag følge med den udvalgte Konge, og lode ham sidde i Højsædet hos Jarlen, hvad enten han syntes derom, eller ej.

Brev fra Leensmændene i Gulethingslag og den udvalgte Biskop Havard.

15. Paa denne Tid kom Lavmanden Dagfinn Bonde søndenfra, og havde et Brev med fra Havard, som da var udvalgt til Biskop i Bergen, og andre lærde Mænd. Det var af følgende Indhold: „Vi have spurgt vor Herre Kong Inges dødelige Afgang, og er den indtruffen længe før vi ønskede det; saa have vi ogsaa hørt omtale, at det endnu svæver i Uvished, hvo der skal komme i hans Sted som Konge; og undre vi os, at saa forstandige Mænd, som I, kunne være saa tvivlraadige om det, som forekommer os maa være alle klart og tydeligt. Vi erklære derfor, at ingen vide vi berettiget til at bære Kongenavn, uden Hakon, Kong Hakons Søn, thi hans Æt har bestandig hersket over Norge, Mand efter Mand. Nu skulle I vide vor oprigtige Villie i denne Sag, at vi ikke ville tjene nogen anden Konge, end ham, og os selv og alt hvad vi eje ville vi vove for hans Skyld, at forsvare ham og hans Fædrenearv, men hvilken anden I maatte vælge til Konge ville vi være imod, baade Krigsfolket og alle

andre, som bygge og boe i Gulethingslag. Hvis I Thrønder ville fremdrage een eller anden Mand, som er eders Frænde eller Fostbroder, og ere Kongeslægten noget paarørende, saaledes at hver skulde understøtte sine Frænder og Fostbrødre, da skulle vi snart faae en stor Mængde Næsekonger; men vi tænkte, at om ogsaa nogle vare tvivlraadige om Kongevalget, saa vilde dog Thrønderne være trofaste, og saa haabe vi endnu hvad saa den ene eller den anden siger. Dagfinn Bonde og Roar Kongsfrænde og de andre Mænd, som bringe dette vort Brev, kunne sige eder vor endelige Villie i denne Sag."

Dagfinns Tale.

16. Da Brevet var oplæst, stod Dagfinn Bonde op, talte udførlig overeensstemmende med dets Indhold, og endte saaledes: „Hvis ikke Hakon," sagde han, „snart bliver taget til Konge, saa ville vi Birkebener følge ham til Bergen; dette Ærende er os overdraget af alle Gulethingsmænd." Dette modtog Birkebenerne med lydeligt Bifald, ligesom det forrige, og sagde, at kun dette skulde have Fremgang, hvad saa denne eller hiin sagde. Saaledes endte Mødet, og der blev sendt Thingbud rundt om til alle Herreder.

Kong Hakons Regjerings Begyndelse.

17. Den Dag da Thinget blev sat, kom der en stor Mængde Bønder fra Herrederne, som sædvanligt er, naar Konge skal vælges. Efter gammel Skik blev hele Folket blæst til Møde paa Øren. Derpaa bleve nogle Mænd sendte til Korsbrødrene, at man skulde udbære Kong Olaf den helliges Skrin; men da de kom hen til

Kirken, var den i Laas, og Klokkerne sagde, at Korsbrødrene havde sat Bandsstraf for hver den, som brød Kirken op eller bar Skrinet ud. Da dette spurgtes paa Thinget, gav man desuagtet Hakon Kongenavn efter ret gammel Viis; det var en Mand, ved Navn Skervald fra Gaulerdal, som gjorde det; man tildømte ham da ogsaa hele Landet og Folket. Alle Thrønderne lovede ham Lydighed og Troskab, ligesaa fuldt som om han havde svoret dem, og de ham. Dermed oploestes Thinget. Den næste Dag blev der blæst til Hirdstævne; did kom Leensmændene og hele Hirden, og man aflagde da Ed baade til Kong Hakon og Skule Jarl, og deres Sværdtag skete, hver med den Værdighed han havde haft hos Kong Inge.

Asolfs og Eilifs Trætte.

18. Strax derpaa gjorde Kong Hakon og Skule Jarl sig færdige at drage til Bergen; de havde begge eet Skib paa tyve Roerbænke, men Eilif Kapalin førte Suden. Jarlens Frænde Asolf havde et tredie Skib paa atten Roerbænke. Men da man havde lagt ud fra Byen, blev Jarlen tilbage, og Kongen sejlede videre med Skibet. Det blæste ikke meget, og de lagde til ved Hattehammer. Der kom Eilif og Asolf i Trætte om Lejet; den første havde mange Mænd med sig, og Gjæsterne vilde trænge Asolf bort fra Lejet, hvor han var kommet først; først sloges de med Aarer og Forker, derpaa grebe de paa begge Sider til deres Vaaben, og der blev en hæftig Strid en Stund, da de laae jævnsides. Da Kongens Skib sejlede ind, saae de, at man paa hine Skibe havde dragne Sværd, hvorfore Kongen raabte til Styrmanden, at han skulde styre lige ind imellem begge Skibene, og lade roe det bedste

man kunde, for at man snarest muligt kunde faae dem skilt ad. Da Kongeskibet nu løb ind imellem Skibene, kunde de ikke længer gjøre hinanden Skade; dog vare der mange saarede paa begge Skibe. Derpaa lod Kongen dem kalde paa Land, og forligede dem; da kom Jarlen inde fra Byen, og de sejlede derpaa ud af Fjorden; de fik god Vind til Bergen, og lagde om Aftenen til ved Hegrenæs. Om Morgenen i Dagningen kom Dagfinn Bonde til dem fra Byen, og berettede, at der var kommet Brev fra Korsbrødrene i Nideros til den udvalgte Biskop og Korsbrødrene i Bergen, at de ikke skulde bevise Kong Hakon nogen kongelig Ære. Derved, sagde Dagfinn, vare de komne i Forlegenhed, thi de frygtede for Ærkebiskoppens og Korsbrødrenes Vrede, og paa den anden Side vilde de gjerne vise Kongen Lydighed og al den Hæder de kunde. Jarlen svarede kort derpaa, og sagde, der laae ikke stor Magt paa hvad de gjorde. Dagfinn sagde: „Hvis de ville bære sig ad her saaledes som de begyndte i Throndhjem, saa vil der ikke blive noget tilbage af den Hæder, som tilkommer Kongen." Da sagde Kongen: „Dagfinn Bonde! Drag ind til Byen, og forkynd Korsbrødrene, at jeg venter de vise sig som Landets gjæveste Mænd, og hvis ikke, da skulle de snart erfare om vi finde Behag eller Mishag deri." Dagfinn roede da ind til Byen, og forkyndte Korsbrødrene Kongens Ord, samt hvad Jarlen havde sagt.

Om Kongen og Korsbrødrene.

19. Korsbrødrene svarede, at de gjerne vilde vise Kongen al Hæder, og sagde, at de ikke vilde tilkjøbe sig Ærkebiskoppens og Korsbrødrenes Venskab i Throndhjem med Tabet af Kongens. Kongen roede ind til Byen, og

der blev ringet med alle Byens Klokker, og Gejstligheden gik ham højtidelig imøde. Didhen bleve da stævnede alle Leensmænd og Hirdstyrere, som vare i Gulethingslag, til at møde Dagen for Sæljamændenes Fest, og komme mandstærke til Byen. Imedens man biede efter dem, bleve Kongen og Jarlen i Byen; Kongen var ung, og som et Barn gav han sig mere af med Leg end med Landets Styrelse, men Jarlen holdt hele denne Tid Raadslagninger med sine Mænd, og sendte Breve baade syd- og nordpaa i Landet. Deres Indhold var de fleste ubekjendt, og kun faa fik Kongen at see. Da bleve ogsaa nogle Mænd sendte øster i Vigen til Baglernes Konge Philippus, og Jarlen tilbød ham Venskab og Forbund. Men da Kongens Venner klagede over sligt for ham, og sagde, at det var underligt at søge Venskab der, hvor der altid havde viist sig Fiendskab, svarede Kongen, at Jarlen var saa forstandig en Mand, at han nok kunde vælge sine Venner; „mig," sagde han, „tænker jeg ikke det vil skade, at han har mange Venner, han kan derfor nok holde vort indgaaede Fordrag, og jeg agter paa min Side heller ikke først at bryde det."

Skule Jarls Brevsending vester over Havet.

20. Skule Jarl lod Brev sende vester over Havet til Jon Jarl paa Orkenøerne med Kongens Indsegl for; men Kongen vidste ikke deraf eller hvad der stod i Brevet. Den Mand, som drog med Brevet var een af Gjæsterne ved Navn Josteen Themb; og da man var kommen under Sejl, blev man opmærksom derpaa paa Skibet, og sendte nogle Mænd ind til Kongens Raadgivere, Ivar Bodde og Dagfinn Bonde, for at lade dem vide, at Kon-

gens Segl var for det Brev, som var sendt med Josteen. Ivar gik da til Kongen, og spurgte ham, om han vidste noget om det Brev, hvortil Kongen svarede Nej; Ivar meente da, at det var bedst Kongen saae det Brev, som med hans Segl sendtes til andre Lande. Kong Hakon sendte da nogle Mænd til Herdlovær efter Brevet; men da Jarlen erfarede det, skikkede han Sendebud paa et andet Skib, som sejlede hurtigere, og fik fat paa Brevet, førend Kongens Mænd kom did; og saasnart de vare komne ind til Byen, lod Jarlen blæse til Hirdstævne, og beklagede sig over Ivar Bodde og andre Kongens Raadgivere, at de vilde sætte Splid imellem Kongen og ham og satte Mistro til hans Foretagender. Da sagde Gregorius Jonsøn, en Frænde af Jarlen og endnu ikke nogen synderlig Ven af Kongen, til Ivar Bodde: „Jeg var i Samtale med de Mænd, som først svore Kong Hakon og Jarlen Troskab, og de haabede, at alle skulde være som een Mand; men nu vil denne Præst forstyrre Enigheden imellem os Birkebener, hvilket aldrig skal lykkes ham. Lader os nu gribe og revse ham først, saa at andre kan see sig i Spejl derpaa." Derpaa sprang en stor Mængde af Jarlens Frænder og Venner op, og sagde, de skulde rive Præsten levende ihjel. Ivar stod op, og bad om Tilladelse at tale, men kunde ikke komme til Orde; hvorpaa Kongens Venner løb frem for ham, og forsvarede ham, saa at han ikke kom til nogen Meen, og der blev megen Forstyrrelse i Hirden. Derpaa stod Kongen op og sagde: „Endnu forstaaer jeg ikke ret at holde Tale, men derom vil jeg dog bede eder, at I vil høre paa min Fosterfader Ivar, og derpaa svare hvad eder synes." Og Roar Kongsfrænde sagde, at saa burde det være.

Ivar Boddes Tale.

21. Derpaa talte Ivar Præst saaledes: „Det er alle gamle Birkebenere vitterligt, at jeg kom til Kong Sverre Foraaret før Slaget paa Strindsø; jeg levede i god Anseelse hos ham, og tjente ham saa, at han meddeelte mig mange af sine Hemmeligheder, og selv naar han havde sine fornemste Raadgivere hos sig, blev jeg ikke udelukt fra deres Raad; saa vilde han ikke have handlet, hvis han i nogen Ting havde fundet mig som en falsk eller svigefuld Mand. Saaledes gjorde ogsaa hans Søn Kong Hakon, og paa samme Maade handlede Kong Guttorm; men efter at Kong Inge og Hakon Jarl havde overtaget Regjeringen, vedbleve de dermed, ja de brugte mig endog ofte, meget imod Villie, til at opsætte Breve, og jeg frygtede bestandig for, at mine Uvenner deraf skulde finde nogen Anledning til at bringe mig i Ulykke, thi det gik den Gang, som nu, at der manglede ikke paa Avindsmænd, som vilde min Fordærv; jeg kræver derfor alle, som her ere, til Vidne, at aldrig blev jeg endnu overbeviist om noget, hvorved jeg kunde synes falsk imod min Herre. Men jeg veed nok, hvori min Brøde bestaaer: Denne vor Konge er endnu et Barn, og behøver gode Raad og hengivne Mænd i sin Nærhed, thi de staae ham nær nok, som gjerne vilde drage dem fra ham, som ere ham hulde og troe, for at de da egenmægtigen kunne styre hans Anliggender saaledes som de selv ville. Hvis nu denne min Forseelse, at jeg bad Kongen see det Brev, som med hans Segl blev sendt til andre Lande, er saa stor, at jeg derfor fortjener at rives levende ihjel, som du, Gregorius Jonsøn, siger, og du, Povel Flida, saa vil jeg heller forlade Kongsgaarden, for ikke at sætte

Splid imellem Kongen og Jarlen; Gud give da, at der ingen andre blive tilbage, end de, der ere begge hulde og hengivne, og som kun raade til, at hver maa beholde den Hæder, hvortil han er født og baaren." Dette Møde endtes til Misfornøjelse for Kongens Mænd.

Om Skiftet imellem Kong Hakon og Skule Jarl.

22. Kong Hakon modtog Regjeringen saaledes, at han fik ikke mere Løsøre af sin Fædrenearv, end et Spænde og en Guldring, men Skule Jarl havde allerede taget alt det Løsøre, som Kong Inge havde ejet og hvad han havde faaet efter Kong Hakon og Kong Sverre. En Dag før Thinget holdtes, kom Kongen og Jarlen sammen med deres Raadgivere; Kongens Raadgivere forlangte da, at Jarlen skulde sværge Kongen Troskabsed efter gammel Skik, men det vilde Jarlen ikke, førend han vidste hvad han fik derfor, og han begjerede strax Halvdelen af Norge og Halvdelen af alle dets Skatlande. Kongens Raadgivere tilbøde ham Trediedelen af Norge, men intet af Skatlandene; men Jarlens Mænd svarede, at han i det mindste maatte have en Trediedeel af Norge og af Skatlandene; ellers vilde han vende sin Styrke didhen, hvor han kunde vente at faae hvad han ønskede. Nu indsaae Kongens Raadgivere nok, at han ikke vilde være stærk nok til at modstaae baade Skule Jarl og Baglernes Konge Philippus, som den Gang havde Vigen og Oplandene med en betydelig Magt; de skrede derfor til den Beslutning, at tilsige Jarlen en Trediedeel af Norge og af Skatlandene.

Dagfinns Tale.

23. Næste Dag efter blev blæst til Thingstævne ude paa Kristkirkegaard; didhen bares den hellige Sunnivas Skrin og mange andre Helligdomme. Da rejste Sigurd af Onarheim sig paa alle Gulethingsmændenes Vegne, og hilste Kongen og Jarlen i en udførlig og sirlig Tale. Derpaa holdt Dagfinn Bonde en Tale, i hvilken han blandt andet sagde, at om end de i Throndhjem holdt den hellige Kong Olafs Skrin indelukket, saa var dette dog hverken Bøndernes Raad eller Villie; men nu skulde alle Gulethingsmændene, baade Lærd og Læg, glædeligen bevise Kong Hakon al den Hæder de kunde.

Om Kongens Ed.

24. Derefter rejste Steengrim Stryll sig, en veltalende og forstandig Mand, og han gav Hakon Kongenavn. Derpaa aflagde Kongen Ed, at ville overholde Landets Lov; men Jarlen havde i Forvejen indrettet Eden efter sit Tykke, og føjet det til, at Kongen skulde holde alle de Fordrag, som vare sluttede imellem dem; Jarlen svor, at han skulde styre Landsfolket efter Loven, og være Kong Hakon huld og tro, saalænge denne holdt de imellem dem sluttede Fordrag. Derpaa stode Leensmændene op, Gregorius Jonsøn, Povel Flida, Brynjolf Knudsøn, Gaut Jonsøn, Arne Storka, og andre Hirdstyrere, og aflagde Ed til Kongen; hvorpaa Bønderne svore, og Thinget saaledes endtes.

Om gode Aar i Landet.

25. Da Hakon blev tagen til Konge, var der gode Aaringer i Landet. Den Sommer var saa frugtbar, at

Frugttræerne rundt om i Landet bare to Gange Frugt, og Søfuglene lagde to Gange Æg; saa kvad Olaf Hvideskjald:

Gode Folk i samme Sommer
Fryded sig ved herligst Grøde,
Tvende Gange Træet Frugter
Gav, og Æg de vilde Fugle.

Saa kvad Sturle i Hakons Kvæde:

Klart os viste
Dobbelt Blomstring
Abildtræer
I een Sommer,
Og i varme
Vaar Æg lagde
Vilde Fugle
Tvende Gange.

Da vor Hersker
Konges Navn
Ærekjær
Havde taget;
Og hans Lykke
Hæved sig
Snart til højest
Hæders Tinde.

Vist man skued
Skabningen selv
Fryde sig
Ved Fyrstens Ære;
Hav og Floder
Festlig blanke

Skjønt den vide
Jord omkrandsed.

Om Baglekongens Brev.

26. Kort efter kom der Mænd østen fra Vigen fra Baglernes Konge Philippus med Brev til Skule Jarl, af det Indhold, at Philippus forlangte Halvdelen af Norge med Skule Jarl og Birkebenerne; i andet Fald vilde han rejse en Ufredsflok imod dem; men Kongen blev slet ikke omtalt i dette Brev. Jarlen gav de Mænd, som bragde Brevet, det Svar, efter Overlæg med Hirdstyrerne, at Philippus skulde i tolv Maaneder beholde den Deel af Landet, som han allerede havde inde, men næste Sommer skulde de holde et Møde, hvor der da skulde holdes Stævne imellem alle Biskopper og Landets forstandigste Mænd. Sendebudene droge nu igjen tilbage med dette Brev.

Baglekongen Philippi Død.

27. Sigurd Kongsfrænde, som af Birkebenerne var sat til at varetage Vigen, drog denne Sommer til Jerusalem. Følgende Birkebenernes Befalingsmænd bleve da tilbage i Vigen: Lodin Povelsøn, Halvard Bratte, Baard Brimsteen, Karl Svange. De vare i bestandig Frygt, da Baglerne hver Dag truede dem med Overfald. Men endnu førend Sendebudene kom tilbage med Jarlens Brev, blev Baglernes Konge Philippus syg i Tønsberg; derpaa blev han ført ind til Løvøerne; han laae en kort Tid, førend han døde. Baglerne holdt hans Død skjult, men Lodin Povelsøn fik Efterretning derom, og sendte i største Hast nogle Mænd nordpaa paa en Skude under Befaling af Gunnar Banemand. Han var kun tre Dage

undervejs til Bergen; han havde Breve med sig til Kongen og Jarlen, som indeholdt Efterretning om Philippi Død, samt Begjering fra de Birkebener, som vare i Vigen, at Kongen og Jarlen vilde skynde sig did sønderpaa, da Baglerne overalt saae sig om efter en ny Konge, og ligeledes havde sendt Mænd til Danmark, hvor de havde spurgt at der opholdt sig en Sigurd, som skulde være Erling Steenvægs Søn; „men dersom I," saa hed det i Brevet, „skynde eder snart hid østerpaa, saa ville I kunne faae Baglernes Parti opløst."

Om Kongens og Jarlens Rejse.

28. Saasnart Kongen og Jarlen havde læst Brevene, beredte de sig paa det hurtigste til Afrejse, og havde en fyrretyve Skibe, næsten alle store. Kongen og Jarlen vare begge paa eet Skib, nemlig Ognebranden, som var paa fem og tyve Rum. De sejlede østerpaa efter den første Mariemesse, og havde god Bør. Baglerne vare øster i Fjorden, da Kongen med sin Flaade kom til Vigen; følgende vare deres Høvdinger: Andreas, Broder til Kong Philippus, Røgnvald Halkelsøn, Kong Magnuses Søstersøn, og Arnbjørn Jonsøn; desuden vare der mange andre anseete Mænd hos Baglerne. Bisskop Nikolai tilligemed nogle andre Befalingsmænd havde lagt sig nordpaa i Svinesund; men da Kong Hakon og Skule Jarl sejlede øster i Vigen, saa roede Bisskop Nikolai imod dem, og de mødtes inde ved Hrossenæs. Da blev der sluttet Stilstand imellem Birkebenerne og Baglerne. Derpaa kom de andre Bagler endnu længer østenfra, Hr. Andreas og Røgnvald og mange andre; de lagde til med deres Skibe ved Gunnarsbæ, og gik saa op til Byen. De samledes

i Mariekirken i Tønsberg, hvor mange Ting bleve forhandlede imellem dem og Kongen og Jarlen. Baglerne tilbøde ogsaa at blive Jarlens haandgangne Mænd, imod at beholde deres forrige Værdigheder, men forlangte tillige at beholde de Dele af Landet, de tilforn havde haft, og yttrede, at de ikke ret kunde troe Birkebenerne for deres gamle Stridigheders Skyld. Udfaldet paa deres Underhandlinger blev endelig, at Baglerne den Vinter skulde beholde Halvdelen af alle de Sysseler, som Philippus tilforn havde haft; men begge Parter skulde sende nogle Mænd nordpaa til Erkebiskoppen, som da næste Sommer skulde mægle Forlig imellem dem. Paa Birkebenernes Vegne affendtes Gregorius Jonsøn og Dagfinn Bonde, men paa Baglernes Endride Bekel og Grunde Skatmester. Kong Hakon og Skule Jarl indsatte Befalingsmænd i de Sysseler, som vare faldne i deres Lod. Derpaa blev stævnet til Haugething, hvor Hakon blev tagen til Konge. Derefter lode Kongen og Jarlen den største Deel af Hæren gaae tilbage nordpaa, men selv droge de øster over Folden, og holdt Borgething; derfra til Vætteherred til Stofn, hvor de ligeledes holdt Thing, derfra til Hornborething, og saa øster til Elvebakke. Paa alle disse Thing fik Hakon Kongenavn og Indvaanerne udredte godvillig fuld Alminding, og desforuden Gaver over hele Vigen ovenfor. De opholdt sig i Kongehelle en stor Deel af Høsten.

Om Fru Kristines Giftermaal.

29. Den Sommer de vare i Vigen blev Fru Kristine, Hakon Galins Enke, gift øster i Gøtland. Hun ægtede Askel Lavmand, en Søn af Magnus Minneskjald, og Brodersøn af Birger Jarl. Hos ham opfødtes der

Junker Knud, Hakon Jarls og Fru Kristines Søn. Om Høsten da Kong Hakon og Jarlen vare i Kongehelle, sendte de Brev op til Lavmanden i Gøtland, at han skulde sende dem Junker Knud; de vilde bevise ham al sømmelig Hæder. Der blev aftalt et Møde imellem dem, til hvilket Jarlen indfandt sig, men ikke Lavmanden, thi han troede ikke ret Birkebenerne. Derefter droge Kong Hakon og Jarlen til Tønsberg, og derfra nord i Landet.

Om Roar Kongsfrænde.

30. Denne Sommer da Kongen og Jarlen vare i Vigen, sejlede Roar Kongsfrænde ud til Jorsaleheim; han havde et stort og smukt Skib. En anden Mand, ved Navn Erlend Thorbergsøn, drog med ham, og havde et andet Skib, hvilket Borgerne (i Tønsberg) havde ladet bygge paa deres egen Bekostning. Det Skib, som tilhørte Roar, kom til Agersborg, men Borgernes Skib kom lige til Garmar[1], og begge gjorde en lykkelig Rejse.

Om Leensmændene.

31. Førend Kong Hakon og Skule Jarl sejlede fra Tønsberg, stævnede de alle Leensmændene fra Vigen til sig, og paalagde dem strængelig at passe vel paa, at Baglerne ikke afstedkom nogen Ufred. Derpaa sejlede de nordpaa, og kom syv Dage før Juul til Bergen, hvor de bleve liggende om Vinteren; om Julen beskikkede de to Leensmænd, Jon Staal og Ivar Ref. De fleste havde da godt Haab om, at det vilde staae vel til imellem Kongen og Jarlen.

---

[1]) Darmat (Damiette).

Røgnvald paa Folden dræbes.

32. Baglerne deelte de Sysseler i Oplandene og Vigen, som de havde faaet til deres Lod om Høsten. Røgnvald fik Sysselet paa Folden og i Oslo, men han havde forhen haft Sysselet paa Romerige. Indbyggerne her ansaae ham for vel streng, men han behøvede ogsaa meget, da han havde en stor Trop. Men da Indbyggerne i Folden hørte dette, knurrede de, og sagde, at han ikke vilde blive dem god, naar han var saa streng mod hine. Røgnvald drog ud i Haugsvig, og stævnede Foldungerne til Thing, som Sysselmændene have for Skik; men da Thingbudstikken bragdes til Bygden, forandrede Bønderne den til en Krigsbudstikke, og stævnede alle vaabendygtige Mænd sammen; Bønderne indfandt sig paa Thinget i fuld Rustning. Røgnvald drog til Thinget med faa Mænd; men strax da han vilde tale noget, raabte Bønderne imod ham, og bade ham tie, nogle trak deres Sværd, og trængte ind paa ham. Røgnvald vilde da drage sig tilbage, men Bønderne forfulgte ham; de dræbte ham, og saarede nogle, men alle hans Mænd søgte ombord og sejlede bort. Foldungerne droge hjem, og Røgnvalds Lig blev ført til Oslo.

Slittungernes Begyndelse.

33. Den Sommer, da Kong Hakon og Jarlen vare i Vigen, opholdt der sig en Præst hos Røgnvald, ved Navn Benedikt, sædvanlig kaldt Bene. Han lod sig forlyde med, at han var en Søn af Magnus Erlingsøn; Bene havde sin Slægt østerpaa i Marker; han holdt meget af Leg og Lystighed; Røgnvald havde ham hos sig mere som Nar, end som Frænde. Da Røgnvald var falden,

drog Bene over til Marker, samlede der Folk til sig, og forandrede nu sit Navn, og kaldte sig Magnus efter sin Fader; der samledes da mange Folk til ham, og den Mand, der i Begyndelsen mest understøttede ham, var Harald paa Rakkestad, hvis Lejepræst han havde været. Den Flok, som fulgte Bene, var meget fattig; de havde kun faa Klæder og daarlige Vaaben; man kaldte dem Slittungerne. De strejfede mest om i Skovene og ubeboede Egne, kom sjelden til Herrederne, og vare slemme med at øve Ran og Tyveri. Om Vinteren sloge sig endnu til ham Thorbjørn fra Limaland og hans Broder Helge, hvilke baade vare af anseelig Slægt og rige, og da strømmede ogsaa mange Bønder og Bøndersønner til dem. De meente alle, at deres Høvding Bene virkelig var en Søn af Kong Magnus, saaledes som han selv foregav, og de fore vide om i Bygderne med Ran og Tyveri og dreve andet Uvæsen. Beglingerne vare i Vigen om Vinteren, og toge vare paa Byen; deres Anførere vare Hr. Andreas og Arnbjørn Jonsøn.

Om Slaget imellem Baglerne og Slittungerne ved Gunnarsbæ.

34. I Fasten fik Baglerne Nys om, at Slittungerne havde faaet sig Skibe, og agtede sig til Byen. De gjorde da alt færdigt til Byens Forsvar, og kort efter kom Slittungerne med deres Skibe østenfra over Folden til Tønsberg, lagde ind ved Skeljagrund, og gik op for Gunnarsbæ. Baglerne fik Efterretning om dem, og lode hele Hæren bevæbnet blæse sammen oppe paa Hauge. Men da det begyndte at blive mørkt, begav en Deel af Hæren sig ovenfor Thomaskirke, og sov der om Natten. Bene sendte

nogle Mænd hen til Arnbjørn Jonsøn, og lod ham sige, at han ventede ikke af ham, at han vilde stride mod en Broder til Erling Steenvæg, som han før havde tjent. Arnbjørn svarede saa: „Deri har Bene Ret, at det sømmer sig slet for mig at stride med Erlings Broder, og det vil jeg ikke gjøre, naar jeg spørger med Sandhed, at det er hans Broder, men jeg tænker, at denne Bene hører til en anden Slægt; forkynder Slittungerne, at hvis de anfalde Byen, ville vi Bagler komme imod dem og holde Slag med dem." Med denne Beskeed vendte Sendebudene tilbage til Bene. Noget før Dag bleve Baglerne vaer, at Slittungerne vare paa Gunnarsbæ, og havde henved fem hundrede Mand; da lode Baglerne blæse, og gik op paa Hauge, og havde tre hundrede Mand. De mødtes paa Marken ved Gunnarsbæ, hvor der holdtes et haardt Slag; der faldt nogle paa begge Sider, dog langt flere Slittunger, end Bagler; Bene var til Hest, og ikke med i Slaget; Arnbjørn blev saaret; han fik et Stik i Halsen nedenfor Øret; Hr. Andreas blev ogsaa saaret i Kinden; men da han fik Saaret, kastede han sit Skjold, og greb (han var en særdeles stærk Mand) med sin venstre Haand fat i Fiendernes Skjolde, og drog dem fra dem, men hug med sin højre Haand hver Mand ihjel med sit Sværd Skarde, som var et udmærket Sværd. Arnbjørn gik da drabelig frem, og søgte hen mod Slittungernes Banner. Der faldt Thorbjørn fra Lumaland og hans Broder Helge og over et hundrede og fyrretyve Mand, men alle de andre, som vare tilbage af Slittungerne, flyede. Bene undkom sig til liden Ære. Thorbjørns og hans Broder Helges Lig bleve førte til Kirke, men alle de andre Lig af Slittungernes Hær bleve begravede i Dysse paa det

Sted, hvor de vare faldne. Efter dette Nederlag vendte Bene sig efter til Skovene, og samlede Folk til sig til et nyt Forsøg. Hr. Andreas og Arnbjørn skreve til Kong Hakon og Skule Jarl, og bade dem skynde sig til Vigen, og mældte, at Benes Hær vorte meget.

Mester Stefners Fald.

35. Om Foraaret efter Paaske kom Slittungerne ned fra Landet til Oslo. Ivar i Vig havde den Gang Oslosyssel i Bestyrelse for Kong Hakon og Jarlen. Ivar, Birkebenerne, Borgerne og Biskoppens Mænd droge imod Slittungerne; de mødtes ved Frysja, og skjøde paa hinanden over Aaen; der faldt een af Biskoppens Mænd, Mester Stefner, og nogle faa andre, men mange bleve saarede, og Borgerne flygtede, men Slittungerne løb ind i Byen, og ranede meget; de toge et Langskib, som tilhørte Biskoppen, og nogle andre Skibe, sejlede saa ud ad Fjorden, og saa sønder i Vigen, og ranede hvor de kom frem. Men da de kom sønder forbi Elvebakke, lagde de ind i den østre Arm af Aaen. Askel Lavmand var den Gang i Ljodhuus; han fik Efterretning om Slittungernes Færd, at de plyndrede rundt om; han lod da nogle Skuder bemande, og roede ud af Aaen, og agtede at standse deres Plyndringer; han tænkte ogsaa, at der ikke vilde mangle ham paa Folk fra Herrederne, hvis han skulde behøve dem; med ham var ogsaa Junker Knud. De laae ved Land ude i Aaen, da det blev sagt dem, at der roede Langskibe op ad Aaen, hvorpaa Lavmanden lod Junker Knud sætte i Land, og han løb til Skoven. Derpaa løb Slittungernes Skibe imod dem, Lavmanden og hans Mænd toge Flugten op paa Land, men Slittungerne

bemægtigede sig hans Skibe, Landtelt, Messeklæder og mange andre kostbare Ting, sejlede derpaa ud, og sønder til Halland, og øvede megen Vold.

Hvorledes Birkebenerne toge Slittungernes Skibe.

36. De Birkebener, der vare i Vigen, spurgte hvad Slittungerne havde for, gik ombord paa sine Skibe, og sejlede sønderpaa, for at oplede dem. Der vare følgende Høvedsmænd: Guttorm Gunnesøn, Lodin Povelsøn, Lodin Gunnesøn, Halvard Bratte, Jvar Udvig, Karl Svange; der vare ogsaa Baglerne Andreas og Arnbjørn. Da de kom sønder i Vigen, spurgte de, at Slittungerne vare sejlede til Halland; de droge da sønderpaa efter dem, og fandt dem i Varbefjord. Slittungerne mærkede ikke noget, førend Skibene sejlede udenfor Havnen; de toge da Flugten op paa Land; Birkebenerne bemægtigede sig deres Skibe med alt hvad der var paa, men fik ikke nogen af Mandskabet.

Hr. Andreases Død.

37. Hr. Andreas blev syg og sengeliggende kort efter; det Saar, han havde faaet ved Gunnarsbæ, brød op paa ny, og begyndte at svulne og bolne. Da han mærkede, at det snart vilde være forbi med ham, lod han skrive et Brev til Skule Jarl, og lod det affende; deri våre Yttringer af det Venskab, de før havde baaret for hinanden; han sendte ogsaa Jarlen Sværdet Skarde og et guldbeslaaet Skjold. Kort efter døde Hr. Andreas; hans Lig blev ført til Oslo, og begravet i Halvardskirke. Der var stor Sorg over hans Død.

Om Sæmund Jonsøn, hvorledes han øvede Ufred imod de Norske.

38. Den Vinter, da Slittungerne vare i Vigen, sad Kong Hakon i Bergen; det var den første Vinter i hans Regjeringstid. Sommeren før hændtes det paa Island, at Sæmund Jonsøn i Odde øvede Ufred mod nogle Norske paa Øre; han drog imod dem med fem hundrede Mand, og fratog dem tre Hundrede Vadmel. Som Grund foregav han, at hans Søn Povel havde sat til Vinteren før udenfor Stad; da satte ogsaa Aslak Haukson til med en sex eller syv Skibe; og dette skete, efter hvad Sæmund meente at have spurgt, fordi Bergens Mænd ved deres Drillerier havde faaet ham til at drage nordpaa, hvortil han ellers ikke havde Lyst. Desuden øvede Indbyggerne paa Odde megen anden Ufred imod de Norske.

Kongens og Erkebiskoppens Samtale.

39. Kong Hakon og Skule Jarl beredte sig til om Vaaren at rejse til Throndhjem, og kom til Byen en halv Maaned før Paaske. Der blev ikke ringet ved deres Ankomst, og heller ikke vilde Erkebiskoppen lade nogen Procession anstille for at tage imod Kongen. Men skjøndt de traf sammen, viste han dog ingen Venlighed mod Kongen, hvorimod Jarlen og Erkebiskoppen ofte kom sammen, og imellem dem herskede meget venskabelig Omgang; naar Jarlen var i Kristkirke, vistes ham ogsaa Hæder som Høvding. Palmesøndag vare de begge, baade Kongen og Jarlen, i Kristkirke, og sade i Højsædet, men der blev ikke viist Kongen nogen Hæder. Og da de bleve førte til Alteret, for at ofre, vilde Erkebiskoppen ikke

tage imod Kongens Offer, hvorfore denne lagde det paa Alteret, og gik tilbage til sit Sæde. Birkebenerne tyktes, at der tilføjedes dem og Kongen Vanære; kort efter holdt de Stævne i Erkebispegaarden, og Kongen spurgte Erkebiskoppen, hvad han saggav ham for, siden han ikke vilde vise ham kongelig Hæder. Erkebiskoppen svarede saaledes: „Det er noget som ikke jeg allene, men alle vi Biskopper have besluttet, og endnu andre flere; og Grunden dertil er, at vi have hørt det Rygte, at det er tvivlsomt, om du er en Kongesøn eller ej." Kongen svarede: „Dette kan man ikke tilskrive alle Biskopperne og nogle faa af mine Mænd, men det er kommet fra dem, som gjerne vilde nedtrykke mig og selv tilegne sig min Fædrenearv." „Saasnart vi ere overbeviste om det," sagde Erkebiskoppen, „hvorom vi nu ere i Tvivl, skulle vi vise dig al den Hæder, vi kunne." Skule Jarl stod hos og tav. Dette Stævnemøde endte saaledes, at Sommeren efter skulde Kong Hakon og Skule Jarl, Erkebiskoppen, Lydbiskopperne, Leensmænd og Lavmænd, og de mest udvalgte Mænd komme sammen i Bergen, og da skulde man afgjøre denne Sag efter bedste Skjønnende. Dagfinn Bonde var da Kongen nærmest i alle Raadslagninger. Erkebiskoppen bad Dagfinn, at han skulde komme hemmelig til ham, og sagde da: „Gud veed, at jeg gjerne vilde være Kongens Ven, og aldrig vilde disse Ting være bragte paa Tale, som nu ere det, naar det havde staaet til mig; men nu maa du raade Kongen, at han skal finde sig deri og bære det taalmodig for Guds Skyld; jeg aner, at det vil blive ham mest til Hæder, men dem til Vanære, som herved tænke at nedtrykke ham."

Raadslagning om Kongens Renselse.

40. Kong Hakon og Jarlen opholdt sig i Throndhjem om Foraaret, men da Sommeren kom, gjorde de sig færdige til at rejse derfra, og droge til Bergen efter Bestemmelsen. Men da de kom til Byen, rejste der sig Tvedragt imellem dem om mange Ting, og Birkebenerne deelte sig i adskillige Partier; det gik da som ellers, at den fik flest Folk, som havde mest Penge. Kongens Mænd vogtede nøje paa ham, og lode hver Dag tolv væbnede Mænd over det sædvanlige Antal følge med ham; Andreas Skjaldarband og Vegard Veradal droge med deres Tropper om Natten ud til Kongsgaarden, og sov der. Hen paa Sommeren kom Erkebiskoppen og alle de andre Biskopper til Bergen, Erkebiskop Guttorm, Biskop Nikolai, Biskop Henrik af Stavanger, Biskop Ivar af Hammer, Bjarne Biskop af Orkenøerne og mange andre Gejstlige, Leensmændene og alle de andre, som vare tilsagte til dette Møde. Biskopperne vare ofte i Samtale med Jarlen, men kun sjelden med Kongen.

Tale om Jernbyrd.

41. En Dag, da Kongen var i Samtale med sit Raad, kom Erkebiskoppens og Jarlens Sendebud, Biskop Havard af Bergen og Mester Bjarne fra Throndhjem, og bragde ham følgende Budskab: „Erkebiskoppen og Skule Jarl anmode eder om, Herre! at den Jernbyrd, som fra eders Side blev tilbuden det Foraar, I blev valgt til Riget, nu maa gaae for sig, for at deres Foregivende, som endnu have nogen Tvivl om eders Fædreneherkomst, maa blive til intet. Hvis I nu ville lade det skee, og Gud giver eder et godt Vidnesbyrd i denne

Sag, saa ville de hædre eder som deres sande Konge og vise eder al kongelig Ære." Kongen svarede: „Jeg veed ikke, om det er værd for mig, at kjøbe eders Æresbeviisninger under saa haarde Betingelser." Men Leensmændene og Kongens Raadgivere vare af meget forskjellige Meninger om denne Sag. Morgenen derefter mødtes de alle, Kongen og Jarlen og Erkebiskoppen og andre Høvdinger, og talte herom. Dagfinn Bonde sagde da: „Det vil man næppe finde Exempel paa, at Bøndersønner og Torperes Sønner uantastede have forelagt en Enevoldskonge slige haarde Vilkaar, og villet tvinge ham til Jernbyrd, efter at han allerede er bleven valgt til Konge over hele Landet, og alle Mænd have svoret ham Troskabsed. Og det tænker jeg vil tykkes os ligesaa godt, ikke at bære andet Jern end koldt Staal imod dem, som ere hans Uvenner, og lade Gud dele imellem ham og hans Fiender, saaledes som han deelte imellem Kong Sverre og hans Modstandere."

Om Kong Hakons Tale.

42. Derpaa sagde Kongen: „Det er sandt, Dagfinn Bonde, at det for mangen Konge vilde tykkes et haardt Vilkaar, at han nu skulde underkaste sig Jernbyrd, efter at han allerede havde modtaget Riget; men da jeg tilbød dette fra min Side, blev det aldeles afslaaet, og det var de selvsamme, der voldte det den Gang, og som volde det nu; de viste mig da samme Velvillie, som de nu vise. Det er ogsaa vitterligt for alle Mænd, som den Gang vare hos Kong Inge, da jeg og min Moder første Gang kom til ham i Trondhjem, og ligesaa da hun kom til Hakon Jarl, at hun paa sin Side tilbød denne samme

Jernbyrd, hvis der var nogen Tvivl om min Fødsel, men da vilde de paa ingen Maade høre noget derom: og Hakon Jarl sagde ofte i manges Paahør, at han og hans Broder sade inde med min Fædrenearv. Desuagtet skulle vi ikke ansee det for noget haardt Vilkaar, og jeg vil lade denne Jernbyrd gaae for sig til Hæder for mine Undersaatter. Og det endnu af den Grund, at mange kunde tænke, at vi undslog os derfor, fordi vi selv nærede nogen Tvivl om vor Fædreneherkomst. Og hvad der for det tredie maa bevæge mig dertil, er min Tillid til den Dommer, hvem denne Sag overgives, som aldrig skilte nogen ved sin Ret, og ingen Frygt bærer for at sige Sandhed; frimodig underkaster jeg mig derfor hans retfærdige Dom."

Kongens Moder faster til Jernbyrd.

43. Efter dette Stævnemøde gik Kongens Moder til Kirke, og fastede til Jernbyrd; med hende fastede Sigurd Kongsfrænde, Dagfinn Bonde, Andreas Skjaldarband og endnu andre flere, og tolv Mænd vare satte til at holde Vagt udenfor Kirken, at ingen skulde komme til at gjøre nogen Forfang. Skule Jarl var i de Dage meget venligere imod Kongen, end ellers, men Grunden dertil vidste man ikke.

Om Sigars Rænker.

44. Der var hos Jarlen en Mand, der hed Sigar, en forstandig og dannet Mand, som syntes at være Kongen meget hengiven. Han var kommen fra Brabant. Han gik om Onsdagen, førend Jernbyrden skulde gaae for sig, til Dagfinn Bonde, og sagde: „Jeg veed, at I

ere meget bekymrede for eders Sag, men da jeg vil Kongen vel, saa skal jeg lære eder et Kunststykke, som ikke skal være til Skade; jeg kjender en vis Urt, naar jeg med den gnider Kongens Moders Haand, saa skal hun tryg kunne bære dette Jern og være uskadt." Dagfinn Bonde svarede: „Gud lønne dig for din gode Villie, du er en forstandig Mand; men hvor voxer da denne Urt, som har saadan en Kraft i sig?" Sigard svarede: „Denne Urt voxer paa dit og paa hver Mands Huus i Bergen." Dagfinn svarede: „Hverken Salve eller anden Lægedom skulle vi anvende hertil, uden den, som Jesus Kristus af sin Miskundhed vil forunde os; men pak du dig herfra med din Skvalder, og du skal times en Ulykke, hvis du oftere kommer dermed." Dagfinn Bonde bad ogsaa Kongens Moder om, at hun ikke skulde troe Sigar, naar han kom til hende, og sagde, at han var vis paa, han foer med Rænker og Svig.

Kongens Moder Inger bærer Jern.

45. Paa den bestemte Dag efter Primsang bar Kongens Moder Jern, og det gik til paa bedste Maade. Nærværende vare Kongen og Erkebiskoppen og andre Landets Høvdinger, ogsaa Jarlen af Orkenøerne. Men den Dag, da Bindet skulde tages af Haanden, blev det sagt Kongen, at nogle af Jarlens Mænd vilde indfinde sig hemmelig bevæbnede, og Kongen befalede derfor Jon Staal, Guttorm Gunnesøn, Vegard Veradal og Baard Brimsteen, at de skulde lade deres Underhavende og Gjæsterne bevæbne sig, og være ude ved Kristkirke, medens Bindet blev taget af. Paa den bestemte Dag kom Kongen og Erkebiskoppen, Jarlen og andre Høvdinger alle til Krist-

kirke. Og da Kongens Moders Haand blev løst, da viste Gud af sin Miskundhed her et mærkeligt Jerntegn, i det hun var ganske uskadt; alle sagde, at hendes Haand var nu meget smukkere, end før hun bar Jernet, og det maatte baade Venner og Fiender sande.

Forlig imellem Kongen og Skule Jarl.

46. Derpaa holdtes Møder om Forlig imellem Kongen og Jarlen; om Søndagen blev der holdt Thing paa Kristkirkegaard, hvor alle Høvdinger vare tilstede; da bekjendtgjorde Erkebiskoppen, at Kongens Moder havde baaret Jern og havde renset sig, og erklærede hver Mand skyldig i Band, som yttrede nogen Tvivl derom; derpaa bekjendtgjorde han ogsaa det fornyede Forlig imellem Kongen og Jarlen. Herpaa gjorde Kongen og Jarlen sig færdige til deres Afrejse med en stor Hær, thi der var kommet Brev østenfra fra Birkebenerne og Baglerne, at Vene og Slittungerne forstærkedes meget, samlede en stor Deel Udaadsmænd til sig og øvede megen Ufred. Kongen og Jarlen fik god Bør østerpaa; da de kom til Tønsberg, fik de at vide, at Slittungerne vare i Oslo, og at de ingen Efterretning havde om Birkebenernes Ankomst. De vilde da strax sejle til Oslo, thi det var god Vind; der blev strax blæst til at gaae ombord, og nogle Skibe lagde ud. Provst Josrey i Tønsberg gik da til Kongen og Jarlen, og sagde, at han fra Biskop Nikolai havde faaet den Efterretning, at Slittungerne agtede sig ud der til Byen. Nogle Birkebener meente, at dette kun var et Paafund af Biskoppen, for at standse deres Tog. Provsten og Borgerne bade Kongen, ikke saa hastig at forlade Byen, de biede derfor den Dag over, og sendte nogle Mænd ud til

Hest; disse mødte nogle, der vare komne lige fra Oslo, og bragde den Efterretning tilbage, at det var ikke andet, end opdigtet Snak og Underfundighed af Bisskoppen.

Slittungerne flygte for Kongen.

47. Ivar Udvig og Asbjørn Kop laae den Gang ved Hovedø; de havde Oslosyssel af Kongen; de havde udsendt en let Skude, for at indhente Efterretning om Kongens og Jarlens Rejse, og lode Kongen vide, at Slittungerne vare i Oslo, og havde ingen Underretning faaet om Kongens og Jarlens Tog. Da Kongen og Jarlen fik dette at vide, fremskyndte de deres Rejse; Vinden var god. Da de kom til Hovedø, kom Ivar der til dem med tre Skibe, og sagde, at Slittungerne vare i Oslo, og sloge sig der til Ro; derpaa lod man Sejlene falde paa Kongens Skib, og de andre Skibe fik Befaling, at alle skulde sejle jævnsides og saaledes styre mod Byen. Derpaa sejlede de saa stærkt de kunde; men de Skibe, som vare de langsomste Sejlere, brugte baade Sejl og Aarer. Slittungerne havde Vagt oppe i Halvards Kirketaarn, og de saae Skibene, som sejlede udenfor forbi Næsodden. Vene skyndte sig da ud af Byen. Men da Birkebenerne kom ind forbi Hovedø, saae de Slittungerne; der blev da i største Hast lagt til Bryggerne baade nord og sønder, og de løb op i Byen; men alle Slittungerne vare da allerede ude af Byen. Nogle af Birkebenernes Tropper forfulgte dem heelt nordpaa til Frysja, men fik dog ikke fat paa nogen af dem denne Gang.

Baglerne gaae Kongen tilhaande.

48. Der laae mange af Baglerne i Biskoppens Kastel, og holdt sig der indsluttede, uden at forene sig hverken med Slittungerne eller Birkebenerne. Men saasnart Kong Hakon kom op til Kastellet, gik de ned, og tilbøde ham deres Tjeneste. Biskop Nikolai var der i Byen; han sendte strax en Baad ned til Kongeskibet, og lod Kongens Moder Inga hente til sin Gaard, hvor han viste hende al Hæder; han teede sig venlig imod Birkebenerne. Næste Morgen lod han Kongen modtage med højtidelig Procession og al Ære. Derefter bleve Breve skrevne til Arnbjørn Jonsøn og alle Beglingerne, hvilke da kom til Oslo, gik Kong Hakon og Jarlen tilhaande, og aflagde Navnet paa det Parti, som de hidtil havde fulgt. Følgende vare de af Baglernes Høvdinger, som gik Kongen tilhaande: Arnbjørn Jonsøn, Gunbjørn Jonsbroder, Simon Ko, Eisten Roesøn, Gudolf paa Blakkestad, Endride Bekel, Finn Kalfsøn, Eilif Kember og Thorer Amundesøn.

Der blev sat efter Slittungerne.

49. Nu spurgte Kong Hakon, at Slittungerne vare oppe i Øjeren; Kongen lod da tretten Skibe drage op i Søen, hvortil han brugte mange Folk og Høvdingerne Guttorm, Olaf Mok, Gunbjørn og Harald Stangefylja. Slittungerne fik Nys om deres Ankomst, og flyede strax op paa Marker. Men Birkebenerne gik ombord paa deres Skibe, strax da de kom til Søen, og nogle af dem vendte igjen tilbage til Byen til Kongen. Der holdtes da store Drikkelag i Byen, og forefaldt adskilligt Mærkeligt.

Om Gunnolf og Eilif.

50. Kong Hakon havde en Morbroder, ved Navn Gunnolf, der viste liden Forstand, naar han havde drukket. En Aften mødte han en brav Mand, ved Navn Sire Eilif, en dannet og sædelig Mand, en god Ven af Jarlen og hans Raadgiver; Gunnolf trak sit Sværd, og hug til Eilif, og havde nær hugget den højre Haand af ham. Dette blev hurtig meldt til Jarlen. De havde eet Skib, baade Kongen og Jarlen, og denne kaldte strax paa sine Mænd, og befalede dem at væbne sig, men Gunnolf tyede ud paa Kongens Skib til Hirdmændene, som dannede en Skjoldborg omkring ham og forsvarede ham. Skibene laae rundt omkring ved Kongens Brygge, og saasnart de hørte Vaabenbraget paa Kongeskibet, grebe de til Vaaben. Jarlen vilde gaae frem mod Gunnolf, men Hirdmændene vogtede ham, og da Jarlen saae, at han paa den Maade intet kunde udrette, vendte han med sine Mænd tilbage til Forrummet. Men da Hirdmændene saae, at han med fuldvæbnede Mænd gik derhen, saa frygtede de for at han vilde mod Kongen, og alle løb da tilbage til denne; da vendte Jarlen sig med sine Mænd op efter Skibsbryggerne; nærmest laae Asolf Jarlsfrændes, Thord Drafles og Thorfinn den Ondes Skibe, og da de kom med deres Mænd op paa Bryggen til Jarlen, spurgte han, hvad man skulde gjøre? han vilde hævne Eilif, sagde han. Der var en Mand, Reidulf, Baards Broder, den samme, som hjalp Kong Inge, da han svømmede over Aaen Nid, da Slaget stod i Throndhjem; han var ingen Ven af Kongen, og sagde til Jarlen: „Slig Færd vil vi faae mere af, og næste Gang gjælder det maaskee dig,

Herre! Det er bedst, at vi forebygge det, trække deres Skibe til os, og dræbe Kongen og alle dem, som ville forsvare ham." Asolf svarede: „Det er for stor Hævn for en Haand." Mange sagde, at de vilde intet Nidingsværk øve mod Kongen, thi han var uskyldig i den Sag.

Vegard saares.

51. Da kom ogsaa Dagfinn Bonde, Guttorm Gunnesøn, Vegard Veradal og Andreas Skjaldarband med deres Undergivne i stor Mængde op paa Bryggen, og begave sig strax ombord paa Kongeskibet. Da Jarlen saae det, vendte han sig mod Vegard, og gav ham med sit Sværd et Stik i Kinden. Vegard drejede sig, saa at Sværdet, i det det gik ud af Kinden, gjorde ham saar. Derpaa gik Jarlen til Eilif, og var der en Stund. Men da Arnbjørn og de andre mærkede Tummelen, begave de sig til Kongen, og sagde, at de vilde følge ham. Da kom Jarlen ud paa Skibet meget vred; Kongen rejste sig, for at gaae ham imøde, og tilbød baade Jarlen og ligeledes Eilif Bod for sin Frænde Gunnolf, men Jarlen agtede ikke synderlig derpaa. Da sagde Dagfinn Bonde: „Hvis I, Herre Jarl, ikke vil tilstaae alle Mand Fred for denne Sag i Nat, saa kunne I ikke begge være paa samme Skib, Kongen og I, og Kongen skal da drage med os." Kongen svarede: „Ingenlunde vil jeg flye fra mit Skib eller mine Folk i Nat." Hirdmændene sagde, at de vilde være hvor Kongen var. Jarlen blev da mere eftergiven, og sagde, at alt dette skulde blive fredeligt indtil om Morgenen, men stærke Vagter havde de udstillede paa begge Sider.

Om Vegard.

52. Om Morgenen efter Formesse gik Kongen til Eilif, og tilbød ham Bod for Gunnolf. Eilif var villig til at modtage den, og gav Forsikring om Fred, indtil man saae, hvorledes det gik med hans Sag. Kongen lod da blæse til Hirdstævne, og berettede Sagen. Man var af meget forskjellige Meninger derom. Vegard forestillede Hirdmændene, hvilken Vanære han uskyldig havde maattet lide, og sagde, at han ikke vilde føre Klage derover, hvis nogen sømmelig Fyldestgjørelse blev ham tilbudt. Leensmændene og Hirdmændene sagde, at de vilde paa ingen Maade lade det blive upaatalt. Endelig kom det saa vidt, at Jarlen overlod Sagen til gode Mænds Kjendelse; der blev tilkjendt Vegard en Sum Penge, som han eftergav Jarlen, men denne var desuagtet misfornøjet, og fattede meget Fjendskab mod Vegard, som vi herefter skulle fortælle mere om.

Om Gaut Jonsøn.

53. Kong Hakon og Skule Jarl indsatte Sysselmænd overalt i Oplandene, og da man der kunde frygte meget for Ufred, saa valgte de dertil de dygtigste Mænd. Over Hadeland satte de Gunbjørn Jons Broder og Thorgeir Biskopsmand; over Romerige Harald Stangefylja og Thoralde Ogursøn; over Hedemarken Olaf Mok og Frederik Slasse; og i Gudbrandsdalene Endride Bekel og Baard Hale. Kong Hakon og Skule Jarl droge til Tønsberg, men sendte Mænd til Bergen, for at forkynde, at de agtede at blive om Vinteren i Tønsberg. Kongen satte paa sin Side Dagfinn Bonde, og Jarlen Grunde Skatmester til at berede til Julegilde. De droge til Vigen

og efter til Elven, for at anstille Undersøgelser om gamle og nye Sager, Kongen vedkommende; derpaa droge de til Tønsberg, og sade der om Julen. Den samme Høst vendte Gaut Jonsøn tilbage fra sin paatænkte Jorsalfærd; Kongen modtog ham vel, og gav ham det halve Elvesyssel, og han var hos Kongen om Vinteren.

Om Kong Hakons Hirdmænd.

54. Dette var Kong Hakons andet Regjeringsaar. Da beskikkede han Guttorm Gunnesøn og Povel Vogeskalm til Leensmænd. Samme Vinter brændte Byen Nideros. Disse vare den Gang Kongens Raadgivere: Martin Kongsfrænde, Gunne Lodinsøn, Guttorm hans Søn, Dagfinn Bonde, Baard Bristeen; Kongen var da femten Aar gammel. Disse Mænd talte med Arnbjørn Jonsøn og hans Broder Gunbjørn, samt Povel Vogeskalm, og sagde: „Det tyktes os at være meget farligt for Kongen, saaledes som det nu gaaer til, at Jarlen har Tilsyn baade med ham selv og med Riget, thi der ere mange som sætte Ondt imellem dem, og ikke altid ere Kongens troe Mænd tilstede; vi vilde derfor gjerne see til at faae et fast Venskab stiftet imellem dem." Og dette meente de kunde skee, naar Kongen bejlede til Jarlens Datter, Fru Margrete; thi da, sagde de, vilde de blive fuldkommen gode Venner, og Jarlen vilde da elske Kongen som sin Søn. De foresloge ogsaa dette for Kongen, som i Begyndelsen ikke ret vilde indlade sig derpaa, men var dog tilfreds dermed, hvis Venskabet imellem dem derved kunde befæstes; „men hvad det angaaer," sagde han, „saa frygter jeg det vil blive ved det Gamle;" imidlertid bad han dem sørge for den Sag. Derpaa forestillede de Jarlen det, som syntes godt derom,

men henviste dem til hendes Moder og Fruen selv. Men disse endte Sagen saaledes, at Kongen fæstede Jomfru Margrete, og man gjorde sig da gode Forhaabninger om deres Venskab.

Snorre Sturlesøn omtales.

55. Om Høsten før kom Snorre Sturlesøn ude fra Island; da kom ogsaa Sørle og Grimar med den store Knar, som de havde været med paa Vestmanneøerne, og de bragde da den Tidende, at de havde ombragt en anseelig Mand, Orm Jonsøn, Broder til Sæmund i Odde, samt hans Søn og Præst, for den Vold, som Sæmund havde tilføjet Østmændene; men heri var dog Orm uskyldig, thi han havde altid tilligemed ham givet Bøder.

Fru Margrete formæles med Kong Hakon.

56. Kong Hakon og Skule Jarl droge om Foraaret fra Tønsberg til Bergen, og sade der om Sommeren. Da kom Jon Staal til Bergen med det Skib, han havde ladet bygge for Kongen paa fem og tyve Roerbænke; dette Skib havde Kongen længe efter. Henimod Mariemesse droge Kongen og Jarlen nord i Landet, ledsagede af mange og gode Mænd fra Gulethingslag. Mikkelsdag blev Jomfru Margrete formælet med Kongen, og der var sømmeligt tilberedt dertil i Hallen. Den Vinter blev Kongen og Jarlen i Throndhjem, og alting stod vel til imellem dem. Dette var den tredie Vinter i hans Regjering; da fik Vegard Veradal og Andreas Skjaldarband, som vare Kongen særdeles hengivne, Syssel i det nordligste Thinglav.

Ribbungernes Begyndelse.

57. Efter at Baglerne havde sluttet Forlig med Kong Hakon, som før er skrevet, blev intet Syssel forlenet Gudolf paa Blakkestad, thi han var ilde liidt af Bønderne der hvor han før havde haft Syssel. Da Gudolf saae, at han ingen Forfremmelse fik af Birkebenerne, sad han stille hen. Men denne Vinter, som vi nys omtalte, sendte Gudolf sin Søn Eilif Krone, samt Erik Panne og Jon Rød, til Halland, for at opsøge Drengen Sigurd, som udgaves for en Søn af Erling Steenvæg. De fandt ham, viste ham megen Ære, og der samledes strax Folk til ham; Gudolf var da hans vigtigste Raadgiver; men Erling Rumstav hans Bannerdrager, og følgende hans Hovedsmænd: Sunnolf Hauksøn, Thorleif Brud, Erling Ring, Helge paa Solbjerg, Gaute Gotsmer, Gaase under Fjeldet, og Grimar Svange. De havde mange og skjønne Folk, og kaldtes Ribbunger.

Om Ivar Udvig og Gudolf.

58. Noget før havde Ivar Udvig og Gudolf indgaaet edeligt Broderskab. Ivar havde den vestre Deel af Oslosyssel, opholdt sig i Sysselet, og ventede sig intet andet end Godt. Gudolf samlede hemmelig Folk, drog mod Ivar om Natten til Hoveds, kom uforvarendes paa ham, og jog ham fra sit Skib; der faldt mange raske Mænd og gamle Birkebener, Smed Sleppa og Halvard Kut. Ivar undkom paa en Baad, og hans Folk frelste sig i Kirken. Gudolf bemægtigede sig Skibene, alle Vaabnene og meget andet.

Om Jarlens Anslag mod Island.

59. Denne Vinter vare Kongen og Jarlen i Throndhjem, men ved Begyndelsen af Foraaret droge de til Bergen, og opholdt sig der en stor Deel af Sommeren. Jarlen lod sig da forlyde med, at han vilde sende en Hær til Island; Thorvald Gissursens Søn Bjørn havde den Gang slæbt en norsk Mand ud af Kirken i Midfjord, og ladet ham dræbe; og det skulde være til Hævn for Orm Jonsen, som havde været gift med hans Datter Halveig. Skule Jarl vilde udruste mange Skibe til dette Tog, men man havde ikke synderlig Lyst til denne Reise. Da kvad Jarlens Skjald Gudmund Oddsøn:

Siig mig, du milde Konning!
Hvor jeg i denne Sommer
(Dig tør jeg, Gjæve! spørge)
Skal Krigsidrætter prøve.
Til Kamp sig Jorden ruster,
Mit Fædreland at hærge,
Mod det i denne Feide
Ei sømmer mig at drage.

Snorre Sturlesøn og de andre Islændere, som den Gang vare i Norge, bade Dagfinn Bonde udvirke hos Kongen, at dette Foretagende maatte gaae tilbage. Det kom saa vidt, at der blev holdt et Møde, paa hvilket Kongen sagde til Jarlen: „Det Foretagende, som her i Sommer har været bragt paa Bane, om at sende en Hær til Island, forekommer ikke Raadet vel overlagt; thi deels vil det være vanskeligt at angribe dette Land, deels er det blevet bebygget herfra, vore Frænder og Forfædre have kristnet Landet, og ydet dets Indbyggere megen Under-

stettelse. De fleste have heller ingen Brøde begaaet imod os, skjøndt nogle enkelte have øvet Ondt imod vore Undersaatter, men bliver Landet hærget, saa vil det blive til Skade for alle. Nu vil jeg bede eder, Herre, at I for mine Forestillingers Skyld vil lade dette Forehavende fare." Dette anbefalede ogsaa mange andre, og Jarlen opgav da sin Beslutning. Men Snorre blev sendt ud til Island, forat skaffe de norske Kjøbmænd Sikkerhed; Kong Hakon gav ham Leensmands Navn; og da bragde Jarlen det første Gang paa Bane, at Snorre skulde bringe Landet under Kongen. Men om Høsten da Snorre kom ud, bleve selve Sønderlændingerne uenige, og om Foraaret efter dræbte Lopt i Skarde Bjørn Thorvaldsøn paa Bredebolstad. Denne Sommer sendte Snorre sin Søn Jon over til Jarlen efter den imellem dem trufne Aftale; hos sine Landsmænd udrettede Snorre imidlertid ikke noget, og gjorde sig ogsaa kun liden Umage derfor, men Kjøbmændene havde dog den Tid her ude paa Landet god Fred og Sikkerhed.

Brev fra Vigen til Kongen og Jarlen.

60. Om Sommeren efter, da Kong Hakon opholdt sig i Bergen, kom der Brev fra Leensmændene østenfra Vigen, at Kongen og Jarlen maatte skynde sig derhen, da Ribbungernes Parti tiltog meget. De gjorde sig strax færdige til Afrejse, men fik dog først ved Mikkelsmesse tredive Skibe udrustede. Disse vare Leensmænd: Povel Vogeskalm, Jon Staal, Ivar Nef. De fik haardt Vejr udenfor Jæderen, og laae derpaa i Lyger en halv Maaned; da gik baade Drik og Levnetsmidler op, og de vare nødte til at slagte af Indvaanernes Kvæg der i Bygden;

Hæren knurrede, og mange bleve kjede af det lange Leje. Der blev da besluttet, at man skulde dele Hæren; Kongen vendte tilbage til Bergen med de store Skibe, men Jarlen drog øster i Vigen med de mindre Skibe, og han havde de fleste Folk. Det blev ogsaa aftalt, da de skiltes ad, at Jarlen skulde hæve Landskyld og Leding over hele Vigen, og bringe dem tilbage med til Julegilde og til Sold for Hæren. Da Kong Hakon kom til Eikundesund, traf han der Biskop Henrik, og de afhandlede mange Ting med hinanden, og stadfæstede deres Venskab, og siden den Tid var Biskop Henrik Kong Hakon særdeles hengiven. Kongen drog derpaa til Bergen, og havde kun lidet Forraad ombord til at hjælpe sig med, og hvor han kom frem, var der intet. Han lod da Dagfinn Bonde kalde til sig, og bad ham lave til Julegilde; der blev da store Laan optagne, og Breve om Udbud sendte om til alle Sysselmændene, hvilket dog kun lidet nyttede, da Sysselmændene ikke frygtede Kongen meget, og altid, naar han forlangte noget af dem, svarede, at han maatte henvende sig andensteds.

sømm[illegible] [illegible]on og [illegible]n Skule Jarl.

61. [illegible], bade [illegible]t fortælle om Skule Jarl: Han kom for Modv[illegible]retagen[illegible]yld seent til Vigen, og hvor han kom frem der, [illegible] bl[illegible] han Leding og al Kongens Landskyld; han tog karle[illegible]eget som han kunde faae, vendte atter tilbage nordp[illegible], og drog fem Dage før Juul fra Tønsberg; han fik god Bør, og kom til Bergen den fjerde Aften i Julen. Han og Kongen bleve der sammen Julen over, og levede i den bedste Forstaaelse. Dette var den fjerde Vinter af Kong Hakons Regjering. Men imod Enden af

Vinteren kom der Bud østenfra, at Ribbungernes Magt tiltog meget, og at de øvede mange Voldsomheder. Bene og Slittungerne vare da komne til Ribbungerne; Bene var Høvedsmand i Hæren, og højere Værdighed vilde Sigurd ikke tilstaae ham.

Om Kong Hakons Leding.

62. I Begyndelsen af Foraaret fattede Kongen og Jarlen den Beslutning, at Jarlen skulde drage nordpaa til Throndhjem, samle Tropper der, og derpaa drage landvejs ned i Vigen imod Ribbungerne, men Kongen skulde sejle med Flaaden efterpaa, og der skulde de mødes. Da Jarlen kom til Throndhjem, stævnede han Leensmændene, Gregorius Jonsøn, Povel Vogeskalm og Peter Povelsøn til sig; de droge derpaa op i Landet efter Bestemmelsen, og Jarlen havde en skjøn og talrig Hær. Han drog den lige Vej, indtil han kom sønderpaa til Hammer i Hedemarken, hvor alle Birkebenernes Sysselmænd fra Oplandene indfandt sig hos ham. Han fik da Efterretning om, at Ribbungerne havde kort før været i Oslo, og der taget to Skibe, som tilhørte Biskoppen, og overalt samlede de Skibe sammen, og agtede at drage til Tønsberg imod Arnbjørn Jonsøn og de Leensmænd, som vare paa Bjerget. Da Jarlen spurgte dette, fremskyndte han sin Reise til Oslo tilligemed Leensmændene.

Om Kongen og Ribbungerne.

63. Nu er at fortælle om Kong Hakon, at han om Sommeren, som før var besluttet, sejlede bort, og havde en stor Hær. Med ham vare Gáut Jonsøn, Jon Staal og Dagfinn Bonde. Da de kom til Vigen, sejlede de til

Grindholmsund; da laae Ribbungerne øster i Fjorden ved Varna, og havde mange Skibe og en stor Hær. Da vare Arnbjørn Jonsøn og de andre Leensmænd i Tønsberg ganske færdige, og agtede at lægge mod Ribbungerne; men da de kom ud forbi Skeljasteensgrund, kom et Førselsskib til dem, hvis Besætning berettede Arnbjørn, at Kong Hakon var kommen nordenfra, og laae i Grindholmsund med mange Skibe. Derover bleve de meget glade, og vendte strax om med deres Flaade forbi Smørbjerg, for at møde Kongen og bringe ham Efterretning om Ribbungernes Tog.

Om Kong Hakon.

64. Saasnart Kong Hakon fik Kundskab om Ribbungerne, bleve Tjeldingerne tagne af Skibene, og de roede strax sønder ud af Sundet. Gaut og Dagfinn vilde strax lade roe ind i Fjorden om Natten, men Arnbjørn og Vigverjerne vilde bie til henimod Dag; de roede da ind under Jarlsø, og bleve liggende der om Natten. Tidlig paa Natten kom en Skude østenfra, bemandet med Halvard Brattes Trop, som var bleven forfulgt af Ribbungerne; disse roede da østenfra mod Rugø, og agtede at anfalde Leensmændene i Vigen, thi de havde kun faa og smaae Skibe, Ribbungerne derimod havde fyrretyve Skibe; men at Kongen var kommen nordenfra, vidste de ikke noget af. Folkene bleve da kaldte sammen fra Skibene; Dagfinn Bonde talte til dem, og forkyndte dem Kongens Beslutning, at alle Mand skulde ligge uden Tjeldinger om Natten i deres fulde Rustning, thi det var at formode, at Ribbungerne vilde komme der om Natten med deres Flaade.

Lodin kom til Kongen med Beretning om Ribbungerne.

65. Lodin Gunnesøn sejlede ud med tre Skuder for at spejde; man vaagnede før Dag, og gjorde sig strax rede; Lodin kom tilbage, da det begyndte at dages, og havde frataget Ribbungerne en Skude, som de bragde til Kongen. De fortalte ogsaa adskilligt om Ribbungernes Planer, og at de havde spurgt, at Skule Jarl var kommen til Vigen til Oslo, hvorfor Ribbungerne ikke torde drage derhen.

Om Mødet.

66. Derpaa besluttede Kongen, at Smaaskibene skulde sejle foran, men Langskibene følge strax efter; Masterne skulde være rejste paa dem, og Ribbungerne vilde da troe, at det altsammen var Smaaskibe og Førselsfartøjer. Det skete, og de roede da af alle Kræfter ind i Fjorden. Da de nu kom sønderpaa henimod Øerne, saae de, at Ribbungerne kom roende østenfra lige imod dem, og Birkebenerne tænkte da det vilde komme til et Slag. Det var stille Vejr og smukt Solskin; paa de store Skibe trak to Mand een Aare, saa de vare ikke langt tilbage fra Skuderne; Kongeskibet var det største, men mange af de andre vare dog langsommere, end det. Kongen bad Sigurd Skjalge at roe frem, og sagde, at saa søvnig roede aldrig de gamle Birkebener, naar sligt forestod. Derpaa roede Skuderne raskere til. Ribbungerne tænkte, at det var ikke andet end Førselsskibe der kom dem imøde, og stævnede lige imod dem. Men da de begyndte at skyde paa dem fra Smaaskuderne, som sejlede dem nærmest, saae

Ribbungerne, at Vejrfanerne glindsede paa de store Skibe, i det Solen skinnede paa dem. De formodede da, at der maatte være flere med Birkebenerne, end blot Leensmænd; de drejede derfor af, og vilde søge ind efter Fjorden; men da Kongen saae det, stævnede han i Vejen for dem, saa at de ikke kunde komme dertil; de søgte da til Land ad den nærmeste Vej, forlode Skibene paa et Sted, som hedder Jolund, og hug Bogsprydene af. Birkebenerne løb efter dem, men der var en Bro imellem dem, hvilken Ribbungerne afbrøde; saaledes undkom de, nogle af dem faldt, men mange bleve saarede. Saa kvad Sturla Thordsøn:

Til Værn den kjække Konning
Mod Øst sin Flaade ledte,
Den Gulddubdeler voldte
Ribbungers tunge Skjæbne;
Han malte Skjolde kløved,
Fortørnet, og til Stranden
Utrættet Vikingskare
Af Skibene forfulgte.

Om Bisskop Nikolai og Jarlen.

67. Skule Jarl var i Oslo, som før er skrevet; han bad Bisskop Nikolai laane sig Skibet Skeggen, men Bisskoppen vilde ikke, og truede dem meget haardt, hvis de tog den hellige Halvards Skibe. Da svarede Jarlen: „Det er ikke længe siden, at Sigurd Ribbung tog dine to Skibe, og du bandsætter ham ikke for det, vi ville derfor dristigen tage disse Skibe; men hvis du bandsætter os, fordi vi tage dine Skibe til Landets Forsvar, imedens du derimod saae igjennem Fingre med hine, der allerede vare

bandsatte for deres Udaads Skyld, da skal det Band komme dig og dine Tjenere dyrt at staae." Derpaa laante Bisskoppen Jarlen Skibene med de udskaarne Hoveder og alt Tilbehør; Gregorius Jonsøn tog Stokkebussen, Povel Vogesskalm Haasøjebussen; de andre Afdelinger toge alle de større Skibe i Byen, lode opreise Forskandsninger paa dem fra Stavn til Stavn, og sejlede derpaa saa hurtig som muligt ud af Fjorden. Da de kom ud til Jolund, løb der en Bonde ud paa Næsset, som raabte til dem og sagde, at Birkebenerne og Ribbungerne sloges ude paa Fjorden, „og jeg tænker," sagde han, „at Birkebenerne trænge til Undsætning, thi de have baade færre og mindre Skibe." Bonden sagde saaledes, thi han vidste ikke at Kongen var med dem. Jarlen havde heller ikke hørt noget om Kongen. Derpaa grebe to Mand fat paa hver Aare, og de roede af alle Kræfter; og de roede just forbi Stall paa samme Tid som Ribbungerne forlode deres Skibe. Kongen sendte derpaa en Skude Jarlen imøde, og lod ham sige, hvorledes det gik, samt at de ikke skulde roe mere end efter deres Mageligheb, hvorpaa Jarlens Mænd gave sig bedre Stunder. Kongens Mænd toge Ribbungernes Skibe og meget Bytte, og Krigsfolket deelte det imellem sig. Derpaa mødtes Kongen og Jarlen, og modtoge hinanden venlig.

Om Ribbungerne og Birkebenerne.

68. Da Ribbungerne vare drevne paa Flugt, søgte de efterpaa op ad Landet; men da Kongen og Jarlen fik det at vide, vendte de ind ad Oslofjord, og sejlede om Aftenen til Haugsvig, og om Morgenen ind til Hovedø; Kongen og den største Deel af Hæren lagde til der, men

følgende Høvedsmænd lagde strax til Byen: Povel Vogeskalm, Asolf Kongsfrænde, Kolbeen Katteryg, Hakon Kaaviis og næsten alle Sysselmændene i Oplandene. Om Aftenen kom der Efterretning til Kongen og Jarlen, at Ribbungerne om Natten vilde anfalde Byen. Kongen sendte sin Luursvend til Byen, og lod alle Mand blæse ud af Byen, men de gave kun liden Agt derpaa, og bleve der alligevel, men nogle lagde ud for Anker. Om Morgenen i Dagbrækningen kom Sigurd Ribbung til Byen med sin Hær; de løb ned igjennem Gaden til Bryggen, joge nogle ud i Søen, og saarede andre. Førend Birkebenerne kunde faae deres Skibe lagte ud fra Bryggen, bleve mange haardt saarede af Fiendernes Skud. Hakon Kaaviis var gaaet op i Byen, og han sprang i Vandet, men blev skudt i Foden, og derpaa trukken op paa et Skib; fire af Birkebenerne bleve dræbte. De Birkebener, som vare paa Skibene, rustede sig, og lagde til Bryggen; men da Ribbungerne saae det, trak de sig tilbage op igjennem Gaden, og saa nordpaa udaf Byen, og Birkebenerne forfulgte dem.

Om Birkebenerne, og hvorledes Ribbungerne flyede.

69. Kong Hakon laae ved Hoveds, samt Jarlen med Hæren, og da de hørte, at der blev blæst i Byen, rustede hele Hæren sig, og de roede til Byen; de største Skibe, Kongeskibet og Busserne, bleve da sidst færdige. Da sagde Øgmund Bannerdrager til Kongen: „Herre, nu kunne vi see, hvorledes Ribbungerne løbe nordpaa ud af Byen, saa denne Gang faae vi intet der at gjøre; nu er det bedst, at vi vende over til Gjulande, og gaae

der i Land, og saa øster over Agershage imod Frysja, og møde dem der ved Broen; vi ville da faae mere udrettet, om Gud vil." Kongen gav dette sit Bifald, og kaldte paa de nærmest liggende Skibe. Men Barne-Peter og de andre, som ikke kunde komme saa let afsted, sagde, at de vare ikke i Stand til at sætte efter Vikingerne, hvilket ogsaa mange andre meente, hvorpaa alle Skibene styrede imod Bryggen; de Skibe, som sejlede først fra Øen, kom først til Bryggen, og de løb strax paa Land, og i samme Øjeblik kom tre af Ribbungernes Afdelinger til Byen; men da de og hine Mænd fra Skuderne mødtes, troede Ribbungerne, at det var deres Mænd, og spurgte dem, hvor deres Konge Sigurd var; da mærkede Birkebenerne, at det var Ribbunger, og hug strax ind paa dem; Ribbungerne trak sig tilbage nordpaa op ad Gaden, men nogle ud paa Agrene; der faldt fiirsindstyve Mand af Ribbungerne. Birkebenerne fulgte efter dem nordpaa til den Aa, som hedder Fad, og de skjøde paa hverandre en Stund; Ribbungerne toge da Flugten, men Birkebenerne vendte sig til Oslo. Saa kvad Sturla:

Kort derefter
Kongens Mænd
Ankrede ved
Oslo Bye.
Der for Staalets
Hvæsser flygted
Voldsmænds Hær
Paa Vildstier.

Og fremdeles kvad han følgende:

Hjelmdækket Hørders Fyrste
Til Slag, paa ny, sig ruster,

Oprørerskaren skulde
For mangen Udaad bøde;
Da faldt vor Konges Fjender,
Til sorte Ravnes Bytte,
Og saa af Sejerherren
Adspredte, nogle flyede.

Om Skule Jarl.

70. Kong Hakon og Jarlen gjorde sig færdige til at forlade Byen, efterat de først havde indsat Sysselmænd i Oplandene. De sejlede ud til Haugsvig, og holdt der Stævne af Hirdmændene; Jarlen sagde, at han vilde drage til Oplandene, for at hævne Røgnvald, som de havde dræbt uskyldig, og brænde deres Bygd. Kongen svarede: „Ingen Grund har jeg til at tage Hævn for Røgnvald, thi hans Frænder have snarere søgt at nedtrykke, end at hæve mine Slægtninge, men eftersom de dræbte ham uden Brøde, saa har jeg intet imod, at I farer med Krigsfolk hen og straffer dem." Jarlen drog da op tilligemed Røgnvalds Farbroder Gregorius Jonsøn, samt mange Birkebener og de fleste, som før havde været Beglinger; de brændte Bygden rundt om, men Bønderne satte sig ikke til Modværge. Derpaa droge Birkebenerne tilbage til deres Skibe; da blev følgende kvædet:

Vel Røgnvalds Død blev hævnet,
Da Stridsmænd hærged Kysten
Ved østlig Fjord, og Drotten
Ved Brand lod Huse svinde;
Det er ej Skrømt, at Skule
Lod Skræk paa Folden herske,

Thi Luen lystig tærte
Den usle Bondes Vaaning.

Kong Hakon og Skule droge til Bergen.

71. Derpaa sejlede Kongen og Jarlen ud til Jarlsø, og gjorde sig færdige derfra, for at drage til Bergen. Lodin Povelsøn blev tilbage paa Bjerget, Guttorm Gunnesøn paa Grænland og Sysselmændene øster ved Elven. Arnbjørn Jonsøn og Lodin Gunnesøn droge nordpaa med Kongen; de laae nogle Nætter i Hornboresund, og toge ud derfra om Aftenen, og vare meget drukne. Om Natten fik de et haardt Vejr og stærk Regn imod dem; de sejlede da ind for at komme i Havn, men vidste ikke hvor de vare; om Morgenen i Dagningen kom de ind i Tregesund. De løb paa Skjær, og brøde Roret; siden havde de en lykkelig Sejlads til Bergen. Da vare Dronning Margrete og hendes Moder, Fru Ragnhild, og Sigrid, Jarlens Søster, der siden blev Abbedisse paa Rein, komne nordenfra. De droge derpaa nordenfra, og da fik Lodin Gunnesøn Jarlens Søster Ingeborg. Deres Bryllup holdtes da i Kongsgaarden.

Vegard Veradals Drab.

72. Paa denne Tid kom Vegard Veradals Trop fra Helgeland; de bragde den Efterretning med sig, at Andreas Skjaldarband havde ladet Kongens bedste Ven og Maag Vegard dræbe. Kongen spurgte, hvad Aarsagen dertil havde været; de svarede, at han ikke havde tillagt ham nogen Brøde; de vare nordpaa paa Hinn, Andreas laae paa et Sted, som hedder Havn, men Vegard noget ovenfor i Bygden; Vegard kom til Havn, og bød An-

dreas til Bords, hvilken Indbydelse Andreas modtog; hvorpaa Vegard sendte sine Svende hjem for at berede til Maaltidet. Andreas bad Vegard gaae hen til det Huus, hvori Finneskatten var, for at see at den ikke kom noget til. Vegard gik hen til Huset; der var en Fjæl sunken ned; han tog sin Staalhue af, og saae ind, men i det samme sprang to af Andreases Svende, Botolf Lim, og endnu en anden, Øssur Gnid, til, og gave ham Banesaar. Denne Gjerning mishagede Kongen meget, da ham tyktes derved at have mistet to af sine mest hengivne Mænd; dog mærkede han ret vel, fra hvem dette rejste sig. Det kunde ogsaa nok skjønnes af Jarlens Ord, at han ønskede dette Drab maatte blive hævnet paa Andreas.

Andreas fik Fred.

73. Kongen spurgte nu sine Venner til Raads om denne Sag; dem syntes, at Kongen skulde berøve Andreas sin Værdighed, men lade ham beholde Livet, skjøndt han havde fortjent at miste det. Kort efter kom Andreas til Byen med et Skib paa tyve Roerbænke; han fortrød højligen denne Gjerning, og indsaae nu, hvilke Snarer der havde været stillede for ham. Kongen fratog ham Sysselet, men gav ham i øvrigt Fred; Kongen overdrog derpaa Ivar Udvig Sysselet, men Jarlen gav Andreas om Vinteren en Forlening i sit eget Navn.

Henved halvfemsindstyve Ribbunger dræbes.

74. Ud paa Høsten gik Arnbjørn Jonsøn, Halvard Bratte, Lodin Gunnesøn og andre fra Vigen til Kongen, og sagde at de havde spurgt, at Ribbungerne forstærkede

sig meget i Vigen. Da Kongen og Jarlen hørte dette, gjorde de sig hastig færdige til at drage bort; Kongen tog det Skib paa tyve Rum, som Ivar Nef havde ladet bygge, men Jarlen tog Biskoppens Skib. Da de kom efter ud for Agde, spurgte de, at nogle af Ribbungernes Tropper vare komne østenfra til et Sted der i Nærheden. De sendte da nogle lette Skuder ud, for at opsøge Ribbungerne; af disse faldt nogle, og de andre undflyede. Birkebenerne toge der en Deel godt Kvæg, bragde det paa Førselsskibe, og vilde saa sejle ud til de andre Skibe; de sejlede paa en Klippe, saa eet af Førselsskibene forgik med mange brave Mænd; iblandt andre Slitande, en gammel Birkebener fra Hjaltland. Kongen og Jarlen sejlede den Dag forbi Grenmar, og ind for Næs, og havde en meget stærk Storm; det var et svært og hvast Vejr, der blev eft baade agter og for, og de vare i megen Fare. Kongens, Jarlens og Arnbjørns Skibe vare de eneste, som kunde arbejde sig frem; alle de andre drejede af fra Vejen for at komme i Havn. De lagde til ved Ryge, og spurgte, at Sigurd og Bene og Ribbungerne vare oppe paa Romerige med en stor Hær, men nogle af deres Tropper vare sønder i Vigen. Men da Hæren kom til Kongen, fattede de den Beslutning, at Jarlen skulde drage sønder i Vigen, for at opsøge Ribbungerne; Kongen derimod blev tilbage i Tønsberg med sin Hær. Der var en Mand, ved Navn Gunnar Aasesøn, en gammel Begling og en stor Uven af Birkebenerne; han havde gaaet Kong Hakon tilhaande den Gang Beglingerne overgave sig. Men da han ikke fik nogen Værdighed af Kongen, som han ønskede, saa løb han over til Ribbungerne, tog strax Leen af dem, fik en stor Flok,

og ingen anrettede mere Skade, end han. Jarlen seilede øster, og spurgte, at Gunnar var i Vætteherred, og fik Nys om hvor han var tilligemed to andre Afdelinger af Ribbungerne. Og paa den mørkeste Tid af Natten overfaldt Jarlen med sine Folk Gunnar paa et Sted, som hedder Abildsæter. Birkebenerne omringede strar Gaarden, kun nogle ganske faa Mænd kom ud, og bleve strar dræbte, men Gunnar og hans Mænd beredte sig vel til Modstand; han havde en stor Trop. Amunde Akaf var Jarlens Bannerdrager, han blev truffen af en Piil i Struben, og døde strar deraf. Det blev en haard Kamp, thi Ribbungerne forsvarede sig vel og mandig. Endelig faldt Gunnar Aasesøn med halvfemsindstyve Mand. Saa kvad Snorre Sturlesøn:

Vældig Kriger voldte Fjenden
Tit i Slaget blodig Pande —
Hist til østlig Kyst ved Fjorden,
Han guldprydet Snekke førte;
Saa med Vaaben Ringes Giver
Røvertroppen kjek forjaged,
Og med skarpe Klinge kløved
Kjæmpers Hoved flux i Striden.

Hæderlysten han i Kampen
Standsed ej ved Folk at møde,
Fulgt af gyldent Banner iled
Han foran, mens Pile regned;
Thrønders Herster Riget freded,
Ribbungtroppen Død han sendte,
Gunnar faldt og grusomt Ulven
Fæsted Kløer i Mandens Hoved.

Ribbungerne hærge i Oplandene.

75. Derpaa vendte Jarlen sig nordpaa til Tønsberg, hvor han fandt Kong Hakon. Da blev der taget den Bestemmelse, at Jarlen skulde blive tilbage i Vigen, men Kongen drog til Bergen, hvor han kom før Juul, og han blev der om Vinteren; dette var den femte Vinter i Kong Hakons Regjeringstid. Kort efter at Kongen og Jarlen havde skiltes ad, spurgte Jarlen, at Gudolf Blak var i Osloherred, og havde en stor Trop. Han opholdt sig om Dagen i Byen, men var om Natten paa forskjellige Steder. Jarlen tog nogle Skuder, og sejlede ind til Hoveds; han spurgte da, at Gudolf var paa Fors i Munkegaarden kort fra Byen; Jarlen overfaldt Gudolf i Dagbrækningen, de omringede Gaarden, og Jarlen beredte alting til Angreb; der faldt halvfjerdsindstyve Mand af Ribbungerne, men Gudolf undkom. Jarlen gjorde idelige Anfald mod Ribbungerne, og dræbte adskillige af dem om Vinteren; saa kvad Snorre:

Med Vaaben ædel Hertug
De Ransmænds Trop udryddede;
Højt Klingen klang, Ulvinden
Af falden Val sig mætted;
Da mange misted Livet,
Det tapper Fyrste voldte,
Thi fæle Ran, i Brede,
Saa revsts Hærens Fører.

Indbyggerne i Hadeland og Hedemarken havde forenet sig imod Ribbungerne, siden disse opstode, og begge havde saa mandig forsvaret dette Fylke, at Ribbungerne ikke der kunde faae nogen Magt. Gunbjørn og Thorgeir Biskops-

mand havde da Syßselet paa Hadeland og Thotn. Sigurd Ribbung havde givet Bergdor og Eisten Eng Syßsel paa Hadeland paa sine Vegne. Ribbungerne trak Skibe fra Drafn op i Tyre og saa op i Rand; men da Birkebenernes Syßselmænd spurgte det, droge de imod dem tilligemed Bønderne, og de mødtes paa det Sted, som hedder Lena, hvor der strax begyndte et Slag imellem dem; Ribbungerne havde i Begyndelsen Overmagten, men siden vendte Mandefaldet sig over paa deres Side, og der faldt vel to hundrede Mand, men Sigurd flyede. Birkebenerne bemægtigede sig der alle deres Skibe. Derefter skiltes Bønderne ad til alle Sider, og tænkte ikke paa at bevogte deres Bygder. Da Sigurd Ribbung spurgte dette, drog han op paa Hedemarken, overfaldt uformodentlig Jon Kur paa Gaarden Hlunne, og dræbte ham der. Derefter sluttede de Forlig, og Bønderne maatte betale svære Bøder. Sigurd lod da en Bolig indrette for sig paa Øen Fordung i Thyre, tog Gisler af Bønderne, og indsatte Syßselmænd i Hadeland. Mange af Theleboerne, samt Verdølerne, gik da Sigurd tilhaande. Da Indbyggerne i Hadeland spurgte den Ulykke, som havde ramt dem i Hadeland, saa passede de bedre paa deres Bygder, saa at Ribbungerne der ikke kunde faae nogen Fremgang, ja Bønderne forfulgte dem endog op paa Romerige, og gjorde dem megen Afbræk. Herefter holdtes der mange Skærmysler imellem Birkebenerne og Ribbungerne, i hvilke snart det ene, snart det andet Parti havde Overhaand. Om Foraaret efter Kyndelmesse spurgte Jarlen, at Ribbungerne vare i den vestlige Deel af Oslosyssel med nogle Troppeafdelinger; Jarlen affendte Erik Siriz med hans Tropper og Harald Stangefylja, for at oplede Ribbun-

gerne; de traf disse ved Svans, og holdt Slag med dem, hvilket skete med en saadan Hæftighed, at Bannerdragerne mødtes, og Birkebenerne fik Ribbungernes Bannerdrager, der hed Herbjørn, til Fange; men Aste, som havde været Sigurds Bannerdrager, og en stor Trop af Ribbungerne faldt. Derpaa flyede Ribbungerne, men Birkebenerne droge ud til Jarlen, og havde Herbjørn med sig; siden blev han Skule Jarls Bannerdrager.

Kong Hakon sejlede i en stærk Storm forbi Stad.

76. Om Foraaret i Fasten gjorde Kong Hakon sig færdig for at sejle til Throndhjem tilligemed Dagfinn Bonde, Baard Brimsteen og Hakon Kaaviis; Kongen havde fire Skibe; om Paasken laae han i Leergula, og sejlede derfra fjerde Dag i Paasken forbi Stad i et svært Uvejr; tre Dage efter sejlede han ind forbi Agdenæs i en saa stærk Storm, at alle Sejlene gik overbord, og Skibene dreve hid og did under Næsset. Kongen saae ingen anden Udvej, end at holde ind ad Aaen, men det var Flod, da de kom derind, og de kunde ikke komme til at gjøre Skibet fast for Strømmen. Det drev da paa Grund ud for Bakke, hvorpaa alt Folket kom ud fra Byen, fik et Toug kastet over paa Kongeskibet, og med Nød og næppe fik det flot.

Kong Hakons og Erkebiskoppens Samtale.

77. Erkebiskop Guttorm var da i Byen; han modtog Kongen i alle Maader som sømmeligst, og de holdt ofte Samtaler med hinanden. Kongen spurgte Erkebiskoppen en Gang, hvorfor han yttrede saa meget Uvenskab

havde Sighvat Sturlesøn og Biskoppens Mænd holdt et Slag paa Grimsø, men om Vinteren før var Tume bleven dræbt i Holum af Biskoppens Mænd. Kongen agtede at sejle nordpaa over Alreyrøsund. Der spurgte han, at Ribbungerne vare komne nord over Fjeldet med en stor Hær, og anrettede megen Skade hvor de kom frem, de droge frem lige til Sognedal. Men da Bønderne i Gaulerdal spurgte dette, udsendte de en Budstikke, og overalt samlede man sig imod dem. Da Ribbungerne erfarede dette, vendte de tilbage efter over Fjeldet, og Sendebudene sagde til Kongen, at det var rimeligt de vilde komme ned i Romsdalen. Kongen sejlede nordpaa til Leergula, thi han formodede, at de vilde komme ned paa Møre, og han biede der, indtil han fik Underretning om, at Ribbungerne havde begivet sig til Østerdalene.

Kong Hakon laae i Bergen.

80. Kong Hakon vendte tilbage sønderpaa, og kom før Mikkelsmesse til Bergen, hvorpaa han gav Leensmændene Orlov, men lavede til selv at tage Vinterophold der. Han havde Sommeren før udbudet Leding over begge Halvdelene af Agdefylke, men Skule Jarl havde allerede oppebaaret næsten al Ledingen, saa Kongen fik noget af den nordre Halvdeel, men intet af den søndre. Kongen kaldte sine Raadgivere til sig, og sagde dem dette; de meente alle, at Jarlen vilde udvide sin Trediedeel af Norge for meget, naar han vilde have hele Vigen og Oplandene og alt Landet nord til Rygjefylke, da derimod Kong Sverres Broder Erik Jarl og Baglekongen Philippus havde ladet sig nøje med den Trediedeel imellem Svinesund og Rygjebit, og paa den Maade havde hine for-

dums Høvdinger deelt Riget imellem sig. Kongen sendte derpaa Mænd til Jarlen med et Brev, og lod ham vide, at han ikke længer vilde finde sig i dette Landeskifte, og hvis Jarlen blev ved dermed, saa vilde han faae med andre Fjender at gjøre end med Ribbungerne allene.

Krigstog til Bjarmeland.

81. Denne Sommer gjorde Andreas Skjaldarband og Ivar Udvig med fire Skibe et Krigstog til Bjarmeland. Anledningen til dette Tog var, at Andreas fra Sjømælingerne, Svend Sigurdsøn, Ogmund fra Spanheim og mange andre havde nogle Aar før gjort en Handelsrejse til Bjarmeland med to Skibe; Andreas og Svend vendte tilbage om Høsten, men Helge Bograngssøn og hans Skibsfolk bleve tilbage imidlertid. Ogmund var ogsaa bleven tilbage, og drog om Høsten øster til Sønderdalerige med sine Svende og Varer; men Haalejerne kom i Uenighed med Bjarmernes Konge, og om Vinteren overfaldt Bjarmerne dem, og dræbte alt Skibsmandskabet. Da Ogmund erfarede dette, drog han øster til Holmgaard, og derfra videre østerpaa ud til Havet, og standsede ikke førend han kom til Jerusalem; derfra drog han tilbage til Norge, og denne hans Rejse blev meget berømt. Andreas og Ivar droge til Bjarmeland, og øvede der meget Hærværk med Drab og Ran, og fik et stort Bytte af Graaskind og brændt Sølv. Men da de sejlede tilbage, kom de i Malstrømmen nord for Strømnæskinn; tre Skibe kom lykkelig derfra, men det, som Ivar var paa, fik Sejlet fuldt af Vand og hældede derved til Siden, saa at Søen gik ind i det, og det kantrede. En Mand, ved Navn Jogrim, hjalp Ivar op paa Kjølen, paa hvilken

endnu en tredie, som hed Helge, reddede sig. Fra Thorbergs Skib satte de en Baad ud, som mistede Førstavnen, men Jogrim fik dog Ivar over i Baaden; men nu sagde Jogrim, at han saae ikke noget til sin Stalbroder Thorsteen, han kastede sig derpaa igjen ud i Malstrømmen, hvor han omkom tilligemed alle de andre, der vare paa Skibet, undtagen de to, Ivar og den anden Mand; der forgik ogsaa meget Gods. Andreas drog om Høsten til Helgeland; og dette var den sidste Rejse, der foretoges til Bjarmeland.

Tobbesønnernes Drab.

82. Nu er at fortælle om Skule Jarl, at han laae i Vigen, og havde der en stor Hær, som kostede meget. Arnbjørn var øster i Fjorden, og forsvarede der Landet, saa at Ribbungerne ikke kunde holde sig der. Sysselmændene vare da endnu oppe ved Mjøsen med en anseelig Magt, men Ribbungerne strejfede adspredte omkring, og kom hist og her frem. De droge da op paa Hadeland, og Sigurd tog sit Sæde paa Øen Fordung i Rand. Da Skule Jarl spurgte dette, gjorde han sig rede til at drage ind i Drafn; han havde et stort Skib paa sex og tyve Rum og mange smaae Skibe; han havde før ladet sine Skibe drage op i Tyre og derfra i Rand. Men da Jarlen kom i Dramsmensfjord, hvor de skulde trække Skibene op ad den ydre Strøm, kom Ribbungerne, og skjøde en Stund paa dem, hvorved Skibet blev løst. Det endte med, at Ribbungerne flyede heelt øster til Marker, men Jarlen drog til Tønsberg, og kort efter øster i Vigen, forat opsøge dem. Tobbesønnerne havde Elvsyssel i Leen af Ribbungerne; Jarlen sendte Simon Ko, Thord Drasle og Thorfinn den Onde

imod dem; de traf Tobbesønnerne ved Lesø, og dræbte dem. Ribbungerne havde en stor Magt øster i Fjorden, saa det var ikke under fjorten hundrede Mand, der havde gaaet Sigurd tilhaande. I Borgesyssel vare af Ribbungerne Herjolf Dyntel og Erik Dregel. De havde meget at bestille med Arnbjørn Jonsøn, men Ribbungerne kom gjerne tilkort. Jarlen opholdt sig tre Aar i Vigen, i hvilken Tid der forefaldt mange Skærmysler imellem Ribbunger og Birkebener, som her ikke ere opskrevne.

Skule Jarl dræbte Ribbungerne.

83. Skule Jarl sad for det meste i Tønsberg. Kort efter fik Jarlen Efterretning om Ribbungerne, og sendte da atter Mænd imod dem; han befalede, at hver to Sengekamerader skulde kaste Lod om, hvem der skulde med. Thorer Flik og Jatgeir Skjald vare Sovekamerader, og Lodden traf Jatgeir. De fandt Ribbungerne paa et Sted, som hedder Kurfjeld, og holdt Slag med dem; nogle af Ribbungerne faldt, men andre flyede, og Birkebenerne vendte tilbage til Jarlen. Thorer spurgte sin Kamerad Jatgeir, hvorledes det var gaaet; han svarede med følgende Vise:

Selv paa Kurfjeldet saae jeg,
I Ansigt rød, hvorledes
At Vunders Bæk optøede; —
Fjærn var den store Thorer;
Mens der mod Ribbunghæren
Vi kjæmped, han, til Lykke,
I Tønsberg laa, og mødig
Hos Bjergets Mø sig hvilte.

Jarlen gjorde sig megen Umage for at ødelægge Ribbungerne, og sendte bestandig Folk ud imod dem, hvor han spurgte at de vare. Om Høsten sendte han Bud til Biskop Nikolai, at han skulde optænke noget til at Ribbungernes Parti kunde blive ødelagt, og Biskoppen fik Gudolfs Frille, Aase Blod, til at opmuntre Ribbungerne at de skulde indgaae Forlig med Jarlen.

Om Sigurd Ribbungs Forlig med Jarlen.

84. Om Sommeren lod Sigurd Ribbung nogle Mænd underhaanden forhøre, hvad Forlig Jarlen vilde tilstaae ham, hvis han vilde ophøre med alle Fjendtligheder mod Birkebenerne. Da dette blev forebragt Jarlen, optog han det vel, og vilde vide, hvad Sigurd forlangte. Sigurd kom da frem med hvad han havde tænkt paa, og forlangte Trediedelen af Norge, samt at Jarlen skulde give ham sin Datter til Ægte. Men da Jarlen hørte dette, svarede han saaledes: „Det staaer i Kong Hakons Magt, hvad han vil afstaae Sigurd af Landet, men hvad mig angaaer, da agter jeg ikke at gifte min Datter bort til Skovs, ikke heller vil jeg afstaae noget af min Trediedeel af Landet; men det vil jeg love ham, hvis han vil begive sig hid til mig, at han og alle hans Mænd skulle have Fred; jeg skal ogsaa sørge for, at han kan faae sikkert Lejde til Kongen, med hvem han da selv kan underhandle; og vil Kongen da vise ham nogen Ære, skal jeg ikke være derimod." Da dette forebragdes Ribbungerne, forekom dette Vilkaar dem haardere, end de havde ventet. Men efterdi de fra alle Sider vare saa haardt trængte, at de ingensteds kunde være i Sikkerhed, saa begav Sigurd sig efter erholdt Lejde i Skule Jarls Vold,

nedlagde sit Kongenavn, og gav ligeledes Flokken i Jarlens Vold, og betingede sig kun Jarlens Venskab og Anbefaling hos Kongen; Jarlen modtog ham da sømmeligen. Denne Sejer holdtes for at være den herligste, Jarlen havde vundet, da han uden Sværdslag havde gjort Ende paa et saa stærkt Parti, som Ribbungerne vare. Der herskede da Fred over hele Norge. Denne Vaar, da Sigurd var hos Jarlen, drog denne til Danmark med tretten Skibe, og da han kom til Kjøbenhavn, havde Grev Henrik taget Danekongen Valdemar til Fange; Jarlen vendte da tilbage, da han spurgte denne Tidende.

Der bestemmes Høvdingestævne.

85. Kong Hakon laae i Bergen denne Vinter; det var den sjette i hans Regjering. Om Foraaret gik Sendebud imellem ham og Skule Jarl, og der blev aftalt, at der om Sommeren skulde holdes en Sammenkomst af Høvdingerne i Bergen, hvorhen Landets ypperste Mænd skulde komme, thi der herskede da god Fred, men der fremkom dog mange Fordringer paa Kongens Fædrenearv af de Mænd, som vilde have Deel i Regjeringen. Men eftersom Kongen var ung, og andre forhen havde i lang Tid haft hans Fædrenearv inde, saa vare der mangfoldige, som vaklede imellem hvem de skulde tjene; nogle vilde gjerne tilintetgjøre Kongeætten og Kong Sverres Afkom formedelst det gamle Fjendskab de havde baaret til ham, og dette var for det meste af Stormændene; Almuen derimod var vel sindet mod Kong Hakon baade nord og sønder i Landet.

Om Kongen og Biskopperne og Leensmændene.

86. Stævnemødet begyndte St. Olafs Aften. Kongen var allerede i Bergen, og Havard Biskop af Stavanger, Sørkver Biskop af Færøerne, samt følgende lærde Mænd: Nikolai Ærkedegn, Sigurd Abbed; samt Leensmændene Povel Flida, Peter hans Søn, Brynjolf Knudsøn, Jon Staal, Gaut paa Mel, Ivar Nef. Desuden vare der Jon Jarl af Ørkenøerne, Bjarne Biskop og Gregorius Kik fra Hjaltland; ligeledes Lavmændene fra Gulethingslag Dagfinn Bonde og Amunde Remba. Fra Thrøndelagen kom følgende: Guttorm Ærkebiskop, Svend Prior af Elgeseter, Asgaut Abbed af Holm, Sigurd Abbed af Totra, Mester Bjarne, Peter fra Husestad, Eisten Huusfoged; følgende Leensmænd: Gregorius Jonsøn, Povel Vogeskalm, Asolf fra Østeraat; følgende Lavmænd: Gunnar Grynbag, Bjarne Mørdsøn, Thorsteen Asmundsøn; østen fra Vigen kom Skule Jarl, Arnbjørn Jonsøn, Lodin Gunnesøn, Lodin Povelsøn, Simon Ko, Eisten Lavmand, Thord Skolle; fra Oplandene vare følgende Lavmænd: Saxe fra Hauge, Thord Gudmundsøn, og Sysselmændene: Halvard Bratte, Gunbjørn Jonsbroder, Kolbjørn den Røde, Harald Vesete. Der fortælles, at de fleste af disse havde viist og raadet Skule Jarl, at han var ret Arving til Norge efter Kong Inge. Desuden kom Nikolai Biskop af Oslo, Askatin Abbed af Hovedø, Orm Abbed af Tønsberg, Provsterne Ivar Gæsling fra Oslo, Jofrey fra Tønsberg, Amunde fra Grænland, Olaf fra Kongehelle, Thorgeir Ærkedegn fra Oplandene, Mester Thorleif, Baard Provst, og Sysselmæn-

dene Olaf Mok, Harald Stangefylja, Aslak, Thorgeir Biskopsmand, Havard i Sundbo, Frederik Slasse, Endride Bekel, Eilif Kik.

Erfarne Mænd, som den Gang vare i Bergen, have sagt, at der i deres Dage aldrig har fundet en Sammenkomst Sted i Bergen af mere udvalgte Mænd. Høvdingerne holdt idelige Møder. Følgende vare Kongens Raadgivere: Martin i Kinzarvig, Sigurd fra Ouarheim, Askel Kapalin, som siden blev Biskop, og Ivar Bodde. Disse bragde Bud fra Kongen til Erkebiskoppen, at de skulde samles i Træhallen tilligemed alle andre Høvdinger, Leensmænd og Lavmænd. Dette Møde skulde holdes Søndagen efter Mariemesse den første. Og da de vare forsamlede i Hallen, og havde siddet en Stund, sagde Kongen: „Hr. Erkebiskop! Det er vitterligt for eder, saavel som for de andre Biskopper og fleste gode Mænd, som her ere samlede, at her ere nogle, som gjøre Fordring paa Norges Rige, men dette troede jeg var min Fædrenearv, og at jeg var ret Odelsmand til Norge. Men efterdi dette Møde nu er foranstaltet, saa bør det eder, Herre, at undersøge denne Sags sande Beskaffenhed, thi I er beskikket til Høvding baade af Gud og Menneskene, og eder tilkommer det at være Voldgiftsmand imellem Mænd, og ingen at frygte i det I fremstille hvad sandt er, da I tilfulde kjende de Fordringer, som gjøres paa dette Rige."

Erkebiskoppens Tale.

87. Erkebiskoppen svarede: „Det er i Sandhed saa, Herre Konge, at det er vor Pligt efter Evne at dømme hvad Ret er imellem Mænd. Vi have hørt mange Mænds Paastande, som gjøre Fordring paa Norges Rige,

og Grundene til deres Andragende ere os bekjendte, men vi ønske at høre dem endnu en Gang, forat vi derpaa kunne dømme i Sagen, saaledes som Gud indgiver os og med de gode Mænds Raad, som her ere forsamlede. Vi bede og byde derfor i Guds Navn, at hver Mand skal sige hvad han erkjender for Sandhed i denne Sag. I, Kong Hakon, har nu Riget inde, og saa sige alle eders Venner, at I er Arving til Norge efter eders Fader og hele eders Fædreneslægt, hvilken har hersket over dette Rige Mand efter Mand, uden at noget Kvindeled er kommet derimellem; og jeg haaber, at de fleste ville samtykke, at I farer med Sandhed. Skule Jarl er kommen østenfra med mange gode Mænd, og han paastaaer at være Arving efter sin Broder Kong Inge; og dette have vi hørt mange af hans Venner sande med ham. Fremdeles er hidkommen Kong Inges Søn Guttorm, som gjør Fordring paa Norge efter sin Fader. Ligeledes er med Jarlen kommen Sigurd Ribbung, en Søn af Erling Steenvæg, og han gjør Fordring paa Norge efter Kong Magnus, som han kalder sin Farfader. Endelig ere her komne Mænd østen fra Gøtland fra Junker Knud, Hakon Jarls Søn, hvilke paa hans Vegne andrage, hvad alle vide er sandt, at han er ægtefødt Arving baade efter Jarlen og efter Kong Inge, i Følge det Fordrag, som blev sluttet imellem dem paa Orething; her fremlægges nu det Brev, med begge Brødrenes, Thorer Erkebiskops og andre Biskoppers Indsegl, som indeholder, at den ægtefødte Arving, som nogen af dem maatte efterlade sig, skal tage Arv efter dem begge. Men skjøndt vi vide, hvem vi i denne Sag ville staae bi, saa ville vi dog høre flere Mænds Betænkning."

Skule Jarls Tale.

88. Skule Jarl talte saaledes: „Det er vist, Hr. Erkebiskop, at jeg er Kong Inges Broder, født af samme Fader og ægtefødt og hans rette Arving efter den hellige Kong Olafs Lov." Kong Hakon svarede: „Du er vistnok Arving efter Kong Inge til al den Arv, som lovligen tilfaldt eder efter eders Fader, men ikke til Norges Rige, thi Kong Inge var kun beskikket til at varetage denne min Fædrenearv paa mine Vegne." Jarlen svarede: „Jeg er med Rette at ansee som Arving til alle hans Rettigheder." Kongen svarede: „Det skal du nu erfare, om han arvede Norge efter min Fader, eller om han blev sat til at varetage Riget med gode Mænds Raad." Men da Erkebiskoppen mærkede, at det vilde komme til nogen Ordverling imellem dem, saa bad han dem holde inde med denne Samtale, og begges Venner yttrede deres Meninger.

Jon Staals Tale.

89. Derpaa stod Jon Staal op, og sagde: „Det tænkte ikke vi gamle Birkebener, da vi udgjøde vort Blod og taalte megen Møde med Kong Sverre, at vi nogensinde skulde behøve at tale i denne Anledning, thi alle strede vi den Gang kun forat sikre ham og hans Afkom deres Fædrenearv; dog er det ikke underligt, at Skule Jarl fremkommer med slig en Paastand, thi vi have hørt, at der ere de Lavmænd herinde, som med rene Ord have forsikret Jarlen, at han var ret Arving til Norge efter Kong Inge; og hermed mener jeg dig, Amunde Remba, og Eisten Roesøn, I som sidde her paa Bænken." Amunde sprang op, og svarede: „Hvor var du den Gang, da

jeg sagde dette til dig, eller viis mig den Mand, som jeg har sagt det til." Eisten nægtede ligeledes at have sagt noget saadant. Arnbjørn Jonsøn sagde da: „Maaskee vore Lavmænd have sagt dette, saa at Mjøden har mere talt af dem, end den hellige Kong Olafs Lov; maaskee ogsaa Skjenk og Gave have gjort sit dertil."

Kong Hakons Tale til Gunnar.

90. Kong Hakon sagde: „Dette er ikke den rette Maade at fremføre Beviser i denne Sag. Vi ville først høre den Lavmand, som bør at være den første, ham fra Thrøndelagen, hvor Kongevalget skeer med Rette; han er ogsaa den ældste Lavmand i Landet, thi han modtog sit Embede i Kong Sverres og Erkebiskop Eistens Dage. Heller ikke har nogen kunnet beskylde ham for nogen Falsk eller Svig eller nogen Uretfærdighed, og alle ere enige i at ansee ham for den forstandigste Mand i Landet. Da vi altsaa nu henvende os til dig, Gunnar Bonde, saa siig nu i alles Paahør hvad du holder for Ret for Gud angaaende samtlige vore Paastande paa Norge."

Lavmanden Gunnar Bondes Kjendelse.

91 Det varede noget førend Gunnar tog til Orde, og sagde: „I opfordrer mig, Herre Konge, til at afgjøre imellem Høvdinger, hvo af eder der har Ret til Norge; dette er en svær Byrde for en ringe Bondesøn, at skifte saa stort et Herredømme, at frakjende den ene og tilkjende den anden det. Jeg føler, at det gaaer mig som det vel vil gaae flere, at jeg skjælvende og bange vover mig dertil; thi da Kong Sverre overdrog mig dette Embede, bød han mig at dømme imellem Bønder og ej

imellem Høvdinger, allermindst naar de Paagjældende selv høre derpaa. Nys hørte jeg, at Lavmændene nægtede hvad man beskyldte dem for, og eftersom de fleste bøje sig for Magten, saa vil jeg ikke lægge den Byrde paa mig at afgjøre denne Sag. Efterdi nu de fleste af os Bøndersønner have for liden Indsigt og Kundskab til at afhandle saa vigtige Sager, maaskee ogsaa nogle for Venskabs Skyld hælde til een af Siderne, saa ville vi lade den dømme, som veed hvad sandt er og som sandt siger, hvo der end hører derpaa, Høj eller Ringe, og som ikke frygter for at mishage nogen; og det er den hellige Kong Olafs Lovbog, som efter hans Anordning blev givet for hele Norge, og som alle Norges Konger, som Ret ville, have samtykket. Skal jeg da, saavidt jeg dertil har Evne, forkynde hvad den lærer mig, saa erklærer jeg, at Kong Hakon er ene ret Arving til Norge af alle dem, som i Dag have gjort Fordring derpaa; og om end baade Kong Inge og Hakon Jarl endnu begge regjerede i denne Dag, saa vilde jeg vedblive min Erklæring, at hverken Skule Jarl efter sin Broder Kong Inge, eller Junker Knud efter sin Fader Hakon, eller Guttorm efter sin Fader Kong Inge, have nogen retmæssig Fordring paa Norge, saalænge Kong Hakon lever; men Erling Steenvægs Søn hverken vil eller kan jeg forkynde nogen Lov; det maae Indbyggerne i Vigen gjøre, som have hævet ham og hans Fader i Vejret, de maae vide, hvor han skal søge sin Fædrenearv. Og hermed slutter jeg for denne Sinde min Tale."

Om Dagfinn Bonde.

92. Derpaa bad Kongen Dagfinn Bonde, Lavmand i Gulethingslag, at forkynde hvad han ansaae for

Sandhed for Gud. Dagfinn talte saaledes: „Jeg kom ung i Kong Sverres Tjeneste, og var med ham i nogle Slag, blandt andre i det, han holdt i Florevaag med Øskeggerne, og det paa Jonsvold imod Baglerne, og før han gik i Slaget, gjorde han denne Bøn: Gud og den hellige Marie, og den hellige Kong Olaf holde sin Haand over os, og Gud forunde mig Sejer, saa sandt jeg har Ret paa min Side, i det jeg værger om min Fædrenearv, og mine Modstandere have Uret. Og efterdi han og hans Afkom ere retmæssige Arvinger til Kongedømmet, saa erklærer jeg i Medhold af Loven og saaledes som jeg vil forsvare for Gud, at Kong Hakon er ret Arving til Norge, og ingen af de andre, som nu gjøre Fordring derpaa. Og til dette Lovsagn føjer jeg endnu, at jeg vil stride for ham, ja lade Livet for ham, om fornødent gjøres." Denne Tale roste de fleste meget.

Om Amunde Remba.

93. Kong Hakon sagde til Amunde Remba, Lavmanden fra Rygjefylke: „Efterdi man har sagt, Amunde Bonde, at du har ladet dig forlyde med, at jeg ikke havde Ret til Norge, saa siig nu hvad du veed sandest for Gud at være." Amunde svarede: „For mange skjønne Gaver maa jeg takke Skule Jarl, og ofte har jeg været saa vel beværtet af ham, at jeg ikke kan beskrive det; men aldrig har jeg saaledes drukket Vid og Oprigtighed bort, at jeg derfor skulde svigte Retskaffenhed og Sandhed; thi det veed jeg for Gud, at Kong Hakon er retmæssig Arving efter sin Fader, og født og baaren til Norge efter sin Fædreneslægt; men det har jeg ofte sagt, at Skule Jarl er ret og lovlig Arving efter sin Broder Kong Inge, og

født og baaren til den Arv, der tilfaldt ham med Rette. Men nu har jeg noget at sige til nogle af eder Biskopper og til nogle af eder Leensmænd; kommer nu frem med de store Ord I talte, naar vi alle sade hos Jarlen i Herlighed og Glæde, og modtoge skjønne Gaver af ham; I besidde jo Værdigheder med megen Vælde, og kunne derfor uden Sky sige Sandheden; thi I have oftere og med større Overtalelser, end Amundes Lovsagn, egget Skule Jarl til at gjøre Fordring paa Norge, og for længe siden vilde han have yppet Ufred, hvis I havde raadet; men Gud give, at der maa herske god Forstaaelse imellem Kongen og Jarlen, og mere kan jeg nu ikke tilføje denne Gang; men derom vil jeg bede Gud, at hver den, som har givet værre Raad i denne Sag, end Amunde Remba, havde nu et Horn i Hovedet, kun ikke som en Bispehue." Arnbjørn Jonsøn sagde da til Eisten Roesøn: „Eisten, min Fostbroder og Sovekamerad, vi ere begge gamle Beglinger, og have begge længe været i Herberge sammen, lader os nu frit forkynde hvad vi altid have sagt til Jarlen." Eisten svarede: „Jeg tænker, at mange af os have sagt de Ord til Jarlen, som alle ikke nu ville staae ved; men det veed jeg for vist, at jeg aldrig hverken til dig eller ham har sagt, at Kong Hakon ikke var ret Arving til Norge."

Hvad Thord Skolle sagde.

94. Derpaa bad Kongen Thord Skolle forkynde hvad Lov var i denne Sag. Han havde Lovsagn efter fra Svinesund. Thord sagde: „Ikke kaldes jeg Lavmand for nogen særdeles Kundskab til Loven, men ofte har jeg afgjort Sager imellem ringe Bønder; om Kongernes De-

lemaal veed jeg derimod lidet at sige, og mindst tænkte jeg at det skulde blive min Forretning, at dømme imellem dem. Men min Fader Thord kaldtes Lavmand, og han sagde mig, at hans Fader havde sagt til ham, og saaledes ogsaa vore Forfædre, at alle Nordmænd stedse skulde følge Kongens Søn, saalænge han var til, samt at det aldrig skulde gaae dem godt, som satte sig imod ham."

Saxe Lavmands Udsagn.

95. Derefter bad Kongen Saxe paa Hauge at sige hvad Lov var; han var fra Hedemarken. Saxe talte saaledes: „Jeg var hos Kong Hakon, denne Konges Fader, og hørte alle sige, baade Biskopper og hele Almuen, da Kongen var død, at de gjerne vilde tjene hans Søn, hvis han havde nogen; og jeg siger intet andet Lovsagn, end at han er ret Arving til hele Norge efter sin Fader."

Thorers Udsagn.

96. Da bad Kongen Thorer Lavmand at forkynde sin Lovsagn. Han var fra søndre Oplandene. Thorer sagde: „Om jeg end var saa vidløs eller ildesindet, at jeg vilde sige andet, end disse Mænd allerede have sagt, saa vilde mine Ord dog ikke have nogen Vægt; men nu kan jeg vidne for Gud, at jeg aldrig har sagt andet herom, og det forkynder jeg end for Gud, at Kong Hakon besidder hele Norge som ret Arv, og dertil føjer jeg, at alle vi Norges Mænd skulle følge Kongens Søn saalænge han er til, thi da gaaer det Norge godt, hvorledes det end siden gaaer."

Erkebiskop Guttorms Tale.

97. Da Lavmændene havde endt deres Taler, sagde Erkebiskop Guttorm: „Nu have vi hørt vore Lavmænds

Mening, og skjøndt disse have hver taget Tingen paa sin Maade, saa have de dog alle været enige om det, som vi allerede vidste var sandt, og det samtykke vi gjerne, at Kong Hakon er ene ret Arving til hele Norge af dem, som nu leve; men dog ville vi, at den Anordning og det Forlig, som er sluttet imellem Kong Hakon og Skule Jarl om Landets Deling, skal staae ved Magt, thi det er den bedste Maade at vedligeholde Freden, at de ere Venner indbyrdes; ligeledes bede vi Kongen om, at han vil vise sin Frænde Guttorm al mulig Gunst; men om Sigurd Ribbung have vi ikke noget at sige." Derpaa holdt Gunnar Grynbag og Dagfinn Bonde hver sin Tale, som især gik ud paa at virke til Forlig og god Forstaaelse imellem Kongen og Jarlen; og hermed endte dette Møde.

Kongens og Jarlens Samtale om Landets Deling.

98. Derpaa kom Kongen og Jarlen hver Dag sammen, og talte om deres Sager. Og da man nu skulde tale om Landets Deling i Trediedele, vilde Jarlen have den sydligste Trediedeel heelt nordpaa til Saltsyra, men Kongen sagde, at det var en større Deel, end man hidtil havde haft Exempel paa, hvis han fik fra Rygjebit og øster til Landegrændsen, men han vilde dog tilstaae ham det for Freds og Venskabs Skyld. De skiltes da ad for den Gang. Derpaa gik Leensmændene, Andreas Jonsøn, Lodin Gunnesøn og Syselmændene fra Vigen til Kongen, og bade ham, at han skulde selv beholde Landet østerpaa, og anvise Jarlen noget i Thrøndelagen. Biskop Nicolai

bad ligeledes om det samme, og lovede Kongen, at han i alle Dele skulde være hans Ven, baade hemmelig og aabenbare. Derpaa talte Kongen og Jarlen sammen; Kongen sagde, at han nu vilde drage øster i Vigen, men Jarlen skulde drage nordpaa til Throndhjem. Men da man nu forhandlede om dette Valg, sagde Kongen, at Landet skulde deles i tre Dele, og den nordligste Deel skulde regnes fra Norden af til Søndmør, men Jarlen vilde, at den skulde gaae lige til Sognsø, og da manglede der ham kun ti Skibsreder i at have det halve Land. Kongen afslog det. Da bad Ærkebiskoppen tilligemed Jarlen, at Delene imellem dem maatte bestemmes efter Grændserne imellem Ærkebispedømmet og Bergens Bispedømme. Og dette blev stadfæstet efter Ærkebiskoppens Raad. Da Delingen saaledes var afgjort, blev et Brev udstædt med Kongens, Ærkebiskoppens, Jarlens og Lydbiskoppernes Indsegl, at denne Deling skulde holdes urykkelig, og hvis der overgik Kongens Rige Krig, skulde Jarlen være forpligtet til at drage saavel øster- som nordpaa, naar Kongen behøvede det. Derpaa gjorde Biskopperne og Leensmændene sig færdige til at rejse hjem. Kongen tog de Mænd, som han ansaae for at være sig mest hengivne, med sig norden fra Landet, og ansatte dem øster i Vigen; og Jarlen havde ligeledes sine Venner hos sig. Kongen tog Guldbringen, som var det største af hans Skibe, og sendte det forud østerpaa; hans Morbroder Bjørn og Olaf Ingasøn havde Befalingen derover; men Kongen gjorde sig noget senere færdig, og bad Sigurd Ribbung følge sig øster i Vigen, hvilket denne lovede.

Om Skule Jarl og Sigurd Ribbung.

99. Men da Jarlen erfarede dette, forestillede han Sigurd, at han dog ikke skulde være altfor sikker, hvorpaa Sigurd drog med Jarlen nordpaa i Landet. Kong Hakon sagde til Jarlen, førend de skiltes ad: „Siden I, Jarl, vil have Sigurd med eder, saa sørger anstændig for ham, og see til, at han ingen Uro afstedkommer." Dette lovede Jarlen. Jarlen drog nu nordpaa i Landet med sine Leensmænd og Krigsfolk, men Kongen drog øster i Vigen, og kom til Tønsberg paa første Søndag adventus domini; der toge alle vel imod ham. Biskop Nikolai var forud i Tønsberg, og tog hæderlig imod Kongen, og gav ham mange Foræringer, men Kongen tilstod ham den nordlige Deel af Oslo Syssel og gav ham et Skib paa femten Rum med alt Tilbehør. Biskoppen drog fra Tønsberg tre Dage før Juul, og laae i Løvøerne Juledag. Da sendte Kongen Provst Jofrey og Dagfinn Bonde til ham, for at indbyde ham til sig om Julen, men Biskoppen sejlede tredie Juledag ind til Oslo, thi da fik han god Bør, men takkede dog Kongen for sin Indbydelse. I Julen beskikkede Kong Hakon Halvard Bratte og Simon Ko til Leensmænd. Dette var hans Regjerings syvende Vinter.

Erkebiskop Guttorms Død.

100. Kong Hakon drog henimod Paaske ind til Oslo, og opholdt sig der en meget lang Tid af Vaaren i Thorleik Spages Gaard; thi Kongsgaarden var da endnu ikke opbygget, efterat den var afbrændt. Da kom nogle Mænd nordenfra fra Korsbrødrene og Jarlen med Breve, og forkyndte Erkebiskop Guttorms Død, samt at

de i hans Sted havde valgt Abbed Sigurd fra Tetra; han var den Gang udenlands. De bade Kongen give sit Samtykke dertil, og at skrive med ham til Paven. Kongen ændsede det ikke, men baade han og Biskoppen skreve Breve til Paven, som vare imod Sigurd, hvorimod de bade, at Peter paa Husestad, som den Gang blev sendt med Jarlens og Korsbrødrenes Breve til Paven forat anbefale Sigurd, maatte blive Erkebiskop, og ved Guds Bistand blev han det ogsaa.

Kongens Brev til Værmeland.

101. Øster i Værmeland havde Sigurd Ribbung opholdt sig længe, den Gang han stred med Birkebenerne, og havde der anrettet megen Ødelæggelse paa Kong Hakons Rige. Kongen sendte Brev did, og stævnede mere end tyve af de mægtigste Mænd til sig. Værmerne overgav alt i Kongens Vold, men denne paalagde dem svære Bøder, hvilke han dog af Naade eftergav dem; men Ed aflagde de til Kongen, at de skulde være ham hulde og troe og aldrig lade hans Fiender trives i deres Land. Kong Hakon gjorde sig færdig til om Foraaret at drage fra Oslo til Tønsberg; paa Trinitatis Dag, da han beværtede sine Folk, opstod der et Klammeri i Byen imellem Hirdsfolkene, Gjæsterne og Huuskarlene, og der faldt fem Mand, men mange bleve saarede; Kongen kom der i stor Fare, førend han fik dem skilt ad. Derpaa drog Kongen til Bergen; her kom vestenfra Gillekrist og Ottar Snækollsøn og mange fra Sydereøerne til ham med mange Breve og Ærender fra deres Land. Da kom ogsaa Jon Jarl fra Orkenøerne, og forligede sig med Kongen om de Sager, som vare dem imellem; han satte sin Søn Harald til Gissel, og blev om Sommeren hos Kongen.

Arne Hirdmands Drab.

102. Denne Sommer drog Skule Jarl til Helgeland, og kom til Kjøbstævnet paa Vaage; Sigurd Ribbung var med ham. Ivar Udvig var Jarlens Stavngjemmer; han lagde til i Kirkevaag. Om Morgenen, da Jarlen vaagnede, var hele Mandskabet paa hans Skib foran Masten borte, og han spurgte, hvor de vare. Man sagde ham, at de vare tagne til Stævnemøder ude i Vaage, og de fleste vare bevæbnede. Jarlen sprang op i bare Linned med sit Sværd, og de andre, der vare blevne tilbage paa Skibet, fulgte ham. Da Jarlen kom ud til Vaage, erfarede man, at Baard Flek og Thord Præst, Erik Bagges Søn, havde dræbt Hirdmanden Arne, Povel Vogeskalms Søstersøn, fordi han uden given Anledning havde dræbt deres Stalbroder Audgrim. Jarlen blev ilde tilmode herved. Men Ivar havde forenet sig med dem, og paataget sig Forsvaret for Hirdmændene; Povel Bonde var kommen ud om Natten, og var meget misfornøjet; om Morgenen, da Thinget blev holdt, tilbød Ivar Bod for Drabene, men Povel svarede og sagde, at Ivar skulde heller have sørget bedre for sin Seslads, da han rejste fra Bjarmeland, saa at ikke de braveste Bøndersønner satte til, end stille sig i Spidsen for dem, som dræbte Kongens og Jarlens Hird og deres egne Stalbrødre; og han sagde, at han ingen Bod vilde tage imod af ham, hvormed Thinget endtes.

Sigurd Ribbungs Undvigelse.

103. Da Skule Jarl havde endt sine Ærender i Helgeland, styrede han nordenfra. Da han kom til Nideros, vare der komne hemmelige Breve fra Værmeland

til Sigurd Ribbung fra nogle af de Værmere, der forhen havde svoret Kong Hakon Troskabsed, og fra dem, som før havde tjent Sigurd, at han skulde see til at komme bort fra Jarlen, og komme over til dem. Erling Rumstav, som før havde været Sigurds Bannerdrager, var nu hans Raadgiver. De oplagde nu det Raad med hinanden, at de om Morgenen tidlig Dagen før Olafsdag skaffede sig nogle Korkapper hos Klerkene, og gik saaledes ud over Markerne, ud over Steenbjerg, og saa op paa Gauleraas, hvor de skjulte sig en Stund. Da Gudstjenesten var ude i Byen, blev det meldt Jarlen, at Sigurd var borte; Jarlen sendte da Mænd ud allevegne fra Byen, for at opsøge ham, baade paa Skibe og til Hest, men han fandtes ikke. Jarlen lod en Islænder, som havde været hos Sigurd, nemlig Andreas Thorsteensøn, en Brodersøn til Sæmund i Odde, gribe, og sagde, at han maatte vide noget om hvor han var, men han vilde ikke tilstaae noget, og Jarlen lod ham hænge. Jarlen saggav ogsaa den Klerk, ved Navn Baard, som havde laant dem Kapperne. Biskop Gudmund var den Gang i Byen, og han talte Jarlen meget haardt til, fordi han havde ladet Andreas henrette, thi denne havde bestandig været hos Biskoppen. Jarlen skrev et Brev til Kongen, og lod ham vide, at Sigurd var løben bort, med det Forsæt at begynde Ufred; hvorpaa Kongen sendte Breve øster til Vigen, og bad dem tage sig i Agt.

Om Sigurd Ribbung og Olaf Mok Kongsfrænde.

104. Sigurd Ribburg drog øster over Fjeldet, og kom ned i Østerdalene; der mødte en stor Deel af hans Mænd

ham efter hvad der forhen var overlagt, og han samlede et Parti; de droge saa øster til Værmeland, hvor mange Folk strømmede til ham, samt følgende Høvdinger: Thord Østmand, Erik Late og hans Søn Thord, Halvard Svade, Thorbjørn Krig; de vare i alt tolv Høvdinger, som havde mange Mænd med sig. Ligeledes kom til ham Harald fra Skotun, Alf Styrsøn og hans Broder Gjardar, samt Amunde paa Folevold med mange Folk. Værmerne toge imod alle dem, der kom did, og forøgede hans Styrke anseelig. Derpaa droge Sigurd og hans Mænd ind i Norge, og kom frem i Romerige. De overfaldt uventet Kongens Frænde, Olaf Mok, i Skaun paa Gaarden Lyrin, hvor han var til Bryllup, og omringede Husene; Olaf havde en stor Trop og mange raske Mænd hos sig; Ribbungerne tilbøde Olaf allene Fred, men ingen af de andre, men han svarede, at han ikke vilde modtage den, med mindre alle hans Kamerader fik den; dette lovede de rigtig nok, men da Olaf gik ud, grebe de ham, men dræbte alle hans Mænd, som gik ud. Der faldt tresindstyve Mand og tyve af Kong Hakons Hirdmænd. Saa kvad Sturla:

Nys voldsom Stridsopvækker
Fra Throndhjem flygted og fra
Vor Konges Svoger, gjerne
Han Herser styrte vilde;
Med Vaaben Erlings Slægtning
Oplandes Bygder hærged,
Og tunge Slag modtoge
Dets Mænd af Ribbungflokken.

Rubbungerne tvang Olaf til at sværge dem en Ed, at han aldrig vilde være dem imod, ellers vilde de dræbe

ham; han svor Eden, men sagde dog, at han ikke kunde gjøre det med god Samvittighed. Strax da han var bleven fri, samledes der Mænd til ham, saa han fik sig en stor og god Trop, med hvilken han drog imod Ribbungerne, og dræbte nogle af dem, men da Ribbungerne havde Frænder i hvert Huus paa Romerige, saa fik de snart at vide, hvor han var, og overrumplede ham. Olaf slap ud, men faldt kort fra Husene; de dræbte de fleste af den Trop, han paa ny havde samlet.

Om Frederik Slasse.

105. Disse Mænd havde da Sysel i Hedemarken paa Kong Hakons Vegne: Ivar fra Skedjehof og Frederik Slasse. Indbyggerne paa Hedemarken udviste megen Manddom; de udsendte Krigsbudstikke, udnævnte Mænd af hver Treding til at holde Vagt baade Nat og Dag, og vedtoge over hele Hedemarken, at den skulde holdes for en Forræder mod Land og Konge, som ikke strax var rede, naar Reden krævede det. De havde hundrede Mand af hver Treding til at bevogte Bygderne. Ribbungerne kom heller aldrig frem der, men derimod gjorde Bønderne Strejfetoge fra deres Bygder mod Ribbungerne øster i Værmeland og ud paa Romerige, og skaffede dem mangen varm Dag.

Om Kong Hakon.

106. Kong Hakon og Skule Jarl havde aftalt imellem sig, at den samme Vinter skulde Kongen holde sit Bryllup i Bergen, hvor de da skulde mødes. Kongen gjorde saa i Forvejen i Følge Aftalen Anstalter først til Julegildet, saa til Bryllupsgildet, men om Høsten drog

han øster i Vigen, og fik et haardt Vejr, da han sejlede fra Rotte udenfor Jæderen; ved Solens Nedgang kom han til Sæløerne, de havde stærkt Stormvejr, men hans Skib Fredsbryderen kom dog ikke noget til. Saasnart Kongen var kommen i Havn, roede han i en Jolle de andre Skibe imøde; Hakon Kaaviis kom først, og Kongen anviste ham Havn, han havde mistet de fleste af sine Skjolde ved Forstavnen, og Skibet var blevet meget læk. Kongen biede i Sundet til alle Skibene vare komne. Om Morgenen sejlede han til Hornboresund, hvor der allerede laae nogle Førselsskibe, som berettede ham, at Ribbungerne vare komne østen fra Værmeland med mange Folk, og havde dræbt Olaf Mok, hvis Død Kongen beklagede meget. Thi Olaf var en brav Mand og Kongens Frænde, i det Olafs Farmoder var Kong Harald Gilles Datter; Olafs Farfader hed Ole den Darge, og var Leensmand paa Romerige. Derpaa drog Kongen til Tønsberg, hvor Arnbjørn Jonsøn og Simon Ko kom til ham; Kongen meddeelte dem sit Forsæt, at han agtede sig nord til Bergen, saasnart han blev færdig, men de sagde, han maatte ingenlunde drage bort formedelst den Ufred der var. De overlagde da, at Kongen skulde sende Dagfinn Bonde og Hakon Kaaviis nordpaa, forat forkynde, hvad der forhindrede hans Afrejse; ligeledes skrev han Breve til den svenske Konge, og mindede ham om, hvilken Skade der var ham tilføjet af Værmerne, og bad ham ikke lade hans Fiender faae Understøttelse i hans Rige, thi den Forening, sagde han, havde fundet Sted imellem de forrige Konger, at begge skulde fordrive den andens Fiender fra deres Rige.

Om Kongen og Askel.

107. Kong Hakon sejlede øster til Kongehelle, men alle Ribbunger, som da vare i Vigen, undflyede op paa Marker; der var da roligt i Vigen, imedens Kongen var der. Da kom Askel Lavmand, der var gift med Junker Knuds Moder Kristine, til ham; Kongen indbød sin Frænde Knud til sig, og lovede, at vise ham megen Gunst, hvis han vilde være hos ham; Lavmanden optog denne Indbydelse vel, men fremkom dog med saadanne Betingelser, som Kongen næppe kunde indgaae. De talte meget om den Ufred, som Ribbungerne afstedkom; Kongen sagde, at han havde sendt to Breve til den svenske Konge, men intet Svar faaet; Lavmanden bad ham skrive tredie Gang, han vilde da være tilstede, naar Brevet blev læst, og tilføje hvad ham syntes passende. Kong Hakon lod da Brevet skrive saaledes, at den svenske Konge Erik før Enden af Aaret skulde have fordrevet hans Fjender fra sit Rige, ellers vilde han ufejlbarlig selv hævne den ham tilføjede Skade. Lavmanden lovede at bringe Kongen sikker Besked før Aarets Udgang; der holdtes et anseeligt Gjæstebud for ham i to Dage; derpaa skiltes de ad, og Kongen drog til Tønsberg, kom der syv Dage før Juul, og stævnede Leensmændene fra Romerige og Hadeland til sig; der kom da mange Krigsfolk til Kongen.

Om Kong Hakons Beslutning.

108. Kong Hakon helligholdt Julen med megen Pragt; der kom jævnlig Mænd til ham, som klagede over Ran og Tyveri, der var tilføjet dem af Ribbungerne, Værmerne og Indbyggerne i Marker. Om Julen kom der Brev fra den svenske Konge, af hvis Indhold Hakon

saae, at han kun lidet agtede at raade Bod paa den Ulempe Kongen havde klaget over. Derfor bekjendtgjorde Kongen, at han strax efter Juul vilde rykke imod Værmerne og Ribbungerne, for at hævne den Skade de havde tilføjet ham. Han sendte da Bud til Arnbjørn Jonsen, at han skulde møde ham ved Eideskov; men Simon Ko og Baard Brimsteen og Halvard Bratte skulde møde ham paa Marker. Han holdt jævnlig Thing med sine Mænd, og befalede dem at have deres Vaaben i Stand; ligeledes sendte han Mænd til Folden, at de skulde have Heste tilrede for ham; men Indbyggerne paa Vestfold bragde ham to hundrede Heste, hvilke de forærede ham som et Beviis paa deres Hengivenhed.

Om Kong Hakon.

109. Kong Hakon drog fra Tønsberg tre Dage efter Juul; følgende Anførere vare med ham: Nikolai Povelsøn, Gunbjørn Bonde og Harald Stangefylja. Men Kongen satte Olaf Ingasøn, Eisten Roesøn, Ønund Brynjolfsøn og to hundrede raske Mænd af dem, som vare sværest bevæbnede, til at blive tilbage paa Bjerget. Kong Hakon sejlede fra Byen udenskjærs paa en Skude; det var den ottende Vinter i hans Regjeringstid; da han kom til Hauksvig, kom der Skydsheste til ham, og han red der op paa Landet med alle sine Folk; og da han kom henimod Egebergsskov, kom de, som vare dragne til Lands, ham imøde tilligemed mange Borgere fra Oslo. Da holdt Kongen Samtale med sine Folk, og sagde, han vilde blive to Dage i Oslo, og befalede sine Mænd til den Tid at være færdige. Biskop Nikolai var i Byen, han havde spurgt, at Kongen agtede sig til Værmeland.

Der var kommen en Præst derfra, som hed Jon; til ham sagde Biskoppen, at Kong Hakon med hele Norges Magt agtede sig til Værmeland, og vilde lade Kvinder og Børn brænde, men alle Præster skulde bindes til Stiger og hudflettes. Præsten rejste nu hurtig bort, og fortalte dette hvor han kom; han drog i to Dage fra Norge til Værmeland. Kongen sendte Harald Stangefylja til Byen, og lod sige, at han vilde være i Bispegaarden, imedens han opholdt sig i Byen. Biskoppen svarede, at Kalve og Ulve passede kun daarlig sammen, imidlertid red han dog Kongen imøde, og indbød ham med al Hæder. Men Kongen tog ind i sin Sysselmand Halvards Gaard. Kongen talte adskilligt med Dagfinn Bonde, iblandt andet hvad Beslutning han havde taget med Hensyn til sin Søn Sigurd, hvis han ikke skulde komme tilbage, eftersom han den Gang ingen anden Søn havde; han og Kongens Datter Cecilia vare Børn af Kaunga den Unge. Dagfinn Bonde vendte da strax tilbage, men da han kom østenfor Næs, nødtes han af Driviis til at vende ind til Fastlandet, hvor Ribbungerne paa de fleste Steder vare med store Troppeafdelinger, og en stor Mængde Tyske laae med deres Kogger i Sandefjord. Da de fik Efterretning om Dagfinn, toge de imod ham, behandlede ham vel, og lagde hans Skib imellem deres Kogger. Isak i Bæ, der havde Syssel i Sogn, havde været hos Kongen om Julen og faaet Orlov til at fare nordefter; han kom ogsaa ind i Drivisen, og tog ligeledes sin Tilflugt til Tyskerne, som modtoge ham vel. Han og Dagfinn biede der, indtil Isen mindskedes, og droge derpaa til Bergen.

Falsk Krigsrygte.

110. Kong Hakon drog fra Oslo om Mandagen; han drog op paa Romerige, og var om Natten hos Gunnars paa Berg, men Krigsfolket var rundtomkring i Bygden. Den næste Nat var han oppe ved Elven hos Kolbeen paa Fyre, og henved Midnat kom der Mænd til ham af Hestvagten, som sagde, at der var Ufred forhaanden. Kongen klædte sig i en Hast paa, og nogle Mænd løb ud; det var klart Maaneskin, saa man kunde see vidt omkring; Kongen vilde ikke lade blæse Allarm, da man intet Fiendtligt kunde blive vaer, men han sendte dog Mænd ud til Hest til alle Sider, for at holde Vagt. Der vare nogle Mænd komne ridende fra Hadeland; dem var det Hestevagten havde anseet for Fiender. Om Morgenen red Kongen med sin Hær østerpaa langsmed Aaen til Gaarden Næs, som var en stor Gaard med Kirke; der kom hans Sysselmænd fra Hedemarken til ham, Frederik Slafse og Ivar fra Skedjehof med halvandet hundrede vel udrustede Mand. Dagen efter drog Kongen øster til Elven, og var paa Gaarden Strøm, men Hæren laae deromkring; der berettede man ham, at Værmerne havde samlet en stor Skare Folk og faaet Efterretning om hans Tog; hvorpaa Kongen kaldte alle Høvdingerne til sig, og der udsattes Vagter, og udsendtes Spejdere. Klemens fra Holm drog hen til det første Vagthold med fiirsindstyve Mand, alle Ridende, en halv Miil fra Kongen. Det næste Vagthold var nærmere, og bestod af tredive Mand, og dernæst vare stillede syv Mand i en saadan Afstand, at man kunde see til Gaarden. Den næste Dag drog Kongen til Bygden Vinger, to Miil derfra, og her

blev han om Natten, thi han tænkte, at Affendinge fra Værmerne her skulde komme til ham. Den samme Aften overrumplede Ribbungerne nogle af Kongens Tropper, og dræbte nogle Mænd for ham.

Kong Hakons Tale.

111. Kong Hakon kaldte sine Høvdinger til sig, og anordnede hvorledes Toget skulde gaae for sig ind i Værmeland; thi efter hvad man hørte derfra, saa vilde man finde Modstand baade af Landets egen Hær og af Ribbungerne. Der vare ogsaa nogle, som fraraadte at gjøre et Tog ind i en anden Konges Rige, og som sagde, at der var en stor Hær i Værmeland, og hvis den svenske Konge greb til Modværge, saa kunde dette have farlige Følger. Kong Hakon talte da saaledes til Hæren: „Det er ikke Overmod, som driver mig til dette Tog, men om end baade Ribbunger og Værmer stille sig imod os, saa frygter jeg ikke for deres Modstand, thi vi stride for vort Gods og vor Frihed; men stiller selve den svenske Konge sig imod os, saa ville vi enten snart forliges, eller det maa gaae med vort Møde, som Gud vil. Men vísselig skulle vi hævne den Skade, som er tilføjet os fra Sverrig, uden nogen Anledning fra vor Side." Toget blev nu anordnet at skulle gaae for sig paa følgende Maade: Kongens Banner skulde drage først, med firsindstyve Mand, Skutelsvende og Hirdmænd, velbevæbnede og alle ridende, og med hver Hest fulgte en Svend til Fods. Spejderne skulde drage foran, hver med to Heste; efter dem fulgte to hundrede Mand; derpaa de fra Oplandene paa Slæder, og de udgjorde sex hundrede Mand; efter dem red Nikolai Povelsen og Harald Stangefylja med tre

hundrede ridende Mand, hvorpaa kom alt Mandskabet ude fra Søkanterne paa Slæder, over otte hundrede Mand; Toget sluttedes af Lodin Povelsøn og Erling Lydhorn, Harald Vesete, Gunnolf Hvide og Guttorm Erlendsøn med fem hundrede Mand. Der var gjort den Anordning, at Rytterne skulde drage foran og efter dem de paa Slæderne, og naar de traf paa Fjender, skulde Rytterne værge sig, medens de paa Slæderne toge deres Vaaben; og begge Hobe af dem, som fore paa Slæder, skulde hjælpe hinanden, hvis een af dem blev anfaldet, baade de, som droge foran, og de, som fulgte efter. Kong Hakon havde i Værmeland fem hundrede og tyve Mand. Hæren syntes dog formedelst Slæderne langt større, end den var, og skjøndt Isen, de droge over, var to Miil lang, saa var dog den forreste Deel af Hæren paa den anden Side af Isen, førend den bagerste endnu var kommen paa den.

Hvorledes Kongen kom til Værmeland.

112. Om Aftenen da Høvdingerne forlode Kongen, befalede han, at hele Mandskabet skulde holde Maaltid ved Midnat; derpaa lod Kongen blæse til Opbrud, og hele Hæren satte sig i Bevægelse i den forhen bestemte Orden; det blæste noget, og var meget koldt. Henimod Dag sendte Kongen nogle Mænd forud midt ind i Skoven, hvor der var et stort Herberge ved Kirken, og han befalede dem her i Gaarden at tænde en stor Ild. Det var lige i Dagbrækningen at Kongen kom til Ilden, og man varmede sig der en Stund, thi de fleste vare noget forfrosne; Kongen tog derfra med hele Hæren endnu førend det blev ganske lyst. Eideskov er tolv Miil lang, og der

er en Kirke midt i Skoven, Vejen der er god og jævn, saalænge Isen ligger. Da Kongen kom ud af Skoven ind i Værmeland, mødte hans Spejdere ham med den Efterretning, at der vare ingen Tropper samlede imod dem i Landet, men alle Indbyggerne vare flygtede for Kongen bort fra Bygden op i Skovegnene; ligeledes vare alle Ribbungerne borte. Hæren drog da hen til nogle Gaarde, som hedde Morastir, som ligge nærmest i Landet herfra; der vare alle Folk hjemme, og Kongen bekjendtgjorde derfor, at han vilde behandle Bønderne fredelig, hvis de vilde give sig i hans Vold og overlade deres Sag til hans Naade.

Hvorledes Kongens Mænd stredes.

113. Kongen opholdt sig der nogen Stund, og gav alle Indbyggerne Fred; men Hestefodret gik der op. Kongen kom om Aftenen til den Bygd, som hedder Eidar, og var om Natten paa Gaarden Medalbæ, som tilhørte Odd Eriksøn; det var Fredagen før Septuagesima. Kongen havde mange af Høvdingerne tilbords hos sig om Aftenen, thi han havde ført en Deel Viin med sig nordenfra, som ikke kunde føres videre for Frostens Skyld. Det tildrog sig da om Natten, at alle Flaskerne bleve kastede ud i Gaarden, og over en tredie Deel af hver var frussen; Kjøresvendene toge dem til sig, og brøde dem itu, toge derpaa og smeltede Iisstumperne, og nogle spiste de som de vare; heraf bleve de saa drukne, at de kom op at slaaes om Natten, og fjorten Mand bleve saarede, men mange kom til Skade. Om Morgenen fik Kongen dem strax bragte til Ro; Sysselmændene vilde have dem afstraffede, men Kongen tilgav dem.

Bygden ødelægges for Kongen.

114. Om Løverdagen kom alle Høvdingerne til Kongen, og Hæren var meget utaalmodig, og vilde afbrænde Bygden, men Kongen udsatte det til næste Morgen, da han tænkte, at Bønderne skulde komme til ham og bede om Naade; da de imidlertid mærkede, at der ikke blev noget af, saa gave de sig til at opbrænde Bygden, hvor de kom frem; men Indbyggerne havde saa ganske og aldeles forladt Bygden, at der fandtes ikke en Mand paa nogen Gaard. Saa kvad Sturla:

Landsforræderiet
Mod Alherskeren
Østen for Skove
Ej blev straffet ringe,
Da løsladt
Fyrsten havde
Lundes Opsluger
Mæt af Tømmer.

Hvert Hus opslugte
Med hedest Gab
Træers Fortærer
I Værmers Bygd,
Og rædsom glubsk
Vidjehunden
Gjennem Gaardsport
Tudende foer.

Saa siger Olaf Hvideskjald:

Kampstormes Vækker! Værmers
Forræderi du straffed

Da, Konge! du bød Flammen
I deres Huse rase;
Til Bønders Kval antændtes
Den vældig høje Lue,
Saa tapper Kriger Ilden
Du øvet Svig lod revse.

I Nærheden af en Sø kom der en gammel Kjerling løbende ud, og spurgte: „Hvor er Nordmændenes Konge?" Man sagde hende det; hun gik dristig frem for ham, og bad om at man vilde lade være at brænde hendes Datters Gaard, da hun havde tordet blive hjemme; Kongen lovede hende det, og kaldte een af Gjæsterne, ved Navn Jon Omage, og tre andre til sig, og befalede dem at passe paa Gaarden, at den ikke blev brændt, fordi denne Kone var den eneste af Værmerne, som vilde bede ham om Naade; og sagde, at flere Bygder vilde være blevne forskaanede, dersom nogen var kommen til ham forat bede om Naade.

Om Braader, som vare huggede for Kongen.

115. Derefter kom nogle Mænd til Kongen, og berettede ham, at Værmerne havde fældet Træer for ham kort fra den Kirke, som hedder Nykirke. Kongen sendte da et hundrede Mand Ryttere og Bueskytter forud; men da disse kom til Braaden, vare der kun faa Mænd tilstede ved den, hvilke strax flygtede bort; Braaden blev da hugget sønder med Bulører, og Kongen lod imidlertid Vagter udstille, at ingen skulde overrumple dem. De, som rede først over Braaden med Kongen, kom hurtig frem, og siden ledte man i Ro og Mag Hestene over den. Det blev forkyndt dem, som kom sidst, at Kongen var

kommen over Braaden, og stred med Værmerne; den hele Hob styrtede da frem imod Braaden, og der blev en stor Tummel, da Slæderne brødes itu. Men da Kongen hørte Allarmen, troede hans Folk, at det var Fjender, og vendte paa det hurtigste tilbage; der var da nær afstedkommet en Ulykke, førend man kjendte hinanden; de droge derpaa til Bygden Aurik ude i Landet.

Om Krigsrygte.

116. Kongen kom did med sine medfølgende Folk tidlig paa Aftenen; og da han var afklædt, blev der blæst i Lurene, og forkyndet, at Værmerne vare komne, og sloges med de Tropper, som var bagefter i Skoven. Kongen sprang op tilligemed den Deel af Hæren, som var fulgt med ham, og de rede hen mod Skoven; men der mødte den anden Del af Hæren dem, og de havde ikke mærket noget til Fjender; de, som havde udspredt dette Rygte, havde derfor nær maattet undgjælde det med Livet. Folkene søgte da efter Bestemmelsen til Boderne. Før Dag kom der sex Mand fra den Bygd, som hedder Strand, med en ved Navn Geir i Spidsen; de bade Kongen om Naade, og gave sig ganske i hans Vold. Kongen tilstod dem Naade og Fred, og angav dem det Mærke over alle de Byer eller Gaarde, som vare i Bygden, at de skulde tage en stor Stang, binde et hvidt Klæde ved den, og rejse den op paa det højeste Huus i Byen; derpaa skulde alle kjende de Byer, som var tilstaaet Naade. I denne Bygd vare der ikke flere end fjorten Byer, imidlertid gjorde flere Mænd det samme Mærke, og fik alle Naade.

gjorde det, forat Ribbungerne kunde komme saa meget desto længer bort. Arnbjørn blev silde færdig fra Byen, thi hans Folk vare meget drukne, og han drog kun et kort Stykke den Nat, medens Ribbungerne derpaa skyndte sig det bedste de kunde. Da de kom ud til Lier, var der en Bonde fra Tønsberg, som hed Reidulf Guldkrop. Da han fik Nys om Ribbungerne, drog han hurtig ud til Tønsberg, og der blev strax blæst Allarm i Byen. Olaf laae med halvtredie hundrede Mand paa Bjerget; men man vilde næppe fæste Lid til Reidulfs Ord, og agtede kun lidet derpaa. Povelsmessеaften kom Ribbungerne til Byen. Eisten Roesøn reddede sig med Nød og næppe op paa Bjerget, og da han var kommen op i Kleven, fældte de Kongens Skutelsvend ved Navn Runolf; der faldt ogsaa Grim den Hvide, og endnu flere af Kongens Mænd bleve dræbte hist og her i Byen; fjorten Mand faldt der. En af Hirdmændene, Ketil Staur, og en af Gjæsterne, Eilif Dverg, vare oppe paa en Loftsal, og forsvarede sig der hele Natten saa mandig, at der næppe findes Exempel paa, at to Mænd haveværget sig saa tappert, som de. Men Ribbungerne reve Huset ned over dem, og stak derind med Spyd; de faldt da begge med megen Hæder.

Ribbungerne opbrændte Skibene og toge Ledingen.

119. Om Natten da Ribbungerne havde ransaget Byen, begave de sig nord under Bjerget, og opbrændte der Kongens Skibe, et paa tyve Roerbænke og Forligbryderen, og i det hele brændte de der sexten Skibe, og dræbte to uskyldige Kjøbmænd. Strax i Dagbrækningen droge de bort og vesterpaa til Folden, optoge Kongens

Leding hvor de kunde faae den, og plyndrede Bønder og Kjøbmænd hvor de kom frem. Om Dagen ved Middagstid kom Arnbjørn til Byen, og man sagde ham da, at han vilde ikke faae fat paa nogen af Ribbungerne for denne Gang; hvorpaa han vendte tilbage til Valdisholm med hele sin Hær.

Om Simon Ko.

120. Simon Ko og Halvard Bratte vare efter Kongens Befaling dragne op paa Marker med sex hundrede Mand; da de kom der, var Kongen dragen nordpaa, og de vendte da tilbage. Kong Hakon tog den nærmeste Vej fra Folkesberg til Oslo; om Natten var han i Bygden Leerheimsskov, men om Morgenen drog han ud til Oslo, hvor han holdt Stævne med Høvdingerne; der kom da Mænd til ham fra Tønsberg, og forkyndte ham hvad der var forefaldet. Paa Stævnet sagde Kongen: „Jeg har hørt, at Ribbungerne agte sig op paa Hedemarken imod de Tropper, som Bønderne der have samlet imod dem; nu vil jeg dele Hæren i tre Dele; Lodin Gunnesøn og Gunbjørn og Oplændingerne skulle tage den ene Trediedeel, og drage op paa Romerige efter Ribbungerne, hvis de ere dragne til Hedemarken eller derfra østerpaa, men have de ikke været i Hadeland, skulle de vende sig vester til Aseskov imod dem og ud ad Hadeland; jeg derimod vil tage til Haledal og den nærmeste Vej til Hadeland, hvorhen følgende Høvdinger skulle følge mig: Nikolai Povelsøn, Harald Stangefylja og Frederik Slafse; men Erik Lydhorn og Klemet fra Holm, Harald Vesetesøn og nogle, som ere udnævnte dertil fra

Folden, skulle drage til Tønsberg og ikke længer, med mindre de spørge noget til Ribbungerne.

Om de udsendte Spejdere.

121. De Udsendte, som droge op i Landet, spurgte, at Ribbungerne ikke havde ladet sig see der, hvorfore de vendte sig vesterpaa igjennem Aseskov; her havde de en meget besværlig Vej, og maatte om Natten ligge under aaben Himmel. Da de vare komne ud af Skoven, toge Sysselmændene Vejen op paa Hedemarken, men Lavmændene og Gunbjørn den nærmeste Vej ud imod Kongen. Da denne kom til Hakedal, mødte nogle Spejdere ham, som berettede, at Ribbungerne vare dragne fra Vestfold op paa Ringerige, men siden vidste de ikke, hvor de havde begivet sig hen. Kongen lod alle Høvdingerne befale, at de skulde holde sig færdige til om Morgenen tidlig; hvilket skete. Kongen kom tidlig til Opdalen; da han var kommen til Hadeland, erfarede han, at Ribbungerne vare ikke komne her forbi, hvorpaa han vendte tilbage, ud ad Bygden; om Natten var han paa det Sted, som hedder Grattagref, og sendte Øgmund Ølmodsøn selvtolvte ud paa Spejderi; de vare forsynede med gode Heste. Om Aftenen, da man lavede Maden til, sagde den, som sad paa Vagt ved Tagvinduet, at de udsendte Spejdere vendte tilbage til Gaarden, og at der var Ufred forhaanden. De, som først løb efter deres Vaaben, havde slaaet Døren i Laas, saa det varede noget, før de andre kunde komme ud; der laae megen Sne, og Kongen befalede sine Mænd at gaae hen paa en nærliggende Højde, og træde sig en banet Vej, indtil Tropperne, som laae, omkring i Bygden, kunde komme til ham. Da kom Øgmund

til Kongen, og sagde, at han havde mødt Ribbungerne paa deres Fart, men hvor mandstærke de vare vidste han ikke. Kongen talte Spejderne haardt til, fordi de havde taget Flugten, førend de behøvede det, saa at de ikke kunde bringe nogen tilforladelig Efterretning. Der bleve da sendte nogle andre paalideligere Spejdere med Øgmund. Han sagde, førend han forlod Kongen: „Gud lade mig komme saaledes tilbage, at jeg har lært at kjende enhver Ribbung, eller de have lært at kjende mig."

Ribbungerne drage fra Vestfold.

122. Da Ribbungerne droge fra Vestfold, foer de op i Oplandene og kom ind i Romerige, og stævnede saa imod Birkebenerne; men ingen af dem havde faaet Nys om hinanden, førend de nylig omtalte Spejdere. Ribbungernes Spejdere vendte ogsaa tilbage, og sagde, at de havde seet nogle bevæbnede Mænd, men de vidste ikke hvor mange de vare. Sigurd var paa Gaarden Suttang, hvor han ved Erling Rumstav, der med sex Mand sendtes paa Spejderi, erfarede, at Kong Hakon var paa Hadeland; hvorpaa han lod sende Bud til Bygden, forat samle sine Folk; de vare paa en Høj, og havde en daarlig Hytte. Han sendte fem af de bedst bekjendte Mænd paa Spejderi, og disse mødte i Dagbrækningen Øgmund og hans Medfølgere paa Gaarden Jafnager; der ved Kirkegaarden faldt alle Ribbungernes Spejdere.

Om Kong Hakon og Øgmund.

123. Kong Hakon rykkede Klokken tre om Morgenen fra Gaarden med hele Hæren; han mødte da Øgmund, og spurgte ham, om han vidste noget til Ribbungerne?

Øgmund svarede, at Ribbungernes Spejdere ventede paa ham der ved Kirkegaarden, hvorpaa Kongen roste ham, at han havde gjort sine Sager godt. Birkebenerne glædede sig nu til, at de snart skulde have en Dyst med Ribbungerne, thi de vidste nøjagtig, hvor de havde været om Natten, og skyndte sig da af alle Kræfter. Men Ribbungerne vare dragne afsted om Natten, og havde vendt sig ned til Søen Thyre, og vare allerede borte, da Kongen kom der hvor de havde været. Birkebenerne forfulgte nu deres Spor alt hvad de kunde. Men da de kom til Søen, droge Ribbungerne over Isen vesterpaa til Dalene. Kongen rykkede efter dem, thi der var ikke langt imellem dem. Der laae dyb Sne, og Vejen var saa smal, at der ikke kunde ride mere end to ved Siden af hinanden. De bagerste Ribbunger havde kastet Klæder og Vaaben paa Isen; de vare vel bekjendte i Dalene, og søgte først derhen, hvor Uføret var størst og Vejen trangest. Og da de kom op paa en høj Bakke, saaledes at de kunde see Birkebenerne paa Isen, holdt de Raad, om de skulde drage op paa Thelemarken eller op i Haddingedalen, og saa til Valders, og derom bleve de enige, thi da meente de at kunne vende sig nordpaa til Sogn imod Havet eller østerpaa til Østerdalene; de droge afsted alt hvad de kunde.

Om Kong Hakons Tog.

124. Kong Hakon lod Hæren standse, da han kom til Enden af Søen, og mønstrede den, og han havde da kun to hundrede Mand foruden Svendene. Han holdt Raadslagning med sine Mænd, af hvilke de fleste fraraadte at drage længer, da Hestene vare saa udmattede. Kongen

drog da over Modheim den nærmeste Vej til Tønsberg. Man bad ham om at lade sine halv opbrændte Skibe istandsætte, og derpaa at sejle nordpaa i Landet, forat drage Forstærkning til sig. Medens Kongen var i Tønsberg, kom der Brev nordenfra fra Skule Jarl, hvori denne beklagede sig over, at Kongen ikke efter Løfte var kommen til Bergen om Julen, da han derimod efter deres Aftale var dragen did nordenfra, eftersom Kongen skulde holde sit Bryllup der efter Julen. Jarlen tilføjede, at han vilde oppebie Kongen indtil Paaske, men hvis han da ikke kom, saa vilde han ansee det som et Venskabsbrud, og han vilde da ogsaa betænke sig paa, om han vilde holde de indgaaede Forpligtelser eller ej. Alle Kongens Venner bade ham om at holde sit Løfte; og derfor blev der ikke noget af hans Tog op i Landet. I Vigen lagde sig da Isen saa stærkt, at ingen kunde mindes Mage dertil; selv ikke fra de højeste Fjelde kunde man see aaben Sø, men derimod saae man mange Skibe, baade Kogger og andre, indefrosne i Isen; og om Vaaren forgik mange Skibe, som man aldrig mere hørte noget til.

Om Gaute Præst.

125. Kong Hakon sendte Gaute Præst øster til Vætteherred, forat indkræve Leding; han red den nærmeste Vej øster over Folden. Faa Dage efter kom han ridende tilbage med tre hundrede Heste; det var syv Dage efter Midfaste, og da laae Isen endnu fast over hele Folden. Kongen lod da foranstalte, at de forbrændte Skibe bleve istandsatte; det Skib, som kaldtes Oxen, stod i Skibsstadet nærmest under Bjerget ved Danekleven; dette havde Birkebenerne bevaret saa vel, at det ikke blev brændt,

thi dette Skibsstade er saa vel beliggende, at Skibet der fra Bjerget af godt kan beskyttes mod Ilden.

Om Ribbungerne.

126. Da Sigurd Ribbung havde spurgt, at Kongen havde Sæde paa Bjerget, stævnede han alle sine Folk til sig; Bønderne paa Hedemarken havde ogsaa samlet sig, og passede vel paa, des mere søgte Ribbungerne at overrumple dem. Men efterat Kong Hakon havde fordrevet Ribbungerne fra Ringerige, hørte man i nogen Tid ikke til dem; Bønderne skiltes derfor ad, men holdt dog Vagt ved Bygderne. Der siges, at nogle vare saa utroe imod Bønderne og Kongen saa lidet hengivne, at de hemmelig sendte Bud til Ribbungerne, hvorpaa disse med hele deres Hær droge fra Romerige, og kom op paa Hedemarken i Bygden Skaun efter Midnat; denne Bygd var besat med Kirker og gode Gaarde. Men i det Øieblik Baglerne bleve det vaer, ringede de med Stormklokken i Sognets Hovedkirke[1]; da Ribbungerne imidlertid vare komne midt ind i Bygden, saa var det vanskeligt at faae Folk samlet, thi de dræbte alle, som vilde tye til Samlingsstedet; de brændte ogsaa to store Gaarde (Kaastad og Hverfne[2]), hvor to af Kongens Mænd boede, som havde mest at sige hos Bønderne. Da Bønderne nu saae det brænde, tyede nogle derhen, andre til Samlingsstedet, og Ribbungerne rede om i Bygden, og dræbte hvem de traf paa. Men hvor Sysselmændene vare og hvor nogle havde forsamlet sig, derfra red man hen til de Steder, hvor der vare flest Ribbunger samlede. En rask Mand, ved Navn

[1]) ell. i Hovedkirken paa Stange. [2]) ell. Ottestad og Hervin.

Jon Sandhavre, som bar Bøndernes Banner, red saa hæftig frem, at han, og flere med ham, faldt, førend Hærene stødte sammen. Da Bønderne saae deres Mænds Fald, vendte de sig paa Flugt, og hver sørgede for sig. Ribbungerne satte efter de Flygtende, og dræbte saa mange de kunde, men saasnart Sysselmændene kom længer nordpaa i Bygden, udsendte de Krigsbudstikke til en ny Kamp; men da gik det, som Ordsproget lyder: Vanskeligt er det Flygtning at standse. En to eller tre Gange samledes rigtig nok Bønderne, men strax naar de saae Ribbungerne samle sig og hvor mandstærke de vare, saa toge de Flugten; Ribbungerne bleve da saa meget desto dristigere, som de mærkede at Bønderne bleve ræddere. Derpaa søgte Birkebenerne at sørge for sig selv, men Biskop Halvard drog til Ribbungerne, og tog imod Fred paa Bøndernes Vegne. Kongens Mænd droge vester over Fjeldet, og ud over Thotn til Tønsberg. Ivar fra Skedjehof og Thorgeir Biskopsmand berettede Kongen hvad der var forefaldet, hvorover denne blev meget misfornøjet. De bade ham om at drage op paa Hedemarken imod Ribbungerne, men det gik ligesom før, at hine andre Mænd fraraadte Kongen det, og bade ham drage nordpaa efter den imellem ham og Jarlen trufne Afstale.

Om Ribbungerne.

127. Ribbungerne bemægtigede sig de faldne Mænds Gods, men paalagde Bønderne svære Bøder, og sluttede Forlig med dem. De vendte sig derpaa ind i Vigen, og fore meget dristig frem; nogle Afdelinger kom Byen saa nær, at de vare kun en Miil derfra. Da Kongen erfarede dette, udnævnte han ni Troppeafdelinger til at fare

fra Byen imod Ribbungerne, hvilke droge ud under følgende Anførere: Gunbjørn, Harald Stangefylja, Ivar fra Skedjehof, Guttorm Erlingsøn, Isak i Bæ. De traf Ribbungerne i Osloherred paa Gaarden Angløse; der holdtes et Slag, i hvilket Birkebenerne sejrede; Nikolai Reidars Broder, en anseelig Mand blandt Ribbungerne, faldt tilligemed hundrede Mand. Efter den Tid torde Ribbungerne ikke komme Tønsberg By saa nær, som før.

Kong Hakons Bryllup.

128. Torsdagen efter i Paaskeuge lod Kongen sine Skibe bringe tvært over Næsset udenfor Skeljasteen, og derpaa i Hundsund; der laae endnu fast Iis, men i Havet og alle Sundene udenfor var Isen tøet. Efter Paaskeuge sejlede Kong Hakon til Bergen, og var sex Dage undervejs. Jarlen var der allerede, og modtog Kongen vel. Nu blev der gjort Anstalter til Kong Hakons og Jomfru Margretes Bryllup, til hvilket Leensmændene og de anseeligste Bønder over hele Gulethingslag bleve indbudne; der kom ogsaa mange Gejstlige. Brylluppet stod paa Trinitatis Dag, og holdtes i fem Dage med et prægtigt Gjæstebud. Kongen beværtede alle Mandfolkene i Julehallen, men Dronningen var i Sommerhallen med alle Kvinderne; Klostermændene med fem Abbeder i Spidsen vare i en særegen Stue.

Om Kong Hakons Vagt.

129. Før Brylluppet havde Kongen sendt firsindstyve Mand op paa Valders under Anførsel af Olaf Standeyk, Gunnar Sam og Klemet den Lange. Dette skete, forat de skulde holde Vagt, saalænge Brylluppet

varede, at Ribbungerne ikke skulde gjøre noget Anfald. Men da de kom op paa Valders, vare der allerede nogle af Ribbungernes Troppeafdelinger; disse gik Birkebenerne strax imod, og holdt Slag med dem. Der faldt mange Ribbunger og to af deres Formænd, af hvilke den ene hed Ulf Skygner, den anden Thorer Pæla; begge havde været blandt de værste Ransmænd. Derefter droge Birkebenerne ind i Gudbrandsdalene, og det kom endnu til Skjærmydsler imellem dem og Ribbungerne; Birkebenerne gik sædvanlig af med Sejeren, men mistede dog een af deres Formænd, Gunnar Sam.

Hvorledes Jon Staal kom til Kongen.

130. Kong Hakon og Skule Jarl opholdt sig længe om Sommeren i Bergen. Kongen lod da udskrive Leding, baade af Folk og Levnetsmidler, over hele Gulethingslag, hvorpaa han gjorde sig færdig til at drage øster i Vigen med tredive Skibe, men Skule Jarl vendte tilbage til Throndhjem. Der var forud gjort den Aftale, at Jarlen, strax naar han kom nordpaa, skulde drage landvejs til Mjøsen, og der møde Kongen; men den, som kom først, skulde sørge for at skaffe Skibe tilveje. Da Kong Hakon sejlede udenfor Jæderen, kom der en Busse fra England, paa hvilken Jon Staal var ombord; han havde gjort en Valfart til den hellige Erkebiskop Thomases Grav. De sejlede nær til Kongeskibet; Kongen spurgte efter Erkebiskoppen, men de sagde, han var i England og færdig til at drage til Norge; Kongen spurgte fremdeles, hvem der var bleven Erkebiskop, hvortil Jon svarede: „Ham som I ønskede, Peter paa Husestad;" Kongen takkede Gud derfor. Om Aftenen da Kongen lagde i Havn,

sendte han Breve Erkebiskoppen imøde til de Steder, hvor han maatte lande, at han skulde være Gud og ligeledes ham velkommen. Da Kongen sejlede forbi Lindesnæs, kom Frederik Slafse ham imøde, og sagde ham, at Ribbungerne vare der rundt omkring i Bygderne, og øvede meget Ondt baade mod Kongen og Bønderne. Kongen styrede da ind i Sundene, og sendte nogle lette Skibe ind til Marnedal imod Ribbungerne, de dræbte nogle af dem, droge derpaa længer østerpaa, og fangede hist og her nogle af Ribbungerne; men da Kongen søgte ind i Vigen, blev det forkyndet ham, at Ribbungerne vare øster paa Næs og i Skeen; en Mand, ved Navn Grimar Svange, holdt just da sit Bryllup. Men da Kongen spurgte dette, steg han paa en Skude, og sejlede mod Ribbungerne, men de fik Nys derom, og forlode Byen om Natten. Kongen kom i Dagbrækningen, og da han forfejlede dem, styrede han igjen ud ad Fjorden, sejlede ind i Vigen, øster ad Grindholmesundene og derfra ind til Oslo. Korsmessesaften kom han ind til Næsodde med sexten Skibe; der deelte han Flaaden; syv Skuder roede ud under Trælebjerg under Anførsel af Ivar fra Skedjehof; de gik paa Land, og laae om Natten i Elvineegg; men om Morgenen i Dagbrækningen roede Kongen ind til Byen. Ribbungerne vare i Byen, og søgte op i Landet, saasnart de bleve vaer, at Skuderne roede til Bryggen; Ivar kom dem imøde udenfor Byen, saa Ribbungerne søgte strax igjen tilbage til denne; da var Kongen kommen op paa Bryggen, og søgte da strax op i Byen. Der skete kun liden Modstand; af Ribbungerne faldt over tyve Mand, men alle de andre frelste sig i Kirkerne; om Morgenen gav Kongen dem Fred. Saa siger Sturla:

I Oslo Ransmænds Tvinger,
Gav Ribbungers Hærskare
En Aften, rig paa Rædsler
Af Krigs-Uvejrets Trængsel.

Strax om Aftenen drog Kongen fra Byen til Tønsberg den nærmeste Vej.

Erkebiskop Peter kommer i Land.

131. Da Erkebiskop Peder kom i Land, sendte han det Brev til Kongen, som Paven havde givet ham med, og hvori han anbefalede ham til Kongen; desuden bad Erkebiskoppen i sit Brev om Kongens Venskab, og forsikrede ham om sin oprigtige Hengivenhed. Paa denne Tid kom der ogsaa Breve til Kongen fra Skule Jarl og Korsbrødrene i Nideros, af Indhold, at Bedrageren Peter var nu kommen i Land, og at han havde kjøbt sig Erkebispenavnet for den hellige Kong Olafs Penge, og de bade Kongen at lade ham gribe som en anden Bedrager imod den hellige Kirke. Selve disse Breve sendte Kongen til Erkebiskoppen tilligemed sit eget, hvori han bød Erkebiskoppen komme til sig eller at bie efter ham i Kongsgaarden; Kongen lovede derhos selv at ledsage ham til hans Erkesæde. Da Kongen kom til Tønsberg, kom nogle store Skibe til ham, som han før havde afsendt; ombord paa dem vare Dronningen og Kongens Moder; da kom ogsaa Leensmændene og Sysselmændene fra Vigen til ham; han skyndte sig da ind til Oslo. Da kom der en dansk Præst til Kongen med Brev fra Sigurd Ribbung, som bød Kongen til at holde et Slag med sig ved Drammensfjord; men man meente, at Kongen ikke kunde sejle did med de store Skibe for Strømmens Skyld.

Da sagde Præsten: „Han gjør eder ogsaa det Tilbud, at I skal sejle ind til Oslo og gaae nordpaa til Leira; han vil da komme did, og stride med eder; da have begge lige lang Vej at drage." Dette tog Kongen med Glæde imod, men da drejede Præsten om, og sagde, at Ribbungerne fandt det var ligesaa bekvemt, at Kongen rykkede op til Eid, og at de der mødte hinanden og strede paa Eidsvold. Kongen svarede: „Meget længere Vej have da vi Birkebener, som først ere sejlede paa vore Skibe fra Bergen, og siden skulle ride dem otte Miil imøde, medens de kun have tre Miil til Søes over Vandet; men vil Sigurd møde os der, saa skynd dig, Præst, og forkynd Ribbungerne, at de skulle faae Kong Hakons Banner at see paa Eidsvold, saasnart Gud under Lejlighed dertil." Derpaa droge Birkebenerne saa hurtig som muligt ind til Oslo.

Om Skule Jarls Tog.

132. Skule Jarl drog i Følge den med Kongen trufne Aftale op i Landet tilligemed Gregorius Jonsøn, Povel Vogeskalm, dennes Søn Nikolai og Peter i Giske. Jarlen havde en talrig og smuk Hær; havde ladet mange Skibssøm slaae, som bleve førte paa Heste; ligeledes havde han mange Tømmermænd med sig, og drog meget hastig frem, indtil han kom i Søndre Gudbrandsdalene. Da sendte han halvandet hundrede Mand forud, anførte af Kolbeen Katteryg og Ivar Udvig; de kom til Hammer midt paa Dagen; Sigurd Ribbung var der i Bad, og reddede sig med Nød og næppe paa sit Skib; nogle Mænd af dem faldt; han roede da ud paa Søen, raabte til Birkebenerne, og spurgte, hvo der var Anfører for de

Folk, som vare komne nordenfra. Ivar svarede: „Skule Jarl anfører dem." Derefter roede Sigurd hen til Øen, hvor hans Mænd vare, og sendte Erling Rumstav til Jarlen; han blev vel modtagen; derefter holdt Skule Jarl og Sigurd en Sammenkomst med faa Mænd, og talte nogen Tid sammen. Jarlen tog siden Biskoppens Skibe og alle de andre han kunde faae; ogsaa lod han fem Skibe bygge, større end nogen der hidtil vare byggede i Oplandene, men som dog bleve gjorte med altfor megen Hast.

Om Kongen og Birkebenerne.

133. Da Skule Jarl drog fra Tønsberg, sendte han en Graamunk med Brev til Kong Hakon; han traf Kongen paa Fjorden, da han sejlede ind til Oslo, og sagde, at Jarlen var draget op i Landet, og bad Kongen fremskynde sin Rejse forat møde ham, samt at Jarlen vilde sørge for, at der ikke skulde mangle paa Skibe. Biskop Nikolai var i Oslo, og lod sig forlyde med, at han vilde see at stifte Forlig imellem Ribbungerne og Birkebenerne; der fandtes ogsaa nogle Breve, af hvilke Kongen troede at mærke, at Biskoppen ikke viste ham fuldkommen den Troskab, han havde lovet ham; men Biskoppen bad Kongen tilgive sig disse Sager. Derpaa drog Kongen op i Landet tilligemed alle Leensmændene og det lettest bevæbnede Mandskab, men Halvard Bratte blev tilbage med nogle Troppeafdelinger, forat bevogte Skibene, og lagde med disse ud til Elgjenæs. Kongen var den første Nat hos Gunnar paa Berg, men den anden hos Amunde Lavmand, og blev vel beværtet. Om Morgenen droge Birkebenerne op til Eid, hvor Spejderne kom

til dem, og sagde, at Ribbungerne nok ventede dem paa Eidsvold.

Om Kong Hakon og Sigurd Ribbung.

134. Kong Hakon holdt ved en Bro Samtale med sine Mænd, og sagde, at Ribbungerne agtede den Dag at holde et Slag med ham; derover bleve alle Birkebener meget glade, at de kunde træffes jo før jo heller, og man drog da afsted saa hurtig, som muligt. Og da de kom op til Kirken, løb hele Hæren ned ad Bakken til Aaen, thi de haabede der at forefinde Ribbungerne i Følge deres Udfordring til Kong Hakon. Men Ribbungerne holdt dette Stævnemøde, som de før havde holdt andre, saa at der var ingen af dem kommen did imod Birkebenerne. Kongen vendte da atter tilbage til Byen, fordeelte sin Hær om i Gaardene, og var selv i Præstegaarden. Han sendte da Spejdere med nogle Bønder op forbi Søen, for at forkynde Jarlen, at Kongen var kommen, og bede ham at sende Kongen Skibe imøde saa hurtig som muligt. Kort efter kom Sendebud fra Jarlen, som sagde Kongen, at med dem våre Sigurd Ribbungs Hirdmænd, Erling Rumstav og Alf Styrsøn, som forlangte Lejde af Birkebenerne til en Underhandling. Kongen yttrede, at han havde intet at afgjøre med Ribbungerne, men Sendebudene sagde, at dette var Jarlens Anslag, for paa den Maade at opholde Ribbungernes Foretagender, thi Skibene var endnu ikke færdige, og vilde først blive det om fire Dage, da skulde de alle være satte i Vandet og fuldfærdige. Kongen tillod da, at Ribbungernes Sendebud maatte have Lejde til at tale med ham. De fremførte deres Ærende, og sagde, at Sigurd Ribbung tilbød

Forlig, og bad om en Deling af Landet. Kongen svarede saaledes: „Mere kostede det min Farfader Kong Sverre, og større Besværligheder maatte han udholde end vi hidtil, førend han fik Norges Rige vundet fra sine Fjender, og efterat han havde faaet Enemagten havde han endnu mange Modstandere, men aldrig vilde han bekvemme sig til nogen Deling, og bad Gud dele efter sin Miskundhed. Forkynder nu ogsaa eders Høvding Sigurd, at intet andet Landeskifte vil finde Sted imellem os, end som Gud vil skifte; heller ikke vide vi, om Sigurd virkelig er en Søn af Erling Steenvæg, men det vide vi med Sandhed, at denne var ikke Kong Magnuses Søn, og det var ikke uden Falskhed han foer med. Dette vide ogsaa de, som sidde herhos, I Arnbjørn Jonsøn og I Gunbjørn og I Simon Ko." Arnbjørn vilde ikke indlade sig herpaa, men Simon Ko sagde: „Det er ikke nogen bedre bekjendt, end mig, at vi ikke tjente den Erling, som vi saae paa Steenborgen i Visingsø, men dog tyktes det mig en god Mand, medens jeg var hos ham." Derefter verlede Simon Ko og Ribbungerne nogle Ord. Ribbungerne bade da om, at der maatte være Stilstand om Vinteren, og at de maatte beholde Oplandene til Sikkerhed; men det afslog Kongen; saa forlangte de at beholde Hedemarken og Romerige til Foraaret; Kongen svarede: „Naar I faae Lov til at sidde der i Fred, saa ville I drage mangen Tyv og Udaadsmand til eder, som I pleje; og da vil det falde endnu vanskeligere, at drive eder bort, end nu." Sendebudene droge da til deres Skib, men Kongen lod Jarlen deres Samtale mælde, og lod ham sige, at han paa ingen Maade kunde opholde sig længer paa Eidsvold, end i otte Dage, og paa den niende

Dag maatte han drage bort; det var den næste Dag efter Allehelgens Messe.

Om Skule Jarl og Ribbungerne.

135. Jarlen sendte da Nikolai Povelsøn til Kongen, og lod ham sige, at Skibene vare færdige, men man ansaae dem ikke for tætte nok. Ligeledes bad han Kongen sende sig nogle Tropper; Kongen sendte ham otte Afdelinger under Anførsel af Ivar fra Skedjehof og Sare Bladspyd. Kongen bad derimod Jarlen sende sig nogle Skibe, som vare i brugbar Stand. Da Nikolai kom til Jarlen, havde denne ladet Skibene sætte i Vandet, men de vare saa lække, at man næppe kunde faae dem øste, og til Krig vare de aldeles ubrugbare. Ribbungerne havde da forladt Øen med deres Skibe, og fore omkring hid og did i Mundingerne af Aaerne og Fjordene; da Jarlen spurgte det, sejlede han nordpaa til Ringesager, hvor nogle af Skibene bleve ophuggede, men Jarlen selv vendte sig nordpaa til Throndhjem med hele Hæren, og der kom intet Budskab til Kongen fra ham for denne Gang.

Om Kong Hakon og Ribbungerne.

136. Kong Hakon biede paa Eidsvold efter Aftalen med Jarlen; derpaa drog han bort med hele sin Hær, og agtede sig ud til sine Skibe. Da han kom paa Romerige, sagde man ham, at Ribbungerne vare med deres Skibe dragne ud over Thotn og saa ud over Hadeland, og agtede at bringe deres Skibe til Søerne i Ringerige. Nu vendte Kongen ud over Hakedal, og saa til Hadeland, men den største Deel af Hæren begav sig ud til Skibene;

nogle af dem vidste ikke, at Kongen havde vendt om, andre havde ikke Mod og Mands Hjerte til at følge ham. Den første Nat var Kongen i Hakedal, men Dagen efter spiste han paa Gullyn[1] i Hadeland; der blev det sagt ham, at nogle af Ribbungernes Troppeafdelinger trak deres Skibe igjennem Bygden; han sendte da Ivar Nef forud med nogle Folk, men drog selv langsommere, og kom i Bygden Brandaby; der kom nogle Mænd ham imøde, og berettede, at Ivar var bleven slaaet i Skoven Kjølveg, og mange af hans Folk faldne. Kort efter kom Ivar, og sagde, at han havde redet østerpaa i Skoven i nogen Tid; „men da," sagde han, „kom der en stor Deel af Ribbungerne, og overrumplede os saa hastig, at vi næppe kunde komme til at bruge vore Vaaben, thi Skoven var tyk; vore Mænd søgte da ind i Skoven, og reddede sig som de kunde, men jeg og nogle andre fik vore Heste vendte, og rede igjen tilbage hertil."

Om Kong Hakon.

137. Kong Hakon holdt med sine Folk paa en Høj den Dag, og af femten hundrede Mand vare da ikke mere end tre hundrede tilbage. Og opad Dagen kom de, som vare drevne paa Flugt, fra Skoven; derfor biede Kongen der om Dagen. Da forkyndte man ham, at Sigurd Ribbung var paa Vejen imod dem med sin Hær, hvorfore Kongen lod sine Folk blive samlede om Natten. Kongens Hirdmand, Thorbjørn Grom, ankom med nogle Mænd ved Solens Nedgang, alle udplyndrede og nogle saarede af Ribbungerne. Om Morgenen sendte Kongen et halv-

---

[1]) eller Gifte.

hundrede Mand til Hest paa Spejderi imod Ribbungerne, hvilke kom tilbage om Middagen, og berettede, at Sigurd med hele sin Hær havde begivet sig mod Hadeland; Kongen fandt det da ikke tjenligt at forfølge ham op til Seen, da han ingen Skibe havde; han vendte derfor tilbage til Oslo med sin Hær.

Biskop Nikolais Død.

138. Biskop Nikolai var den Gang meget syg; han sendte Bud til Kongen, og bad ham komme til sig; Kongen havde da fundet nogle Breve, som syntes ham at vise, at Biskoppen ikke var ham tro, og han bebrejdede hàm det; men Biskoppen tilstod, og bad Kongen tilgive sig. Dette, svarede denne, at han gjerne vilde gjøre for Guds Skyld; han kunde ogsaa nok mærke, at det var paa det sidste med Biskoppen, og biede derfor der, indtil Gud kaldte ham fra denne Verden. Kong Hakon fulgte hans Lig til Jorden, og lod hans Begravelse anstille med al tilbørlig Hæder, thi Biskop Nikolai var en af de anseeligste Mænd og overgik næsten alle i Norge i store Anslage; han nedstammede fra de fornemste Slægter i Sverrig og Danmark, og havde ligeledes en god Æt i Landet selv; og endskjøndt han ikke havde været nogen Ven af Birkebenerne, sagde dog Hakon, at fast ingen havde været Biskop Nikolais Lige i Vid og Anseelse.

Kong Hakon i Kongehelle.

139. Kong Hakon drog fra Tønsberg, og gav da Dagfinn Bonde, Gaut paa Mel og andre Mænd fra det Throndhjemske Hjemlov; selv beredte han sig til at drage nordenfra øster til Elven. Dronningen og Kongens Mo-

der droge op paa Bjerget, hvor Gunbjørn førte Befalingen, medens Kongen var østerpaa. Da Kongen var i Kongehelle, kom Askel Lavmand og Fru Kristine til ham; Lavmanden sagde, at Kong Erik og alle Svenske førte svære Klagemaal over det Tog Kongen havde gjort til Værmeland. Hvortil Kongen svarede, at det var Lavmanden bekjendt, hvor ofte han havde bedet de Svenskes Konge, at jage de Ransmænd bort fra sit Rige, som hver Dag plyndrede i Norge. Dette tilstod Lavmanden var ham vitterligt nok, men den svenske Konge, sagde han, var endnu meget barnagtig og havde ingen paalidelige Raadgivere. Lavmanden var til Gjæstebud hos Kongen, og de viste hinanden al sømmelig Opmærksomhed. Den Gang vare der mange Bagler hos Kongen, Lodin Gunnesøn, Simon Ko, Halvard Bratte. Kongen morede det undertiden at gjekke dem med, at de ikke havde tjent nogen ret Kongesøn den Gang de vare hos Erling Steenvæg. Mange andre toge Deel i dette Drilleri; men Lavmanden hørte til, og sagde til Kongen: „Tillader I, Herre, os Gøter, at tage Deel i Nordmændenes Spøg?" Kongen svarede Ja. „Saa vilde jeg da," vedblev Lavmanden, „ikke med mit Vidende sige Usandhed, og det er ubekjendt, om den Erling, som Baglerne tjente, var en Søn af Kong Magnus, men det veed jeg og kan jeg vidne for Gud, at han var ikke den Erling, der sad i Taarnet hos os paa Visinsø, og om ham holde vi for at han var Kong Magnuses Søn, og derfor tænker jeg, at den, I tjente, maa have været en Bedrager, der tiltog sig hans Navn; men det er noget, som du maa vide Besked om, Simon Ko." Simon svarede: „Det veed jeg og kan jeg vidne for Gud, at dette er mig vel bekjendt,

thi jeg sad i Taarnet hos Erling, og han var ikke den samme, som den anden Erling; men vi tjente denne, fordi vi vilde have en Anfører, hvem det saa var, forat kunne byde Birkebenerne Spidsen." Kongen krævede da alle de Tilstedeværende til Vidne paa, hvorledes Simon tilstod, med hvilken Svig de havde faret, saavel som alle de, der siden tjente denne Erlings Afkom.

Kong Hakon drog til Bergen.

140. Kong Hakon og Lavmanden skiltes med megen Kjærlighed, og gave hinanden sømmelige Gaver. Da bad Kongen sin Frænde Knud at komme til sig i Norge, og lovede ham megen Hæder for hans Faders og deres Slægtskabs Skyld; men hans Moder fraraadte det. Derpaa drog Kongen til Tønsberg, hvor han kom Juleaften, og om Julen blev han paa Bjerget; det var den niende Vinter i hans Regjering. Efter Julen drog han til Bergen, forat samle Folk; thi Ribbungerne forstærkede sig da meget i Vigen og Oplandene. Han lod Gunbjørn blive tilbage paa Bjerget med hundrede Mand. Kongen sejlede heelt udenskjærs, thi alle Sundene vare tillagte med Is; han laae otte Dage ved Hvol. Der kom Gunbjørn til ham, og berettede, at de Mænd, han havde udnævnt dertil, vilde ikke blive liggende paa Bjerget; hvorpaa Kongen landvejs begav sig tilbage til Byen, og truede dem med haard Straf, hvis de overgave Bjerget. Siden vendte han tilbage til sine Skibe. I Tønsberg tildrog det sig, at man skulde rejse en Mast paa Kongeskibet, og da den var rejst, faldt den forud efter Stavnen; Kongen stod under Masten, da den begyndte at falde, men en Mand greb ham i Bæltet, og rev ham ud imod Rælin-

gen; det var et stort Guds Under, at ingen kom til Skade, da mange stode under den; men Grunden til Ulykken var, at Rummet, hvori Masten skulde rejses, var tilfrusset.

Kong Hakon sejlede forbi Jæderen.

141. Da Kong Hakon sejlede igjennem Eikundesund, vilde han lægge til Land; men hans Folk modsatte sig, og meente, at de endnu den Dag kunde naae forbi Jæderen. Kongen havde ingen Lyst til at sejle, og sagde, at han havde drømt, der vilde tilstøde dem en Ulykke, førend han kom til Bergen. Imidlertid sejlede de dog forbi Jæderen med god Vør, og kom om Aftenen til Røt. Om Morgenen, da de gik under Sejl, i alt fire Langskibe, blæste en skarp Sydostvind; og da de vare komne forbi Eyesund, tiltog Stormen saa meget, at Tovene paa Kongeskibet næppe kunde holde; Seglet kastedes frem paa Ankerhagen, blev revet i Stykker, saa det faldt ned paa Skibet, og dette drev ind paa Skjærene. Man gjorde da store Løfter, thi ingen ventede at komme derfra med Livet, og det var et Guds Under, at de naaede Havn, skjøndt med Nød og næppe. Baaden var brudt itu, Sejlet var sønderrevet, og næsten alting havde faaet nogen Skade. Kongen sejlede derpaa til Bergen, stævnede Leensmændene fra Gulethingslag til sig, og gav dem tilkjende, at han igjen vilde gjøre et Tog øster til Vigen, men de forestillede, at Bønderne ikke saa hurtig kunde udrede Leding af Levnetsmidler og Folk, hvorfor Kongen biede der ud paa Foraaret.

Sigurd Ribbungs Forsøg paa Forlig.

142. Sigurd Ribbung laae i Oplandene med en betydelig Hær. Han sendte Breve nordpaa til Skule Jarl og Erkebiskop Peter af følgende Indhold: Han bad dem om at stifte Forlig imellem ham og Kong Hakon; han begjerede Landets Deling, og at der maatte bestemmes et Forligelsesmøde imellem Ribbungerne og Birkebenerne. Men da han havde sendt Brevene bort, stævnede han hele sin Hær til sig, og drog ud i Vigen meget mandstærk. Da de Birkebener, som vare i Vigen, spurgte dette, trøstede de sig ikke til at kunne forsvare deres Sysler imod Ribbungerne, og droge alle nordpaa til Kongen; han modtog dem vel, og de fortalte ham alt hvad der var forefaldet. Kongen gav dem otte velbemandede Skibe, hvorpaa de atter vendte tilbage østerpaa med alle deres Folk. Da Sigurds Breve kom til Throndhjem, sendte Erkebiskoppen og Jarlen Breve østerpaa, thi de tænkte at Kongen var i Vigen. I disse Breve stod, at Kong Hakon skulde tage mod det af Sigurd Ribbung tilbudte Forlig, og Erkebiskoppen truede hver den med Band, som yppede nogen Ufred, førend Forligelsesmødet var forsøgt. Disse Breve traf Leensmændene øster ved Agde; de bleve overbragte af en Korsbroder fra Nideros og en anden fra Oslo, samt nogle af Jarlens Mænd. Da Leensmændene havde hørt Brevenes Indhold, droge Sendebudene nordpaa til Kongen, men Leensmændene ind i Vigen. Da de kom til Jarlsø, havde de den bedste Medbør til Oslo, men der vare Ribbungerne, og Birkebenerne kunde der have vundet den herligste Sejer, men de sagde, at de vilde ikke udsætte sig for Erkebiskoppens Band og Jarlens

Vrede. De, som befalede paa de otte Skibe, Kongen havde sendt dem med, vilde have anfaldet Ribbungerne, om de end skulde gjøre det ene, men Leensmændene forhindrede dem derfra.

Om Brevvexlingen.

143. Da Brevene kom til Kong Hakon, var han misfornøjet dermed, og sagde, at han ikke saa hastig vilde bekvemme sig til denne Deling af Landet. Han sendte siden nogle Mænd med Breve nordpaa til Erkebiskoppen og Jarlen, af følgende Indhold: „I skreve os til, og truede os haardt, hvis vi ikke vilde slutte Forlig med Ribbungerne, og love Sigurd vor Fædrenearv; men det tykkes os et ubilligt Forlangende, at vi skulle love at dele Landet med en Mand, som ikke i Følge sin Fødsel har nogen Ret til Norge. Det gaaer vel nu, som I skrev til os i Høst, Herre Erkebiskop, den Gang I kom i Land, at ingen af eder ere hinandens Venner, Korsbrødrene og I alle tilsammen; og det vil sandes, som det hedder for et gammelt Ord, at Lige søge Lige, og Ridinger følges ad; det seer man nu paa eder og eders Stalbrødre, men hvor det end gaaer, da skal Gud dele imellem os, og ikke Biskopper." Erling Lydhorn var den Gang hos Kongen; han var noget i Slægt med Erkebiskoppen, og da han hørte dette, svarede han Kongen saaledes: „Det er ikke saa underligt, om vor Frænde Erkebiskoppen farer noget med Falskhed, thi det er noget, som følger med os af Standaleætten, at vi ere just ikke for meget at stole paa."

Kongen erfarede Sigurd Ribbungs Død.

144. Ud paa Vaaren udbød Kongen en stor Leding, og beredte sig til at drage øster i Vigen. Paa denne Tid kom nogle Mænd fra Jarlen med Brev, og sagde, at Jarlen var falden i en haard Sygdom, som saae farlig ud, men ved Guds Hjælp var han dog nu i Bedring. Da Kong Hakon en Søndag red fra Bergen op til Alrekstad, som han plejede, kom en af Ribbungerne stærkt løbende imod ham; han havde en Runekevle i Haanden, som en Ribbung sendte Kongen, og hvori han lod ham vide, at Ribbungernes Konge Sigurd var død, og han bad Kongen hurtig at gjøre Anstalter for, at Knud ikke skulde komme til at sætte sig i Spidsen for Partiet. Kongen sendte strax Brev østerpaa til sin Frænde Knud, og gjorde ham gode Tilbud, som tilforn. Kongen fremskyndte da ogsaa sin Rejse østerpaa, og kom efter Seljamændenes Fest til Vigen.

Om Knud Kongsfrænde.

145. Sigurd Ribbung døde i Oslo, men hans Mænd skjulte hans Død, førte hans Lig op i Landet, og foregave, at han var syg. Da sendte de Harald fra Lauftun, Alf Styrsøn og Erling Rumstav øster til Gelland til Askel Lavmand og Fru Kristine, og bade om, at Junker Knud maatte stilles i Spidsen for Partiet, og sagde, at Landet vilde staae ham aabent, hvis han vilde komme. Fru Kristine fæstede Lid til deres Forestillinger, og lod Ribbungerne faae Junker Knud med sig; med ham fulgte mange Hobe af Gøter og Beboerne af Marker.

Om Kong Knud og Birkebenerne.

146. Da Knud kom til Romerige, lod han sig antage til Konge, og der strømmede da en svær Mængde Folk til ham, som det hedder hos Sturla:

End fik en Flok den Kjække,
Som Fred ej slutte vilde,
I raske, døde Høvdings
Sted blev han dens Anfører;
Knud voved sig at rejse
Fjendsk mod den tappre Konning,
Ophidset af de Gøter
Til Landet at forraade.

Leensmændene og Birkebenerne, som vare i Vigen, tænkte ikke at der efter Sigurds Død vilde opstaae nogen Ufred paa ny. Men da de hørte hvad der nu var skeet, samlede de Folk, hver i sit Syssel. Ingen af Bønderne i Vigen vilde tjene under nogen fremmed Hær. Knud drog til Oslo, og lod sig der give Kongenavn; den Gang havde Guttorm Erlendsøn og Klemet fra Holm Oslosyssel; de vare i deres Syssel i Lier. Bønderne stævnede Thing, og udnævnte Folk fra Bygderne til at drage til Oslo imod Ribbungerne. Følgende vare Bøndernes Anførere: Steenrød Præst, Thorbjørn Slode og Erik Ignarbakke; den sidste bar Bøndernes Banner. Men da Ribbungerne erfarede dette, droge de imod dem, og de mødtes vestenfor Ager paa nogle Enge, hvor der holdtes et skarpt Slag imellem Gøterne og Nordmændene. Bønderne standsede noget, da de stødte sammen, og de vilde ikke ret frem; men da Birkebenerne saae det, sprang de af deres Heste, og gik djærvt imod Fjenden. Ribbun-

gerne anfaldt dem rask, thi de havde en tapper Høvding, og fældte strax i Begyndelsen Bøndernes Bannerdrager Erik Ignarbakke. Da nu Bønderne saae, at Birkebenerne strede djærvelig, sprang de af deres Heste, og fulgte dem med megen Mandighed. Kort efter toge Ribbungerne Flugten, og der faldt en stor Deel af deres bedste Folk og næsten alle Søternes Høvdinger. Knud undkom til Hest med tre Ribbunger; han sprængte over en Bro, men der styrtede hans Hest, saa han med Nød og næppe undkom, og drog op i Landet. Ribbungerne havde da den største Deel af Oplandene i deres Magt, og alle Skibene i Søerne, baade i Mjøsen og andre Steder. De indsatte ogsaa der Syselmænd overalt, thi der vare ingen Birkebener i Oplandene.

Om en Bonde.

147. Kong Hakon sejlede sønder til Vigen; han havde Skibet Dragen, og sejlede foran alle de andre Skibe; han lagde til ved Arøerne. Derpaa gik han paa en Baad, og roede over til Gaarden, hvor han spurgte om Nyt. Bonden svarede: „Den Nyhed, jeg fortæller eder, vil I synes godt om, men jeg meget ilde; jeg havde to Sønner hos Ribbungerne, og de ere nu begge døde;" hvorpaa han fortalte Kongen den hele Tildragelse med Slaget paa Ager. Kongen oppebiede sine Skibe, og sejlede derpaa ind til Oslo; hvorpaa han stævnede Leensmændene til sig fra Vigen, og drog til Oplandene, og lod tre og tredive Skibe trække over Land fra Byen. Men efter at Knud var flygtet, holdt Bønderne sig samlede, og passede vel paa, og biede saaledes efter Kongen. Arnbjørn Jonsøn og Simon Ko lode tretten Skibe trække fra

Elven.. Kong Hakon var to Dage paa Vejen; han kom over det første Eid op til Stavnbjerg; det var to lange Miil de maatte trække Skibene gjennem Moser og Skove, førend de kom til Søen; der mødte ham Arnbjørn Jonsøn, Simon Ko og Lodin Gunnesøn; derpaa trak de dem over et milelangt Eid, førend de kom til Elven. Birkebenerne droge temmelig ufredelig frem; og Kongen Hakon maatte høre nogen Daddel, fordi han straffede saa lidet; han lod da en Gjæst dræbe, som havde været en af de værste; siden talte ingen mere om Vold der var øvet. Om Morgenen da Kongen kom til Eidet, sendte han nogle lette Skibe i Forvejen, og de fangede sex af Ribbungernes Spejdere oppe i Mosen, og dræbte dem. Om Aftenen drog Kongen til Søen med alle sine Mænd; han havde ingen sikker Efterretning om, hvor Ribbungerne vare; derfor indrettede han det saaledes, at han roede selv langs med Vesterlandet; de paa Kongeskibet saae et af Ribbungernes Skibe komme roende, Folkene lagde strax til Land, men Kongen tog Skibet. Derpaa holdt han Samtale med sine Folk, og befalede dem, at de ikke skulde dræbe hans Frænde Knud, om de end havde Lejlighed dertil, for hans Fader Hakon Jarls Skyld. Da det var bleven lyst om Morgenen, saae Birkebenerne Ribbungernes Skibe komme stærkt roende imod sig, og tænkte, at de vilde slaaes, thi de havde langt større Skibe, end Birkebenerne. Men saasnart Ribbungerne saae Kongen komme, lagde de til Land, og flyede til Bygden Hun, men Kongen tog alle deres Skibe, samt Levnetsmidler og meget Bytte. Derpaa drog Kongen øster til Hammer, hvor der laae mange saarede Ribbunger af dem, som havde været med i Slaget paa Ager, hvilke alle Kongen

gav Fred. Derefter stævnede Kongen Bønderne til sig, og forbandt sig med dem imod Ribbungerne. Knud var flygtet op paa Hadeland, hvorhen Kongen sendte Mænd til ham, nemlig Gudleik fra Ask, hans Frænde, samt sin Staller og en Mand ved Navn Arnthor, og gjorde ham endnu gode Tilbud, hvis han vilde slutte Forlig; men da Ribbungerne fik det at vide, passede de paa, at Knud ikke kunde komme bort, hvilket da Sendebudene berettede Kongen. Derefter beskikkede Kongen alting i Oplandene, lod alle Skibene blive i Mjøsen, og satte Mænd til at bevogte dem, men han selv gjorde sig færdig til at drage til Bergen, forat møde Erkebiskoppen og Jarlen, thi han spurgte, at de vare komne nordenfra. Kongen sendte sin Bannerdrager Thorstein Heimnes derhen i Forvejen, for at mælde, at de skulde oppebie ham. Thorsteen var ni Dage undervejs; men Erkebiskoppen og Jarlen bleve enige om, at den første skulde vende tilbage til Throndhjem, men Jarlen oppebie Kongen. Kong Hakon holdt Thing i Oslo og Tønsberg, og alle Bønderne forenede sig med ham imod Ribbungerne. Derpaa drog han nordpaa, og Thorsteen Heimnes kom ham imøde i Portyria, og mældte, at Erkebiskoppen havde lovet at oppebie Kongen, førend han og Jarlen taltes ved, men derpaa havde han begivet sig nordpaa; ligeledes mældte han, at der vare komne mange Mænd vestenfra over Havet, som vilde tale med Kongen, og bad ham derfor skynde sig. Da Kongen kom til Bergen, traf han der Skule Jarl, Jon Jarl fra Orkenøerne, Biskop Simon fra Syderøerne og Abbeden fra Øen hin Hellige. Kongen afgjorde efter Overlæg med Jarlen først deres Anliggender.

Knud forøger sin Magt.

148. Knud flyede vesterpaa til Dalene, da han maatte forlade Skibene i Mjøsen; han spurgte, at Bønderne havde samlet sig imod ham paa Hedemarken og Hadeland, hvorpaa han vendte sig nordpaa til Gudbrandsdalene, og derfra til Værmeland; her forstærkede han sig atter, og drog derpaa igjen ind i Norge. Han rykkede ind i Arnbjørn Jonsøns Syssel, i Landskaberne Skaun og Heggen, og øvede der meget Hærværk, og da Bønderne vilde forsvare deres Ejendomme, faldt mangen brav Mand af dem. Arnbjørn sendte da Brev til Kongen, og bad ham skynde sig til Vigen, og lod ham vide, at Ribbungernes Magt meget forøgedes. Og saasnart Kongen erfarede dette, drog han øster i Landet, men Jarlen nordpaa til Throndhjem. Da Kongen kom til Tønsberg, lod han Erling Lydhorn blive tilbage der paa Bjerget, forat lave til Julegilde, men selv drog han til Oslo. Der mødte Sysselmændene fra Hadeland ham, og berettede, at Ribbungerne havde trukket Skibe gjennem Eideskov op i Mjøsen, hvor Kongens Sysselmænd, hans Frænde Guttorm Fjonk og Arne paa Hole, befandt sig paa Øen, forat bevogte Skibene; Ribbungerne havde overrumplet dem; Guttorm havde de fældet i Huset; men Arne var kommen ud, og faldt paa Marken tilligemed deres Mandskab. Derpaa havde Ribbungerne bemægtiget sig alle Skibene i Mjøsen og i de andre Søer, men da Bønderne spurgte det, opgave de Bygden, og modtoge Fred af Ribbungerne, saa at disse nu havde Oplandene inde lige indtil Os. I Oslo var den Gang mere end to hundrede Mand af Bønder og Borgere. Kongen holdt

derpaa Samtale med Krigsfolket, og Bønderne sagde, at de siden Slaget paa Ager havde holdt med Birkebenerne; „vi bede eder derfor, Herre,” sagde de, „at I vil blive her i Vinter og forsvare vore Ejendomme; vi ville da efter Julen udrede eder fuld Alminding, og hvis I endda skulde mangle noget, ville vi give eder Halvdelen af vort Kvæg og af vore Fødemidler; men dersom I ikke vil forblive her, saa ville vi tage imod Fred af Ribbungerne.” Kongen takkede dem for deres Tilbud, og sagde, at han vilde give dem Besked, naar han havde talt med sine Mænd; men da han talte derom med sit Raad, fraraadte alle at sætte saa megen Lid til Bønderne og at blive i Oslo; og forestillede ham, hvor ilde det var gaaet Sverre, da Bønderne droge imod ham til Oslo. Kongen svarede da Bønderne, at han vilde tage Sæde paa Bjerget, men han vilde lade sine Leensmænd blive tilbage, forat bevogte deres Ejendomme. Bønderne holdt atter Samtale med hverandre, og tilbøde at give Kongen de bedste Bønder af hvert Kirkesogn til Gisler, hvis han havde nogen Mistillid til dem; Kongen holdt da igjen Raadslagning med sine Mænd, men de bade ham alle, at han ikke skulde troe Bønderne. Da erklærede Kongen, at han ikke vilde bryde sig om nogen Mands Raad, men han vilde blive hos Bønderne, siden de gjorde ham saa gode Tilbud, og vilde vove Liv og Gods for ham. Kongen tog sit Sæde i Hakonsgaarden, men var om Julen i Biskopsgaarden; hvad der behøvedes til Gildet lod han hente fra Tønsberg og Bergen; dette var den tiende Vinter i hans Regjering. Arnbjørn Jonsøn laae om Vinteren paa Valdesholm forat bevogte Landet og spejde.

Kong Hakons Fredstilbud.

149. Hr. Knud drog øster til Søtland, og laae der det meste af Vinteren, men nogle Tropper af Ribbungerne lod han blive tilbage i Mjøsen, og de samlede Skibe til sig overalt fra Oplandene. Om Vinteren sendte Kong Hakon hemmelig nogle Mænd med Breve ind i Ribbungernes Hær til Høvdingerne og mange andre, og bød dem Fred, hvis de vilde komme til ham. Erling Rumstav, en rask Mand, var den første, som tog derimod, og da han begav sig til Kongen, fik han Fred paa hæderlige Vilkaar. Kongen sendte nogle Troppeafdelinger under Erling Rumstavs Anførsel til Solør, forat oplede Ribbungerne; fyrretyve Mand af disse bleve fældede. Nu ansaae Kongen Erling for en tro Mand, og sagde, han havde tilkjæmpet sig Leensmands Ret. Derpaa foretoges et andet Tog landvejs øster i Vigen til Hest under Anførsel af Simon Ko med tre hundrede Mand; de kom øster til Vesja, hvor der vare mange af Ribbungerne, hvilke dog fik Nys om Birkebenernes Ankomst, og strax flygtede; imidlertid fik dog Birkebenerne hist og her fat paa deres Mænd; Sigurd vendte tilbage til Kongen. Om Sommeren efter Sigurd Ribbungs Død, skilte Gudolf fra Blakkestad sig fra Ribbungernes Parti, og drog hjem til sin Gaard; han søgte sin Tilflugt i Kirken ved Gaarden, som var et fast Sted; han havde øvet mange Voldsomheder der i Bygderne, imedens han var hos Ribbungerne. Der var en Bonde, ved Navn Otryg, som han havde slaaet meget og frataget en god Hest; denne Bonde havde to Sønner, Asolf og Gudleif, som fik sig en Flok samlet, og droge imod Gudolf. De toge og satte

Stiger til Kirken, hug Taget itu over ham, og kom saaledes ind og dræbte ham; hans Død blev kun lidet beklaget.

Gesandtskab.

150. Samme Efteraar sendte Skule Jarl et Gesandtskab til Kong Valdemar, nemlig Kolbeen Katteryg og Grunde Skatmester. Da de om Vinteren droge hjem, maatte de formedelst Js blive liggende i Marstrand. Knud var den Gang i Ljodhus; og da han spurgte dette, toge Ribbungerne nogle lette Skibe, droge imod dem, og overrumplede dem; der laae mange Kjøbmænd i Havnen, men ingen vilde hjælpe dem; de forsvarede sig vel og mandig, men faldt begge med næsten hele deres Følge. Da Kong Hakon erfarede dette, lod han ise fra Oslo lige ud forbi Ellidholmene, hvilket fuldførtes paa to Dage. Derpaa bleve mange lette Skibe sendte øster til Ljodhus, under Anførsel af Lodin Gunnesøn, Simon Ko, Halvard Bratte, Gunbjørn, og Olaf Jngasøn; men da de kom derhen, var Knud borte med hele sin Hær, paa nogle faa Mænd nær, som vare blevne tilbage under Anførsel af Bjørn Barke. De laae i Kastellet nordenfor Byen, hvilket Birkebenerne belejrede; det blev snart overgivet, men Besætningen fik Fred. Birkebenerne gjorde der meget Bytte, men satte Ild paa Kastellet, og paalagde de Bønder svære Bøder, som havde holdt med Knud. Derpaa vendte de tilbage til Kongen. Saa kvad Sturla:

Viis lod de Norskes Hersker
Lødøses Slot nedbryde
Øst paa, hvor tappre Fyrster
Jmod hverandre strede;

Jeg veed at vældigst Konning,
Som Gøter vente maatte,
Vred deres Ran har straffet,
Som vel forskyldt de havde.

Om Kongen og Knud.

151. Ribbungerne trak deres Styrke sammen i Oplandene, og vare mandstærke i Mjøsen. Da lod Kong Hakon nogle Skibe drage fra Oslo op i Elven under Anførsel af Ivar fra Skedjehof og Sare Bladspyd, hvilke varede sig vel paa Skibene. De fleste Ribbunger vare dragne bort fra Mjøsen imod Knud. Kongen drog fra Oslo op til Eidsvold, og holdt Thing med Bønderne; de forbandt sig da med ham paa ny. Kongen vendte sig derfra til Romerige, og saa øster over Elven, thi man havde sagt ham, at Knud lod Skibe drage fra Hellesfjord, og agtede sig op paa Marker, og derfra til Elven. Men da Kongen kom til Bygden Heggen, hørte han, at det altsammen var usandt, hvorfor han vendte tilbage til Oslo; det var fjorten Dage før Paaske. Da Knud hørte, at Kongen havde vendt om, lod han Skibe drage fra Hellesfjord ad en Vej, hvor der aldrig før var trukket Skibe, og fik dem op paa Marker, og saa nordpaa i Elven, overrumplede Birkebenerne, og jog dem fra deres Skibe ud til Oslo.

Om Skibenes Trækning.

152. Men da Kongen spurgte dette, lod han fem og tredive Skibe trække fra Oslo, og fulgte selv med. Han sendte Bud til Arnbjørn Jonsøn og andre Leensmænd, at de skulde drage Skibe op i Elven; de traf

Kongen i Øjeren. Da fik de Efterretning om Harald fra Lauftun og mange andre Ribbunger, som vare i Bygden Skaun. Kongen sendte nogle Troppeafdelinger imod dem, og de mødtes i en Skov, hvor det kom til Slag; Ribbungerne flyede efter et Tab af halvtresindstyve Mand, men Birkebenerne droge til Kongen. Kongen lod nu Skibene drage til Aaen Kinna, og derfra over et Eid af en Miils Længde, førend de kom til Elven. Da sagde man ham, at Ribbungerne vare dragne øster fra Elven; hvorpaa Birkebenerne satte efter dem, og droge Skibene over Fundeid, og kom til Gaarden Fala; der fik han at vide, at Ribbungerne vare øster paa Vinger. Kongen forlod da Skibene med de fleste af sine Folk, men lod Gunnar Bonde og Saxe Bladspyd blive tilbage, forat bevogte dem; det var Søndag. Om Morgenen i Dagbrækningen kom Kongen til Kirken i Vinger; der var en Bonde, ved Navn Gunnar, en Ven af Kongen, som sagde ham, at Ribbungerne laae der paa den anden Side af Vandet, og roede hver Dag over Vandet til Gudstjenesten. Da befalede Kongen sine Mænd, at de skulde skjule sig i en Skov ovenfor Gaarden, men da Solen begyndte at skinne, saae Ribbungerne Krigsfolket ligge i Skoven, og vendte med deres Skibe tilbage ad den Kant de vare komne; Birkebenerne skyndte sig da efter dem, thi de frygtede for, at Ribbungerne skulde tage deres Skibe. De overrumplede Amunde paa Folevold; nogle bleve dræbte, andre drevne ud i Vandet, og alle mistede deres Vaaben. Om Morgenen da Birkebenerne løb frem, forekom Flokken Ribbungerne større, end den var; da løb Harald fra Lauftun ud paa Aabrædden, og spurgte, hvem der var Anfører for dem? Harald Stan-

gefylja svarede: „Vi skulde nok kjende hinanden, Frænde! Vi ere her af samme Kuld og Sysselmænd fra Oplandene.” Harald svarede: „Sjelden have I saa mange og saa vel udrustede Folk; hvor er Kong Hakon?” „Han er her,” sagde Harald. Den anden svarede: „Hvorfor vilde han paatage sig den Besværlighed at forfølge os Ribbunger heelt øster til Marker?” „Jeg tænker,” svarede Harald,” at han mere har gjort det af Nødvendighed end for Fornøielse, forat faae saadan en Oprørsflok, som eders, dreven ud af Landet.” Begge Parter skyndte sig derpaa det bedste de kunde; de skjøde over paa hinanden der hvor Aaen var smallest. Da viste Gud, som ellers, sin store Naade mod Kong Hakon; thi de, som vare gaaede til Skoven, begave sig derhen, hvor Kongen havde anviist dem; og fandt der en Trop af Ribbungerne, hvilke de dræbte alle; nu bleve de vaer, at Ribbungernes Hovedstyrke var paa denne Side af Aaen, de satte derfor over Aaen, mødte Kongen, og begge bleve meget glade ved hverandre. Men saasnart Ribbungerne saae, at Kongen naaede sine Skibe, toge de Vejen tilbage østerpaa; men der gik en stærk Strøm og laae store Stene i Aaen, baade der, hvor Kongen naaede sine Skibe, og der, hvor Ribbungerne vare komne hen; begge Parter gik paa Land, og trak deres Skibe, nogle styrede dem med Baadshager, men saasnart et Tov gik itu paa et Skib, kom dette strax paa Grund. Da de kom hen til det Sted, hvor Aaen var smallest, hvilede begge Parter sig, og Kongen agtede at holde Maaltid; men Ribbungerne skjøde, saa der blev intet af Maaltidet, og begge Parter skyndte sig det bedste de kunde. Ribbungerne droge til Kirkebyen, og skjældte meget paa Birkebenerne. Kon-

gen bad dem holde inde med den Daarskab, og bie til hans Skibe kom, da kunde de skifte andet imellem sig endblotte Ord. Dette, sagde Ribbungerne, vilde de gjerne.

Om Kong Hakon.

153. Da fjorten Skibe vare komne til Kongen, udrustede han dem paa det bedste; og medens Kongen gjorde dette, lagde Ribbungerne deres Skibe øster ved Kirken, og trak dem op over en lille Tværaa til Søen Vingsø, der strækker sig lige til Eideskov. Birkebenerne roede over Aaen, og da de vare komne midt ud paa den, saae de, at Ribbungerne havde fylket imod dem, og skjøde hæftig paa dem; de tænkte, at Ribbungerne skulde oppebie dem, thi de havde en fast Stilling paa Aabræd-den, som var tre Skydskafter høj, og Grunden var saa bløb, at den ene Fod stod fast, indtil man fik den anden sat ned; det var derfor meget farligt at angribe dem der, men Birkebenerne roede dog djærvt frem. Saasnart imidlertid Skibene løb mod Land, flyede Ribbungerne; Birkebenerne gik op i Land, og tænkte, de skulde oppebie dem højere oppe; men da de kom op paa Aabrædden, vare Ribbungerne ingensteds at see. Kong Hakon vendte da tilbage til sine Skibe, og drog østerpaa langs ad Søerne, hvor Ribbungerne flygtede med deres Skibe, og begge Parter roede alt hvad de kunde. Kongen drog til Lands østerpaa langsmed Søen; men da Ribbungerne kom til Enden af Søen, sprang de i Land fra deres Skibe. Kongen overfaldt dem, og fældte nogle af dem, men tog alle deres Skibe. Det var om Mandagen i Gangdagene. Kongen bad nu sine Mænd holde Maal-

tid, thi de havde ikke spiist siden Løverdagen. Her fik Kongen at vide, at Knud var taget den korteste Vej lige ud til Marker; hvorpaa han vendte tilbage nordpaa, og saa op paa Hedemarken, og Skibene trak de over Fundeidet, og saa ind i Mjøsen. Biskop Halvard var den Gang i Hammer, og Kongen var hos ham Kristi Himmelfarts Dag, og blev vel beværtet. Kongen beskikkede derpaa alting overalt i Oplandene, og satte Mænd til at vogte Skibene. Siden drog han til Eidsvold og derfra til Oslo, hvor han blev fjorten Dage, førend han lavede sig til at drage øster til Elven.

Brev sendes til Kongen.

154. Da Kong Hakon var færdig til at drage øster til Landegrændsen, kom der Breve fra Knud, Fru Kristine og Lavmanden, hvori de bade om Lejde for Knud til Kongen, og lovede, at han skulde indfinde sig hos denne, naar han kom østerpaa. De bade tillige om, at dette maatte holdes hemmelig, at Ribbungerne ikke skulde faae det at vide, thi de vilde dræbe Knud, hvis han ikke gjorde hvad de vilde have. Kongen glædede sig ved Modtagelsen heraf, og skrev tilbage, og lovede sin Frænde Knud Fred og Hæder, hvis han vilde begive sig til ham. Da nu Kong Hakon kom til Elven, blev det sagt ham, at Ribbungerne vare oppe i Væneren; han sendte da nogle Mænd til Fru Kristine, forat faae at vide, om Knud vilde holde sit Løfte; men hun svarede, at hun vilde selv komme til Kongen, forat mægle Fred hos ham for sin Søn Knud. Hos Kongen vare den Gang Bisskop Orm og mange Leensmænd, som Kongen vilde have nærværende ved dette Forligsmøde, og han biede i Kongehelle en halv

Maaned; daglig kom der Mænd fra Fru Kristine, som sagde, at nu og atter nu vilde Knud komme til Kongen.

Knuds Svig.

155. Hr. Knud fandt nu paa et Paafund, som hans Fader ikke vilde have benyttet sig af: han lod nogle Skibe trække øster over Eideskov, hvor der aldrig havde været trukket Skibe før, og kom uforvarendes paa Kongens Mænd i Vermaa lige for Eidsvold. Der befandt sig Ivar fra Skedjehof, Jon Killing, Erling Rumstav, Thorgeir Biskopsmaag, Andreas den Hvide og mange Birkebener; men Bønderne havde samlet sig paa Eidsvold; da fik Birkebenerne Efterretning om Ribbungerne. Birkebenerne havde store Skibe, og da de mødtes, begyndte en meget skarp Træfning, som gik saa uheldig for Birkebenerne, at de nær havde taget Flugten. Da kom Jon Killing og Erling Rumstav dem til Undsætning med en Jagt, hvorpaa Ribbungerne lede et stort Mandetab, og begave sig paa Flugten snarere end man havde ventet. Knud sprang i Vandet, og undkom med Nød og næppe. Der faldt mange ypperlige Mænd paa Ribbungernes Side, men af Birkebenerne bleve mange saarede. Ivar Bonde fik et Saar i Foden, hvoraf han siden bestandig haltede. Birkebenerne bemægtigede sig alle deres Skibe. Efter den Tid bleve Bønderne meget dristige imod Ribbungerne, saa at de jævnlig anfaldt dem og dræbte mange af dem.

Ribbungernes Parti opløses.

156. Da nu Ribbungerne trængtes paa alle Kanter, sendte de nogle Mænd til Birkebenerne i Oplandene, og vilde slutte Forlig. Birkebenerne vare tilbøjelige der-

til, og de stillede hinanden Gisler. Alle Ribbungernes Gisler sendte Birkebenerne til Kongen, ledsagede af Klemet fra Holm og Guttorm Erlingsøn; de fandt Kongen i Hornboresund, og berettede ham, hvorledes alt stod til; Kongen modtog Gislerne vel, og sejlede om Dagen til Usvigs. Han sendte paa ny nogle Mænd til Knud, og lovede alle Ribbungerne Fred, hvis de vilde komme til ham. Derefter drog Kongen til Oslo. Kort efter kom Harald fra Laustun til Kongen, affendt af Knud, forat slutte fuldkommen Forlig og Fred med Birkebenerne. Kong Hakon holdt da Hirdstævne, og talte saaledes: „Næsten alle er det vitterligt, hvilken Jagen og Besværlighed vi have haft for Ribbungernes Skyld, og hvor megen Skade vi have lidt ved brave Mænds Fald, skjøndt de, som vel er, have mistet endnu flere end vi. Nu begjere de Fred af os, men hvis vi skulle tilstaae dem denne, saa skulle de, som Skik er imellem brave Høvdinger, være frie for alle Fordringer fra vor Side for det Onde, de have tilføjet os; ellers bør vi ikke love dem nogen Fred, men forfølge dem af al Magt, thi deres Styrke er nu brudt. Og til dette sidste er jeg heller ikke utilbøjelig; men I skulle dog raade herfor." Birkebenerne svarede, at de heller vilde tilgive Ribbungerne hvad Tab de havde lidt paa Mænd og Gods, end forfølge dem paa ny. Kongen sendte da Bud efter Knud og alle de andre Ribbunger, Eisten Roesøn, Guttorm Erlingsøn og Frederik Slaffe; de fandt dem oppe i Øjeren, og de begave sig til Oslo i Kongens Vold tilligemed en Mængde af Ribbungernes fortrinligste Folk. Derpaa tog Kongen alle Oplandene i Besiddelse. Men de Ribbunger, som ikke ventede at erholde Fred, flygtede fra Norge over til Mar-

ker. De valgte en, ved Navn Magnus Bladstak, til deres Anfører, og gave ham Kongenavn. Da Kong Hagen erfarede dette, sendte han Harald fra Laustun hen forat gribe Magnus, men saasnart denne fik Efterretning om Harald, som han ikke ventede sig noget Godt af, drog han hen og dræbte ham. Kongen havde ogsaa skrevet øster til Værmeland, at enten skulde Bønderne der jage denne Oprørerflok bort fra deres Bygder, eller Kongen vilde komme og hjemsøge dem med Brand, der ikke skulde give den forrige noget efter. Da Bønderne saae Kongens Brev samlede de sig, og droge imod Magnus, fangede og hængte ham tilligemed nogle andre Mænd. Og hermed ender Begivenhederne med Ribbungerne.

Om Ivar Gretter.

157. Kong Hakon gjorde sig færdig til at drage fra Oslo til Bergen; han gav sin Frænde Knud to Langskibe og hvad han ellers behøvede. Da Kongen kom til Sæløerne, var Skule Jarl der med mange og store Skibe; han vilde have sejlet til Danmark, men da de her mødtes, vendte Jarlen tilbage med Kongen til Bergen. De boede begge i Kongsgaarden, omgikkes meget venskabelig, og besøgte hver Dag hinanden, forat fornøje sig; der holdtes store Drikkegilder i Byen, og Leensmændene havde stort Følge med sig. Povel Vogeskalm havde en Søn, ved Navn Ivar Gretter; han dræbte om Aftenen efter Aftensang en gammel Birkebener, og gav til Grund, at hans Søn havde været med ved Arne Herjedals Mord; denne Søn hed Erik Bagge, og Mordet, der sigtedes til, var det der var skeet i Baage. Men da Hirdmændene bemærkede Eriks Drab, grebe alle haandgangne

Mænd til deres Vaaben. Efterretningen derom kom til Povel og hans Søn Nikolai, som det gjorde ondt, at denne Gjerning var skeet, hvorved en uskyldig Mand var bleven dræbt; de søgte ind i Nikolai Kirkekaarn, og satte sig der i Forsvarsstand. Hirdmændene gik til Kirken, og vilde bryde den op; da blev det forkyndt Kongen, hos hvem Skule Jarl just var til Gjæstebud, og de gik strax til Nikolai Kirke. Da havde Hirdmændene grebet Povels Frænde, Ivar Ref, og vilde dræbe ham. Kongen tog strax Ivar i sin Beskyttelse, og forbød Hirdmændene at anfalde Kirken. Og om Morgenen efter holdt han Hirdstævne, og tilkjendegav sin Villie, at Nikolai ikke skulde undgjælde for denne Gjerning, som var skeet imod hans Vidende og Villie, hvorpaa Nikolai begav sig ud af Kirken og under Kongens Beskyttelse. Men Broderen Ivar fik han sat over til Munkeliv, hvor han blev, til han forlod Landet. Der forefaldt adskillige andre Trætter formedelst Drukkenskab; men imellem Kongen og Jarlen stod alting vel til.

Olaf Hakonsen fødes.

158. Skule Jarl bad Kongen om Orlov til at drage til Danmark til Kong Valdemar, og han vilde ride fra Throndhjem øster i Vigen. Kongen gav ham Tilladelse dertil, hvorpaa Jarlen gjorde sig færdig til at drage nordpaa i Landet. Hr. Knud levede vel holden hos Kongen; han bejlede til Jarlens Datter, Jomfru Ingerid, og fæstede hende med Kongens Samtykke; han besluttede at drage bort med Jarlen, og holdt sit Bryllup førend Kongen og Jarlen skiltes ad. Paa samme Tid

blev Kong Hakons Søn, Olaf, født. Jarlen rejste til Throndhjem, og skiltes kjærlig fra Kongen.

Sire Thorer vælges til Erkebiskop.

159. Erkebiskop Peter var død Høsten forud paa Dionysii Dag, og i hans Sted var Sire Thorer den Thrøndske bleven valgt, og var rejst udenlands. I dette Aar døde Pave Honorius, og Pave Gregorius kom i hans Sted. Kong Hakon opholdt sig den Vinter i Bergen, og det var den ellevte Vinter i hans Regjering. Om Foraaret i Fasten beredte han sig til en Rejse øster i Vigen, og kom til Tønsberg efter Paaske. Derfra drog han ind til Oslo, hvor han traf Skule Jarl, Hr. Knud, Gregorius Jonsøn, Asolf Jarlsfrænde og mange andre af Jarlens Venner, som vare rejste med ham fra Throndhjem.

Olaf Hvides Drab.

160. Da Kongen og Jarlen havde været nogle faa Dage i Byen, kom den nys viede Erkebiskop Thorer dertil fra Rom. Kongen sendte ham nogle Mænd imøde ud til Hoveds, og Erkebiskoppen drog ind i Kongsgaarden. Men eftersom Kongen havde til Skibsført Overflødighed af Levnetsmidler med sig nordenfra, men Jarlen kun havde lidet, saa var denne sædvanlig hos Kongen om Aftenen. Kongen opholdt sig i Gaarden Digerskytning, men Jarlen i Skarthælen. Det hændte sig en Aften, at en Mand, ved Navn Roe Halkelsøn, af Jarlens Følge dræbte en af Kongens haandgangne Mænd, Olaf Hvide; hvorefter Roe løb ind i den Gaard, hvor Kongen og Jarlen var, gav sig i Kongens Vold, og

sagde hvad han havde gjort. Kongen svarede: „Siden du har givet dig mig i Vold, saa skal du nu faae Fred af os." Strax efter lød Hirdmændenes Luur, og de haandgangne Mænd, som vare i Byen, løb sammen til den Gaard, hvor Jarlens Mænd vare, samt følgende Leensmænd: Arnbjørn Jonsøn, Simon Ko, Lodin Gunnesøn, Gunbjørn Bonde. Da Kongen og Jarlen spurgte dette, bad denne Kongen at sørge for, at Ulykken ikke skulde blive saa stor, som det tegnede til. Kongen stod strax op, og bad Jarlen vente efter sig. Da han kom til Gaardens Port, var der en saadan Trængsel af Bevæbnede, at han ikke kunde komme frem, han maatte derfor stige over deres Skuldre, og kom saaledes til Jarlens Mænd; ved hans Ankomst standsedes Tummelen, og Kongen stævnede dem alle til sig paa Halvards Kirkegaard. Derpaa forlod Kongen Gaarden, og alle de Bevæbnede fulgte ham nordpaa til Pale, thi alle Birkebenerne vilde anfalde Jarlens Mænd. Endelig tilvejebragde Kongen Stilstand, som skulde vare Natten over til Sagen kunde blive undersøgt. Om Morgenen førte Kongen Roe til Halvards Kirke, og bad ham nu vogte sig selv; men Kongen gik hen til Jarlen, og de fornøjede sig i hinandens Selskab.

Gregorius Jonsøns Død.

161. Derpaa drog Skule Jarl, tilligemed Hr. Knud, Gregorius Jonsøn og Jarlens Frænde Asolf til en Sammenkomst med Danekongen, som de traf i Kjøbenhavn; han modtog Jarlen vel. De underhandlede adskilligt hemmelig, og han forblev en Tid hos den danske Konge vel beværtet; ved Afskeden gav Kongen ham mange gode

Foræringer og forlenede ham med det halve Halland. Jarlen rejste tilbage til Norge, og da han kom til Tønsberg, var Kongen rejst til Bergen. Hr. Knud og Gregorius ønskede at drage til Kongen, hvortil de fik Orlov. De gik derpaa begge paa eet Skib, men da de kom ved Enden af Hvarfsnæs, sejlede de paa et Skjær, og Gregorius med nogle Mænd tilsatte Livet. Han var den anseeligste af Leensmændene, af den ypperste Byrd i Norge og een af de sidste af den berømmelige Leensmænds Æt paa Søndmør, som kaldtes Blindheimsslægten. Hr. Knud frelste med Nød og næppe Livet, og mange Kostbarheder forgik der. Derpaa droge de til Bergen, og Kongen modtog dem hæderlig. Skule Jarl opholdt sig om Høsten i Vigen; og ud paa denne drog han til Throndhjem, hvor han blev om Vinteren.

Om Jon Jarls Sendebud.

162. Denne Sommer kom der Sendebud fra Jon Jarl paa Orkenøerne med mange gode Gaver, som Jarlen sendte Kong Hakon. Men om Høsten sendte Kongen Jarlen et godt Langskib og mange andre Foræringer. Kong Hakon opholdt sig denne Vinter i Bergen; det var den tolvte Vinter i hans Regjering. Der herskede da god Fred i Landet og god Forstaaelse imellem Kongen og Jarlen. Om Vinteren sendte Erkebiskop Thorer Bud til alle Biskopper i Norge, at de skulde komme til ham i Throndhjem om Sommeren. Denne Sommer spurgtes der megen Ufred vester over Havet paa Sydernøerne.

Om Alein Jarl.

163. I Skotland var der en Jarl, ved Navn Alein, en Søn af Rolland Jarl af Galvei; han var

een af den Tids største Krigere, og havde en stor Hær og en Mængde Skibe; han hærgede paa Syderøerne og Irland, og øvede meget Hærværk rundt om i Vesterlandene. Den Gang var Olaf Gudrødsøn Konge paa Man, og forsvarede mandig dette Rige imod Jarlen, og viste megen Troskab mod Kong Hakon. Men Kongerne paa Syderøerne, som vare af Sumarlides Æt, vare meget utroe imod Kong Hakon; de vare Duggal Skræk og hans Broder Dungad, Fader til Jon, som siden blev Konge; de vare Sønner af Sumarlides Søn Duggal. En Mand ved Navn Ospak havde været længe hos Birkebenerne, da blev det bekjendt, at han var en Søn af Duggal og deres Broder. Desuden havde de endnu en Broder[1], ved Navn Sumarlide, der ligeledes var Konge paa Syderøerne.

Om Andreas Skjaldarband.

164. Kong Hakon drog om Høsten øster til Vigen til Oslo. Kongens Frænde, Andreas Skjaldarband, gjorde sig denne Vinter færdig til sin Jorsalrejse; han red om Vinteren til Halland, tog derfra til Sjælland, saa til Hvidsand, og derpaa ad Jorsalfarernes sædvanlige Vej, og gik ombord paa en Dromund; siden har man aldrig hørt noget til ham. Kong Hakon skrev til Kejser Frederik og andre sine Venner udenlands, at de skulde lade ham eftersporge, men det hjalp ikke. Hans Kone Ingeborg blev tilbage med deres Søn Peter, og da Andreas blev borte, gjorde Ingeborg bekjendt, at Skule Jarl var Fader til Peter; Jarlen vedgik det, tog Peter til sig, og viste ham megen Kjærlighed.

[1]) eller Frænde.

Ospak fik Kongenavn.

165. Denne Vinter tilbragde Kong Hakon i Oslo, og det var den trettende i hans Regjering. Mod Enden af Vinteren holdt Kongen Thing i Byen, paa hvilket han gav Ospak Kongenavn; han blev kaldt Ospak fra Sydersøerne. Kongen bekjendtgjorde tillige, at han om Sommeren vilde give ham en Hær med vester over Havet. Den Dag, da Thinget holdtes, kom Kong Hakons Frænde, Magnus Broke, en Søn af Knud Jarl og Sønnesøn af Birger Brose, fra Sverrig. Han var gift med Sigrid, en Datter af den svenske Konge Knud; deres Søn hed ogsaa Knud. Kong Hakon tog hæderlig mod Magnus, der blev nogen Tid hos Kongen, og de skiltes meget kjærlig ad. Om Foraaret døde Erkebiskop Thorer i Throndhjem paa Paaskedag, i hvis Sted Sigurd Sine blev valgt, og rejste samme Sommer udenlands.

Kongen sendte en Hær vester over Havet.

166. Om Foraaret rejste Kong Hakon til Bergen, hvor han lod den Hær udruste, der skulde følge med Kong Ospak vester over Havet. Til dette Tog gav Skule Jarl ogsaa nogle Folk og følgende Skibsbefalingsmænd: Sigurd Sepel, Sigurd Smed og Povel Balkesøn; men af Kongen sendtes Thormod Thingskaun, Serk Sygnekjuke, Ølver Illteit, Sveinung Svarte og Povel Gaas; de havde elleve Skibe fra Norge. Men da de vare færdige, kom Olaf Svarte, Konge paa Man, og forkyndte, at der var megen Ufred paa Øerne; han sagde ligeledes, at han var flygtet fra Man, fordi Alein Jarl havde draget en stor Hær sammen, og vilde anfalde de Norske; lige-

som han ogsaa berettede, hvilke Trusler Jarlen lod falde mod de Norske, samt at han sagde, at det var ikke vanskeligere at komme over Havet til Norge, end fra Norge til Skotland, og heller ikke besværligere at lande der for en Krigshær; men det blev ved Ord. Kong Olaf var fire Dage i Byen, førend han drog tilbage; han drog paa Skib med Povel Balkesøn til Orkenøerne, hvorpaa Jon Jarl gav ham det Skib Oxen. Da de forlode Orkenøerne, havde de tyve Skibe. Da den unge Konges Søn, Povel Balke, og Ottar Snækoll hørte dette, droge de sønderpaa til Skid, og traf i Vestfjord Thorkel Thormudsøn, og holdt Slag med ham; Thorkel og hans to Sønner faldt, men hans Søn Thormud undkom ved at springe i et Kar, som svømmede ved Siden af Skibet, og det drev med ham til Skotland nordenfor Hatteskot. Derefter droge Balke med de andre til Kong Ospak.

Om de Norske og Syderøboerne.

167. Siden samledes hele Flaaden i Ilesund; der vare ogsaa Kong Ospaks tvende Brødre, Duggal og Dunggad, samt den tredie Høvding deres Frænde Sumarlide, og de havde mange Folk. De bøde Nordmændene til Gilde, og beværtede dem med meget stærk Viin, men Nordmændene bleve advarede om at tage sig i Agt; de vilde derfor ikke drage til Gilde, og de samlede deres Folk paa begge Sider, thi de troede ikke ret hinanden. Dungad sov paa sin Broder Ospaks Skib. Kort efter anfaldt de Norske Syderøboerne, og dræbte Sumarlide med adskillige af hans Mænd; Duggal fangede de, og satte ham i Bolt og Jern; af de Norske faldt kun faa. Ospak var ikke med herved, men da han erfarede det, fik

han sin Broder Dungad af Vejen, og tog sin anden Broder Duggal i sin Forvaring. De samlede Folk og Skibe fra Øerne, fik i alt firsindstyve Skibe, og sejlede sønder forbi Satiresmule og ind til Bot; der laae nogle Skotter i et Kastel, hvor een af Skotterne var Stevard. Nordmændene indsluttede Kastellet, og gjorde et tappert Angreb, men Skotterne forsvarede sig vel, og hældte kogende Beg og Bly ned paa dem; mange af Nordmændene faldt, og mange bleve saarede. Nordmændene gjorde sig Stormflage af Tømmer, og gave sig til at hugge paa Muren; den var af blød Steen, og gav derfor efter. En Kjertesvend, ved Navn Skage Skitrad, skjød Stevarden ihjel, just som denne sprang op paa Muren. Tre Dage strede de med Besætningen, førend de fik Borgen indtaget; de bemægtigede sig meget Bytte, og fangede en skotsk Ridder, der løskjøbte sig for tre hundrede brændte Mark. Af Nordmændene faldt Sveinung Svarte, og henved tre hundrede Mand i alt af dem og af Syderøboerne. De fik siden en stærk Storm, og mistede tre Skibe med Besætning og alt. Nu spurgte de, at Alein Jarl var æster paa Næs, og havde samlet halvandet hundrede Skibe, forat drage imod dem. De sejlede da nordpaa under Satire, laae der nogen Tid, og gjorde adskillige Gange Landgang. Der faldt Kong Ospak i en Sygdom, af hvilken han kort efter døde, og hans Død blev meget beklaget af hans Mænd. Derpaa blev Kong Olaf Høvding over hele Hæren. Siden sejlede de over under Kjøbmændsøerne, og laae der en Deel af Vinteren. De sejlede derpaa til Man, hvor der var samlet en Hær imod dem under Anførsel af Thorkel Njalsøn. Manboerne vilde ikke stride mod Kong Olaf, og adsplittede Thorkels Hær,

hvorpaa Nordmændene toge ham til Fange, og førte ham en Tidlang med sig i Lænker. Sigurd Sepel og Sigurd Smed vare ham behjælpelige til hans Flugt, hvilket nogle af deres Mænd optoge meget ilde. I Begyndelsen af Foraaret sejlede Nordmændene bort fra Man, men Kong Olaf blev der tilbage; de sejlede nordpaa under Satire, og gik der paa Land, men Skotterne kom imod dem, og strede med dem, dog ikke i noget ordentligt Slag, men løb til og fra; der faldt mange paa begge Sider. Da Nordmændene kom ned til deres Skibe, havde Skotterne dræbt alle deres Svende, som vare paa Land forat lave Mad. Nordmændene gjorde adskillige Gange Landgang paa Satire, og sejlede derfra nord til Øerne; da de kom til Ljodhus, forefandt de der Thormud Thorkelsøn; ham forjoge de fra Øerne, dræbte nogle af hans Mænd, bemægtigede sig alt hans Gods, og toge hans Kone til Fange; saa sejlede de nordpaa til Orkenøerne, men Povel Balkesøn blev tilbage paa Syderøerne, og blev fældet nogle Uger efter af Kong Rognvalds Søn, Gudraud Svarte. De fleste Nordmænd sejlede strax til Norge, og havde paa dette Tog forhværvet Kong Hakon megen Anseelse paa Vesterhavet, hvorfor Kongen takkede dem.

Erkebiskop Sigurds Hjemkomst.

168. Kong Hakon havde tilbragt denne Vinter i Bergen; det var den fjortende i hans Regjering. Samme Høst kom Erkebiskop Sigurd hjem fra sin Indvielse, og begav sig til sit Erkebispesæde. Paa Orkenøerne var af Nordmændene Olver Illteit bleven tilbage; han var Kong Hakons Hirdmand og en meget ustyrlig Mand. Han drog til Hanef den Unge, som den Gang havde Sysselet

der paa Øerne paa Kongens Vegne; han var Kong Hakons Skutelsvend. De vare tre Brødre, Hanef den Unge, Kolbeen og Andreas; Hanef havde en stor Trop med sig, og var vanskelig at komme tilrette med.

Om Snækoll.

169. En Mand der paa Øerne hed Snækoll Gunneson; hans Moder Ragnhild var en Datter af Erik Slagbrell og Ingegerd, Rognvald Jarl den Helliges Datter. Snækoll gjorde Fordring paa nogle Gaarde der paa Øerne, som Rognvalds Afkom havde ejet, men som Jarlen havde i Besiddelse. Denne gjorde mange Vanskeligheder med at overlade ham Gaardene, men Snækoll blev ved med sine Klager; Jarlen blev da vred, og spurgte, om han vilde gjøre ligesom hans Morbroder Harald, og gjøre Fordring paa Orkenøerne imod ham; men han skulde nok vide at forsvare sit Rige, ligesom hans Fader havde gjort imod den andens Morbroder. Snækoll svarede: „Jeg tænker, det bliver kun lidet du vil unde mig af Orkenøerne, naar du ikke engang vil tilstaae mig det, som tilkommer mig med fuld Ret." Jon Jarl blev da meget forbitret paa Snækoll, der tilsidst foregav, at han ikke kunde være sikker for Jarlen, men drog til Hanef, og forbandt sig med ham og hans Trop.

Om Hanef.

170. Jarlen og Hanef droge om Høsten over til Katanæs, toge begge til Thorsaa, og havde hver sit Herberge. Begge havde ligeledes et stort Følge, og det kom til Strid imellem deres Folk, naar de mødtes drukne om Aftenen. En Aften sad Hanef med sine Folk og

drak, og de vare meget muntre, da kom en Mand løbende ind til Hanef, og sagde: „Tager eder vel i Agt, Hanef og I andre, thi Jarlen vil uden Tvivl overfalde eder i Nat, og lade det gaae paa Liv og Død, og han har ingen god Tro til eder, hvis I blive længe her sammen."

Jon Jarls Drab.

171. Saasnart Hanef hørte dette, sagde han til sin Broder Kolbeen og til Snækoll, at det var der Rimelighed i, og de skulde ikke være de sidste til at forekomme det; de bade nu deres Folk væbne sig, men disse vare saa drukne, at de alle fandt det var vel betænkt. Da de havde væbnet sig, gik de til det Herberge, hvor Jarlen sov, og anfaldt strax dem, der kom dem imøde; men da Jarlen mærkede der var Fjender, søgte han ned i en Kjelder, hvor han vilde skjule sig, men de sporede ham op; Snækoll, Sumarlide Rolfsøn, Ølver Illteit, Thorkel og Rafn og endnu flere af deres Folk løb strax ned i Kjelderen; Snækoll fandt Jarlen ved en Tønde, og de gave ham strax Banesaar. Der faldt ogsaa nogle af Hanefs Folk; Jarlen havde faaet ni Saar. Efter denne Gjerning drog Hanef med de andre fra Katanæs; de droge til Viger, og lagde sig i det Kastel, som Kolbeen Ruga havde ladet bygge, og forsynede sig med tilstrækkelige Fødemidler. Men da Jarlens Venner spurgte dette, samlede de en stor Mængde Folk, droge ud til Viger, og beleirede Kastellet, hvilket dog var vanskeligt at angribe. Da samlede ogsaa Hanefs Frænder sig, Kolbeen i Reinedal og mange andre, og søgte at stifte Forlig imellem dem. Det endte ogsaa med, at der tilstodes dem Fred; om Vinteren skulde de blive paa Orkenøerne, men næste

Sommer drage til Norge til Kong Hakon, som skulde dømme i den hele Sag. De samlede Hære skiltes da ad, og alting stod roligt til om Vinteren. Sommeren efter droge Hanef og hans Kamerader til Norge, og paa et andet Skib vare Jarlens Frænder og Venner.

Om Ørkenøboerne.

172. Denne Vinter opholdt Kongen sig i Bergen, og det var den femtende Vinter i hans Regjering, men om Foraaret var han taget i Forretninger til Vigen, og var ikke kommen tilbage, da Hanef og hans Følge kom til Bergen; de toge ind i Aura-Povels Gaard. Kort efter kom Skule Jarl nordenfra og Kongen østenfra tilligemed Hr. Knud. Der blev da blæst til Hirdstævne for alle haandgangne Mænd, og da Hanef med sine Kamerader kom til Mødet, toge Skutelsvendene Brødrene Hanef og Kolbeen og Snækoll og Rolf Killings Sønner Sumarlide og Andreas, og førte dem op til Borgen, hvor de bleve satte i Forvaring; men Olver Illteit og de andre, som havde været med ved Jarlens Drab, bleve førte ud til Toleholm. En Gjæst ved Navn Bjørn, som havde været med dem ved Drabet, var paa Vejen til Mødet kommen til Mariekirke, da just Messen begyndte. Han sagde: „Det er bedre, jeg gaaer i Messe, end til Hirdstævnet;" hvorpaa han gik ind i Kirken; og førend Messen var ude, sagde man ham, at Olver og de andre vare dræbte[1], saa hans Liv frelstes ved at han gik i Kirke. Jarlens Maag, Sigvalde Skjalgsøn, var den ivrigste Eftermaalsmand angaaende Jarlens Drab; han

[1]) eller: grebne.

greb Thorkel Svarte, og førte ham henad Gaden, og da de kom forbi den Gaard, hvor Skule Jarl var, stod Jarlen ved Vinduet, og raabte til ham: „Sigvalde, lad ikke Thorkel dræbe, med mindre han er særdeles skyldig." Sigvalde svarede: „Han er saa meget skyldigere end andre, som han anfaldt Jarlen da han var død." Thorkel kom ud til Holmen med Ølver, og der bleve fem Mænd halshuggede, Rafn og Ølver og Thorkel og to andre, som havde været med ved Jon Jarls Drab.

Skibes Forliis.

173. Den samme Høst droge Ørkenøboerne hjem, og alle de anseeligste Mænd fra Øerne vare paa eet Skib, hvilket forgik med alle dem, som vare ombord, et Tab som mange først seent have forvundet. Skule Jarl drog om Høsten til Throndhjem tilligemed Hanef og Kolbeen samt Snækoll; Hanef og hans Broder vare om Vinteren hos Povel Vogeskalm paa Dynjenæs. Om Foraaret rejste Hanef til Kongen, og fik Lov til at drage hjem; men han blev af Storm dreven tilbage til Hernar, hvor han blev syg og døde; hans Broder Kolbeen døde i Throndhjem kort efter. Snækoll var længe efter hos Skule Jarl og Kong Hakon.

Uenighed imellem Kong Hakon og Skule Jarl.

174. Om Efteraaret da Kongen og Jarlen havde skiltes ad i Bergen, blev Kong Hakons Søn Hakon født Mortensdag om Natten; Vinteren efter blev Kong Hakon i Bergen, og dette var den sextende Vinter i hans Regjering. Denne Vinter rejste der sig megen Tvist og Uenighed imellem Kong Hakon og Skule Jarl, hvilket især

rejste sig af Leensmændenes Ord. Skule Jarl havde denne Vinter megen Skibsbygning for, og foretog sig adskilligt andet, som hans Uvenner fattede Mistanke til, og udlagde som Utroskab mod Kongen. Den Gang var Jarlens Datter Fru Ingerid død, som Hr. Knud havde tilægte, og dermed var deres Venskab ude. Hr. Knud havde den Gang det halve Rygjefylke og det halve Sogn, og han ansaae dette Leen for mindre, end han kunde ønske sig. Han og Leensmændene forestillede Kongen, at det Landeskifte, som var skeet i Bergen, var ikke lige, og at det var snarere en Halvdeel, end en Trediedeel af Landet, som Skule Jarl havde faaet. Denne Vinter sendte Erkebiskop Sigurd Bud til alle Biskopperne i Norge, og stævnede dem til et Møde med sig i Bergen næste Sommer.

Kong Hakons Budskab.

175. Kong Hakon drog om Foraaret øster til Vigen; han sendte Bud til Skule Jarl, at han om Sommeren skulde komme til Bergen, forat de kunde afgjøre den Tvist der var imellem dem. Men da Kongen kom øster til Vigen, stævnede han alle Leensmænd og Sysselmænd, som vare i Vigen, til sig, og beordrede dem til at følge med ham til Bergen. Følgende Leensmænd vare da hos ham: Arnbjørn Jonsøn, Simon Ko, Lodin Gunnesøn og Gunbjørn Bonde; og da han kom til Gulethingslag, stævnede han ligeledes alle Leensmænd til sig med stort Følge. Fra Vigen havde han mange og smukke Folk. Da han kom tilbage til Bergen, lagde han Langskibene langsmed Bryggen inde i selve Byen.

Om Povel Vogeskalm.

176. Skule Jarl var i Throndhjem om Sommeren; om Foraaret lod han et stort Skib rejse ude paa Øren; det hed Langfredag, og var meget større end andre Skibe, hvorfor der kun blev gjort lidet ved det den Sommer. Ud paa Sommeren gjorde Jarlen sig færdig til at rejse; han blev silde færdig, og havde fem og tyve Skibe, for det meste store. Følgende Leensmænd vare med ham: hans Maag Alf, hans Frænde Asolf, Povel Vogeskalm og hans Søn Nikolai, Baard Bratte og Eilif fra Vold; der vare ogsaa mange Sysselmænd. Det var langt ud paa Høsten, da Jarlen kom. Han sendte Povel Vogeskalm forud til Kongen. Da han kom til Bergen, irettesatte Leensmændene ham haardt, og sagde, at det var underligt, at han og andre Leensmænd, som vare komne nordpaa, holdt med Jarlen imod Kongen, og de bade dem forlade Jarlen og begive sig til Kongen. Men Povel svarede, at han havde ikke været imod Kongen, fordi han fulgte med Jarlen, naar Kongen sendte ham Bud. „Men saa troer jeg,“ sagde han, „at de fleste Leensmænd, som ere komne nordenfra, ikke have i Sinde at forlade Jarlen for eders haarde Tiltales Skyld.“ Siden drog Povel til Kongen, og deres Samtale var meget fredelig; hvorpaa han vendte tilbage til Jarlen, og fortalte ham om alle de Anstalter i Byen, og at Skibene laae saa tæt ved Bryggen, at det næppe var muligt at lægge til. Jarlen indrettede sin Sejlads til Byen saaledes, at han lod sit Skib sejle først, derpaa de to største, saa tre, saa fire, og saa fremdeles flere, saalænge der var nogen, en Anordning,

som var meget smuk at see. Jarlen lagde til ved Nordnæs ud for Munkeliv ved Haakarlestrand, men havde et saa daarligt Leje der, at nogle Skibe kom til Skade for dem. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Kongen, Thrønders Drot ugunstig,
Vidt omkring til Leensmænd sendte
Bud, men nordenfra en Flaade
Fløj med Jarlen og hans Kæmper;
Leensmænd fik ej lidt at sysle,
Lange Klager frem de bare;
Kongen holdt da Havnen spærret,
Haakarlsstrand lod Jarlen gjæste.

Kongens og Jarlens Sammenkomst.

177. Da Jarlen havde været en kort Tid i Byen, holdt han et Møde med Kongen i Sakristiet ved Kristkirken, og Kongen gjorde ham mange Bebrejdelser og Beskyldninger. Derpaa blev der sat Thing paa Kristkirkegaard, hvor der blev sat en Stol for Kongen; rundt omkring ham sade hans Leensmænd og Raadgivere; hans Frænde Gunnar stod bag Kongens Stol. Erkebiskop Sigurd var paa Thinget, samt alle indenlandske Lydbiskopper og Hr. Knud. Siden kom Skule Jarl paa Thinget med alle sine Mænd. De saae, at der var ikke tiltænkt Jarlen nogen Plads paa den Stol, hvor Kongen sad; hans Mænd satte derfor en anden Stol for ham. Derpaa fremførte Kongen mange Besværinger over Jarlen, og holdt en smuk Tale. Derefter talte Leensmændene, og tillagde ham hver megen Brøde. Og da de vare færdige, stod Jarlen op og sagde: „Jeg kan en Vise:

Ørn sad paa Klippe,
Det gaaer alt ud i et,
Ørn sad paa Klippe;

og en anden:

Ørn sad paa Klippe;

saaledes gaaer det ogsaa her i Dag, hver har holdt en Tale paa sin Maade, men alle gaae de ud paa at beskylde mig." Derpaa holdt han en lang og smuk Tale, hvori han fralagde sig alle de Beskyldninger, man havde gjort imod ham, og tilstod, at han var pligtig at tjene Kongen og give efter for ham, men han maatte tilkjendegive Leensmændene sin store Misfornøjelse med deres Bagvaskelse og Øretuderi. Derpaa sagde Gunnar Kongens Frænde: „Os forekommer du først da at vise Kongen den skyldige Tjeneste, naar du aflægger din Hædersdragt, og falder Kongen til Fode, og giver hele din Sag i hans Vold og Naade." Jarlen svarede: „Jeg har lært at tjene Høvdinger, da du foretog dig andet, Gunnar!" Derpaa stod Kongen op, og bad alle dem følge sig, som vilde tjene ham; hvorpaa han forlod Thinget, ledsaget af hele Almuen; men Jarlen drog ned til sine Skibe tilligemed de Folk, som vare komne med ham nordenfra. Derefter lagde Erkebiskoppen og andre Biskopper sig derimellem, og fik stiftet Forlig til Kongens Tilfredshed, og Jarlen gav sin Forpligtelse dertil. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Thing de unge Fyrster satte,
Jarlen Kongen hurtig svared,
Herser ægged ham til Kampen,
Herlig Ædling svart anklaged;

Han, som Daad og Hæder ynder,
Staal med Blod i Orlog farver,
Kongen selv lod Sagen dømme,
Saa forligt hans Gunst erobred.

Der herskede da udvortes en god Forstaaelse imellem dem, og de vare til Gjæst hos hinanden; men der var aldrig siden fuldkommen Tillid imellem dem.

Kongens Datter Kristine fødes.

178. Skule Jarl drog til Throndhjem om Høsten, men Kongen blev i Bergen Julen over, og dette var den syttende Vinter i hans Regjering. Denne Vinter blev Kong Hakons Datter, Fru Kristine, født efter Juul. Henimod Fasten drog Kong Hakon til Sogn, og derfra op i Landet; men da han kom til Oplandene, opstod der en Tvist imellem ham og Povel Biskop i Hammer; Kongen gjorde Fordring paa den Ø i Mjøsen, som hedder den Hellige Ø, hvilken Inge, som Baglerne havde taget til Konge, havde givet til Bispesædet i Hammer, men Birkebenerne holdt ham for en Bedrager, og sagde, at han hed Thorgils Tueskid, og var en Dansker. Nu meente Kongen, at han havde ingen Magt til at give hans Fædrenearv bort, men Biskoppen afslog reent ud at give Slip paa Øen. Kong Hakon drog til Tønsberg, og var der om Foraaret. Biskop Povel skrev til Erkebiskoppen og Skule Jarl, og søgte Raad hos dem i denne Sag; og efter Underhandlingerne med dem endtes det dermed, at Biskop Povel gjorde sig færdig til at rejse bort, og drog først til Gøtland, derfra til Danmark, saa til Sarland, og fortsatte sin Rejse til Pavens Gaard.

Inga Kongemoders Død.

179. Om Foraaret, medens Kongen opholdt sig i Tønsberg, lod han Steenmuren omkring Bjerget sætte i god Stand, lod en Kongsgaard opføre, og et stort Skib bygge, som hed Olafssuden. Kongen drog om Sommeren til Bergen. Da kom Skule Jarl nordenfra, og de vare begge sammen. Men skjøndt de omgikkes venlig, satte dog Øretudere Splid imellem dem, saa at det stundum var nær ved at komme til aabenbar Strid, hvilket man siden saae Prøver paa. Kong Hakons Moder, Fru Inga, var hos ham, og han viste hende megen Kjærlighed; hun blev syg om Vinteren, og døde før Julefaste; dette var den attende Vinter i Kong Hakons Regjering.

Om Islænderne og Forlig.

180. Haakarlehøsten kom Sturla Sighvatsøn ude fra Island, og drog strax om Vinteren ud til Paven. Han kom tilbage den samme Høst, og fandt Kong Hakon i Tønsberg, hvor han havde Sturla til Gjæstebud hos sig, og afhandlede meget med ham. Kongen var misfornøjet med hvad Sturla fortalte ham om Urolighederne paa Island, og spurgte, om det kunde være saa vanskeligt at bringe Landet under Eneherredømme, og sagde, at da vilde der herske bedre Fred, naar een havde mest at sige. Sturla svarede, at det vilde ikke have stor Vanskelighed, naar een med nogen ret Magt vilde give sig i Færd dermed. Kongen spurgte, om han vilde paatage sig at fremme den Sag; han svarede, at han med Kongens Understøttelse vilde forsøge derpaa, og hvis det lykkedes, haabede han af Kongen at faae saadanne Beløn-

ninger, som han maatte finde ham værdig til. Kongen bad ham ikke ved Manddrab at vinde Landet, men at lade vedkommende Mænd gribe og føre til Norge, eller paa anden Maade see at faae deres Besiddelser i sin Magt. Om Sommeren efter rejste Sturla til Island, og var hos sin Fader om Vinteren paa Grund. Men imedens han var udenlands, havde hans Søskendebarn, Orækja Snorresøn, øvet megen Ufred paa hans Ejendomme. Næste Foraar, da Sturla havde været en Vinter paa Island, drog han og hans Fader meget mandstærke mod Snorre i Reykjeholt, og forlangte at han skulde give Bøder for de af Orækja øvede Voldsomheder. Snorre vilde ikke samle Folk imod sin Broder; Thord Sturlason lagde sig derimellem, men kunde ikke faae dem forligte; Snorre begav sig derfor bort, men Sturla tog Reykjeholt i Besiddelse tilligemed alle Snorres Ejendomme. Derpaa drog Sturla til Vestfjordene imod Orækja, og de sluttede et Forlig, som det lod til, hvilket dog kun varede kort; alle deres Handeler behøve ikke her at fortælles, men Enden derpaa blev, at Orækja drog udenlands den Sommer efter Biskop Magnuses Raad. Derefter drog Sturla mod Thorleif i Garde og stred med ham paa Bæ i Borgefjord; han overvandt Thorleif, som derpaa drog udenlands Sommeren efter Orækja. Samme Gang drog ogsaa Snorre Sturlasøn og Thord Kakale og Olaf Thordsøn Hvideskjald, en Søn af Thord Sturlasøn, udenlands. Nu yppede Sturla Ufred med Gissur Thorvaldsøn og Kolbeen Arnorsøn den Unge, og hvorledes det gik med deres Handel skal siden blive fortalt.

Kongen skrev til Jarlen.

181. Kong Hakon laae den Vinter i Oslo, som før er fortalt; der rejste sig den Gang megen Strid imellem ham og Skule Jarl, formedelst de samme Mænds Øretuderi, som vare vante til at sætte Splid imellem dem. Kong Hakon skrev til Jarlen, og satte ham Stævne at komme til sig i Bergen, forat tale om deres Mellemværende; da dette Bud kom til Jarlen, holdt han Raad med sine Venner, om han skulde begive sig til dette Møde eller ej; han erindrede dem om, hvor haardt Leensmændene Haakarlehøst havde gaaet ham paa Klingen, og at man havde sagt ham, at de ikke vilde fare lempeligere nu; „og hertil," vedblev han, „kommer endnu en Omstændighed, som I kjender, og som gjør mig endnu mindre tilbøjelig til denne Rejse, end forrige Gang; thi Haakarlehøsten, da vi mødtes i Bergen, vare Arnbjørn Jonsøn, Gregorius og Hr. Andreas med os, og bleve da Kongens haandgangne Mænd, og svore ham allene Hirdmandsed, isteden for at de forhen alle havde svoret os begge Troskab; det samme gjorde ogsaa Jon Staals Søn Brynjolf, og mange andre have aflagt den samme Ed; og derfor har jeg mindre Tillid til disse, end til dem, som ere Venner af os begge og begges Edsvorne." Endnu flere Grunde anførte Jarlen, hvorfor han vilde undslaae sig for denne Rejse; men da flere af hans Venner opmuntrede ham dertil, saa blev dog endelig den Beslutning taget, at han beredte sig til Rejsen, men han blev meget silde færdig; han havde tyve Skibe. Derpaa sejlede han sønder til Møre, og laae længe i Steenvaag. Kong Hakon gjorde sig færdig fra Vigen,

og havde mange Folk og mange Leensmænd; han lod da Olafssuden sætte frem, et stort og smukt Skib paa to og tredive Rum. Da han kom til Gulethingslag, udbød han Folk af alle Fylkerne der. Klemet fra Holm sendte han til Throndhjem, forat forkynde, at Kongen vilde komme did, hvis Jarlen ikke kom nordenfra. Ud paa Høsten sejlede Kong Hakon fra Bergen nordpaa med fyrretyve Skibe, alle store. Mange Leensmænd vare med ham: Arnbjørn Jonsøn, Lodin Gunnesøn, Simon Ko, Halvard Bratte, Erik Stilk, Ivar Nef, Gaut fra Mel, Nikolai Povelsøn, Peter i Giske og mange andre anseelige Mænd; han havde ogsaa mange og smukke Folk. Skule Jarl laae, som nys blev sagt, i Steenvaag; der kom Povel Vogeskalm til ham, og sagde, at Kongen havde samlet en stor Hær, og agtede sig til Throndhjem. Jarlen holdt da Raad med sine Folk, om han skulde drage Kongen imøde eller vende tilbage til Throndhjem. De fleste raadte til det første, men nogle meente, han skulde tage til Throndhjem til sine Fostbrødre, og der oppebie Kongen. Det blev ogsaa besluttet saa, at Jarlen vendte tilbage til Nideros, og lod udskrive Heste, forat drage op i Landet; men Povel og flere fraraadte denne Rejse, og meente, at endnu vilde alt løbe vel af, naar han og Kongen mødtes. Der blev da besluttet, at Povel skulde drage sønder paa Møre forat møde Kongen; han traf Kongens Flaade ved Solskel, men fik ikke talt med Kongen selv, da han just var sejlfærdig. De sejlede da alle samlede til Throndhjem, og da de kom til Leeranger, kom Povel til Kongen, som tog vel imod hans Andragende, og meente, at det vilde gaae godt, naar han og Jarlen samledes.

Om Kong Hakons Budskab til Skule.

182. Den Nat da Kongen var i Leeranger, var Skule Jarl paa Medalhuus, og red derfra til Orkedal, forat tage sønder over Fjeldet. Han havde da mange og smukke Folk; men da han var kommen op til Orknebro, skiltes mange af hans haandgangne Mænd og Venner fra ham, Andott Skakalok, Elju-Bjarne, Reidar Dyn og mange andre brave Mænd, som forhen kaldtes hans Kjæmper. Den Gang blev følgende kvædet:

Pral blev Skules Hofmænds Ære,
Fulde Kander de ej svigted,
Idelig de Danske drukke,
Fjeld og Skov ej tit besøgte;
Da til Krig de drage maatte,
Savn og Hunger slemt dem plaged,
Eder de mod Inges Broder
Brød', og ham at følge nægted.

Olaf Hvideskjald siger:

Snue Folk blandt Fyrster spredte
Tvedragts Sæd, de spaade: Jarlen
Løfter snart mod Kongen bryder;
Begges Fjender Misgunst næred.
Opbragt Konning drog med Flaaden
Sønden fra; da Jarlens Kæmper
Svigted ham; saa han mod Østen
Over Fjeldet drog med sine.

Kongen sendte Mænd til Jarlen.

183. Da Kong Hakon kom til Throndhjem, spurgte han, at Jarlen var reden bort, hvorpaa han efter sine

Venners Raad sendte Mænd efter ham, Povel Vogeskalm og Ivar Nef, hvilke traf Jarlen i Opdalen, og sagde, at Kongen vilde have han skulde vende tilbage, at de skulde forlige sig med hinanden, og begge blive i Throndhjem om Vinteren. Jarlen forebragde atter dette for sine Venner, af hvilke de fleste skyndede til, at han skulde vende tilbage; men andre fandt, at han kunde ikke være bekjendt, saa hurtig at forandre sin Beslutning. Jarlen svarede: „Jeg seer, at det vilde være raadeligere at vende tilbage, men dog maae de raade, som ville drage sønderpaa." Derpaa begav han sig sønder over Fjeldet. Da Kongens Sysselmænd i Oplandene spurgte, at Jarlen var kommen nordenfra, toge de alle Skibene i Mjøsen, og elleve Høvdinger gik ombord paa dem; deres Formænd vare: Gregorius Jonsøn, Hr. Andreas, Havard fra Sundbo, Aslak Smerstak, Jon Killing, Amunde fra Folevold, Dag fra Grof, Odd Eriksøn, Sare Bladspyd, og de havde stærke Troppeafdelinger. Skule Jarl drog til Hammerkjøbing paa Hedemarken, og opholdt sig der nogen Tid med alle sine Mænd.

Om Erkebiskop Sigurd og Kong Hakon.

184. Da nu Povel Vogeskalm og Ivar Nef kom tilbage til Kongen, og fortalte om Jarlens Reise, holdt Kongen Samtale med Erkebiskop Sigurd og sine Raadgivere, og spurgte dem til Raads hvad der nu var at gjøre; han fandt det betænkeligt, at Jarlen med en stor Hær var dragen over Fjeldet til de Landskaber, som tilhørte Kongen allene. Erkebiskoppen bad Kongen sørge for, at Freden kunde vedligeholdes. Kongen affendte da Abbed Bjørn fra Holm, Ivar fra Skedjehof, Vilmund

Pilt og flere Mænd, forat de skulde forkynde Jarlen, at han Vinteren over maatte have Trediedelen af alle Sysslerne paa Oplandene og i Vigen, forat Freden kunde vare ved. Abbeden og hans Ledsagere kom til Hedemarken, og sendte Bud til Sysselmændene, forat bekjendtgjøre dem Kongens Befaling og bad dem ikke at bryde Freden, førend de fik at vide, hvorledes Jarlen vilde optage deres Budskab. Men da Abbeden og de andre kom til Hammer, havde Jarlen sendt sin Skutelsvend, Nikolai fra Mors, op paa Hedemarken, forat indkræve alle Afgifter til Kongen. Sysselmændene havde faaet Nys herom, og vilde have standset Nikolai, saa hvis Abbeden var kommen to Dage sildigere, vilde det have været ude med Freden imellem Jarlen og Kongen. Men da Abbeden traf Jarlen, og meddeelte ham Kongens Tilbud, samtykkede han deri, og lovede derimod at forholde sig fredelig. Derpaa vendte Abbeden tilbage, men nogle af hans Ledsagere droge ud i Vigen i Kongens Ærende. Skule Jarl besatte derpaa Trediedelen af alle Sysler i Oplandene og Vigen; i Borgesyssel indsatte han Arne Rofa og Finn Knøtt; derpaa drog han ud til Oslo, og derfra til Tønsberg, hvorhen Kongens Mænd, som vare rejste med Abbeden, allerede vare komne.

Om Kong Hakons Sendebud.

185. Da Kong Hakon havde sendt Bjørn Abbed fra Nideros sønder over Fjeldet, lod han Arnbjørn Jonsøn og alle Leensmændene fra Vigen drage hjem, og befalede dem at forsvare Landet, hvis Jarlen skulde vække nogen Ufred i Vigen. De kom noget sildigere til Vigen end Jarlen, og lagde sig i Grindholmsund, men Jarlen

var i Tønsberg; han vilde da sende de Mænd til dem, som Kongen havde sendt nordenfra med Abbeden, og bad dem stævne Leensmændene til sig til Tønsberg, men de sagde, at Kongen havde bestemt, at Erik Stilk skulde opsøge Jarlen, og han drog med Kongens Breve, men ingen af de andre Leensmænd. Da Leensmændene nu spurgte, at Jarlen foer fredelig, skildtes de ad, og droge hver til sit Sysſel, og Erik drog med Brevene til Jarlen. Da Arnbjørn kom hjem til Valdesholm, sendte han Bud til de Sysſelmænd, som Jarlen havde indsat, befalede dem at drage bort, og sagde, at han ikke vilde dele Borgesysſel med nogen, førend han havde Kongens Ord derfor. Men saasnart Jarlens Sysſelmænd fik dette at vide, droge de hen til Jarlen, og forkyndte ham Arnbjørns Budskab. Kongens Sendebud, som vare i Tønsberg, toge uden Jarlens Vidende meget Gods bort fra Laurentii Kirke, hvilket var Kongens Ejendom, og bragde det til Throndhjem; Juleaften kom de til Nideros, og fortalte Kongen hvad Nyt de havde hørt fra Vigen: de af Kongens Venner, som vare komne derfra, havde fortalt, at mange skyndede Jarlen til at bryde med Kongen, og at han ikke længer skulde lade sig forjage fra sin Ejendom og Odel, saa det var meget uvist, om Freden vilde vare Vinteren over. Skule Jarl drog efter Julen øster til Elven, og opholdt sig en lang Tid i Kongehelle. Der gik mange ham tilhaande: Alf fra Leifastad, Thorgils Slydra, Vesete den Unge og hans Broder Asgaut. Disse Mænd kaldte Birkebenerne Varbelger. Alf havde forhen været Arnbjørns Huuskarl. De skyndede Jarlen meget til Ufred, og at han ikke skulde lade Kongen raade over hans Broderarv; Jarlen gav, hvilket

siden viste sig, altfor meget efter for deres Forestillinger. Kong Hakon var om Julen i Throndhjem; det var den nittende Vinter i hans Regjering. Erkebiskoppen bad atter Kongen, at han, forat vedligeholde Freden, thi man hørte kun slette Tidender fra Varbelgerne i Vigen, skulde sende et Budskab til Jarlen; Bjørn Abbed og Vilmund Pilt bleve da afsendte. Ligeledes skikkede Kong Hakon Bud til Munan Biskopssøn og Sysselmændene paa Oplandene, at de alle skulde drage til Arnbjørn Jonsøn og forene sig med ham, indtil man fik Udfaldet at vide af Abbedens Budskab til Jarlen. Abbeden traf Jarlen i Kongehelle om Fasten i Vaaren, og fremførte sit Ærende; begges Venner understøttede ham, og Jarlen kom da paa mildere Tanker, men førend de kom, saae det svært ud til at han vilde begynde Ufred.

Forsøg paa at forlige Kongen og Jarlen.

186. Skule Jarl drog fra Kongehelle om Vaaren; han havde forud sendt Bud til Arnbjørn Jonsøn, at han skulde komme til ham paa Eidsvold. Arnbjørn, Erik Stilk, Munan Biskopssøn og mange andre Sysselmænd fra Oplandene kom til Thinget med trehundrede Mand, alle vel bevæbnede. De kom førend Jarlen, og lejrede sig ude ved Kirkegaarden; Arnbjørn sagde, at de før skulde stride med Jarlen, end give deres Samtykke til noget, som ej kunde huge dem. Skule Jarl kom paa Thinget med halvfjerde hundrede Mand, men ikke saa vel bevæbnede; Jarlen havde en hvid Filthat paa, og sad paa en smuk Hest. I Forvejen havde Arnbjørn aftalt med sine Mænd, at han allene skulde svare paa alle Jarlens Fordringer. Kort efter Thingets Begyndelse tog Jarlen

saaledes til Orde: „Hvorfor, Arnbjørn! jog du mine Sysselmænd fra den Trediedeel af Borgesyssel, som Kongen havde overladt mig for i Vinter?" „Fordi," sagde Arnbjørn, „jeg havde fast besluttet ikke at afstræde nogen det Leen, Kongen havde betroet mig, førend jeg havde Vished for, at han vilde fratage mig det." Jarlen svarede: „Har du ikke engang før taget Forlening af mig, Arnbjørn, og da lovede du os alt Godt, hvorledes du end saa har endt." „Jo," sagde Arnbjørn. „Dengang," vedblev Jarlen, „var Hakon Konge ligesaa vel som nu, skjøndt han nu har flere Aar paa Bagen, og jeg agter nu hans Ord ligesaa højt som den Gang med Hensyn til de Leen, han tildeler mig; og skjøndt du er noget mere, end andre Mænd i Norge, saa finder jeg det dog dumdristigt af eder alle at forholde mig det, som Kongen tilstaaer mig." Arnbjørn svarede: „Vist er det, at ingen Leensmand skal fratage mig det, som Kongen har givet mig, og for ingen Mand i Norge agter jeg at bøje min Hals, uden for Kong Hakon, end ikke for den hvide Hat, som vi nu see her paa Thinget." Da tog Bjørn Abbed Ordet, og sagde, at han bragde Kongens Brev med sig, hvilket de ene to skulde høre oplæse, og bad dem gaae ind i Kirken, hvor de talte sammen. Abbeden forkyndte her de Budskaber han bragde Arnbjørn og andre Anførere, og sagde, at det var Kongens Villie, at alle skulde bidrage sit til Forlig imellem ham og hans Svigerfader, samt at det virkelig forholdt sig saa, at Kongen havde overladt Jarlen Trediedelen af alle Sysler i Vigen og Oplandene om Vinteren. Arnbjørn begyndte da at tale lempeligere, og Jarlen tog Trediedelen af Borgesyssel i Besiddelse, hvorpaa han begav sig nordpaa i Vigen;

men Abbeden rejste til Trondhjem med Tilbud af Forlig. Der blev da bestemt, at Kongen og Jarlen skulde mødes om Sommeren i Bergen, og stille hinanden Gisler til denne Sammenkomst.

Forlig imellem Kong Hakon og Skule Jarl.

187. Skule Jarl var i Vigen om Foraaret; da gik fremdeles mange Mænd ham tilhaande, og han samlede mange Folk, forsynede sig ligeledes med Skibe, og tog mange fra Bønderne uden deres Tilladelse. Han holdt Borgething paa Margretemesse; da tog han ogsaa Arnbjørns Skib, og vilde have det nordpaa med sig, men Arnbjørn havde i Forvejen ladet bore Huller paa det og Indholterne hugge i Stykker, saa det blev strax fuldt af Vand, da det kom ud, og maatte strax sættes op. Paa denne Tid kom fra Kong Hakon hans Søn Sigurd og Ingemund Pus, der bleve stillede Jarlen til Gisler, og i Forvejen vare Jarlens Frænde Asolf og Jatgeir Skjald i samme Egenskab komne til Kongen. Da Jarlen var færdig, sejlede han til Bergen, og lagde ind i Kongshavnen. Der begyndtes da Underhandlinger. Jarlen sagde, at han ikke vilde lægge ind til Byen, uden han fik Sikkerhed for, at hans Søn Peter efter hans Død skulde erholde den Deel, som han nu havde af Norge; men da dette blev forebragt Kongen, afslog han det reent ud, og sagde, at aldrig skulde nogen af hans Afkom arve Norge, uden hvo der stammede fra hans Datter Dronning Margrete. Derefter toge nogle andre Mænd tilligemed Erkebiskoppen sig af Underhandlingerne; Jarlen lagde ind til Byen, og de bleve efter gode Mænds Raad forligte; begge skulde forblive sammen om Vinteren

i Bergen, og holde Bord sammen, saaledes at Jarlen skulde udrede Omkostningerne hver tredie Dag. Den Vinter stod da alting vel til imellem dem, som ellers naar de vare sammen; thi da førtes der mindre løgnagtig Sladder imellem dem, og de kunde strax undersøge Sandheden. Denne Sommer kom Orækja Snorresøn fra Island, og fortalte om al den Vold, som hans Frænde Sturla der havde øvet, saa at Kongen fandt, at han havde gaaet strængere til Værks, end han havde raadet ham til.

Forlig imellem Biskop Povel og Kongen.

188. Det var den tyvende Vinter i Kong Hakons Regjeringstid, da han og Jarlen vare sammen i Bergen. Om Foraaret beredte de sig til at drage til Throndhjem, og sejlede forbi Stad Aftenen før Søndagen Charitatis, men fik saa stærk Modvind, at de maatte lægge til i Anger. Men om Søndagen sejlede Jarlen fra Sild, og fik saa stærk Vær, at han lagde til nord ved Søndolfsstad; Paasken tilbragde han paa Reine, og baade Kongen og Jarlen vare om Foraaret sammen i Kjøbstaden (Nideros). Da blev der efter Erkebiskop Sigurds Raad sendt Bud til Biskop Povel i Hammer, at han skulde komme til Kong Hakon forat handle om Forlig, og da han kom did, holdtes der Møder angaaende hans Sag med Kongen; det gik noget langsomt med Forliget, og Biskoppen viste sig altid modvilligere paa de Møder, hvor Jarlen var med; men endelig forligedes de saaledes, at Kongen fik Øen imod at give Bispesædet andre Ejendomme isteden efter hans eget Godtbefindende og som Biskoppen var fornøjet med.

Der blev sat Splid imellem Kongen og Jarlen.

189. Om Foraaret tildrog sig i Throndhjem en ubetydelig Hændelse imellem Kongen og Jarlen, hvoraf man kunde see, hvor megen Umage man gjorde sig forat spilde deres gode Forstaaelse. Det hængte saaledes sammen: Kongens Frænde Gunnar var hos Kongen; han havde haft en Trætte med Jarlens Gjæster, som meente, at han havde behandlet dem for haardt. Kort efter drog Gunnar ud paa Næs, og vilde til sit Sysſel, som Kongen havde givet ham. Om Natten da Gunnar var rejst bort, forkyndte man Kongen, at han var bleven dræbt, at nemlig Jarlen havde sendt Gjæster efter ham, og ladet ham dræbe. Kongen lod strax sin Luursvend kalde, og klædte sig paa, alle hans Mænd løb efter deres Vaaben, gik ud i Gaarden, og opsatte Banneret. Jarlen sov i et andet Herberge kort derfra; han vaagnede ved Allarmen, sprang op, og gik ud paa Svalen; da saae han Dronningen staae ude i Gaarden, og spurgte hende, hvad det Opløb skulde betyde? Hun fortalte ham hvad det var, men Jarlen bad hende være rolig, da der ikke var noget om. Kort efter fik man Vished om, at det ikke var andet, end nogle slette Mænds løgnagtige Paafund.

Skule blev Hertug.

190. Det samme Foraar holdt Kongen Ørething, hvortil der kom en stor Mængde, og paa dette Thing gav han Skule Hertugs Navn. Dette Hædersnavn havde ingen før baaret i Norge, som Olaf Hvideskjald kvad:

Mellem Svogre mægled snilde
Mænd, og snart de Gisler verled,

Vel forligtes bjærve Drotter,
Da kun sammen talt de havde;
Norges Hersker, høj af Stamme,
Hertugs Navn sin Dronnings Fader
Lod med herligst Hæder pryde,
Fryded ham med rige Gaver.

Med dette Hædersnavn gav Kongen Hertugen mange anseelige Gaver, og der begyndte da paa ny at herske Venskab imellem ham og hans Svigerfader.

Om Kejserens Sendebud til Norges Konge.

191. Da Kong Hakon og Hertug Skule regjerede i Norge, var Frederik, Frederiks Søn[1] rommersk Kejser; han var en anseelig Høvding, og mange Høvdinger fra andre Lande bejlede til hans Venskab. Kejseren sendte Mænd til Kong Hakon og Hertug Skule, længe før den Tid her omtales. Formanden for dem hed Vilhelm. De overbragde Kongen og Hertugen mange Presenter, hvorimod disse igjen sendte Kejseren andre Ting, som vare Sjeldenheder for ham og i hans Rige holdtes for Kostbarheder. Fra den Tid af skete der Sendefærd imellem Kejseren og Kongen. Fra Kongens Side rejste først Gudleik fra Ask, som traf Kejseren paa Sicilien, og blev vel modtaget. Derefter blev Nikolai Povelsøn afsendt, som var længe i Kejserens Gaard, og fik hæderlige Gaver af ham; ingen af Nordmændene blev den Gang saa vel modtaget, som han. Noget senere affendtes Kongens Frænde Roe og Baard, en Søn af Isak fra Bæ, den sidste paa Hertugens Vegne, men dem tyktes ikke, at Roe fremstillede Kong Hakons og Hertugens

[1]) Sønnesøn.

Sag med Forstand eller Ret. Derpaa rejste en anden Mand som Bud imellem Kejseren og Kongen, ved Navn Henrik; han var født i Norge, men tysk af Æt, og kaldtes Henrik Sendemand. Herved stiftedes et nøje Venskab imellem Kejseren og Kong Hakon.

Om Baard.

192. Om Foraaret efter da Kong Hakon og Hertug Skule opholdt sig i Trondhjem, havde Baard Isaks Broder og Hakon Due Syssel paa Hedemarken paa Hertugens Vegne, thi Landet var deelt saaledes, at han havde Trediedelen af alle Sysslerne i Norge. Da hændtes den Udaad, at Baard voldtog en Kone, som var ægteviet til Thord, en Søn af Frederik Slafse, der alle sine Dage havde været Kong Hakons Ven, og i denne Handling havde Hakon Due været Raadgiver og Medvider. Dette spurgte Kong Hakon og Hertug Skule nord til Throndhjem, og vare, som man kan tænke, meget fortrydelige derover, især yttrede Hertugen sig meget heftigt derom.

Baard Isaks Broders Drab.

193. Kong Hakon og Hertug Skule gjorde sig færdige til at rejse til Bergen om Sommeren; førend de rejste, sendte Kongen Jon Provstesøn med nogle Mænd østerpaa over Land. Da Kongen og Hertugen vare færdige, rejste de til Bergen. Men førend de kom derhen, havde Borgerne holdt et Slag med Tyskerne i Bergen, dræbt nogle, jaget andre ud i Vandet, og mange vare saarede; Grunden dertil var, at Tyskerne havde lagt deres Kogger ved Bergens Brygge paa Steder, hvor Borgerne ikke vilde taale det, og ødelagt nogle Skibe,

som laae der i Forvejen. Da Kongen og Hertugen kom did, fik de denne Urolighed stillet. Jon Provstesøn drog op i Landet, og da han kom til Hedemarken, traf han Baard Isaks Broder i Søen Mjøsen, hvor han laae paa sit Skib; de toge ham til Fange, og dræbte ham, og droge derpaa øster i Vigen. Den samme Sommer dræbte Thord Frederiksøn Hakon Due i Tønsberg formedelst den Udaad han og Baard havde begaaet. Tidende herom kom til Kongen og Hertugen, som var misfornøjet derover, og man meente, at Hertugen tog sig disse Mænds Død meget nær.

Om Kongen og Hertugen.

194. Ud paa Foraaret gjorde Kongen og Hertugen sig færdige til at rejse fra Bergen øster i Vigen, og indrettede til Vintersæde i Oslo. De holdt begge Juul sammen om Vinteren; det var den een og tyvende i Kong Hakons Regjering. Men efter Julen holdt de hver sin Huusholdning; dog kom de jævnlig sammen om Aftenen forat drikke. Denne Sommer kom følgende Mænd fra Island: Snorre Sturlasøn, Thord Kakale, Thorleif fra Garde og Olaf Hvideskjald; de bleve om Vinteren i Throndhjem. Skule Jarl beredte sig til at rejse til Throndhjem om Foraaret, og tog afsted strax i Fasten; han og hans Svigersøn toge da kjærlig Afsked med hinanden, og aftalte, at de om Sommeren skulde træffes i Bergen, thi de indsaae, at det stod bedst til imellem dem, naar de vare sammen. Hertugen kom til Throndhjem før Paaske, og blev der ud paa Sommeren. Hertug Skule kom i Uenighed med sin Frænde Asolf fra Østeraat angaaende Ejendomsretten til denne Gaard, thi Hertu-

gens Søster Abbedissen Fru Sigrid, som havde været gift med Jon fra Østeraat, gjorde Paastand derpaa som sin Tilgave, men Asolf fordrede den som sin Kones, Baugeid Jons Datters, Fædrenearv. Herom blev der holdt mange Møder, og de bleve dog ikke enige. Asolf tilbød sig at udlægge andre Besiddelser til Klosteret paa Reine, og det afslog Hertugen rigtig nok ikke, men fra den Tid af var det dog ude med deres Venskab, og Asolf søgte nu at vinde Kong Hakons Gunst. Kongen sad om Vinteren i Tønsberg; da blev hans Søn Magnus født, og han blev døbt Korsmessedag. Derpaa drog han til Bergen, og blev der. Da kom ogsaa Hertug Skule fra Throndhjem, og de vare begge sammen, og alting stod ret godt imellem dem, dog ikke som da deres Venskab var paa det højeste. Hertugen gjorde sig færdig til at rejse tilbage i Begyndelsen af Vinteren, men blev ikke færdig førend Mortensdag. Der var en Mand ved Navn Roald, Broder til Asolf Stryk, han var falden i Kongens Unaade for øvet Vold, og Kongen vilde have ham ud af Landet; han var den Gang i Bergen, og opholdt sig bestandig i en Kirke. En anden Mand hed Sigurd Kærer, han havde begaaet Drab i Helgeland, og øvet anden Udaad; han opholdt sig i Kristkirke, thi han torde ikke gaae ud for Kongen og hans Mænd. Hertugen gik ud forbi Kristkirke, førend han lagde ud af Byen; da gik Sigurd ud af Kirken og ud paa Hertugens Skib, og sejlede med ham; det samme gjorde ogsaa Roald, og de vare siden begge hos ham. Da Hertugen kom til Throndhjem, klagede hans Mænd meget over, at Kong Hakons Leensmænd havde gjort sig al Umage for at sætte Splid imellem ham og Hertugen, og derfor beskyldte de især Gaut

Jonsøn. En Dag spurgte Hertugen Snorre Sturlasøn for Spøg: „Siger I ikke, at han, som hidsede de gamle Konger imod hinanden, hed med et andet Navn Saut?" „Jo, Herre!" svarede Snorre. „Digt nu en Vise derom, og lad os høre hvorledes denne ligner hiin." Da kvad Snorre følgende:

Saut før med Haab om Bytte,
Som Trolddom, Ring opægged
Mod Hildetand til Kampen,
Saa Fejden Odin stifted;
For længe Kongen hylder
Uvenskab, men dog burde
Hin Ufredsstifter ikke
Nu Sværdets Dom fremkalde.

Der blev da meget talt, som viste fjendtligt Sind imod Kongens Venner.

Kongens Budskab til Hertugen.

195. Kong Hakon laae denne Vinter i Bergen; det var den to og tyvende i hans Regjering. Han sendte om Vinteren Bud til Hertugen, at denne næste Sommer skulde komme til ham i Bergen med lette Skibe. Islænderne, som vare hos Hertugen, bad han tillige om ikke at drage hjem, førend de havde faaet Besked af Kongen angaaende de Ærender han vilde give dem med; thi om Høsten før havde man spurgt, at Kolbeen den Unge og Gissur havde stredet med Sturlungerne i Skagefjord, og at disse vare faldne. Kong Hakon drog om Foraaret øster i Vigen, og opholdt sig længe i Tønsberg. Da spurgte han, at Hertugen havde givet Snorre Sturlasøn, Orækja og Thorleif Tilladelse til at seile til Island, og

skaffet dem et Skib, hvoraf han ejede Halvparten og Gudleik af Skattestad den anden Halvpart. Saasnart Kongen fik dette at vide, sendte han strax Brev nordpaa, og forbød deres Udrejse; Brevet kom til dem, da de laae sejlfærdige, saa de rejste tværtimod Kongens Forbud. Kort efter erfarede Kongen af Bjørn Abbed, som Hertugen havde afsendt, at denne lavede sig til at sejle fra Throndhjem, og havde faaet Langfredag og Holmbussen og Strindekollen og mange andre store Skibe i Vandet; og Hertugen agtede at underlægge sig mere end Kongen havde bestemt. Kong Hakon sendte da Bud til sine Leensmænd, Arnbjørn Jonsøn og andre, og samlede en stor Hær. Han beredte sig derpaa til at drage til Bergen. Hertug Skule sejlede fra Throndhjem med tyve Skibe, hvoraf de fleste vare store. Han selv førte Langfredag, som var paa sex og tredive Rum og et meget smukt Skib. Han havde ogsaa en skjøn og vel rustet Hær. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Nu herlig Hertugs Snekke
Fra Havn paa Søen glider,
Af Havets Heste Bølger
Har ingen bedre pløjet.

Om Sommeren kom Hertugen til Bergen, og laae i Florevaag med sin Hær; da spurgte han, at Kong Hakon beredte sig til at drage østenfra med mange Folk, og at han vilde have fyrretyve Skibe. Hertugen holdt nu Møder med sine Mænd, om han skulde oppebie Kongen eller vende tilbage; de frygtede for, at Kongen ikke vilde synes godt om deres Foretagender, hvorfor det blev besluttet, at de ikke skulde oppebie Kongen, og de vendte da tilbage med hele Hæren.

Kongen kom til Bergen.

196. Kong Hakon kom til Bergen kort efter at Hertugen var sejlet bort, og traf der Erkebiskop Sigurd; det tegnede da ikke godt med Freden, og Erkebiskoppen bad Kongen endnu at gjøre noget, forat den kunde vare ved. Det blev da bestemt, at Erkebiskoppen skulde paabyde Stilstand Vinteren over, hvortil han tog Kongens Fuldmagt, og skrev strax til Hertugen, og bad ham ikke at bryde Freden, førend de havde haft et Møde. Om Høsten drog Erkebiskoppen i Forretning sønder paa Møre. Da Kong Hakon havde opholdt sig nogen Tid i Bergen, gav han sine Leensmænd og Sysselmænd Hjemlov. Følgende droge nordpaa til deres Sysler: Erkebiskop Sigurds Søn Peter, Asolf fra Østeraat, Peter fra Giske, Øgmund Krækedans, Arne Blak, hvilke herefter endnu ville blive omtalte.

Hertug Skules Udbud.

197. Hertugen drog til Nideros, og var omtrent tre Uger paa Vejen; han lod alle sine store Skibe sætte op. Der samledes da snart en stor Mængde Folk til ham, som han havde stævnet til sig oppe fra Landet, saavel som østen fra Vigen efter hans Budskab derom; men da det kostede ham meget at underholde saa stor en Hær, lod han Breve udgaae over hele Thrøndelagen, og udbød fuld Alminding, men Bønderne lode ikke til at ville finde sig i saa store Paalæg. Kong Hakon havde desuden ogsaa sendt Breve til alle Indthrønderne, at de ikke skulde lade sig paalægge større Paalæg og Udbud, end han tog af sine Undergivne. Da Hertugen nu ingen Leding fik, gjorde han færdig til at drage ind i Throndhjem, gik

selv ombord paa Skibene, men mange af hans Mænd droge afsted til Lands under Anførsel af Alf fra Teinastad, Vesete den Lille og hans Broder Algaut. Hertugen lagde med sine Skibe til ved Vogsbro, og nu maatte Bønderne betale svære Penge, nogle en Mark Guld, andre to, og andre hele deres Boeslod.

Om Hertug Skule og Korsbrødrene.

198. Hertug Skule drog derefter ud til Nideros, og holdt ofte Samtale med sine Mænd og Raadgivere. Følgende Leensmænd vare med ham: Alf fra Thornberg, Ivar fra Sundbo, Baard Bratte, Baard Varg, Olaf fra Vigdeild, Erling Lydhorn, Fader Klemens og Guttorm fra Suderheim. Hertugen sagde til sine Mænd, at han vilde antage Kongenavn; nogle af hans Mænd opmuntrede ham meget dertil, og sagde, at han var ret Arving efter sin Broder Kong Inge; han talte ogsaa til Korsbrødrene derom, og de beviste ham af Bøger, at han ligesaa vel maatte arve Kongenavn, som Ejendom og Odel. Og efter egen Attraa og andres Overtalelser lod han da stævne Ørething, og sendte Bud til de anseeligste Bønder i Throndhjem. Søndagen efter Allehelgens Fest, det var Leonards Dag, blev der ringet til Messe, og alle Folk gik som sædvanlig op til Kristkirke. Da Messen begyndte, kom Hertugens Klerk, Mester Berg, ind i Kirken, og saae sig om, som om han skulde spejde efter noget, og da Evangeliet var læst, kom Hertugen i Kirken med et stort Følge; han gik strax op i Koret, og lod Korsbrødrene kalde til sig; Messen standsede, imedens de talte sammen, men de kunde ikke blive enige. Paa samme Tid hørte de Lurene i Byen kalde Bønder,

Kjøbmænd og hele Almuen til Ørething. Eisten Syre hed den Korsbroder, som af Erkebiskoppen var beskikket til at afgjøre de vanskeligste Sager. Nu bad Hertugen Korsbrødrene give Tilladelse til, at den hellige Kong Olafs Skrin blev baaret ud; men de biede med Svaret, thi de mærkede nok hvad der var i Gjære. Hertugen spurgte, hvorfor de tøvede saalænge, før de gave ham et endeligt Svar; de sagde, at den Sag kunde blive farlig for dem, og de maatte tale derom i Eenrum. Da sagde Sire Eisten, at det bedste var at oppebie Erkebiskoppens Bestemmelse; men nogle af Brødrene vilde, at Skrinet skulde bæres ud. Hertugen svarede: „Hvorfor vil du altid modsætte dig min Villie og Hæder, og det som dine Brødre samtykke i?" Derpaa gik Hertugen ud af Kirken og hen i Kongsgaarden, men Hertugens Søn Peter og Arnfinn Thjofsøn og mange andre Mænd bleve tilbage i Kirken; de gik hen, og vilde tage Skrinet ned. Men da Sire Eisten saae det, traadte han frem for Alteret, og sagde: „Det skulle alle Mænd vide, at vi erklære dem i Band, som bære Skrinet ud uden Samtykke af os Korsbrødre." Peter svarede: „Det lader, som du vil byde os til et Mjødgilde, og Tak som byder! men tager nu Skrinet ned, og bærer det ud!" De grebe fat paa det, men det stod fast, saa Peter maatte springe op paa Alteret, og skyde til det med sine Knæ, førend han kunde faae det af Stedet. Derpaa blev ogsaa Korset, som lignum domini var i, baaret ud, samt Kong Olafs Øxe og Spyd; Formændene for denne Gjerning vare Hertugens Søn Peter og Arnfinn Thjofsøn, men de fleste andre vare dog noget betænkelige derved.

Hertug Skule fik Kongenavn.

199. Helligdommene bleve nu baarne ud og ned ad Gaden til Kongsgaarden, hvor Hertugen tilligemed alle de bevæbnede Hirdmænd kom dem imøde, og droge saaledes ned igjennem Byen til Ørething. Amunde Remba stod op; han bød Hertugen og Hirden velkommen, og holdt en lang Tale; udledte Hertugens Æt fra Kong Olaf den Hellige, og viste, at Hertugen var i anden Arv efter sin Broder Kong Inge, men Kong Hakon i niende Arv; men faa fandt, at dette var sandt, undtagen Hertugens Venner. Derpaa stod Hertugen selv op, og sagde, hvormegen Skam og Forhaanelse han havde maattet lide af Kongen for sin gode Villie, hvorledes han havde overladt ham Land og Undersaatter, men til Gjengjæld vilde Kongen nu skille ham ved den ham tiltænkte Trediedeel; derhos fremførte han endnu mange andre Anker imod Kongen. Da Hertugen havde endt sin Tale, stod Ivar Lavmand op, og opregnede først Hertugens Æt; derpaa endte han sin Tale med, at Hertugen allene var ret Arving til Norge, og gav ham derhos Kongenavn, Land og Undersaatter med alle Skatlande, som ligge under Norges Konge, og det Ord sluttede han med, at det tyktes ham godt at gjøre. Derpaa stod Skule op, som nu kaldtes Konge, og talte nogle Ord. Derefter lagde han sin Haand paa Skrinet, og aflagde Ed, at han skulde holde Kong Olaf den Helliges Lov mod sine Undersaatter. Siden udnævnte han Leensmænd, og lod dem sværge sig Troskab, dernæst Skutelsvende og Hirdmænd, tilsidst Benderne fra alle Fylker. Thinget blev nu hævet, og Skule fulgte Skrinet

hjem, men der blev ingen Procession holdt imod ham og ikke ringet med Klokkerne. To Korsbrødre gik Skrinet imøde, og ledsagede Skule. Han beværtede den Dag sine Venner. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Svig da kom tilsidst for Dagen,
Savne Fred de Store maatte,
Fyrster, skjøndt de kaldes kloge,
Kunne Skjæbnen ikke trodse;
Hvilken Sorg at saa de Helte
Stred', thi begges Mod og Vælde
Mindes skal af Mænd saa længe
Jorden fast af Hav omkrandses.

Og fremdeles:

Rap som Høgen Hersers Styrer
Lod, mod Ret, sig Konge nævne,
Thrønder styrked stolte Hersker,
Folkets svare Nød begyndte.

Sturla siger saa:

Ej er det Skryd,
At Skule var
Hædersmand
Her i Livet;
Skjøndt ustadig
Tidens Lykke
Skjæbnens Hjul
Mod ham vendte.

Og fremdeles:

Da i Ulykkens
Øjeblik
Helten for høj
Hæder attraade,

Og anseelig
Ædlingers Fiende
Konge sig lod
Kalde paa Øre.

Om Grim Keikan.

200. Der vare kun faa af Kong Hakons Hirdmænd i Byen, da Thinget var, og endnu færre siden. En af Kong Hakons Hirdmænd, ved Navn Grim Keikan, forlod Byen strax efter Thinget, og da han fandt sig forvisset om Hertugens Foretagende, fik han sig en Hest, og red hurtig ud i Gaulerdal til sin Gaard; der var een af hans Kammerader, med hvem han havde forenet sig om, at hvis de mærkede der var noget Nyt paa Færde, skulde de strax begive sig til Kong Hakon; men den anden vilde nu ikke tage afsted. Ikke desmindre rejste Grim, og kom til Syrnedal, drog derfra til Thingvold, hvor han traf Asolf Bonde, og fortalte ham hvad der var skeet, og bad ham tage med og beskytte sig; derpaa drog han til Arne Blak, og bragde ham Efterretning, og derfra til Peter i Giske.

Om Hertug Skules Sendebud.

201. Efterat Hertug Skule havde antaget Kongenavn, holdt han Raad med sine Mænd; nogle gave ham det Raad, at han strax skulde drage sønderpaa til Kongen med al den Magt han havde, saa at der ingen Efterretning kom forud, thi alle Veje vare bevogtede baade til Lands og Vands. Andre gave det Raad, at de skulde dele Hæren, og sende den ud til alle Sider, og lade Kongens Mænd dræbe hvor de traf dem; og det skete,

thi det syntes Hertugen bedst om. Følgende Høvdinger droge nordpaa til Helgeland: Algaute, Povel Fot, Sigurd Partin; følgende droge op i Landet: Ivar fra Sunebo, Alf fra Leifastad, Vesete den Lille, Gudine Geig, Sigurd Toleson, Sigurd Hit, Ulf Fare, Erik Guldveg, og de havde fem hundrede Mand. Da sendte han ogsaa sønderpaa imod Kongen Olaf fra Vigdeild, Guttorm fra Suderheim med Hirdmænd og Gjæster, samt en stor Deel af Hæren.

Ivar Kornes og Gunnars Drab.

202. Kong Hakon havde Efteraaret før sendt to af sine Hirdmænd, Ivar Korne og Gunnar Mirman, nordpaa til Hertugen med Breve; de stode i begges Tjeneste, og droge idelig imellem dem. Men da de havde viist Hertugen Brevene, dvælede de en kort Tid, førend de igjen droge bort, og vare til Gjæst hos Hertugen om Dagen, hvorpaa han affærdigede dem, og gav dem hundrede Alen Vadmel til Rejseklæder. De droge saa ud til Folskn, og opholdt sig der noget paa Kongens Gaard, uden at ane nogen Fare. Men den Dag da Hertugen antog Kongenavn, sendte han sine Brevsvende ud imod dem paa en Skude under Befaling af Gaut Varbelg og Sigurd Saltsod. De kom uventendes til Folskn, og dræbte strax Mirman inde i Stuen; der faldt ogsaa flere Mænd. Ivar var ude paa Loftet, og kom ud igjennem Vinduet i blotte Skjorte og Beenklæder, og vilde tye til Kirken, men den var i Laas; han løb derfor op ad en Stige, som stod ved Kirken, og kom op paa Taget, hvor han tilbragde Natten; men de andre holdt Vagt om Kirken. Om Morgenen var Ivar meget

forkommen af Kulde, bad om Fred, men erholdt den ikke. Derpaa gik en Mand op ad Stigen, og gjennemborede ham med et Spyd; han styrtede da død ned, men hans Blod og Indvolde bleve liggende paa Kirken; det var det tredie Aar efterat Kong Hakon havde ladet denne Kirke indvie. Derpaa droge Varbelgerne sønderpaa til Ljorna, hvor der vare to Brødre, der som Hirdmænd stode saavel i Kongens som Hertugens Tjeneste; de vare inde i Stuen. Varbelgerne anfaldt dem der, men de forsvarede sig vel og mandig. Varbelgerne stege op paa Stuen, og kastede Pæle derind; begge Brødrene saarede nogle af Varbelgernes Mænd, og dræbte een, førend de selv faldt med megen Berømmelse. Varbelgerne ranede der baade Mad og Klæder, hvorpaa de vendte tilbage til Byen, og berettede Hertugen hvad de havde gjort.

Thorer og flere af Kongens Mænd dræbes.

203. Hertug Skule havde faaet Efterretning om, at Thorer fra Born, en Broder til Vegard Veradal, var draget søndenfra fra Kongen; Hertugen havde sat Sigurd Fertel og Eisten paa Øre til Sysselmænd sønder paa Møre, og dem befalede han at tage Thorer af Dage, hvor de kunde træffe ham. Da de droge fra Nideros, fik de Efterretning om Thorers Rejse, og da de kom ud til Flagdke, droge de hver sin Vej, saa at Eisten drog langsmed Sønderlandet, men Sigurd ud til Raudebjerg. Thorer havde taget Vejen langsmed Nordlandet, og vilde tage den nærmeste Vej hjem uden at komme til Byen; Sigurd mødte ham ved Raudebjerg, og Thorer, som nok tænkte, det ikke kunde nytte at bede om Fred, greb strax til Vaaben; men da alle Vaabnene vare pakkede sammen,

kunde han ikke ret komme til at gjøre Modstand; han faldt der tilligemed en anden Hirdmand, som hed Hedin. De sloge desuden meget Thorers Mænd, bemægtigede sig derpaa Skibet med alt hvad der var derpaa, og Thorers Søn Thorberg, og droge saa ind til Byen; Thorberg fik ved manges Forbøn Fred, og var siden hos Hertugen. Erkebiskop Sigurd sejlede ind ad Throndhjem, og erfarede intet om hvad der havde tildraget sig, førend han kom til Leeranger; han fandt sig da i større Fare, end han havde tænkt paa, sendte strax Brev til Kong Hakon, forat lade ham vide hvad der var forefaldet, men drog selv ind til Byen. Hertug Skule sendte ogsaa nogle til Helgeland. Algaut drog ind ad Landet, Povel Fot langsmed Kysten og Sigurd Partin paa et Skib, og de dræbte først en Mand, ved Navn Jon, siden en anden Jon Svarte i Bjarkø. Derfra droge de til Torgar, og toge Kvæget og en Skude fra en Mand, ved Navn Ingjald; saa derfra til Brennøerne, hvor de toge en anden Skude; derfra til Garheim, hvor de ranede alt fra Jon Silke, men hans Kone sendte Bud til ham ud til Vaage, og han begav sig strax til Guttorm i Bjarkø, som havde Syssel der af Kong Hakon, nemlig den sydlige Deel af Helgeland, og han traf ham i Herøerne. Jon fortalte ham hvad han havde hørt, men Guttorm vilde næppe troe det, og de droge da begge to til Sandnæs. Som de sade der om Aftenen i Stuen, kom Varbelgernes Spejder derind, men de fattede Mistanke til ham, og Guttorm slog til ham med sin Øxe, saa han skyndte sig bort. Derpaa flygtede de til Kirken. Ved Solnedgang kom Varbelgerne, og omringede Kirken, og bade dem komme ud, men de vilde ikke. Da truede

Varbelgerne med at de vilde sætte Ild paa Kirken; men Guttorm sagde, at saavidt skulde det ikke komme. De lovede ham da den Fred, som Kong Olaf den Hellige havde lyst over den hellige Kirke, hvorpaa han gik ud; men saasnart han kom ud af Kirkedøren, blev han strax dræbt. Jon Silke slap ud igjennem Korsdøren, men blev dræbt ude paa Marken. Varbelgerne toge der meget Gods og et Skib paa tretten Roerbænke, som havde tilhørt Guttorm. Siden droge de ud til Salpt, og dræbte Povel Dalks Sønner, Olaf Dalk og Jon Sylgja, Kong Hakons Hirdmand, og toge al deres Ejendom. Derfra droge de ud til Arnøerne, hvor de dræbte Asbjørn i Medalbo, Kongens Skutelsvend, og ranede alt Godset. Siden droge de nordpaa i Salpt, hvor der boede en Hirdmand, ved Navn Einar Præst; han var ikke hjemme, men de plyndrede der. Derfra droge de nordpaa til Leifnæs, hvor der boede nogle Mænd, som kaldtes Bollesønner, og deres Liv frelstes derved, at de samme Dag vare tagne ud til Skrofar. Samme Aften kom to af Ivar Petersøns Mandskab did, Erik den Hvide og Thord Tand; de bleve begge dræbte, og en Kjøbmand, som hed Jon Smædra, blev saaret. Med Bollesønnernes Ejendom bare de sig saaledes ad, at de satte et Lastdragerskib ud, og ladede det med alt deres Gods, Kvæget undtaget; de toge baade Lærred og Klæde, brændt Sølv smedet og usmedet og meget Gangsølv. Næste Dag droge de til Hamars, forat dræbe Hakon Rønd; men da de spurgte, at Hakon havde faaet Nys om deres Færd, vendte de tilbage til Leernæs, og vare der om Natten. Men saasnart Hakon fik Efterretning om Ufreden, lod han Budstikke udgaae, samlede Folk til sig, og fik syv vel bemandede Skuder samlede.

Om Morgenen i Dagningen kom de til Leernæs. Varbelgerne havde ladet en Skude med Vaaben. Hakon befalede sine Folk at roe mandig til, men saasnart Varbelgerne hørte dette, sagde Povel Fot: „Lad os nu undfly, her er Mændene fra Salpten, og vil hævne Guttorm." Algaute var ikke kommen derhen, men laa paa den anden Side af Næsset med det Skib paa tretten Roerbænke, og der laae ogsaa Bollesønnernes Lastdragerskib. Povel løb over Næsset, bad dem kappe Tovene, og sagde, at alle hans Kammerader vare dræbte. De toge Povel ind, og roede til Leernæs, men Hakon og hans Folk vare da allerede borte; der begyndte da Underhandlinger imellem Bollesønnerne og Varbelgerne, og de betingede sig Fred; Ivar Bollesøn skulde følge dem ned til Nideros, hvor de kom før Juul. Hertugen var misfornøjet med, at de havde dræbt Guttorm Bonde udenfor Kirken og Jon Silke, og lod dem sætte i Jern; største Delen af Godset, som de havde ført med sig nordenfra, tog han til sig. Ivar Bollesøn sluttede Forlig med Hertugen paa Vilkaar, at han skulde betale tolv Mark Guld foruden det man havde plyndret fra ham, og saaledes løste han sit eget og sine Brødres Liv.

Om Alf fra Leifastad.

204. Alf fra Leifastad med sine Ledsagere drog efter Bestemmelsen op i Landet, og havde fem hundrede Mand. Da de kom øster over Fjeldet, dræbte de Olaf Fridasøn og hans Søn og en Mand ved Navn Ivar. Men de fleste af Kongens Mænd fik Efterretning om deres Ankomst, og flygtede til Kirker og Skove. Da de kom ned i Dalene, skilte Sigurd Tolesøn sig fra dem, drog til Østerdalene,

og dræbte nogle Mænd, som hed Leifssønner; men nogle af Høvdingerne med Hertugens Leensmand Baard Bratte i Spidsen droge ud til Oslo, hvor der kun vare faa af Kongens Mænd. Varbelgerne sendte Bud til Baard, at han skulde dræbe saa mange af Kongens Mænd han kunde overkomme, men Baard var bedre sindet, og advarede dem, saa de fleste af Kongens Mænd flygtede til Kirkerne, og skjulte sig der. Varbelgerne kom om Natten uventendes til Byen, og dræbte Sigurd Paktin, Grim Magne, Asolf og sex andre Mænd. Derpaa opholdt de sig nogen Tid i Byen, men Vesete drog længer østerpaa i Vigen, og forblev der en Tid, men han dræbte dog ingen, fordi han frygtede for, at Bønderne skulde samle sig imod ham. Hertugen sendte en Mand til Hr. Knud med det Indsegl, som hans Fader Hakon Jarl havde haft, samt en Fane, og tilbød ham at han skulde være hans Jarl, men Hr. Knud vilde ikke høre noget derom, og bad Sendebudet drage tilbage. Da Simon Ko fik Efterretning om Vesete, og Hr. Knud berettede ham, at Skule havde rejst Ufred imod Kong Hakon, saa samlede Simon Folk, og drog tilligemed Vesete paa Hell imod den anden Vesete med halvtredsindstyve Mand; de traf ham paa Gaarden Solbjerg, og dræbte syv og tyve af hans Mænd, men Vesete reddede sig øster paa Marker, og blev der, indtil Hertugen kom østerpaa om Vinteren.

Om Hertug Skules Mænd.

205. Nu er at fortælle om de Mænd, som vare sendte østerpaa imod Kongen, Olaf fra Vigdeild og Guttorm fra Suderheim, at de maatte bie længe efter Bør, og rundt omkring rygtedes deres Færd forud; de fik derfor

ingen Mænd i deres Magt, men rundtom dræbte de Kvæget, og øvede megen Vold. Og da de mærkede de ikke kunde seile lige sønderpaa, krydsede de om og droge ind i Fjordene, hvor de vidste Kongens Mænd vare; de kom først til Dromenæs, hvor Arne Ledrung og Endride boede, og der nedhug de alt Kvæget; derpaa dreiede de ind omkring Næsset sønder efter Sundene, og kom til Arne Blaks, hvor de plyndrede alt hvad de kunde faae, og saa hos Øgmund Kodung og Andreas paa Sjømæling. Derfra droge de til Romsdal, og nedsloge overalt Kvæget, som tilhørte Kongens Mænd, men Mennesker fik de ingensteds fat paa, da de alle vare flygtede sønderpaa. Da Kong Hakon og Erkebiskoppen mødtes om Høsten, indfandt sig ogsaa Hertugens Sendebud, Bjørn Abbed, Jatgeir Skjald og Sone Sik; der blev da afgjort, at der skulde være Stilstand imellem Kongen og Hertugen den Vinter; Erkebiskoppen tillyste da Freden, og satte Bands Straf for Overtrædelsen. Kong Hakon skrev da et Brev med Abbeden til Hertugen, og bad ham holde denne Fred, eller sende Kongen Bud, hvis han vilde bryde den. Kongen gav derpaa Leensmændene Hjemlov, men bad dem tage sig vel i Agt, indtil man fik at see, hvorledes Freden blev holdt. De droge nordpaa udenskjærs, og ventede sig ingen Ufred, men paa een Gang vare Varbelgerne søndenfor dem, og det var da umuligt at vende tilbage. Øgmund Krækedans skulde have Sysselet i Orknedal, han dreiede ind i Surnedal, og sænkede der sin Skude. Arne Blak skulde have Sysselet i Romsdal, og han vendte sig sønderpaa til Kongen. Men Kongens Mænd, Sigurd Biskopssøn og hans Mænd, mødte Varbelgerne paa Lyngversflo, og han undkom med Nød

og næppe, og drog sønderpaa til Kongen. De af Kongens Mænd, som sejlede paa Lastdragerskibe med Handelsvarer, bleve dræbte hvor man fandt dem. Peter Povelsøn var kommen til Borgund, da han spurgte, at Varbelgerne laae søndenfor paa tre Skuder, og at nogle kom nordenfra imod dem. Peter havde givet de fleste af sit Mandskab Lov til at drage hjem; han havde et stort Skib paa tyve Roerbænke samt en Skude; han skyndte sig da det hurtigste han kunde sønderpaa, men da han kom til Herøerne, sagde man ham, at der i Havnen laae Varbelger med tre Skuder. Da Peter kom udenfor Havnen, lod han blæse i Luur; og saasnart Varbelgerne hørte det, toge de Tjeldingerne ned, og roede bort. Denne hans Handling blev bedømt paa forskjellige Maader; nogle sagde, at han lod blæse, forat advare Varbelgerne, og at han ikke vilde begynde nogen Ufred med Hertugens Mænd, hvorfor han ogsaa beholdt sin Bolig i Fred om Vinteren paa Giske. Kongens Syslelmænd, Peter og Asolf og Arne Blak og Sigurd Biskopsøn, gave sig gode Stunder, da de kom sønder forbi Stad.

Kongen erholdt Underretning.

206. Kong Hakon opholdt sig i Bergen med temmelig faa Mænd, og ventede hver Dag, at der skulde komme Budskab nordenfra, men da der intet kom, frygtede han for, at det ikke maatte hænge rigtig sammen. Man raadte ham da til, at han skulde tage sig i Agt. Derpaa sendte Kongen en Skude nordpaa til Sognsø, og en anden, som kaldtes Vætten, et særdeles hurtigsejlende Fartøj, lod han hver Nat krydse ved Foldhelle; de roede hver Dag til Byen, og ud om Aftenen. En Nat mær-

kede de, at et Skib paa otte Aarer kom roende meget stærkt nordenfra langsmed Landet; de tænkte, det var en af deres Spejderskuder, og stævnede dem imøde; det var Grim Keikan; han bad dem følge sig til Kongen, og sagde, han bragde en vigtig Tidende; de lagde til ved Kongebryggen, og gik der i Land; en Trediedeel af Natten var endnu tilbage. De mældte sig ved Herberget, og sagde, de maatte tale med Kongen; han stod strax op, og klædte sig paa. Grim berettede nu Kongen, at Hertug Skule havde antaget Kongenavn, og opsagt Freden imellem dem. Kongen vilde ikke troe det. Grim sagde: Hertugen har ogsaa sendt Mænd ud til alle Sider, baade nord og sønder paa og op i Landet, forat lade eders Mænd dræbe; han har sendt fjorten Skuder imod eder, med Leensmænd og Hirdmænd ombord; træf derfor hurtig, Herre, Foranstaltninger til at sætte eder i Sikkerhed; thi de ville være her snart. Fæst Lid til denne min Beretning, thi jeg red ud over Gauleraas, den Gang Hertugen med de andre vare paa Ørething, siden opholdt jeg mig i Skovene i Gaulerdal, indtil jeg fik paalidelig Efterretning indhentet om hvad der var skeet, og nu har jeg været ni Dage undervejs nordenfra. Kongen spurgte efter sine Sysselmænd, som vare dragne nordpaa; Grim svarede, at han havde truffet dem alle, undtagen Thorer, og de befandt sig alle vel, hvis de kun for Fremtiden kunde vogte sig, men Thorer var draget videre frem, og han frygtede for, at det stod ilde til med ham.

Tidenden forkyndes Almuen.

207. Der vare kun faa Mænd hos Kongen, da han fik denne Efterretning; han tav nogen Tid, og sagde

derpaa: „Gud være lovet, at jeg nu veed, hvorledes jeg er faren; thi det, som nu er iværksat, har længe været i Gjære." Derpaa gik han til Dronningens Herberge, og bad, man skulde lukke op; Kongen gik ind i Herberget, hvor der brændte Lys; nogle Svende og Dronningens Tjenestemøer sov der. Kongen gik hen til Sengen, Dronningen stod i en Silkesærk, og kastede en rød Snørekaabe over sig; hun hilste Kongen, som takkede hende venlig; hun tog en Silkepude, og bad Kongen sætte sig ned, hvilket han ikke vilde. Hun spurgte, om Kongen havde faaet nogen ny Tidende. „Liden er Tidenden," sagde han, „der ere to Konger i Norge paa een Gang." „Der er kun een retmæssig Konge," svarede hun, „og det er I, og saa lade Gud og den hellige Kong Olaf det fremdeles blive!" Da sagde Kongen, at hendes Fader havde ladet sig give Kongenavn paa Ørething. „Saa slemt kan det ikke være," sagde hun, „for Guds Skyld tro ikke det, saalænge I ikke har fuldkommen Vished derom." Hun brast derpaa i Graad, og kunde ikke sige mere. Kongen bad hende give sig tilfreds, og sagde, han skulde ikke lade hende undgjælde for sin Faders Brøde. Kort efter gik Kongen bort, og lod Budstikke udgaae, baade nord og sønder fra Bergen, og stævnede Leensmændene did, Gaut Jonsøn, Gunnar Kongsfrænde, Nikolai Povelsøn, Brynjolf Jonsøn og Isak i Bæ. Den samme Dag holdt Kongen Thing i Byen, og bekjendtgjorde denne Tidende for Almuen; han bad dem ikke være forsagte, det anede ham, at den Sag endnu vilde faae et godt Udfald. Næste Morgen holdt Kongen Vaabenthing, og mynstrede sine Folk, samt bestemte, hvorledes de skulde fordeles; at Kjøbmændene skulde ligge

hver i sin Skytningsstue med deres Vaaben, men Kongens Mænd i Kongsgaarden; og han lovede at sørge for, at de med Guds Hjælp ikke skulde blive overrumplede af Fienden. Derpaa lod han sine større Skibe fremsætte: Hugroen, Olafssuden, Fitjebranden, Guldbringen og Rygjebranden; da Hugroen blev sat ud, gik Underdelen fra, den blev derfor atter sat op, og gjort ved i god Mag. Alle de andre bleve satte i Søen, og udrustede paa det bedste; Kongens Langskibe laae langsmed Bryggen. Hver Dag ankom Leensmænd til Kongen, og Sysselmænd med store Troppeafdelinger; de fra Vors kom med syv Skibe. Da Peter, Asolf og Sigurd Biskopsøn kom nordenfra, berettede de, at Hertug Skule havde uddeelt alle Syslerne nordenfor Stad.

Kong Hakon gav Varbelgerne Fred.

208. Kong Hakon sendte følgende Høvdinger nordpaa imod Varbelgerne: hans Frænde Gunnar, Peter fra Giske og Asolf Bonde med fem og tyve Skibe; Kongen befalede, at de skulde skaane Kirker og Kvinder, saaledes som alle hans Forfædre havde gjort før ham. De droge derpaa nordpaa til Borgund, hvor Varbelgernes Sysselmænd vare, Olaf Kaabeen, Snækoll og Andreas Skæla. Der faldt nogle af Varbelgerne, førend de kunde frelse sig ind i Kirken. Birkebenerne bemægtigede sig den Leding, de havde samlet, men Folkene fik Lejde til at drage til Kongen. Da kvad Snækoll følgende:

Aldrig jeg skal,
Om end evig jeg lever,
Syssel mig paa
Søndmør udbede,

Thi mig derfra
Fiender bragde,
Paa Kongens Bud,
Til Bergens Stad.

Peter og hans Ledsagere spurgte, at Hertugen med meget Mandskab laae i Nideros, saa det vilde ikke være raadeligt at drage derhen; de vendte derfor tilbage til Bergen med Gods og Mænd, som de havde taget. Kong Hakon gav alle dem Fred, som gave sig i hans Vold. Kongen sendte Klemet fra Holm sønder til Agde imod de Varbelger, som vare der; han dræbte Olaf Thorasøn, en gammel Bagler. Baard i Hestbæ havde paa Hertugens Vegne Sysel i Rygjesylke, og strax da han fik at vide, at Hertugen havde antaget Kongenavn, drog han til Kongen, og overgav sig i hans Vold; Kongen skjænkede ham Fred og sin Naade.

Kong Hakons Raadslagning.

209. Kong Hakon holdt jævnlig Raad med sine Mænd, hvad Beslutning man skulde tage; de, som vare komne nordenfra, skyndede til, at han med hele Hæren skulde drage nordpaa, thi de havde mistet baade Mænd og Gods ved Varbelgerne; men de, som vare fra Landet søndenfor Stad, raadte til at han skulde forholde sig rolig i den strængeste Vintertid, og den Beslutning blev taget, at Kongen blev liggende i Bergen med Hæren. Nikolai Povelsøn var hos Kongen; han var den yngste af alle Leensmændene, og ansaaes for en Mand, af hvis Forstand man kunde vente sig meget; han blev syg, og døde kort efter. Dagen før Juleaften blev hans Lig bisat Natten over. Om Morgenen var Hugroen bleven istandsat, og

Kongen vilde have den sat ud før Julen; imedens der holdtes Gudstjeneste, lod Kongen Skibet gjøre i Stand; Mandskabet kaldtes ved Luren ombord, og Kongen holdt en Tale, i hvilken han paa een Gang gjorde Bøn for Skibet, og formanede sine Folk til Fred. Derefter gik Kongen Nikolais Lig imøde, og sang selv Takkesangen over Graven; imedens Liget blev nedsat, blev Masten rebet paa Skibet, og Redskaberne baarne ombord. Derpaa holdt Kongen Hirdstævne, og tog selv imod Hirden. Den Dag havde Kongen meget Arbejde for.

En Komet sees.

210. Øgmund Krækedans kom til Bergen før Julen, og blev hos Kongen til den niende Dag. Kongen gav ham hundrede Mand, Hirdmænd og Gjæster, hvorpaa Øgmund drog op paa Fjeldet. Munan Biskopsøn havde Syssel paa Hedemarken; han var flygtet derfra for Varbelgerne ud paa Valders, og var der om Julen. Han og Øgmund droge begge sammen ud til Oslo, men fandt, at de havde kun faa Folk, hvis Hertugen skulde komme nordenfra. De droge derpaa op i Landet, og vare i Dalene. Biskop Arne havde sendt en Klerk nordpaa til Erkebiskoppen om Efteraaret, førend Ufreden begyndte, med Breve, men da han kom derhen, lod Hertugen alle Brevene tage fra ham; men da han siden gjorde sig færdig forat rejse tilbage, bad Hertugen ham tage hans Breve med, og lod dem læse for ham; deres Indhold angik kun Pengesager med nogle Mænd i Bergen, men da Brevene skulde forsegles, lod Hertugen dem bytte om, saa at Klerken fik nogle andre Breve med sig. Disse Breve faldt i Hænderne paa Kong Hakon, og deraf fik han

Vished om al den Svig der var øvet mod ham og hans Mænd. Om Vinteren lod Kong Hakon lave til Julegilde i Bergen, og der behøvedes da meget mere, end sædvanlig; han laae der om Julen med megen Bekostning; dette var den tre og tyvende Vinter i hans Regjering. Han havde sendt Bud øster i Vigen efter sin Landskyld og Leding til at udrede Solden, men der kom intet søndenfra. Paa den ottende Dag lod han sine Sølvkar og Sølvdiske[1] bryde itu, og gjorde saaledes god Rede og Skjel med sine Hirdmænd. Det var ni Dage efter Juul[2] at Kongen gik ud om Aftenen, og det var klart Vejr; da saae han en underlig Stjerne, langt større end andre og frygtelig at see til, med noget som lignede et Skaft. Kongen lod Mester Vilhelm kalde til sig, og da denne saae Stjernen, sagde han: „Gud fri mig! det er et mærkeligt Syn; denne Stjerne kaldes en Komet, og den viser sig før berømte Høvdingers Død eller før store Feldtslag." Denne Stjerne blev seet i mange Lande om Vinteren.

Knud fik Jarlsnavn.

211. Ud paa Julen talte Leensmændene om at de gjerne vilde drage nordpaa; Kongen vilde ikke indlade sig derpaa, og han maatte da høre Bebrejdelser af mange, som meente, at man ikke med Urette kaldte ham Hakon Søvn; men Kongen gav ikke Agt derpaa, og lod som om han ikke vidste noget deraf. Men strax om Kyndelmisse gjorde han sig færdig til at rejse, og stævnede hele Hæren til sig. Han havde fyrretyve Skibe, alle store

---

1) Sølvtallerkener. 2) ell. Dagen efter Nytaar.

og vel udrustede. Følgende Leensmænd vare med Kongen: Gaut Jonsøn, Peter Povelsøn, Asolf Jarlsfrænde, Gunnar Kongsfrænde og Isak i Bæ. Førend Kongen drog fra Byen, lod han Dronningen drage op i Borgen med Junker Magnus, under Tilsyn af Gudleik fra Ask, samt fyrretyve Hirdmænd og meget andet Folk. Kong Hakon havde om Vinteren sendt Breve øster i Vigen til Hr. Knud og til Arnbjørn Jonsøn, at han skulde give Knud Jarlsnavn; siden skulde de forsvare Vigen og Oplandene imod Varbelgerne, saavel som imod Hertugen, hvis han skulde komme nordenfra.

Nogle Varbelger bleve dræbte i Throndhjem.

212. Den Gang Kong Hakon drog fra Bergen, blev det sagt ham, at Hertugen havde sendt Mænd hen til at være Sysselmænd i Søndmør og Romsdal. Da Kongen kom til Kilestrøm, udnævnte han nogle Mænd til at drage nordpaa under følgende Formænd: Arne Blak, Gunnar Kongsfrænde, Asolf og Sigurd Biskopsøn. De droge saa hastig som muligt afsted, og da de kom nordpaa til Romsdalsmunding, spurgte de, at Finn Knøtt, var inde paa Verø med sin Trop; han havde Sysselet der paa Hertugens Vegne; de styrede da derhen, og dræbte Finn med nogle flere Mænd. Kong Hakon havde om Vinteren ingen Efterretning faaet nordenfra om Hertugen, thi alle Veje vare saaledes bevogtede, at ingen, hvor gjerne han vilde, kunde komme bort derfra; men nu da Kongen søgte nordpaa, gik der det Rygte, at Skule vilde tage op i Landet, og ikke oppebie Kongen. Da Kongen drog nord forbi Knarreskeid, blev det haardt Vejr og Snefog, han lagde til ved Sundolfsstad; der

sagde man ham for vist, at Hertugen var draget op i Landet. Da blev besluttet, at femten Skibe under Befaling af Asolf fra Østeraat og Gunnar skulde sendes forud. De sejlede lige nordpaa til Byen, og da de kom der, var det mørk Nat. En af Hertugens Mænd, Bergthor Ram, sejlede foran dem paa et let Skib, og bragde Efterretning til Byen. Gunnar Kongsfrænde lagde til ved Ilevig, og gik der i Land; men Asolf og en Deel af Folkene roede lige op i Aaen, og gik i Land der. Men saasom der allerede var kommen Efterretning om dem, saa fik man Tid til at flygte til Kirkerne. De dræbte nogle af Varbelgerne, andre bleve saarede.

Om Hertug Skule.

213. Hertug Skule drog fra Byen om Løverdagen i Fasten om Vinteren, og var om Natten i Medalhuus; derfra drog han ud til Orkedalen. Han havde ladet Klemet Fader og Guttorm fra Suderheim blive tilbage i Byen med to hundrede Mand, forat passe paa Skibene og hele Thrøndelagen. Hertugen drog sønder over Fjeldet med fem hundrede Mand, de meſt udvalgte Folk, som vare vel forsynede med Vaaben, Klæder og Heste. Alf paa Leifastad med hans Trop var i Forvejen draget efterpaa, som før er fortalt. Munan Biskopsøn og Øgmund Krækedans vare den Gang i Gudbrandsdalene, da de hørte, at Hertugen var kommen fra Throndhjem; de begave sig da op paa Hedemarken. Da de kom til Ringesager, forefandt de der Alf fra Leifastad, og trængte ham saa haardt, at han og alle hans Mænd maatte løbe ind i Kirken, men Munan og Øgmund lejrede sig omkring Kirken, og bleve liggende der en stor Deel af Dagen.

Da Hertugen imidlertid var ventendes nordenfra, saa begave de sig ud til Oslo, sendte derpaa Bud til Knud Jarl og Arnbjørn Jonsøn samt flere Leensmænd i Vigen, og samlede der en meget stor Hær.

Kong Hakon kom til Throndhjem.

214. Kong Hakon sejlede ind til Throndhjem, og lagde til ved Holm; da sagde man ham, at Varbelgerne vare der mandstærke i Byen, Klemet Fader og Guttorm; de vare flygtede derhen, saasnart de spurgte, at Kongen kunde ventes til Byen, og holdt sig fast inde i Kirken. Kongen vilde derfor ikke gaae i Land. De sendte Bud til Kongen, og bade om Fred, men erholdt intet Svar af ham. Kongen holdt Samtale med sine Mænd, roede derpaa ind til Byen, hvor Erkebiskop Sigurd og Korsbrødrene gik ham imøde, og bøde ham velkommen, men han troede dog at mærke, at nogle sagde et og meente et andet. Kongen og Erkebiskoppen talte ofte sammen om den vigtige Sag, som nu satte hele Landet i Bevægelse; der vare nogle af Hertugens Venner, som yttrede, at Kongen og Hertugen skulde slutte Forlig, saaledes at hver skulde have sin Halvdeel af Riget, og begge bære Kongenavn. Men Kongen sagde, at han vilde ikke slutte Forlig paa saadanne Vilkaar. Hertugen havde sendt Fru Ragnhild og Fru Ragnfred samt en stor Deel af sit Løsøre til Kirken i Elgesæter. Erkebiskoppen bad Kongen at unde dem Fred, og han svarede, at han vilde tilstaae det, om der end vare andre i Kirken, end disse Kvinder, og lovede ligeledes, at alle de, som laae i Kirken i Holm, skulde erholde Fred; de toge da imod Forlig, og nogle droge til Kongen, andre til deres Gaarde.

Hertugen havde forladt Throndhjem saaledes, at alle de Mænds Gaarde, som fulgte med ham, stode ledige; derfor kom der nu Mænd fra alle Bygder, de nemlig, som skulde varetage Varbelgernes Gaarde, og bade Kongen at skaane dem. Kongen svarede, at Varbelgernes Gaarde skulde blive staaende urørte til Begyndelsen af Sommeren, forat oppebie, om Ejerne maaskee vilde indgaae Forlig med ham.

Abbed Bjørn sættes i Band.

215. Erkebiskop Sigurd blev vred paa Abbed Bjørn i Holm om Efteraaret, da Hertugen havde antaget Kongenavn, baade for Ting, hvori han selv havde forseet sig, og saa fordi han havde været paa Raad med Hertugen i hans Foretagende; og for alt dette tilsammen satte Erkebiskoppen ham i Band. Abbeden blev meget misfornøjet derover, og indstævnede Erkebiskoppen for Paven. Hertugen og Abbeden plejede Raad med hinanden; Abbeden laante Penge af Hertugen, og satte Klosteret i Holm i Pant; han drog med Hertugens Ærender og Breve til andre Lande, Danmark, Tyskland, og ud til Pavens Hof; han kom om Vinteren til Oplandene, men der var Munan Biskopsøn i Hammerkjøbing, som havde spurgt hans Reise; han lod derfor Abbeden gribe, fratog ham alle hans Brevskaber, og sendte ham til Bergen; der blev han i Borgen hos Dronningen, indtil Kongen kom nordenfra.

Hertug Skule sendte Breve til Sverrig.

216. Hertug Skule havde sendt Jatgeir Skjald til Jæmteland, Helsingeland og Sverrig med Breve; men da Kong Hakon erfarede det, sendte han sin Frænde

Gunnar efter ham; denne rejste meget hurtig, maatte udstaae meget paa denne Rejse, og havde kun femten Mand med sig. Han dræbte en Mand i Helsingeland, ved Navn Thorer, som havde Sysel der paa Hertugens Vegne. Derpaa droge de efter Jatgeir, traf ham i Helsingeland, og fratoge ham alle de Breve og Kostbårheder, som Hertugen havde sendt over til sine Venner. Jatgeir undkom med Nød og næppe. Gunnar vandt megen Hæder ved denne Rejse; han kom til Nideros, førend Kongen var færdig til at drage derfra. Da Kong Hakon var i Nideros, kom nogle Svende østenfra over Fjeldet, og sagde, at Knud Jarl og Kongens Leensmænd havde forenet sig i Oslo, og havde fem hundrede og tyve Mand, og det lod til, at de vilde vinde Sejer over Hertugen, selv om de havde endnu færre Folk. De sagde fremdeles, at Hertugen var med sin Hær paa Hedemarken den Gang de droge der igjennem, og af deres hele Beretning saae man, at det stod vel til med Birkebenernes Foretagender.

Ufred i Oplandene.

217. Da Hertug Skule var i Hedemarken, kom Vesete den Lille til ham østen fra Marker. Hertugen drog fra Hammer ud til Eidsvold i den anden Uge af Langefasten; han sendte Alf fra Leifastad i Forvejen paa Spejderi; denne mødte om Natten Knud Jarls Spejdere, og Handelen imellem dem løb saaledes af, at Knuds Mænd fik een af Alfs taget til Fange, og bragde ham til Jarlen; hos denne var der en Mand, som havde noget Udestaaende med Fangen, og dræbte ham. Da Hertugen drog fra Eidsvold, kom en dansk Præst til

ham, og sagde, at Knud Jarl havde sendt ham til Hertugen med det Budskab, at Jarlen ønskede de skulde mødes paa Leervolden og holde Slag; at de skulde ruste sig dertil paa begge Sider som de bedst kunde og træde sig Vej, men ikke anfalde hinanden, førend dette Møde var holdt. Hertugen bad ham sige til Jarlen og de andre Birkebener, at dette Tilbud vilde han modtage, og ikke øve nogen Fjendtligheder, førend dette Møde var forbi. Næste Dag kom Præsten til Hertugen, og sagde, at Jarlen ønskede, de skulde bestemme, hvilke Troppeafdelinger der skulde rykke imod hinanden, bad Hertugen lade sit Banner komme mod Jarlens, og sagde fremdeles, at dennes Gjæster vilde have et sort Banner, hvilket Hertugens Gjæsters Mærke skulde stille sig imod, samt at Jarlen vilde indrette det saa, at Kjertesvendenes og medfølgende Afdelingers Banner skulde være guult, imod hvilket Hertugens Kjertesvende skulde stille sig. Præsten bad Hertugen sende nogle Mænd med ham til Jarlen, forat høre disse Ord af hans egen Mund, hvorpaa han sendte en Mand, ved Navn Kaare den Eenhændede. Hertugen havde været om Natten i Romerige paa Gaarden Laake. Men da Præsten og Kaare vare komne et kort Stykke bort fra Hertugen hen til en liden Skov, saae de Birkebenernes Banner komme sig imøde. Præsten sagde, at Jarlen var hastigere, end han havde sagt til ham, hvorpaa han bad Kaar vende tilbage, og sige Hertugen hvad der var paa Færde, hvilket han ogsaa gjorde. Men Hertugens Hær drog da frem af Skoven til Aaen Leeraa; begge Parter rykkede da imod hinanden paa Isen, og der var et Næs, kaldet Leernæs, imellem dem. Af Hertugens Mænd vare i Spidsen Baard Varg, hans Leens-

mand, og Baard fra Gudreksstad, en Søn af Thorsteen Kugad. Da de kom lige for Næsset, mødte Birkebenerne dem, nemlig Arnbjørn Pose og hans Trop; Varbelgerne vilde da trække sig tilbage til deres Kamerader, men i det Baard vendte sin Hest, styrtede den under ham, og Arnbjørn fik ham taget til Fange; Baard fra Gudreksstad derimod undkom, rigtig nok fik han et svært Stik af et Spyd imellem Skuldrene, men hans gode Brynje beskjermede ham, saa han ikke blev saaret. Hertugen drejede fra Aaen op paa Næsset, og opstillede sine Folk; Birkebenerne gjorde det samme fra den anden Side af Aaen lige imod dem. De skjøde en Stund paa hinanden; af Hertugens Mænd fik Jon Paris Banesaar. Baard Varg drog til sin Maag, Erik Stilk, og klagede for ham, at han ikke havde sine Klæder der; han bad Erik skaffe sig en Mand til at følge ham ud paa Isen, saaledes at han kunde kaste en Runekevle til sine Kamerader. Erik føjede ham; da de kom ud paa Isen, gik Baard fotan; hans Kamerader vare paa den anden Side af Aaen, kjendte ham, og gik ham imøde; i det samme gav Baard sig til at løbe bort fra Birkebenerne og over til sine Kamerader. Hertug Skule var tre Dage paa Leernæs, og kunde ikke længer skaffe Hæren Levnetsmidler der; han drog derfra Fredag Morgen tidlig i anden Uge i Langefasten, det var den syvende idus martii, og vendte da tilbage til Laake. Da Birkebenerne mærkede, han trak sig tilbage, droge de efter ham. Da Varbelgerne kom til Laake, traadte de Sneen ned paa en Brink ved Husene, nedenfor var en Dal, men paa den anden Side en Højde; da fik de Øjne paa Birkebenerne, hvorpaa Hertugen og hans Mænd gave sig til at fylke paa Brinken.

Slaget paa Laake.

218. Birkebenerne rykkede frem til Laake, og fylkede paa den anden Side ved Fordybningen. Knud Jarl og Arnbjørn beskikkede mange Troppeafdelinger til at falde Varbelgerne i Ryggen; de anførtes af Lodin Gunnesøn og Hakon Gris, samt Jon Provstesøn, der var Anfører for Kjertesvendene, Thorer Knap bar disses Banner, og desuden vare der mange andre Høvedsmænd. De gik bag Hertugens Fylking, saa at Gaarden var imellem dem. Da Hertugen saae dette, sendte han sine Mænd imod dette Bagholdo; følgende vare de Høvdinger, som sendtes imod dem: Alf fra Thornsberg, Olaf fra Vigdeild, Alf fra Leifastad, Vesete den Lille, hans Broder Algaute, og endnu flere Høvedsmænd. Da de mødtes, blev der et haardt Slag; Birkebenerne havde Vanskelighed med at anfalde, thi der laae dyb Snee, saa det var besværligt at komme frem, og Varbelgerne toge haardt imod dem. Da Jarlen og Arnfinn kunde formode, at begge Bagholdene vare komne sammen, gik de ned i Dalen med deres Folk og op paa Brinken under Hertugens Fylking. Hertugen bad sine Folk ikke at være for hidsige, men at lade dem komme langt op, førend de anfaldt dem, men det blev paa ingen Maade iagttaget, og Varbelgerne styrtede sig strax imod Birkebenerne; men heller ikke de kunde komme frem for Sneen, saa de trak sig atter tilbage til det Sted, hvor de havde staaet før; de mistede der een Mand.

Knud Jarl flyede.

219. Nu er at fortælle om Bagholdene: Hakon Gris gik i forreste Række af Birkebenerne, og da de kom

sammen, lede Birkebenerne et Nederlag. Hakon Gris, Jon Provstesøn, Guttorm Hegg og mange andre anseelige Mænd faldt; da flyede Birkebenerne, og der faldt adskillige paa Flugten. Lodin Gunnesøn løb med en Trop ind i en Krog ved Kirken. Varbelgerne gjorde Bannerne til Bytte, og bragde dem med til Hertugen. Jarlen og Arnbjørn formodede, at deres Mænd vare blevne slagne, hvorpaa de holdt Raad, og sendte Eilif Ko med nogle Fredstilbud til Hertugen. Men da dette Sendebud kom tilbage tilligemed de Mænd, Hertugen havde sendt med ham, stode Skjoldene i den faste Snee, men alle Folk vare borte. Knud Jarl og Arnbjørn flyede ud til Tønsberg, men andre flygtede til Oslo og ud til Hovedø, og tyede til Klosteret der. Paa Varbelgernes Side faldt Kolbeen, en Broder til Alf fra Thornberg, og nogle faa andre. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Fyrsten drog mod Fjenders Skarer
Da fra Nord mod Oplands Bygder;
Lyse Faner faldt paa Laake,
Hæren med, for skarpe Klinger;
Til de Thrønders Egn fra Sønden
Kongen lette Skibe førte,
Der han brændte fjendtlig Flaade,
From i Sind dog Mænd han skaaned.

Saa kvad Sturla:

Ufred voldte
Vældigst Kjæmpe
Folket i
Det hele Land,
Da den Ædling
Øster paa

Havde Slag
Holdt paa Laake.

Og den Kriger
Bød til Gilde
Ulves og
Ørnes Skarer
Ved Vintertid,
Valgt til Krig,
I Kongens haardt
Hærgede Rige.

Hertugen gav Mænd Fred.

220. Hertug Skule gav Lodin Gunnesøn og de Mænd, som vare hos ham, Fred. Derefter drog han ud til Oslo, og lod sig der tage til Konge; han gav ogsaa de Mænd Fred, som laae i Klosteret paa Hovedø, Povel Gaas, Gjardar Styrsøn og endnu flere Høvedsmænd. Mange af Birkebenerne gik Hertugen tilhaande; han opholdt sig i nogen Tid i Oslo.

Kong Hakon i Throndhjem.

221. Kong Hakon laae i Throndhjem, som forhen er skrevet. Kongens Mænd gik jævnlig hen til Elgeseter til Fru Ragnhild og hendes Mænd. En Dag da de kom derhen, mærkede de, at alle Folk loe ad dem, ligesom de vilde have dem til Gjek, men de vilde dog ikke sige dem noget; de sagde til Kongen, at der maatte vist være noget forefaldet, som gottede de andre. Samme Dag kom en Gjæst østenfra til Kongen, og bragde ham Efterretning om Slaget paa Laake, og at han havde mistet

mange anseelige Mænd. Kongen tyktes dette en svær Tidende, det manglede nu heller ikke paa Spot af Hertugens Mænd; de sagde, at næsten alle Kong Hakons Hirdmænd havde sat Livet til i Vigen, og det var uvist, om Jarlen kunde holde sig. Alle Kongens Mænd bleve meget forskrækkede over disse Tidender; da kvad Olaf en Vise:

De Birkebeners Skade
Fra Øst vi kjekke hørte,
Snart vil det Tab oprette
Vor Drot, hvis Lykken føjer;
Vel jeg det veed, at Jarlen
Ej vel det gik, dog skulle
Ej vore vævre Fiender
Ved List sig stedse fryde.

Kong Hakons Tale.

222. Derpaa sendte Kong Hakon Bud til Leensmændene, at de det hurtigste muligt skulde gjøre sig færdige til Toget. Erkebiskop Sigurd kom en Dag i Nikolaikirke til Kongen tilligemed Lambe, Prioren af Helgeseter, og Erkebiskoppen bød sig til at drage sønder over Fjeldet, forat forsøge paa at bevæge Hertugen til et Forlig. Kongen svarede: „Gud lønne eder, Herre, for eders gode Villie, thi det er klart, at I ønsker vort Bedste, men have vi end lidt Tab paa vore Mænd, saa har maaskee Rygtet dog overdrevet det; men om det ogsaa skulde være sandt, saa sige vi dog, i Tillid til Gud og den hellige Kong Olaf, at vor bedste Styrke i Landet er de Folk, vi selv har om os, og vi agte derfor ikke at slutte noget Forlig med Hertugen, førend vi

mere end hidtil er skeet have forsøgt hinandens Kræfter, og min Sigerfader og jeg have erfaret, om det vil gaae bedre, naar vi selv tales ved, end naar andre slaaes paa vore Vegne." Derefter kom hver Dag Varbelger til Kongen, saasom hans Frænde Jon fra Suderheim og Thorfinn fra Gyrve, og fik Fred af ham. Han lod da søge efter de Skibe, som tilhørte Hertugen, og tog dem til sig, som stode ham an, men de større bleve brændte eller ophuggede.

Hakon den Unge fik Kongenavn.

223. Da Kong Hakon var ganske færdig, lod han blæse til Orething; Kong Olaf den Helliges Skrin blev baaret ud, og Korset, hvori lignum domini var; det var en Søndag fjorten Dage før Paaske. Der blev da givet Hakon den Unge Kongenavn, hvilket Einar Smørbag gjorde, der siden blev Erkebiskop; tilstede vare Erkebiskop Sigurd og de anseeligste Mænd fra Thrøndelagen. Den unge Konge aflagde Ed paa den hellige Kong Olafs Skrin efter god gammel Skik. Dernæst svore alle Leensmænd og Hirdstyrere og tolv Bønder fra hvert Fylke ham Troskab. Derpaa holdt Kong Hakon den Gamle en Tale; han sagde, at Bønderne havde viist en større Opsætsighed imod ham, end han kunde vente, og som de burde vise mod deres Konge; dog tillagde han ikke dem den meste Skyld derfor, og meente, at det vilde bekomme dem ilde, enten ham eller Bønderne. Samme Dag var Erkebiskoppen til Gjæstebud hos Kongen, og om Mandagen Kongen hos Erkebiskoppen, og de gave hinanden gode Foræringer.

Kong Hakons Beslutning.

224. Om Tirsdagen lagde Kongen ud til Holm; siden fik han god Vind, og kom Tirsdagen efter Palmesøndag til Hegrenæs; her holdt han Thing med sine Folk, og talte saaledes: „Vi har mærket nogen Knurren blandt vore Mænd, som ere misfornøjede med de bestandige Toge vi har været nødt til at gjøre i denne Vinter; desuden ere de ogsaa blevne noget forfærdede siden vi have faaet de Tidender fra Vigen; men mange have dog udstaaet langt større Besværligheder og Møje for deres Konge, end I, allerhelst ikke en eneste af vore Mænd har faaet en Skramme, og I har ikke seet nogen Fjende bære Vaaben paa eder; i fordums Dage vilde man have anseet det, vi have fristet, for en ringe Besværlighed, og de gamle Birkebener vilde ikke i saa liden Fare forlade deres Konge. Nu er min Begjering til eder alle, at I ville føre eder vel op og ikke saaledes forlade os, thi liden Ære vil det være for eder selv; ogsaa haaber jeg, at det, før en halv Maaned er omme, skal staae bedre til med vore Sager." En gammel Bonde stod op, og svarede Kongen: „Jeg har været i tre Slag med din Farfader, Kong Sverre, og naar han talte saaledes, tog ingen i Betænkning at følge ham; den være hver Mands Niding, som forlader sin Konge selv om Faren var større end nu." Derpaa befalede Kongen sine Mænd at gjøre sig færdige til at bryde op det snareste muligt. Strax da de kom til Bergen, lagde Kongen ind til Byen; der blev holdt Procession imod ham, og alle glædede sig ved hans Ankomst.

Hakon fik paa ny Kongenavn.

225. Derpaa lod Kongen de Breve undersøge, som Abbed Bjørn førte med sig; det var Breve fra Hertugen til Paven, Kejseren og mange andre Fyrster udenlands, som han tænkte skulde mest fremme hans Sag, og de vare skrevne med saa megen Underfundighed, at man næppe skulde troe, at en saadan Høvding, som han, vilde nedlade sig til saaledes at blande Sandhed og Løgn. Der vare Breve derimellem, som Abbeden vel kunde have fortjent Døden for, men Kongen benaadede ham dog, saasnart han fik alle Brevene, og Abbeden fulgte ham østerpaa. Leensmændene bade Kongen, at han skulde blive liggende i Bergen Paasken over, og give dem Hjemlov, som vare med ham, men udbyde Leding over hele Gulethingslag af Folk og Levnetsmidler, og forsyne sig der med en saadan Magt, at han ikke behøvede at frygte for Hertugen. Kongen svarede: „Det tykkes mig ikke raadeligt at give dem Hjemlov, som nu ere hos os, thi vi vide ikke, om vi af Gulethingsmændene faae synderlig større Magt, end vi nu have; vi vilde ogsaa betale denne Forstærkning for dyrt, dersom vi svigte dem, som ere i Vigen, og som nu ere os hengivne, og ville vove Livet for os, hvis vi hurtig komme til dem; vor Magt der vil ogsaa blive saa meget mindre, jo sildigere vi komme til dem; vi ville derfor drage afsted saa snart som muligt med de Folk vi kunne faae, og jeg vil drage østerpaa, selv om jeg ikke havde mere end tre Skibe, ja endog med eet Skib vil jeg fortsætte min Reise; men dem, som ikke ville følge os, skal vi med Guds Hjælp nok engang lønne efter Fortjeneste." Han sagde ogsaa, at han

vilde lade den unge Konge faae Kongenavn paa ny, hvilket hans Mænd bifaldt. Skjærstorsdag blev der da blæst til Thing ude paa Kristkirkegaard, paa hvilket Hakon den Unge atter fik Kongenavn; han aflagde Ed efter Sædvane, hvorefter Leensmændene og Bønderne fra hele Gulethingslag, samt fra Orkenøerne, Hjaltland og Island svore ham Troskab. Derpaa bekjendtgjorde Kong Hakon, at de Langfredag skulde lægge ud med Skibene, og erklærede dem for Landsforrædere, som bleve tilbage. Om Fredagen lagde han ud til Florevaag, men om Løverdagen til Grænningesund, og havde da ikke mere end ti Skibe. Der laae han Paaskedag, lod to Landtelte rejse, og lod holde højtidelig Gudstjeneste. Der blæste en stærk Søndenvind, og man sagde, at de aldrig vilde faae god Vind, da Kongen ikke vilde helligholde en saadan Højtid i Kjøbstaden. Men Kongen bad sine Mænd ikke at tabe Modet, alting kunde endnu blive godt.

Arnbjørn Jonsøns Død.

226. Om Hertug Skule er at fortælle, at han sad i Oslo, og samlede Folk. Derpaa drog han fra Oslo øster til Valdesholm før Palmesøndag; han sendte ogsaa nogle Skibe øster til Sarpsborg, og følgende Høvdinger vare med ham: Vilhelm fra Thorgar og Thorer Mjobeen. Men da Arnbjørn Jonsøn erfarede dette, drog han øster over Folden, og mødte Varbelgerne, som vare gaaede ombord, øster i Borgaa, og drev dem der op; nogle af Varbelgernes Mænd faldt, men Skibene tog Arnbjørn. Men da han i sine Dage havde haft meget Arbejde og var en alderstegen Mand, faldt han i en Sygdom, og laae kun kort Tid, før han døde. Hans Død blev anseet

for et stort Tab, thi der var kun een Mening om, at der paa den Tid ikke fandtes en saadan Leensmand i Norge, som han. Hertug Skule kom til Valdesholm, og laae der ikke ret længe, førend Holmen blev overgivet; han gjorde der meget Bytte. Derefter begav han sig før Paaske ind til Oslo, og ingen tænkte nu paa at gjøre ham Modstand. Hertugens Søn Peter havde om Paasken en stor Trop oppe paa Hedemarken.

Kong Hakon sejlede øster til Vigen.

227. Kong Hakon laae i Græningesund om Paasken, som før er skrevet. Paaskedag kom nogle Mænd paa en Skude østenfra, anførte af Gudleik Eidung, og bragde Efterretning om Arnbjørn Jonsøns Død, samt at Indvaanerne i Vigen vilde snart falde fra, hvis Kongen ikke hurtig kom til dem. Anden Dag i Paaske gik Kongen tidlig i Land med en Svend, det blæste noget fra Sydost, men han gik dog hurtig ned igjen, vakte Folkene, og befalede dem at roe over Fjorden Hardsø, hvilket skete. Kongen gik paa en Skude med nogle Mænd, og roede til Sandkødra, og hørte der Messe; da den var læst, bad han nogen gaae ud, forat see hvorledes det gik med Flaaden; de kom ind, og sagde, at man gav sig til at sejle, og da Messen var sungen, gave alle Skibene sig under Sejl; det blev da god Bør; Kongen skyndte sig alt hvad han kunde, men naaede ikke de andre før i Saltbjarnesund, skjøndt man havde rebet Sejlene paa alle Skibe, førend han kom. De fik nu god og gunstig Bør, og sejlede til Hvitingsøerne om Aftenen. Saa kvad Sturla:

Masterne rejstes,
Konningens Hird
Trak med Kraft
Tovene da,
Sirlige Sejl
Svulmed i Storm,
Hurtig Fart
Ham de gave.

Og langs med
Landet mod Øst
Talrige Snekker
Svæve kunde,
Guldprydede de
Høvdinger førte,
Ej Drottens Flaade
Fattedes Mænd.

Om Morgenen efter hørte Kongen Messe, og sejlede den Dag forbi Jæderen; men da de kom ud for Revet, fik de Stormvejr, og nogle tabte deres Roer. Ud for Hvin brast Roret paa Kongens Skib, saa næsten hele Roerbladet gik af; der blev da med Brygger og Aarer styret ind i Skjarrandesund. Om Onsdagen sejlede de til Esjunæsøerne, og lagde til der tidlig om Morgenen; der samledes største Delen af Flaaden; derfra sejlede de ind i Vigen, men da de kom til Grenmar søndenfor Den Ør, fik de Sydostvind med stærk Storm og Mørke; alle de, som ikke kunde faae vendt, lagde da atter i Havn, men Kongen lagde ind under Land i Havnen Slattenæs, hvilket var langt af den sædvanlige Vej; der erfarede han, at alle Varbelgerne vare i Oslo, og færdige til at drage

til Tønsberg, forat overfalde Birkebenerne; men Knud Jarl og Kongens Leensmænd laae ved Jarlsø, med mange Birkebener, færdige til at drage nordpaa Kongen imøde; nogle vare blevne tilbage paa Bjerget. Kongen sendte da Indride Bersesøn med nogle flere Mænd til Tønsberg, for hemmelig at lade Birkebenerne vide, at Kongen var kommen til Vigen. Man havde drukket stærkt om Aftenen paa Kongeskibet, og sov længe om Morgenen. Kongen var tidlig oppe, og bad Folkene klæde sig paa, men det gik kun langsomt; da sagde Kongen: „Jeg tænker, at det gaaer hurtigere for Varbelgerne med at klæde sig paa i Dag, forat drage ud til Tønsberg imod vore Kamerader." Birkebenerne sprang da hurtig op, og sagde, det skulde aldrig skee, roede modig ud af Havnen, og sejlede til Malstrand. Kongen gjorde da Løfte for sig og sine Folk, at alle Birkebenerne skulde faste og ikke nyde andet end Vand Aftenen før den første St. Olafs Dag, og faste den sidste eller betale femten Penge. Dette Løfte holdt de godt de første tolv Maaneder, men siden gik det slettere.

Kong Hakon lagde til Oslo.

228. Derfra sejlede Kongen til Grindholmsund; der mødte Munan Biskopsøn ham, og bad ham lægge hen under Jarlsø for at møde Knud Jarl og Birkebenerne. Kongen svarede: „Siden Gud har givet os denne Ver, saa haabe vi, at det vil blive os en Bør til Sejer, vi ville nu ogsaa benytte den, og hvo, der vil, sejle efter os!" Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Krigen spurgtes, strax navnkundig
Konning lod sin Flaade glide

Nord fra, langs med Norges Kyster,
Over Raa da Bølger sprunge,
Storme ruged over Havet,
Sejl ej Kongen dog lod falde;
Sejerbør, han sagde, given
Var hans Tog mod Fjenders Hære.

Derpaa sejlede de ind ad Sundet, og da de kom ud for Jarlsø, befalede Kongen at blæse. Men strax da de Birkebener, der laae ved Jarlsø, hørte dette, sloge de Tjeldingerne ned, og sejlede Kongen imøde; denne sendte nogle Mænd paa en Skude ind til Tønsberg, og lod sige, hvem der skulde bevogte Bjerget, og hvem der skulde følge ham, og da han kom ind til Vedjesund, lagde han til der, og biede paa Jarlen og hans Mænd. Siden sejlede Kongen ind ad Fjorden med den hele Flaade; som Sturla kvad:

Skibene hurtig
Høvdingen førte
I Oslo-Fjordens
Inderste Vig,
Hvor Skules stolte
Krigere sig
Mod de Angribende
Opstillet havde.

Vejret sagtnedes da det led hen paa Dagen, og da de kom til Sigvaldestene, var det stille; da det begyndte at mørkne, roede de ind forbi Næsodde. Da holdt Kong Hakon Samtale med sine Mænd, og anordnede Angrebet, at nemlig Gunbjørn Bonde, Peter Povelsen og Sysselmændene nordenfor Stad skulde roe vestenfor Hovedø, og lægge til ved Gyljande, gaae imod Frysjebro, og

møde Varbelgerne, hvis de viste sig der; Knud Jarl og de fra Vigen, Simon Ko og Erik Stilk skulde lægge til ved Bryggen og drille Varbelgerne, men Kongen selv og Kjernen af Hæren skulde gaae op ved Egebjergsskov søndenfor Thrælebjerg, og saaledes komme fra denne Side imod Byen; alle skulde lige tidlig lægge til Byen, saasnart det begyndte at dages. Kongen havde Dagen før sendt Spejdere ind til Hovedø, forat indhente nøjagtig Efterretning om Varbelgerne. Da de bleve længere borte end han havde tænkt, gik han paa en Baad, og vilde ind til Hovedø. Men da han kom midt paa Fjorden, blev det saa stærk Taage, at man næppe kunde see fra Stavn til Stavn, hvorfore han atter vendte tilbage til Flaaden. Imedens Kongen roede paa Fjorden, vare Spejderne dragne forbi uden at træffe ham; man kunde da aldrig vide, hvor Kongen var, og der blev megen Uro i Hæren; derved forstyrredes den Plan, som var lagt med Hensyn til Angrebet, og de, som skulde gaae op ved Gyljande, roede ikke nord paa. Kong Hakon roede da tilbage til sine Skibe. Tilstede var ogsaa Kong Hakons Søn, den unge Kong Hakon; ham med mange brave Mænd, hans Skriver Vilhelm, Ingemund Kolbeensøn, Andreas Kept og Peter Musa, lod Kongen være ombord paa en meget letsejlende Skude, kaldet Kusinhette; han lod ogsaa to andre Skuder blive tilbage hos den unge Konge, og bad dem blive ved Øen, og see at faae Efterretning om hvad der forefaldt i Byen; „og er det Guds Villie," sagde Kongen, „at det faaer et slet Udfald for os, og vi blive slagne, saa bier ikke her, men drager strax til Bergen, og overgiver Gud eders Sag!" Han talte desuden meget kjærligt med den unge Konge, forend de skiltes ad. Der-

paa lagde Kongen til ved Egebjergskov, som før var bestemt; efter ham styrede Knud Jarl; Kong Hakon gik der i Land med sine Folk, og førend de fik Byen i Sigte, holdt Kongen en Tale til Hæren, saaledes som Kong Sverre plejede førend han begyndte et Slag.

Kong Hakons Tale.

229. „De fleste," sagde han, „ville have hørt noget, og mange have nøje Kundskab om Stridighederne imellem mig og Hertug Skule; de have været mange og forskjellige, skjøndt det gjerne kan være gaaet her, som Ordsproget hedder, at sjelden har een Skylden, naar to trættes. Foruden alt det andet, som før har været imellem os, har han ladet sig udnævne til Konge, uden først at opsige Freden imellem os, noget, hvortil man aldrig før har hørt Mage i Norge. Derpaa udsendte han Mænd baade nord og sønder paa og op i Landet, og lod hans og mine edsvorne Mænd dræbe hvor de fandtes, og foer frem paa Nidingsviis imod dem, der gjerne vilde tjene ham ligesaa troe som os, og vare ganske uskyldige, og Kirker beskjermede dem ikke mere end Fæhuse. Oven i Kjøbet sendte han endelig tretten Skuder sønderpaa imod os selv, forat lade os eller vore Sønner dræbe eller indebrænde, hvis Gud havde villet tilstæde ham det. Nu har han haft saa stor Fremgang, at man næppe kjender nogen, der ved Vold og Uretfærdighed er kommen saa vidt, især efter det Slag imellem hans og vore Mænd paa Laake; der lede vi et stort Tab, thi der faldt mange brave Mænd, som Frænder og Venner seent ville faae erstattede. Nu bede vi eder alle, at I ville vise os eders Troskab og Manddom, thi vi haabe med Guds

Hjælp, at det nu vil tage en anden Vending med os. Viser nu ved eders Adfærd, at I indsee, hvad I have at hævne og hvor uretfærdig der er handlet imod os. Og om end Hertug Skule har et udvalgt Mandskab hos sig, saa bør dog vi og vore Mænd ansees for deres Overmænd i alle Henseender, baade hvad Æt og Adfærd angaaer; desto større Vanære vil det være, om vore Fjender faae nogen Fordeel over os." Derpaa opmuntrede han sine Folk med det Æventyr Sverre plejede at fortælle om Bondersønnerne, der skulde forlade deres Faders Huus, forat gaae i Krig. „Bonden spurgte sin Søn, førend de skiltes," saa fortalte Kongen, „hvorledes vil du nu bære dig ad, naar du kommer i Strid, og veed vist, at du skal falde; Sønnen svarede: hvad andet, end slaaes drabelig, og falde med Ære. Men hvis det nu var saa, at du skulde komme derfra med Livet, sagde Bonden; da var det jo nødvendigt, svarede den anden, at stride tappert. Nu vide vi," tilføjede Kongen, „at eet af to finder Sted, tredie gives der ikke." Derpaa viste han dem, hvorledes de skulde føre deres Vaaben, naar de kom i Slag, og at de skulde bruge Birkebenernes gamle Løsen: Frem, Kristmænd, Korsmænd, den hellige Kong Olafs Mænd!

Anfald mod Hertug Skule i Oslo.

230. Da Kong Hakon fik Byen i Sigte, og det begyndte at dages, saae de, at alting der var roligt og stille; da sagde Kongen: „Jeg frygter for, belgerne have faaet Nys om vort Komme, og bort fra Byen." Derpaa løb de Skibe bort fr som skulde lægge til Bryggen, og strax da

saae det, løb de til Stormklokken; men da Klokken lød, kunde Kongen og hans Folk vide, at Varbelgerne vare i Byen. De saae nu megen Tummel og Løben i Byen. Varbelgerne styrtede ind i Kongsgaarden, hvor Hertugen sov, og da han hørte, at Fienden var der, klædte han sig hurtig paa og væbnede sig, og stævnede derpaa op ad Gaden til Halvards Kirkegaard; mange Folk samlede sig til ham, hvorpaa de droge op til Martestokke; der samledes hele Hæren, og der taltes om, hvad for en fjendtlig Hær det vel kunde være; de fleste meente, det var Knud Jarl og Leensmændene; derpaa overlagde de, hvad der nu var at gjøre; Hertugen vilde fylke der og tage imod Birkebenerne. Arne Ruga bar Hertugens Banner; han sagde, det vilde være en Skam, hvis man lod Knud Jarl tage deres Klæder og Heste i Byen. Hertugen deelte da Hæren; han lod Olaf fra Vigdeild med nogle Høvdinger drage til det vestre Stræde, men Hertugen selv og den største Deel af Hæren vendte sig ned imod Halvards Kirkegaard; han sendte Halvard Stod, Biskop Orms Frænde, med en stor Deel Mænd hen at afbryde Gedebro, forat ingen af Kongens Mænd skulde komme derover.

Kong Hakon kom til Oslo.

231. Da Kong Hakon var kommen paa Brinken ovenfor Byen, og Birkebenerne saae, at Fienderne vare paa Martestokke, skyndte de sig alt hvad de kunde. Thorsteen Heimnes bar Kongens Banner, og havde altid viist sig som en dygtig Mand. Kongen bad ham ikke at ile saa stærkt, og sagde, at det var ikke godt for dem, som vare tungere til Fods. Hvad Aarstiden angaaer,

da var den Gang den første Sommerdag Paaske Aften, og det var nu Løverdagen i Paaskeuge. Al Frosten var gaaet af Jorden, og der hvor Birkebenerne gik var Jordbunden saa blød, at de gik i Dynd op til Knæene eller endnu mere. Da de kom til Brinken, sagde man Kongen, at Broen var afbrudt. Thorsteen raadte da til at begive sig op til Broen ved Ryginebjerg; men Kongen fandt det ikke tjenligt. De vendte sig da mod Gedebro, hvor Varbelgerne vare i Færd med at tage de Lag af, som endnu vare tilbage af Broen, men de flygtede strax, da Birkebenerne kom, skjøndt ti Mand havde været i Stand til at forsvare den. Der laae endnu to Bjælker, som man maatte gaae over paa. Kongen udnævnte halvtredsindstyve Mand til at gaae foran Banneret, derpaa fulgte Thorsteen med Banneret; man kunde ikke gaae over paa anden Maade, end ved at støtte sig med Spydsodden ved den anden Bjælke, og man gik een for een. Da de kom over, stod de imellem Prestræde og Nikolaikirke, og da Kongen kom over, var der ikke kommen flere over af Hæren, end at de kunde spærre Strædet; Thorsteen bad dem, ikke at tøve, men at gaae løs paa Varbelgerne, førend de andre kom fra Skibene, men Kongen sagde, at han fandt det ikke raadeligt, at de gik op saalænge de ikke vare mandstærkere, og vilde bie til Hæren kom over Broen; dette skete da ogsaa hurtigere, end man kunde vente. Saasnart Kongen nu saae, at hans Hær kom talrig over Broen, gik de op ad Gaden ved Nikolaikirke med fylket Hær. Men da Kongen kom lige ud for Guttorm Erlendsøns Gaard, kom denne ham imøde med høje Sko paa og Kappe over sig. „Gud være med eder, Herre!" sagde han, „det seer farligt

ud for eder, saa saa Folk som I have, thi Varbelgerne staae ikke langt herfra med fylket Hær, og have i Sinde at tage imod eder; Gud give, jeg nu var saa rask til Fods, som da jeg fulgte eder i Værmeland." Da kom Kong Hakons Søn Sigurd til dem, som havde rejst Dag og Nat nordenfra; Kongen var meget glad over hans Komme. Derpaa gik de op ad Gaden.

Slagets Begyndelse.

232. Oppe ved Asbjørn Kops Gaard stod Arne Ruga med Hertugens Banner og mange Folk. Førend Fylkingerne stødte sammen, befalede Kong Hakon Luursvenden at blæse; han blæste to Gange, men noget sagte. Kongen sagde: „Bedre blæste din Hundehvalp paa Bergens Brygge, da du tog Sølv derfor af Folk;" derpaa blæste han meget bedre. Derpaa befalede Kongen Folkene at gaae frem med Banneret; selv gik han allerforrest. Saa kvad Sturla:

Under Rædselshjelmen
Herskeren gik
Mild foran
Eget Banner,
Guldsirede da
Flagrede Drottens
Faner over
Folkets Isser.

Og der fremad
Følge kunde
Kongens Hofsinder
Hærens Anfører,

Stridslystne brat
Til begge Sider,
Hvor de hvasse
Vaaben mødtes.

Nogle Varbelger vare oppe paa Kirkegaarden, og derfra kastede de Stene i Mængde, men der blev skudt fra begge Sider. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Tappre Fyrster kjekt i Oslo
Førte Strid, og jernbedækket
Hæren der med herligst Konning
Rødned Hildes[1] spidse Maane;
Blodigt Skjold af skarpe Klinge
Skares, blege Kæmper styrted,
Gyldne Hjelte-Tunge[2] toned,
Trods bød Kongen Fjenden ene.

Da Kongens Banner blev baaret frem, gave de Varbelger, som vare udenfor Kirkegaarden, sig til at flye, men de, som vare paa Kirkegaarden, kastede med Stene alt hvad de kunde. Arne Rufa gik med Hertugens Banner ind paa Kirkegaarden, der nu blev anfaldet af mange Birkebener; nogle løb ind paa Kirkegaarden, Jvar Holm, Jvar Dyre, Thorlaug Bose, men da der var Steen nok derinde, saa satte Varbelgerne saaledes ind paa Birkebenerne med Skud og Steenkast, at de maatte trække sig tilbage. Der opstod nu en haard Kamp, Birkebenerne gjorde et stærkt Anfald, men Varbelgerne forsvarede sig vel og mandig. Saa siger Sturla:

Livvagten der
Lystig tændte

[1]) Krigsgudindens; Skjoldet er hendes Maane. [2]) Sværdenes Klinge.

Krigsgudens Blus
Om bold Kæmpe;
Saa at Kampens
Klare Flammer
Flagred om
Fjenders Skjolde.

Men da Alf fra Leifastad saae, at de vilde blive indsluttede, søgte han ud af Kirkegaardsporten, og stred meget tappert; han kom ned til Aaen, forfulgt af mange. Alf blev fældet i Aaen, og de fleste fortælle, at det skal have været en mandig Modstand han gjorde, førend han faldt. Kong Hakon satte derpaa efter de Varbelger, der flygtede op østenfor Kirken. Der faldt nogle af Varbelgerne, blandt andre en Mand ved Navn Eisten Sundram, og een af Birkebenerne, men mange bleve saarede.

Varbelgerne i Kirken.

233. I det Stræde, som Olaf fra Vigdeild skulde forsvare, blev han anfaldet af de Birkebener, som kom op fra Skibene, og der blev en haard Strid. Der vare mange Varbelger i Biskoppens Kastel, som kastede store Steen ned paa Birkebenerne; det var derfor meget farligt for dem at anfalde dem i Strædet, og tillige vogte sig for dem i Kastellet. Enden blev, at Varbelgerne trak sig tilbage og ind paa Kirkegaarden, men Olaf fra Vigdeild trak sig med sin Trop op nordenfor Kirken. Hertugens Staller Arnfinn Thjofssøn veg tilbage til Nonneseter og ind i Kirken der. Kong Hakon vendte sig op østenfor Kirken med sit Banner, hvor der vare mange Varbelger under Anførsel af Grim paa Sand, nogle paa Kirkegaarden og nogle i en Smedie, hvorfra de kastede

Steen paa Birkebenerne. Der omkom Bjarne Hest, en gammel Birkebener, han blev truffet i Knæet af et Spyd; han var en Brodersøn af Karl Svange og Sigurd Skjalge, og en meget haabefuld Mand; mange bleve saarede. Saa kvad Sturla:

Dræbende knittred
Dødens Lyn
I Klingers Larm
Paa Krigsgudens Himmel[1];
Helten bød
Blodig Torden
Gjennemkrydse
Kampens Skyer.

Kongens Anfald.

234. Da Kong Hakon kom op i Mellemrummene lige for Korsbrødregaardene, var Hertugen der til Hest med en stor Mængde. Men da de mødtes, gav det nogen Standsning, førend de anfaldt hinanden; Birkebenerne stode i en Sump og lavere, men Varbelgerne vare oppe paa Broen og Strædet, hvor der var noget tørrere. Porten til Kirkegaarden var bagved Birkebenerne, og den var fuld af Varbelger. Under Kong Hakons Banner var der ikke mere end tyve Mand; Kongen stod saaledes i en farlig Stilling, da Hertugen stod foran ham med mange Folk, og Porten bagved var fuld af Varbelger. Gud var da Kongen saa naadig, at ingen af dem angreb ham, thi havde de fra een af Siderne anfaldet ham, saa vilde det snart have været ude med ham. Kongen anviste

[1]) Skjoldet.

sine Mænd at de skulde gaae mod Porten, men han selv vendte sig med Banneret imod Hertugen. Der opstod da en svær Kamp ved Kirkegaardsporten. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Staal der fløj, som Is paa Elvens
Skum, i Blodets varme Strømme,
Hærens Fører, for sit Banner,
Hammervirket Rustning knuste,
Buen, blodig Regns Forkynder,
Blinked klart paa Gønduls[1] Himmel,
Hæren ramtes haardt af Kampens-
Hede Lyn med svare Vunder.

Varbelgerne sloge Porten i efter sig, da de ikke længer kunde udholde Anfaldet.

Kong Hakon sejrede og Hertugen flygtede.

235. Hertug Skule var til Hest, og da han saae hvorledes det gik, befalede han sine Mænd at rykke frem. Sone Sik stod ved Siden af ham, og sagde til ham: „Her kommer Kong Hakons Banner, og han selv er med." Hertugen svarede: „Derfor skal vi lige fuldt rykke frem," og gav sin Hest af Sporerne. Sone tog i Tøjlen, og standsede Hesten. Birkebenerne kastede da nogle Spyd efter Hertugen, som fløj ham tæt forbi. Saa kvad Sturla:

Anføreren
Ikke skaante
Blodige Pile,
Brat udsendte;

---

[1]) Valkyriens eller Krigsgudindens.

Han dog fast
Holdt i Kampen
Paa sit haardt
Hærgede Rige.

Strax derpaa gav Hertugen sig paa Flugt med alle dem, der vare hos ham. Saa kvad Olaf Hvideskjald:

Aldrig før i fjendtligt Møde
Tvende Drotter viste større
Tapperhed, med Taal og Styrke,
Trofast Hær der Slottet stormed;
Ypperst Drot blandt alle Lige
Maatte Held i Flugten søge,
Sverres Æt fik Sejr med Rette,
Saa almægtig Gud det vilde.

I det samme kom der flere Folk til Kong Hakon. Han befalede da Thorsteen at sætte efter Hertugen med Banneret og næsten alle de Folk, som vare med det, men han selv, sagde han, vilde ikke forlade Kirkegaardsporten, førend den var indtaget, saa at man ikke behøvede at frygte for et Angreb bagfra. Hertugen red op ad Gaderne, hvor der samlede sig mange Folk til ham, og gave sig paa Flugt med ham. Hurtigere end man havde ventet kom Gunnar Kongsfrænde med sin Trop til Kongen, og de anordnede da Angrebet paa Kirkegaardsporten, og lode Bueskytter krybe op paa Husene, forat forjage dem, der bare Vaaben paa Birkebenerne. Da kom Gaut Jonsøn med sin Trop til Kongen. Kort efter kom Asolf Stryk ned fra Thorsteen, og sagde, at Folket mindskedes under Banneret, og der kom megen Forstærkning til Hertugen; hvorpaa Kongen sendte Gaut Jonsøn med sin Trop op til Banneret forat undsætte Thorsteen.

Hertugen havde trukket sig op til Martestokke, og Thorsteen Heimnes fulgte efter ham med Banneret; der faldt nu mange Varbelger hist og her i Gaderne, blandt andre Algaute, og hans Broder Vesete blev saaret. De stødte paa een Gang sammen oppe i Gaderne, Gaut Jonsøn og Olaf fra Vigdeild, efterat denne var flygtet fra det vestre Stræde; Olaf havde da ingen anden Udvej, end med sine Mænd at kaste sig ind i Laurentii Kirke, men nogle af hans Folk faldt dog udenfor Kirkegaarden. Gaut spurgte Olaf, om han vilde have Fred; han vilde gjerne modtage den, men Gaut bad ham dog blive i Kirken, og ikke sætte for megen Lid til Freden. Hertug Skule var paa Martestokke, hvor der samledes en Deel til ham, og han vilde da sætte sig til Modværge. Men da han saae, at Gaut kom Banneret til Hjælp, og der samlede sig Folk til Thorsteen, saa begav han sig op i Landet med de Folk han havde hos sig. Følgende Leensmænd fulgte ham: Baard Varg, Baard Bratte, Erling Lydhorn og Vesete den Lille. Hertugen red omgivet af sin Hird op til Hof til Lavmanden Amunde Remba, og holdt der Maaltid.

Kong Hakon gav Folkene Fred.

236. Medens Hertugen og Birkebenerne stredes paa Martestokke, kom der saa megen Undsætning fra Skibene, at Birkebenerne omringede hele Kirkegaarden, saa det var umuligt for Varbelgerne at komme ud. Indenfra havde de anordnet alt saaledes, at ingen kunde komme ind. Da Kong Hakon havde sat sine Mænd til Angreb saaledes som han fandt det tjenligt, gik han ind i Korsbrødregaarden og derfra til Prædikergaarden; men imellem

Olafskirke og Korsbrødregaarden var der en stærk Skigaard, ingen Steenmuur; denne lod han nedrive ved stærke Reb, og i det den faldt, opløftede Birkebenerne et højt Skrig, og det gjorde en saadan Tummel, at Varbelgerne bleve bange, og flygtede fra alle Kirkegaardsportene. Birkebenerne trængte da ind, der blev en haard Vaabengang, og Varbelgerne bleve meget saarede; deres Dækvaaben bleve huggede af dem, og en stor Deel faldt; saaledes som Sturla kvad:

Viftedes da
I Vaabenstormen
Fanerne snart
Af susende Klinger;
Blødende Vunders
Brusende Strøm
Faldt over Skjoldes
Skarpe Brædder.

Spidse Glavind
Gjennembrød
Staalbeslagen
Pileskjærm;
Grønne Skjoldes højt
Hævede Række
Skares i Luften
Af lynende Sværd.

Og der segned
Til Død bestemt
For Drabsgudindens
Grumme Haand

Kongens Frænders
Flok i Kampen,
Blodig Hævn
Haardt den rammed.

Vilhelm fra Torgar var sønderpaa ved Kirkegaardsporten; Ivar Dyre kaldte paa ham, og spurgte, om han vilde have Fred; han svarede: „Jeg veed ikke endnu, hvem af os der kommer til at raade for Fred," og gav Ivar et stort Slag paa Kinden med en Steen. Ivar sagde: „Siden du selv vælger det værste, skal du ogsaa have det," hvorpaa Vilhelm blev fældet. Men han vilde ikke modtage Fred, da han allerede var dødelig saaret. Mange Birkebener fandt der deres Venner og Frænder, og nogle fik ikke Fred, skjøndt de bade derom, andre vilde ikke modtage den, skjøndt den blev tilbudt. Varbelgerne vendte sig nu imod den søndre Port, og trængte saa mange til paa een Gang, at de ikke kunde komme igjennem; de faldt da saa tykt, at tre til fire laae ovenpaa hinanden; saaledes som Sturla kvad:

Høgnes Datters[1]
Diser, fra Luften,
Sejerssange
Synge kunde;
Højt de klang
Af hvassen Mund
Over Hærførerens
Heltes Rækker.

Paa denne Tid naaede Knud Jarl og Birkebenerne Indgangen vestenfor Kirken; fra Bisskoppens Kastel gik der

[1]) Krigsgudinden Hildes.

en Gang op til Kirken, denne kastede Birkebenerne Reb over, og rev den ned med nogle Varbelger. Der faldt Hertugens Hirdmand, Hakon Lauk, og endnu flere, strax da Gangen styrtede.

Der sættes efter Hertug Skule.

237. Da Kong Hakon saae, at alle de Varbelger, som ikke havde faaet Fred, vare komne ind i Kirken (Arne Rufa kom ikke ind i Kirken, men fik dog Fred), saa forlod han Kirkegaarden, og besteg en sort Hest; hans Mænd fik sig da ogsaa Heste, men nogle løb til Fods. Kongen red da ud af Byen, og var omgjordet med Sværd, men havde et andet ganske blodigt i Haanden; han havde da trehundrede Mand. De gjorde nogle Mænd til Fange, og gave dem alle Fred, men fik ingen Heste. Kongen standsede, holdt en Tale til sine Mænd, og sagde: „Hvis min Svigerfader Skule er flygtet ad denne Vej, saa har han nok sørget for, at vi ikke saa let komme til Heste, og jeg troer ikke vi faae nogen. Men i Kirkerne i Byen vare der adskillige Mænd, som jeg frygter for ikke kunne holde sig imod vore Mænd, der ere saa forbittrede imod dem, men jeg vil ikke for alt i Verden at Kirkefreden skal brydes. Vi ville nu vende tilbage til Byen og nyde vor Sejer; imellem mig og min Svigerfader maa det da siden gaae, som Gud vil." Derpaa vendte Kongen tilbage. Men Varbelgerne havde spærret Kirkedørene indenfra, saa at de ikke kunde brydes op, og Birkebenerne bare Brænde udentil, forat ingen skulde komme ud. Kongen gik til Biskoppen, og fik tilligemed sine Mænd Afløsning af ham; derefter beværtede Biskoppen ham, og han holdt Maaltid en Stund.

Thorsteen Heimnes og Arne Rusa sade sammen; Kongen behandlede Arne som om denne altid havde tjent ham tro, og saa gram som Kongen var om Dagen mod sine Fjender, saa naadig viste han sig nu med at skjænke alle dem Fred, som gave sig i hans Vold. Da Valen blev ransaget, laae der halvfjerdsindstyve Lig udenfor Halvards Kirkedør, og i alt vare henved tre hundrede Mand faldne; iblandt dem mange brave Mænd fra Thrøndelag: Baard fra Gudreksstad, en Søn af Thorsteen Kugad, Peter en Søstersøn af Ivar, Vilhelm fra Torgar og Grim fra Sand. Om Søndagen holdt Kongen Thing ude paa Kirkegaarden, og bekjendtgjorde, at alle de Varbelger, som vare i Kirkerne, skulde have Fred. Birkebenerne gik da til Kirkerne, og opsøgte hver sine Bekjendte; Varbelgerne modtoge da Fred, og bleve deelte i flere Afdelinger efter Kongens Anordning. Siden blev Byttet deelt efter Krigsskik, da Kongen opholdt sig noget i Oslo. Nogle Dage efter Slaget sendte han Krigsfolk til Throndhjem under Anførsel af Asolf fra Østeraat, Ivar Petersøn, Arne Blak, Klemet fra Holm, Olaf Kiblingsmund og Baard Groasøn; de havde femten Skuder, og skulde drage heelt nordpaa til Throndhjem, forat see hvorledes der stod til. Men Kongen blev tilbage i Vigen, forat varetage sine Sager der. Sysselet paa Romerige havde han givet Hr. Andreases Søn Gregorius, men to Aar før Krigen var denne draget ned til Danmark med sine Svende, og opholdt sig hos Kong Valdemar vel anseet. Kongen forekom denne Rejse noget underlig, og den samme Vinter som Krigen begyndte og Skule havde antaget Kongenavn, sendte han Bjarne Mosessøn til Danmark til Gregorius, og bad ham vende tilbage

til Norge, og lovede at belønne ham i Forhold til hans Troskab. Gregorius vendte da tilbage, og strax da han kom til Vigen, samlede han sig en Trop, og stødte til Birkebenerne før Slaget paa Laake; han var ogsaa i Oslo med Kong Hakon. Siden satte Kongen megen Priis paa ham, og gav ham Borgesyssel. Gregorius var en klog og velbegavet Mand. Noget efter drog Kong Hakon til Bergen, og var der om Sommeren.

Om Skule.

238. Hertug Skule var, som før er skrevet, hos Amunde Lavmand, red derfra til Eidsvold og heelt op til Molde om Aftenen. Om Søndagen tog han op til Hedemarken og ud paa Øen den Hellige, hvor hans Søn Peter allerede var. Derfra drog han op til Ullensager, havde da omtrent hundrede Mand, og holdt Samtale med sine Folk, hvad Beslutning man skulde tage. Vesete den Lille og Thorgisl Slydra bade Hertugen at tage til Østerdalene og derfra til Værmeland, deres Fædreland, og sagde, at inden en halv Maaned var omme, vilde han have en ligesaa stor Hær, som før Slaget i Oslo. Erling Lydhorn derimod, Baard Bratte og de andre Thrønder sagde, at de vare ilde tjente med at drive omkring over Fjelde og Skove, og bade Hertugen drage til Throndhjem til sine Venner, og see at skaffe sig Skibe, thi det var Nordmændenes Skik, naar de skulde føre Krig. Der blev ogsaa taget den Beslutning at drage nordpaa. Men Thorgisl og Vesete skilte sig fra dem, og droge østerpaa til deres Hjem med sine Tropper. Hertugen drog nordpaa til Dalene med firsindstyve Mand; derfra tog han til Ringebo. Da spurgte de, at der allerede vare Birke-

dener, nemlig Øgmund Krækedans, Odd Eriksøn og Erik Top, og at de laae ved Broen. Hertugen tøvede ved en lille Gaard kort fra Broen, men hans Mænd droge hen imod den og lode deres Lure høre; og saasnart der blev blæst, red Hertugen imod Broen; men Birkebenerne troede, at der var en større Hær end der virkelig var, de stode heller ikke ganske nær ved Broen; Varbelgerne gik over den. Sone Sik bar Banneret, og blandt de andre vare Guttorm Jonadal, Havard Dyntil, Eisten Orre, Hakon Baardsøn, Halkel paa Rygin, Havard Koll med flere. Da de kom over Broen, mødte de Birkebenerne; der faldt to af Kong Hakons Hirdmænd, Ivar Hjelmhuus og Bjørn fra Hof. Hertugen red strax efter dem over Broen paa en hvid Hest, som hed Fod; han havde en god Brynje og en stærk Trøje. Birkebenerne trak sig op i Fjeldlien, og skjøde over tyve paa een Gang paa Hertugen, saa hans Skjold var ligesom beslaaet med Pile. Hesten blev rammet af tre Pile, som alle trængte ind til Skafterne; og Hertugen selv fik en Piil igjennem Benet ved Ankelen. Paa den Maade slap Varbelgerne over Broen. Asvard Harm plyndrede Ivar Hjelmhuus; da kom Arne den Lave, een af Hertugens Søn Peters Svende, til, og tænkte, at Ivar endnu ikke var saaret nok; han hug derfor efter ham, men Hugget traf Asvard paa Haanden, saa den nær var gaaet af; de førte ham med sig nordpaa til Steig, men rede derpaa deres Vej. Hertugen skaffede man en god Hest, som hed Gautstaf, og de droge nu videre til Throndhjem. Sigurd Hit, Bruse og nogle flere Mænd sendte Hertugen forud fra Fjeldet, og de dræbte Kong Hakons Hirdmand Haldor i Opdalen. Birkebenerne droge efter dem til Fjeldet, og toge Asvard

af Dage, som Varbelgerne havde ladet blive tilbage paa Steig. Hertugen var om Natten paa Vog i Opdalen, og drog derfra til Nideros. Han troede da at kunne mærke, at Almuens Sindelag imod ham var meget forandret; dertil bidrog meget det store Tab man meente at have liidt i Oslo, og dernæst, at da Kong Hakon var i Throndhjem, troede man at høre mange sandfærdigere Beretninger, end dem Hertugens Mænd kom frem med paa Ørething. Man troede heller ikke, at Hertugens Opstand mod Kong Hakon vilde lykkes, og vilde ingen Krig føre imod Kongen. Om Foraaret blev Hertugen i Nideros, og holdt Maaltid i Bredestuen, men den meste Tid var han i sit Herberge, og havde liden Omgang med andre. Han var tre Dage i Korsgilde, men meget tilbageholden, og saa vare ogsaa de fleste imod ham. Hans Venner meente, at han var uforsigtig, og tog sig ikke nok i Agt, men han sagde, at Birkebenerne i saa kort Tid ikke kunde fare fra Vigen til Throndhjem. De sagde, at Kong Hakon i kortere Tid, end nogen kunde troe, var kommen til Oslo, og saa kunde skee igjen. Derefter blev en Skude sendt ud paa Fjorden forat speide.

Om Birkebenerne Asolf og Klemet.

239. Mandag Morgen i Gangdagene kom Asolf uventendes til Nideros med femten Skibe; Klemet fra Holm lagde over til Bakke med to Skuder, men Asolf lagde til ved Byen med alle sine Folk. Hertug Skule vaagnede i det han hørte Stormklokken, sprang strax op, klædte sig paa, og greb sine Vaaben, saavel som de andre Mænd, der vare i Gaarden. Derpaa sendte han

sine Svende ud i Byen, og bad Varbelgerne og de andre Folk at søge til ham oppe i Kongsgaarden, for der at tage imod Birkebenerne. Men da Svendene kom tilbage, havde de ingen Folk faaet; to Gange sendte Hertugen Bud ud i Byen, men fik ingen Folk. Han spurgte, hvad Beslutning man nu skulde tage? Der var ingen Bro over Nid. Hans Mænd bade ham da, at sætte en Skude, der stod i Kongsgaarden, ud, tage paa den over Aaen og saa søge til Skoven, hvis han ikke vilde begive sig til Kristkirke. Skuden blev da sat i Vandet. Hertugens Søn Peter var ovenfor Kongsgaarden; Hertugen bad ham drage over Aaen med dem, og nogle af hans Folk gjorde det ogsaa, men Peter begav sig ind i Kristkirke. Der tyede ogsaa Baard Bratte hen, thi han troede sig ikke rask nok til Fods. Hertugen gik i Land ved Skellingehelle, og befalede at man skulde gaae op til Erlends Høj, og give sig i Kast med dem, som vare gaaede op ved Bakke, men der var ingen, som syntes derom, derimod søgte de op paa Bakkerne og skjulte sig i Skoven. Hertugens Søn Peter var i Kristkirke, og drog derfra til Prædikebrødrene, som lovede ham et Fristed; men han satte ingen Lid dertil, og tog med fire Svende derfra til Kirkegaarden[1]; der fik de en Baad, satte over Aaen, og droge til Øvre Elgeseter. Der gik Peter ind i et Huus, hvor nogle Kvinder vare i Færd med at bage, fik sig nogle daarlige Klæder, og skjulte sig. Da Birkebenerne kom ind i Byen, og ransagede, vare de fleste Varbelger komne ind i Kirkerne; Baard Varg var i Korskirken. Birkebenerne fik Nys om Peters

[1]) eller Bispegaarden.

Flugt, droge over Aaen til Øvre Elgeseter, og sendte en Mand, der hed Jon Køtt, ind i Bagerhuset; da han kom ud, sagde han, at Peter var derinde; derpaa slæbte de ham ud, og dræbte ham strax. Han var temmelig høj af Væxt og fær, i Udseende lignede han mest sin Mødreneæt; han var velbegavet, en god Klerk og gudfrygtig, men Varbelgerne holdt ham ikke for nogen synderlig Kriger. Hans Lig blev begravet. Derpaa vendte Birkebenerne tilbage til Byen, og sendte Mænd ud til alle Sider, forat søge efter Hertugen eller hans Mænd.

Om Hertug Skule.

240. Hertug Skule var nu i Skoven, og erfarede der, at Birkebenerne holdt Vagt rundt omkring Skoven; hans Mænd, som hidtil havde fulgt ham, begyndte da at liste sig bort, og af dem, han sendte bort, kom næsten ingen tilbage. Erling Lydhorn gik ind til Tautra, og blev Munk der. Hertugen var i to Dage i Skoven, men Onsdagen før hellig Torsdag, da Kannikerne gik med Korsene, bragde man ham Korkapper fra Klosteret, og han gik saa ind i Klosteret med Brødrene. Han og hans Mænd gik op i Taarnet, og man gav dem at spise og drikke. Derpaa blev der et Leje redt for ham, thi han var meget udmattet.

Hertug Skule fældes af Birkebenerne.

241. Birkebenerne fik Nys om, at nogle Mænd vare gaaede fra Skoven til Elgeseter i Korkapper, og man formodede det var Hertugen og hans Mænd; de grebe derfor strax deres Vaaben, og satte over Aaen.

Da Erkebiskop Sigurd erfarede dette, drog han til Elgeseter med mange Præster og Borgere; men saasnart Birkebenerne kom til Klosteret, skjøde Hertugens Mænd paa dem af alle Kræfter. Da Erkebispen kom derhen, forbød han Birkebenerne at anfalde Klosteret eller øve nogen Fjendtlighed, men Birkebenerne svarede, at Klosteret havde en saadan Besætning, at man var nødt til at øve Fjendtlighed, hvad enten man syntes vel eller ilde derom. Erkebispen tilbød Penge for Hertugen, forat han skulde have frit Lejde til Kongen; men de vilde ikke, uden han vilde sætte den hellige Olafs Sæde i Pant for, at Hertugen skulde holde hvad han lovede. Nogle vare saa hidsige, at de slet ikke lagde Mærke til hvad Erkebispen sagde, men satte Ild paa Klosteret; andre vilde slukke den, men tilsidst fik Ilden dog Magt. Da Hertugen nu saae, at de vilde afbrænde Klosteret, befalede han sine Mænd at gaae ud. Hertugen gik da ud, og holdt et rundt Skjold for Ansigtet; han sagde: „Hugger mig ikke i Ansigtet, thi det er Uskik at gjøre sligt ved en Høvding." Derpaa anfaldt og dræbte Birkebenerne Hertugen og alle dem, som gik ud med ham, nemlig Sone Sik, Eisten Orre, Aslak Dyntel, Halkel paa Rygin, Halvard Koll, Bruse og Arne Mariall. Mester Berg blev stærk saaret, men blev dog helbredet. Saa sagde Sturla:

Nu det spørges:
Noget derefter
I Dødsnød
Paa Nids Breddér
Sit dyre Liv
Lade maatte

For Ildsveer
Vældig Hertug.

Og der gik
Paa Gjalles Bro[1]
Kongens Svigerfader;
Svale Klinger
Førtes mod ham,
Da Flammehavets
Brændinger faldt
Om boldest Kjæmpe.

Strax da Hertugen var falden, vilde man slukke Ilden, men det lykkedes ikke, og hele Klosteret afbrændte.

Om Hertug Skules Begravelse.

242. Hertug Skules Lig blev baaret paa et Skjold til Byen, og der klædt samt hensat i Nikolaikirke. Næste Morgen gik Asolf og de andre til Erkebiskoppen, og bade ham om Afløsning; dette havde sine Vanskeligheder, men de fik den dog indtil videre, til de havde begivet sig til Kongen og erfaret, hvorledes han vilde dømme om denne overordentlige Gjerning. Derpaa gik Hertugens Begravelse for sig med al Hæder og Pragt; han blev begravet i Kristkirken søndenfor Koret nedenfor Kong Inges Grav i Muren. Erkebiskoppen, alle Korsbrødrene og adskillige andre Gejstlige, alle Borgerne og mange Birkebener fulgte ham. Hertug Skules Dødsdag er den niende kal. Junii; han opnaaede en Alder af et og halvtredsindstyve Aar. Hans Død blev meget beklaget af

---

[1]) Dødningbroen, som fører til Underverdenen.

alle hans Mænd, thi han var en meget vennesæl Mand, og dertil bidrog især hans Blidhed, Mildhed og Gavmildhed imod hans Mænd; mange, som viste sig hengivne imod ham, gav han Værdigheder eller skaffede dem Giftermaal eller forfremmede dem paa anden Maade, og derfor blev han meget afholdt. Sin Fædrenegaard paa Reine gav han til et Kloster, lod der en herlig Steenkirke opføre, stiftede der et Nonnekloster, og gav Gods dertil; og der kunde anføres mange andre Beviser paa hans fyrstelige Gavmildhed. Han var en temmelig høj Mand og smal af Vært, havde lysebruunt og langt Haar, et langagtigt Ansigt, lys Ansigtsfarve og smukke Øjne; han var særdeles dannet og høvisk, vel skaaren for Tungebaandet og veltalende paa Thinge; overhovedet besad han de fleste Egenskaber, som pryde en god Høvding, og havde ikke det sidste ulykkelige Aar kommet over ham, saa vilde man have sagt, at der aldrig var født nogen Mand i Norge, af dem, som ikke nedstammede fra selve Kongeslægten, med større Evner, end han. Han efterlod sig ingen Søn.